

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Οδηγός Εκπαιδευτικού

Δράσεις Ενίσχυσης της Ενεργού Πολιτείας

Αθήνα 2024

Οδηγός Εκπαιδευτικού

Δράσεις Ενίσχυσης της Ενεργού Πολιτειότητας

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ)

Σπυρίδων Δουκάκης Πρόεδρος Δ.Σ. του ΙΕΠ

Ομάδα Εκπόνησης
Οδηγού

Κώστας Δημόπουλος, Καθηγητής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
(επιστημονικός υπεύθυνος)

Χρυσή Χατζηχρήστου, Καθηγήτρια ΕΚΠΑ

Αικατερίνη Λαμπροπούλου, Επίκουρη Καθηγήτρια ΕΚΠΑ

Πολυχρόνης Σιφακάκης, ΕΔΙΠ, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Παναγιώτης Τσιωτάκης, ΕΔΙΠ, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Δρ. Γεώργιος Λογιώτης, Σύμβουλος Εκπαίδευσης

Δρ. Βασιλική Ιωακειμίδου, Σύμβουλος Εκπαίδευσης

Δρ. Θεοδώρα Υφαντή, Σχολική Ψυχολόγος

Δρ. Νίκη Γεωργακάκου-Κουτσονίκου, Κλινική Ψυχολόγος

Μαρία Δημοπούλου, Εκπαιδευτικός, Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής
Εκπαίδευσης Διεύθυνσης ΠΕΑ΄ Αθήνας

Αριστείδης Νότης, Εκπαιδευτικός

Υπεύθυνος
Οδηγού

Παναγιώτης Πήλιουρας, ΠΕ70, Σύμβουλος Α΄ του ΙΕΠ, Προϊστάμενος του Τμήμα-
τος Α΄ Εκπαιδευτικής Καινοτομίας και Ενταξιακής Εκπαίδευσης

Επιμέλεια
κειμένων

Άννα Αφεντουλίδου, ΠΕ02, Σύμβουλος Β΄ του ΙΕΠ,

Παυλίνα Χαραλαμπίδου, ΠΕ70, Σύμβουλος Β΄ του ΙΕΠ,

Νικόλαος Χριστοδούλου, ΠΕ70, Σύμβουλος Β΄ του ΙΕΠ

Γραφιστική επιμέλεια/
μακέτα εξωφύλλου

Ιωάννης Σπίνος

Copyright © 2024 Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

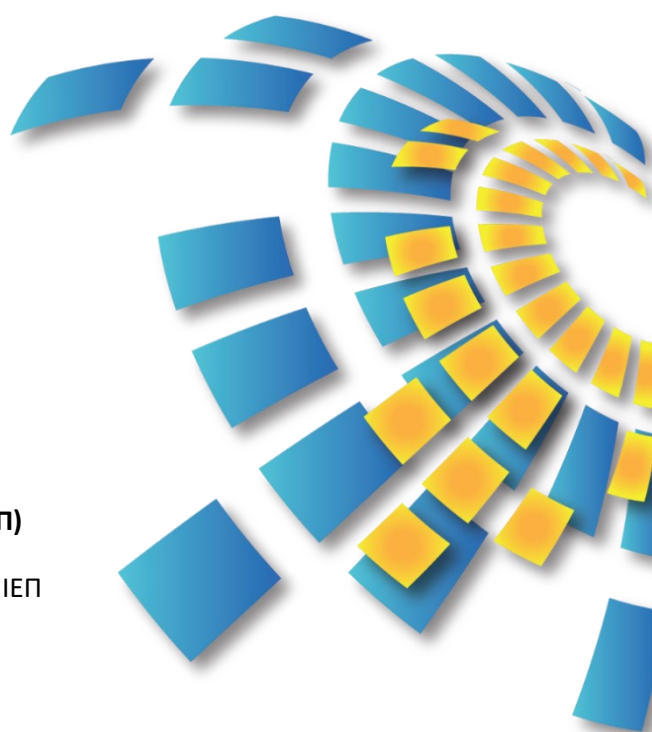
ISBN: 978-618-5324-31-5

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ταχυδρομική Διεύθυνση: Αναστασίου Τσόχα 36, Αθήνα, Τ.Κ. 11521

E-mail: info@iep.edu.gr

Τηλέφωνο: 213 1335 100

Περιεχόμενα

	Περιεχόμενα.....	2
	Εισαγωγή.....	7
Μέρος Α	Γενικό Περίγραμμα: Θεωρητικό πλαίσιο και μεθοδολογία Οδηγού Εκπαιδευτικού, περιεχόμενα και πλαίσιο Προγραμμάτων Δράσεων Ενεργού Πολίτη	9
	1. Η λογική των Προγραμμάτων Δράσεων Ενεργού Πολίτη και η σύνδεσή τους με τα Νέα Προγράμματα Σπουδών, τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων και τα Προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων	10
	2. Θεωρητικό πλαίσιο και βασικές αρχές των Προγραμμάτων Δράσεων Ενεργού Πολίτη	15
	3. Τα Προγράμματα Δράσεων Ενεργού Πολίτη ως παράγοντας θετικής διαμόρφωσης της σχολικής ζωής και προαγωγής της ψυχικής ευεξίας των μελών της	24
	4. Η βασική μεθοδολογία υλοποίησης των Προγραμμάτων	
	Παράρτημα Α: Πρότυπο Ανάπτυξης Προγραμμάτων	34
Μέρος Β	Ενδεικτικά παραδείγματα (πλήρως ανεπτυγμένα) Προγραμμάτων Δράσεων Ενεργού Πολίτη	37
	Ενδεικτικά Παραδείγματα Προγραμμάτων για Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού	38
	Μια αγκαλιά και μια ιστορία από τον παππού και τη γιαγιά.....	38
	Ευχές και δώρα από καρδιάς.....	43
	Εργαλειοθήκη (toolkit) για περίπτωση ανάγκης	48
	Μια γειτονιά για όλους και όλες: Ένα πρόγραμμα για την ισότιμη πρόσβαση όλων στον δημόσιο χώρο και το κοινωνικό περιβάλλον της γειτονιάς.....	52
	Μνημεία και γειτονιά χωρίς σκουπίδια.....	60
	Νοιαζόμαστε για τα ζώα! Φροντίζουμε τα αδέσποτα!.....	69
	Ενδεικτικά Παραδείγματα Προγραμμάτων για Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού	73
	«Να σου πω μια ιστορία;» Ηχητικά παραμύθια από παιδιά για παιδιά	73
	Μια παιδική χαρά για όλους και όλες	79
	Ας τα ξαναφορέσουμε: Μια δράση ανακύκλωσης ρούχων	86
	Μαλλιά, ένα αλλιώτικο και ξεχωριστό δώρο!	91
	Δέντρα, πολύτιμοι φύλακες του κλίματος!.....	95
	Υποστηρίζουμε ζώα που μας υποστηρίζουν.....	100
	Ενδεικτικά Παραδείγματα Προγραμμάτων για το Γυμνάσιο	105
	Δωρεά αιμοπεταλίων και μυελού των οστών	105

	Τα παιδιά μιλούν για τα δικαιώματά τους	109
	Η πληροφορία είναι για να μοιράζεται: Μαζί στα δύσκολα	113
	Φροντίζω για την ασφάλεια στις γειτονιές της πόλης μου	118
	Ενώνουμε τις δυνάμεις μας για το νερό	121
	PetFinder: Ένα App για να εντοπίζουμε τα κατοικίδια μας	126
	Ενδεικτικά Παραδείγματα Προγραμμάτων για το Λύκειο	131
	Εκπαίδευση για όλες και όλους	131
	Γέφυρες ζωής και γνώσης	136
	Κλιματικοί πρεσβευτές για την πρόληψη σε καύσωνες, πυρκαγιές, πλημμύρες και σεισμούς	143
	Συμβάλλουμε στη μείωση των ψηφιακών ανισοτήτων	150
	Σχεδιάζουμε ένα app για να προβάλλουμε τον τόπο που ζούμε	155
	Αναλαμβάνουμε δράση για τα δικαιώματα των ζώων.....	160
	Ενδεικτικά πρόσθετα παραδείγματα Προγραμμάτων (με σύντομη περιγραφή) Δράσεων Ενεργού Πολίτη και πηγές άντλησης περαιτέρω ιδεών	165
Μέρος Γ	Ενδεικτικές πρόσθετες Δράσεις για Νηπιαγωγείο - Α΄ - Β΄ - Γ΄ Δημοτικού	166
	Μια εναλλακτική γιορτή για όλους και όλες!	166
	Μερικά καπάκια για μοναδικές πράξεις προσφοράς: Συλλέγουμε και στηρίζουμε	167
	Ένα αλλιώτικο κλιμακοστάσιο!	168
	Η δική μας Γκουέρνικα: Ένα έργο με σπουδαίο μήνυμα	169
	Με τις κούκλες μιλάμε για τα δύσκολα	170
	Μικροί πρεσβευτές καλής θέλησης	171
	Μεγάλοι μην καπνίζετε γιατί... ..	172
	Τα δικαιώματά μας στην καθημερινότητα	173
	Χρώματα χωρίς αρώματα.....	174
	Φτιάχνουμε τον σχολικό κήπο - συμβάλλουμε στο πράσινο	175
	Οι μέλισσες μας χρειάζονται.....	176
	Σαν τους δεινόσαυρους;	177
	Ενδεικτικές πρόσθετες Δράσεις Δ΄ - Ε΄ - ΣΤ΄ Δημοτικού	178
	Με τη δύναμη του κινηματογράφου	178
	Παρουσιάζουμε τα δικαιώματά μας.....	179
	Μια διαφορετική συνάντηση.....	180
	Μια παράσταση με πολλούς πρωταγωνιστές	181

Κοινωνικό πολυκατάστημα για μαθητές και μαθήτριες	182
Ομάδα αντι-bullying...	183
Πάμε θάλασσα αλλά με ασφάλεια	184
Υγιεινή και ασφάλεια στο σχολείο μας.....	185
17 Στόχοι στον τοίχο και στο παιχνίδι!	186
Ο δρόμος είχε τη δική του ιστορία	187
Ζώα που «τρώνε» πλαστικά.....	188
Ένας μικρός υδροβιότοπος, κιβωτός της βιοποικιλότητας!	189
Ενδεικτικές πρόσθετες Δράσεις για το Γυμνάσιο	190
Chef γευμάτων αγάπης.....	190
Δεν είσαι μόνος ή μόνη.....	191
Αλλιώςτικά συνθήματα.....	192
Ημέρα άθλησης για μια καλύτερη καθημερινότητα	193
Μαζί στα δύσκολα.....	194
Οι μικροί νοσοκόμοι: «Μαθαίνουμε, Ενημερώνουμε, Ενεργούμε»	195
Δράσεις και μηνύματα για τον παιδικό διαβήτη	196
Σπάζοντας τη γυάλινη οροφή	197
Γινόμαστε εθελοντές δασοπυροσβέστες.....	198
Τι ήταν εδώ παλιά;.....	199
Born to be wild: Η άγρια ζωή δίνει ζωή	200
Μια φωλιά για τα πουλιά: μια ομάδα ορνιθολογικού ενδιαφέροντος	201
Ενδεικτικά πρόσθετα Παραδείγματα Προγράμματα για το Λύκειο	202
Γέφυρες αλληλεγγύης: Μαζί για την κοινότητα	202
Προσφέρω τον χρόνο μου για το κοινό καλό	203
Αφήνοντας το στίγμα μας: Δράση ευαισθητοποίησης για την καταπολέμηση του στίγματος της ψυχικής ασθένειας.....	204
Στεγάζοντας ανάγκες.....	205
Ιστορίες Ανθεκτικότητας: Κατασκευάζοντας τον Οδηγό Επιβίωσης για Φυσικές Καταστροφές.....	206
Τόσο μακριά αλλά τόσο κοντά!	207
Ενεργός Δημότης: Ψηφιακή εφαρμογή αποστολής αιτημάτων στις τοπικές αρχές	208
Όταν η χρήση γίνεται κατάχρηση	209
Σεξουαλική ανάπτυξη και υγεία: συμβουλές από εμάς για εμάς	210

Ένας αλλιώτικος καφές	211
Τα λιβάδια της Ποσειδωνίας.....	212
Αγκαλιάζοντας τη Ζωή!	213
Ψηφιακοί φύλακες της φύσης	214
Παράρτημα Β: Διαδικτυακές πηγές άντλησης περαιτέρω ιδεών για Προγράμματα Δράσεων Ενεργού Πολίτη	215
Βιβλιογραφικές Αναφορές	219

Εισαγωγή

Σκοπός του παρόντος Οδηγού είναι η υποστήριξη των εκπαιδευτικών στη διαδικασία υλοποίησης **δράσεων ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας** των μαθητών/τριών, που αφορά τα σχολεία όλων των βαθμίδων (Προσχολική έως και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση) από το σχολικό έτος 2024-25 μέσω: α) της παρουσίασης του θεωρητικού πλαισίου των εν λόγω δράσεων ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας, β) της ανάλυσης του πλαισίου υλοποίησης των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται σε αυτές τις δράσεις και γ) της παράθεσης συγκεκριμένων παραδειγμάτων συναφών δράσεων. Ο Οδηγός, επομένως, δομείται σε τρία (3) μέρη.

Ειδικότερα, στο πρώτο μέρος αναλύονται:

1. Η λογική των δράσεων ενίσχυσης ενεργού πολιτειότητας και η σύνδεσή τους με το Πρόγραμμα Σπουδών Δράσεων για τον Ενεργό Πολίτη, τα Νέα Προγράμματα Σπουδών, τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων αλλά και τα Προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων, τα οποία υλοποιούνται στα σχολεία σε προαιρετική βάση.
2. Το θεωρητικό πλαίσιο των αρχών, με βάση τις οποίες σχεδιάστηκαν τα Προγράμματα Δράσεων.
3. Η συμβολή των Προγραμμάτων Δράσεων στην προαγωγή της ψυχικής ευεξίας των μελών της σχολικής κοινότητας.
4. Η βασική μεθοδολογία υλοποίησης των Προγραμμάτων Δράσεων.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει ενδεικτικά παραδείγματα δράσεων ενίσχυσης ενεργού πολιτειότητας, πλήρως ανεπτυγμένα με βάση τα προτεινόμενα στάδια υλοποίησής τους, ώστε να συγκεκριμενοποιηθούν οι αρχές και η λογική που αναπτύσσονται στο πρώτο μέρος. Τα εν λόγω ενδεικτικά παραδείγματα αφορούν σε ποικίλα θεματικά πεδία δράσεων για όλες τις τάξεις.

Τέλος, στο τρίτο μέρος περιλαμβάνεται ενδεικτικός κατάλογος επιπρόσθετων παραδειγμάτων δράσεων ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας με σύντομη περιγραφή, από τον οποίο οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αντλήσουν περαιτέρω ιδέες, καθώς και πηγές από τις οποίες μπορούν, επίσης, οι εκπαιδευτικοί να αντλήσουν ανάλογες ιδέες. Τα παραδείγματα δράσεων που αναφέρονται τόσο στο δεύτερο μέρος όσο και στο τρίτο, είναι ενδεικτικά και μόνο, και έχουν ως μόνο στόχο να αναδείξουν με συγκεκριμένο τρόπο τη λογική και τη φιλοσοφία της κάθε δράσης. Είναι βέβαιο πως η προσαρμογή των δράσεων ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας στις συνθήκες του κάθε σχολείου, στα ενδιαφέροντα της εκπαιδευτικής κοινότητας αλλά και η δημιουργική πρωτοβουλία όλων των συμμετεχόντων/ουσών θα αναδείξει στην πράξη έναν πολύ μεγάλο πλούτο ανάλογων παραδειγμάτων, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν υλικό ελεύθερου διαμοιρασμού ανάμεσα σε όλα τα σχολεία της χώρας.

Μέρος Α

Γενικό Περίγραμμα:
Θεωρητικό πλαίσιο και μεθοδολογία
Οδηγού Εκπαιδευτικού, περιεχόμενα και πλαίσιο
Δράσεων Ενίσχυσης της Ενεργού Πολιτειότητας

1.

Η λογική των Δράσεων Ενίσχυσης της Ενεργού Πολιτειότητας και η σύνδεσή τους με τα Νέα Προγράμματα Σπουδών, τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων και τα Προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων

Οι δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας των μαθητών/τριών έχουν ως στόχο να καλλιεργήσουν *σύγχρονες οριζόντιου χαρακτήρα δεξιότητες οι οποίες σχετίζονται με την ιδιότητα του/της Ενεργού Πολίτη (active citizen)*, σε ευθυγράμμιση και συνέργεια τόσο με το Πρόγραμμα Σπουδών Δράσεων για τον Ενεργό Πολίτη όσο και με τα Νέα Προγράμματα Σπουδών, με τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων ή/και τα Προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων τα οποία υλοποιούνται σε προαιρετική βάση, μέσω της ανάληψης συναφών δράσεων συλλογικού χαρακτήρα εκ μέρους της σχολικής κοινότητας.

Οι δράσεις ενίσχυσης δεξιοτήτων ενεργού πολιτειότητας χαρακτηρίζονται από το τρίπτυχο:

- **Ευαισθητοποίηση και προβληματισμός** για προβλήματα της κοινότητας (σχολικής, τοπικής, ευρύτερης).
- **Σχεδιασμός οργανωμένων παρεμβάσεων** για αυτά τα προβλήματα.
- **Ανάληψη οργανωμένης δράσης** για την επίλυση ή την άμβλυνση των σχετικών προβλημάτων.

Η ιδιαιτερότητα των δράσεων αυτών, βάση των οποίων είναι το Πρόγραμμα Σπουδών Δράσεων για τον Ενεργό Πολίτη, είναι ότι δεν αποτελούν «ένα ακόμα μάθημα» αλλά μια οριζόντια μαθησιακή παρέμβαση, που διαχέεται σε όλη τη διάρκεια του σχολικού χρόνου (διδασκτικού, εκδρομών, σχολικών εκδηλώσεων, κ.λπ.), καθώς και σε διάφορα πλαίσια (σχολείο, κοινότητα-γειτονιά, χώρα-κόσμος, διαδίκτυο). Ειδικότερα, οι εν λόγω δράσεις μέσω των στοχευμένων δραστηριοτήτων τους με βάση **την προσέγγιση της βιωματικής μάθησης** αποσκοπούν στο να καλλιεργήσουν:

- **Αυτογνωσία:** Αναγνώριση δυνατοτήτων, ικανοτήτων και διαστάσεων του εαυτού, εντοπισμός νέων περιοχών ενδιαφερόντων και αξιοποίηση ικανοτήτων σε πολλαπλούς τομείς.
- **Ανοικτότητα** σε νέες προκλήσεις και στην απόκτηση νέων δεξιοτήτων.
- **Κριτική αμφισβήτηση** απόψεων και στερεοτύπων (ανάπτυξη κριτικής σκέψης).
- **Ενίσχυση** της επικοινωνίας-συνεργασίας, της κριτικής σκέψης, της επίλυσης προβλημάτων, της λήψης αποφάσεων και της ανάληψης πρωτοβουλίας, με σκοπό να προαχθεί η αλληλεγγύη, η παροχή βοήθειας, ο σεβασμός και η προσφορά.
- **Στοχο-προσήλωση** και **δέσμευση** στην επίτευξη στόχων.

- **Συνεργασία με άλλους/ες** ως πρόσωπα και ως μέλη ομάδων (κοινωνικές δεξιότητες, αποδοχή, προσαρμοστικότητα, κριτική αμφισβήτηση προκαταλήψεων, ενίσχυση διομαδικών σχέσεων, δεξιότητες συμβιβασμού, αλλά και διεκδίκησης, συνδιαμόρφωση κανόνων, ενίσχυση του θετικού σχολικού κλίματος).
- **Αναγνώριση της υποχρέωσης** για τη συμμετοχή στη δημοκρατική λήψη αποφάσεων και της ανάληψης δράσεων σε όλα τα επίπεδα.
- **Ανάδειξη ηθικών διαστάσεων των διαφόρων επιλογών και δράσεων**, καθώς και κοινών αξιακών προσανατολισμών σε επίπεδο ομάδας.

Οι δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας, βασιζόμενες στο Πρόγραμμα Σπουδών Δράσεων για τον Ενεργό Πολίτη, ξεκινούν να εφαρμόζονται από το Νηπιαγωγείο και εξελίσσονται έως και το Λύκειο αποτελώντας, όπως προαναφέρθηκε, μια οριζόντια εκπαιδευτική παρέμβαση που διατρέχει όλη τη σχολική ζωή των μαθητών/τριών, προσαρμοζόμενες στις ανάγκες και τις δυνατότητες των διαφορετικών ηλικιών, τάξεων και επιμέρους σχολικών μονάδων.

Ο προγραμματισμός της υλοποίησης των δράσεων ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας αποφασίζεται στο πλαίσιο του ετήσιου προγραμματισμού της σχολικής μονάδας από την έναρξη του σχολικού έτους, με τη συνεργασία όλων των εκπαιδευτικών για κάθε τμήμα, τάξη ή ομάδα τάξεων.

Συνολικά ένας/μία μαθητής/τρια που ολοκληρώνει το Λύκειο αναμένεται κατά τη διάρκεια της σχολικής του/της ζωής να έχει ολοκληρώσει ένα σημαντικό αριθμό δράσεων ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας, γεγονός που θα του/της επιτρέψει να έχει δημιουργήσει ένα αντίστοιχο απόθεμα εμπειριών, δεξιοτήτων και γνώσεων, χρησίμων για την προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική του/της ζωή. Απώτερος στόχος είναι η συγκρότηση **κριτικά σκεπτόμενων ενεργών πολιτών**, που έχουν αποκτήσει τις σχετικές δεξιότητες αλλά και την προδιάθεση να συνεισφέρουν στα κοινά και να αναστοχάζονται με κριτικό τρόπο σχετικά με αυτά, εφαρμόζοντας ανθρωπιστικές και δημοκρατικές αρχές.

Οι δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας σχετίζονται άμεσα με ένα ή περισσότερα από τα δεκαεπτά (17) θεματικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών Δράσεις Ενεργού Πολίτη¹ ανά τμήμα, τάξη ή/και σχολείο αλλά θα πρέπει να προσαρμόζονται ως προς τον ειδικότερο σχεδιασμό τους και το ειδικότερο θέμα τους, ανάλογα με τις ηλικίες των μαθητών/τριών.

---

¹ Το Πρόγραμμα Σπουδών Δράσεις Ενεργού Πολίτη έχει ως θεματικές ενότητες τους δεκαεπτά (17) Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Τα **ζητήματα/θέματα ενεργού πολιτειότητας** στα οποία, ενδεικτικά, μπορούν να εμπίπτουν οι δράσεις, και τα οποία αντιστοιχίζονται πλήρως με θεματικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών Δράσεις Ενεργού Πολίτη, είναι τα εξής:

1. **Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων** (π.χ. ηλικιωμένοι, άστεγοι, άποροι, μειονότητες, κ.λπ.), ενδεικτικά θεματικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10 και 17.
2. **Συνύπαρξη στην κοινότητα** (π.χ. δράσεις συμπερίληψης σε συνεργασία με άλλα σχολεία, κοινά project με άλλους φορείς της κοινότητας/διαφορετικούς τύπους σχολείων/ευάλωτες ομάδες πληθυσμού), ενδεικτικά θεματικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών 1, 2, 3, 4, 5, 10, 11, 16 και 17.
3. **Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις** και αειφορικές προκλήσεις (π.χ. φυσικές καταστροφές, ανθρωπιστικές κρίσεις), ενδεικτικά θεματικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 13 και 17.
4. **Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού** (π.χ. ενημερωτικές εκστρατείες για υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα), ενδεικτικά θεματικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 16 και 17.
5. **Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος**, ενδεικτικά θεματικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών 6, 9, 11, 14, 15 και 17.
6. **Υιοθέτηση πρακτικών φιλοζωίας**, ενδεικτικά θεματικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών 14, 15 και 17.

Τα ανωτέρω ζητήματα/θέματα, όπως αποτυπώνεται, καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα τομέων για την επίτευξη των δεκαεπτά (17) στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης του ΟΗΕ, όπου σήμερα εκδηλώνονται πρωτοβουλίες πολιτών, στο πλαίσιο αυτό που αποκαλείται σύγχρονη Κοινωνία των Πολιτών, ως ενδιάμεσος χώρος μεταξύ κράτους και κοινωνίας (Μουζέλης, 2007).

Οι επιμέρους **κατηγορίες δράσεων** στα ανωτέρω **ζητήματα/θέματα**, όπως και **συνολικά στα δεκαεπτά θεματικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών Δράσεις Ενεργού Πολίτη** έχουν ως κοινό στοιχείο την **έμπρακτη συμμετοχή** στην κοινότητα και μπορούν να διακριθούν στις εξής κατηγορίες:

- **Δράσεις άμεσης συμμετοχής:** Η δράση και τα αποτελέσματά της απευθύνονται σε συγκεκριμένες ομάδες ωφελουμένων (π.χ. βελτίωση συνθηκών ασφάλειας για τους κατοίκους της γειτονιάς).

- Δράσεις **έμμεσης συμμετοχής**: Η δράση και τα αποτελέσματά της απευθύνονται σε ευρύτερες ομάδες ωφελουμένων (π.χ. η δενδροφύτευση σε έναν εθνικό δρυμό, ο σχεδιασμός μιας εφαρμογής για την ψηφιακή καταγραφή τοπικών προβλημάτων).
- Δράσεις **έρευνας και ευαισθητοποίησης**: Πρόκειται για τον σχεδιασμό ερευνών που έχουν ως στόχο την ανάδειξη του μεγέθους προβλημάτων και την ενημέρωση των αρχών ή του ευρύτερου πληθυσμού σχετικά με αυτά (π.χ. μια έρευνα για τη συχνότητα του καπνίσματος συνδυασμένη με μια εκστρατεία ενημέρωσης για τους κινδύνους που το κάπνισμα προκαλεί).

Είναι απαραίτητο κατά τη διάρκεια της φοίτησής του/της σε κάθε βαθμίδα, κάθε μαθητής/τρια να έχει ολοκληρώσει ποικίλες δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας από τα ανωτέρω διαφορετικά ζητήματα/θέματα και τα δεκαεπτά (17) θεματικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών Δράσεις Ενεργού Πολίτη

Η **ειδικότερη μορφή** που μπορεί να πάρει μια δράση ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας στο πλαίσιο ενασχόλησης με ένα συγκεκριμένο ζήτημα/θέμα επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια, στις συνθήκες, στις δυνατότητες και στις επιλογές της κάθε σχολικής μονάδας.

Θα είναι βοηθητικό οι δράσεις να διακρίνονται από ποικιλία ως προς τη μορφή τους, ώστε να αποκτούν οι μαθητές/τριες το μέγιστο δυνατό εύρος εμπειριών.

Με βάση τα παραπάνω, προκύπτει ότι ο σκοπός των δράσεων ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας είναι πολυδιάστατος. Συνδέουν τη θεωρητική γνώση των μαθημάτων με τη βιωματική εμπειρία, προάγουν την ενεργό εμπλοκή όλων των μαθητών/τριών και ενισχύουν τη σχέση εκπαιδευτικών-μαθητών/τριών αλλά και των μαθητών/τριών μεταξύ τους. Ταυτόχρονα, αναδεικνύουν τις δυνατότητες και τον σημαντικό ρόλο όλων των μαθητών/τριών στα στάδια της μαθησιακής διαδικασίας και ενισχύουν την αίσθηση αυτοαποτελεσματικότητας των μαθητών/τριών με την υλοποίηση ομαδοσυνεργατικών δράσεων. Παράλληλα, καλλιεργούν αξίες όπως την υπευθυνότητα, την αλληλεγγύη, την αποδοχή του νέου, τον σεβασμό του διαφορετικού, κ.λπ. και δεξιότητες, όπως αυτές που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Όλες οι δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας μπορούν να διακριθούν ως προς τη **χωρική τους εμβέλεια** στα ακόλουθα τέσσερα επίπεδα:

- Δράσεις στο **πλαίσιο της σχολικής κοινότητας** (δράσεις που απευθύνονται στο εσωτερικό της σχολικής κοινότητας όπως είναι η αισθητική αναβάθμιση του σχολείου, ο καθαρισμός του περιβάλλοντος χώρου, η βοήθεια ευάλωτων ομάδων συμμαθητών και συμμαθητριών, κ.λπ.)
- Δράσεις στο **πλαίσιο της κοινότητας-γειτονιάς** (δράσεις που απευθύνονται στην κοινότητα στην οποία ανήκει η κάθε σχολική μονάδα όπως π.χ. είναι η φύτευση σε τοπικά πάρκα, ο εντοπισμός βλαβών σε δρόμους, η επίσκεψη και παροχή συντροφιάς σε ηλικιωμένους/ες στο τοπικό ΚΑΠΗ, κ.λπ.).
- Δράσεις **στο πλαίσιο της χώρας ή/και τον διεθνή χώρο** (δράσεις που απευθύνονται πέρα από τα όρια της κοινότητας όπως π.χ. είναι η αποστολή υλικών σε μια δοκιμαζόμενη περιοχή, κοινές δράσεις με άλλα σχολεία της χώρας ή/και άλλων χωρών ή/και στο πλαίσιο ευρωπαϊκών προγραμμάτων κ.λπ.).
- Δράσεις **στον ψηφιακό κόσμο του διαδικτύου** (ενημερωτικό υλικό για σημαντικά κοινωνικά θέματα, δημιουργία διαδικτυακών εφαρμογών για χρήση από ευάλωτες ομάδες, εκστρατείες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δημιουργία ψηφιακών δικτύων κοινοτήτων μάθησης, κ.λπ.).

Γενικά, οι δράσεις σε επίπεδο σχολικής κοινότητας και κοινότητας-γειτονιάς θα πρέπει να κυριαρχούν στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και σταδιακά, καθώς η ηλικία των παιδιών αυξάνεται και άρα αναπτύσσεται περισσότερο η κοινωνική και πολιτική τους συνειδητότητα, να αποκτούν πιο βαρύνοντα ρόλο και οι δράσεις του τρίτου και του τέταρτου επιπέδου.

Προσδιορίζονται τέσσερις ηλικιακές ομάδες στις οποίες εντάσσονται οι επιμέρους δράσεις:

- Νηπιαγωγείο - Α΄, Β΄, Γ΄ Δημοτικού
- Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ Δημοτικού
- Γυμνάσιο
- Λύκειο

Όλες οι δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας διασυνδέονται με το Πρόγραμμα Σπουδών Δράσεις Ενεργού Πολίτη, με τα ισχύοντα και τα νέα Προγράμματα Σπουδών αλλά και τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων προκειμένου να ενταχθούν οργανικά στο σχολικό πρόγραμμα και τη σχολική ζωή. Επιπλέον μπορούν, εν μέρει ή στο σύνολό τους, να ενταχθούν και στο χρόνο που διατίθεται για Προγράμματα Σχολικών Δραστηριοτήτων. Συνεπώς, η

Θεματολογία τους πρέπει να προκύπτει μέσα από οργανωμένη συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών της κάθε σχολικής μονάδας και να συνδιαμορφώνεται με τους/τις μαθητές/τριες των επιμέρους τμημάτων ή τάξεων αξιοποιώντας τόσο τις ιδέες που αντλούν από την εφαρμογή των Προγραμμάτων Σπουδών ή/και τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων αλλά και τα ενδιαφέροντα και τις ευαισθησίες τους.

2.

Θεωρητικό πλαίσιο
και βασικές αρχές
των Δράσεων Ενίσχυσης
της Ενεργού
Πολιτειότητας

Οι δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας βασίζονται στη διαπίστωση ότι σε πολλές κοινωνίες, μεταξύ των οποίων και η ελληνική, τα επίπεδα απάθειας, άγνοιας και μειωμένης συμμετοχής/παρέμβασης σχετικά με ζητήματα της δημόσιας σφαίρας έχουν φθάσει σε ανησυχητικό επίπεδο (Karp & Milazzo, 2017· Dahl et al., 2020). Μάλιστα, σε πολλές περιπτώσεις, έχει καταγραφεί ότι ανάμεσα στις νεότερες γενιές τα παραπάνω στοιχεία έχουν ακόμα εντονότερη παρουσία (Sloam, 2016; Kitanova, 2020). Παράλληλα, καταγράφεται μια στροφή ως προς το είδος της πολιτικής συμμετοχής των νεότερων γενιών, σε σχέση με τις παραδοσιακές μορφές πολιτικής συμμετοχής: η συμμετοχή τους αφορά σε πιο επικεντρωμένες, επί συγκεκριμένων ζητημάτων, δράσεις (Briggs & Briggs, 2017).

Μέσα σε ένα τέτοιο ευρύτερο κλίμα, όλες οι χώρες επιχειρούν την αναβάθμιση της Πολιτειακής Εκπαίδευσης (Citizenship Education), όχι μόνο μέσω ειδικών μαθημάτων, τα οποία παρουσιάζουν το θεσμικό και εννοιολογικό πλαίσιο λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος, αλλά κυρίως, μέσω της υλοποίησης δράσεων, όπως οι προτεινόμενες, όπου η έννοια της δημοκρατικής συμμετοχής βιώνεται ως μορφή συνύπαρξης στο πλαίσιο της κοινωνικής ζωής (Dewey, 1966· Hermans & Bartels, 2020). Κατά συνέπεια, η Ενεργός Πολιτειότητα δεν αντιστοιχεί σε μια κατάσταση που κάποιος/α φθάνει έπειτα από μια πορεία, αλλά μέσω μιας διαρκούς ενάσκησης σε συναφείς πρακτικές, οι οποίες μπορεί να ξεκινήσουν από μικρή ηλικία και που κάθε μια από αυτές αναβαθμίζει διαρκώς το επίπεδο κοινωνικής και πολιτικής συνείδησης των συμμετεχόντων/ουσών. Άλλωστε, οι μαθητές/τριες δεν είναι κοινωνικά απομονωμένα άτομα αλλά βιώνουν μέσω διαφορετικών ρόλων (μέλη οικογένειας, σχολικής κοινότητας, γείτονες/ισσες, καταναλωτές/τριες, χρήστες/τριες δημόσιων υπηρεσιών, χρήστες/τριες δικτύου και μέσων κοινωνικής δικτύωσης) μεγάλο φάσμα των σύγχρονων προκλήσεων. Κατά συνέπεια, η Ενεργός Πολιτειότητα είναι μια συνθήκη που μπορεί να βιωθεί σε πολλές περιστάσεις και ευκαιρίες της ζωής των μαθητών/τριών.

Τα προγράμματα Ενεργού Πολιτειότητας, τα οποία εφαρμόζονται σε διάφορα ευρωπαϊκά συστήματα, εστιάζουν στην ανάδειξη των τρόπων δράσης με τους οποίους λειτουργεί ένας ενεργός ή μια ενεργή πολίτης σε ποικίλα τοπικά, εθνικά, παγκόσμια, ψηφιακά πλαίσια (Barna, 2013).

Οι δράσεις που εμπíπτουν, λοιπόν, στα προγράμματα εκπαίδευσης για την Ενεργό Πολιτειότητα μπορούν να προσδιοριστούν ως σχέδια ενήμερης δράσης προκειμένου να αντιμετωπιστεί μια κοινωνική πρόκληση και έχουν ως

στόχο την ωφέλεια ή τη θετική αλλαγή αναφορικά με τη συγκεκριμένη πρόκληση στο πλαίσιο της τοπικής ή της ευρύτερης κοινότητας. Οι δράσεις αυτές επεκτεινόμενες έξω από το πλαίσιο της τάξης επιτρέπουν στους/στις μαθητές/τριες να εφαρμόζουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους προς όφελος της κοινότητας, αποκτώντας ταυτόχρονα εμπειρίες σε σχέση με τον τρόπο λειτουργίας του κοινωνικού συνόλου. Οι εν λόγω δράσεις διευκολύνουν με ένα βιωματικό τρόπο την σταδιακή εξοικείωση μαθητών/τριών με ένα ευρύ φάσμα δεξιοτήτων, που σχετίζονται με την έρευνα και την αναζήτηση στοιχείων, την ερμηνεία δεδομένων, τον σχεδιασμό παρεμβάσεων, τη συνεργασία, την επίλυση προβλημάτων, την υπεράσπιση θέσεων, την ηθική στάθμιση, την επικοινωνία και την αξιολόγηση λύσεων.

Ο/Η ενεργός πολίτης, σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, προσδιορίζεται ως ένα άτομο που:

- έχει επίγνωση των βασικών προκλήσεων στο κοινωνικό του περιβάλλον,
- αναζητά με ενεργό τρόπο την πληροφόρηση και τη γνώση για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων,
- αναλαμβάνει πρωτοβουλίες και δράση για την αντιμετώπιση των προκλήσεων, μόνος/η του/της ή διαμορφώνοντας συνεργασίες,
- σχεδιάζει σε συνεργασία με άλλους/ες παρεμβάσεις, για να συμβάλει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων, αναστοχάζεται κάθε στιγμή ως προς τις επιλογές του/της εξετάζοντας τις επιπτώσεις τους σε κοινωνικό και ηθικό επίπεδο, αναλαμβάνοντας την ευθύνη των πράξεών του/της και αναθεωρώντας όπου χρειάζεται τις πράξεις του/της (Καρακατσάνη, 2006· Geynor, 2023· Dimopoulos & Koulaïdis, 2003).

Η πολιτειότητα διαχωρίζεται σε τρεις (3) κατηγορίες, αυτή του/της *προσωπικά υπεύθυνου/ης* πολίτη, του/της *συμμετοχικού/ης* πολίτη και του/της *εστιασμένου/ης στη δικαιοσύνη* πολίτη (Westheimer & Kahne, 2004). Συνεπώς, η πολιτειότητα γίνεται αντιληπτή ως κάτι παραπάνω από την κατανόηση και την προσφορά προς αυτούς/ές που έχουν ανάγκη, δίνοντας έμφαση στην επιδίωξη της κοινωνικής δικαιοσύνης και την ενεργό συμμετοχή για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων. Για παράδειγμα, ενώ ο/η *προσωπικά υπεύθυνος/η* πολίτης θα δωρίσει φαγητό σε μια δράση συλλογής φαγητού για άπορους/ες, ο/η *συμμετοχικός/ή* πολίτης θα συμμετάσχει στην οργάνωση της δράσης, ενώ ο/η *εστιασμένος/η στη δικαιοσύνη* πολίτης θα ανηρωτηθεί, γιατί κάποιοι άνθρωποι πεινούν και θα εστιάσει στην αντιμετώπιση των αιτιών που εντοπίζει (Westheimer & Kahne, 2004). Έτσι, η πολιτειότητα αναφέρεται σε πολίτες που είναι ικανοί/ές να αξιολογήσουν διαφορετικές οπτικές, να διερευνήσουν στρατηγικές που μπορούν να φέρουν

την αλλαγή, αναστοχαζόμενοι/ες σε θέματα της κοινωνικής δικαιοσύνης, της ισότητας και των κοινωνικών ανισοτήτων, καθώς και στη δημοκρατική συμμετοχή. Από την οπτική του/της πολίτη εστιασμένου/ης στη δικαιοσύνη, οι εκπαιδευτικοί στοχεύουν να εμπλέξουν τους/τις μαθητές/τριες στη συζήτηση και εμπειριστατωμένη ανάλυση κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών θεμάτων. Συνεπώς, οι μαθητές/τριες πρέπει να αναπτύσσουν δεξιότητες επικοινωνίας, ώστε να μπορούν να επικοινωνούν αποτελεσματικά και να μαθαίνουν από άλλους/ες που έχουν διαφορετική οπτική (Westheimer & Kahne, 2004).

Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε το 1998, η πρώην Επίτροπος Edith Cresson, η έννοια του/της ενεργού πολίτη μπορεί να αποδοθεί σε άτομα που είναι σε θέση «να είναι ταυτόχρονα οι αρχιτέκτονες και οι πρωταγωνιστές των ζώων τους». Η ίδια άλλωστε η Συνθήκη της Λισαβόνας (άρθρο 15 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης) αναγνωρίζει τη σημασία της συμμετοχής της Κοινωνίας των Πολιτών στη χρηστή ευρωπαϊκή διακυβέρνηση.

Μια από τους/τις κορυφαίους/ες ερευνητές/τριες στο πεδίο της Πολιτειακής Εκπαίδευσης, η Bryony Hoskins ορίζει στην ίδια λογική την Ενεργό Πολιτειότητα ως συμμετοχή στο πλαίσιο της Κοινωνίας των Πολιτών, στην κοινότητα, ή/και στους πολιτικούς θεσμούς, η οποία χαρακτηρίζεται από αμοιβαίο σεβασμό, μη βία και είναι σύμφωνη με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις δημοκρατικές αρχές (Hoskins, 2006).

Στο πεδίο της εκπαίδευσης τώρα, η εκπαίδευση του/της ενεργού πολίτη είναι σημαντικό να χαρακτηρίζεται από τους εξής τρεις (3) προσανατολισμούς:

- της **κοινωνικής και ηθικής υπευθυνότητας**: «οι μαθητές είναι απαραίτητο να μάθουν να έχουν κοινωνικά και ηθικά υπεύθυνη συμπεριφορά τόσο μέσα όσο και πέρα από την τάξη τους, καθώς και τόσο ως προς αυτούς που έχουν μεγαλύτερη εξουσία από τους ίδιους όσο και ως προς τους ομοίους τους» (Crick, 1998, σ. 11).
- της **συμμετοχής στα κοινά**: «οι μαθητές πρέπει να μάθουν να εμπλέκονται με διάθεση προσφοράς στις προκλήσεις που αφορούν τις κοινότητές τους μαθαίνοντας για αυτές τις προκλήσεις και παρέχοντας υπηρεσίες στις κοινότητές τους» (Crick, 1998, σ. 12).
- του **πολιτειακού εγγραμματισμού**: «οι μαθητές πρέπει να μάθουν τους τρόπους και τις διαδικασίες ώστε να καταστούν αποτελεσματικοί στις παρεμβάσεις τους μέσω της απόκτησης κατάλληλων γνώσεων, δεξιοτήτων και αξιών» (Crick, 1998, σ. 13).

Τα τελευταία χρόνια η ιδέα της καλλιέργειας δεξιοτήτων για τον/την ενεργό πολίτη έχει επεκταθεί, με το ενδιαφέρον πλέον να στρέφεται στην έννοια της καλλιέργειας δεξιοτήτων για τους/τις **ενεργούς/ές πολίτες του κόσμου**. Η εκπαίδευση των ενεργών πολιτών του κόσμου συνδέεται με την αίσθηση του ανήκειν σε μια πιο διευρυμένη κοινότητα, δίνοντας έμφαση στην κοινωνική, πολιτισμική, οικονομική και πολιτική αλληλεπίδραση σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο (UNESCO, 2015), με εστίαση στα διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα και την αξία της διαφορετικότητας (Hoskins et al., 2015). Επιπλέον, οι δεξιότητες για δημοκρατικούς/ές και διαπολιτισμικά ικανούς/ές πολίτες εντάσσονται στο πλαίσιο της εκπαίδευσης για την «παγκόσμια πολιτειότητα».

Η εκπαίδευση για την «παγκόσμια πολιτειότητα» στοχεύει να δομεί τις γνώσεις, τις δεξιότητες, τις στάσεις και τις αξίες που χρειάζονται οι μαθητές/τριες, ώστε να μπορούν να συνεισφέρουν σε έναν πιο συμπεριληπτικό, δίκαιο και ειρηνικό κόσμο (UNESCO, 2015).

Αναφέρονται οι ακόλουθοι τρεις (3) κεντρικοί και αλληλένδετοι τομείς:

Γνωστικός τομέας: στοχεύει στην απόκτηση γνώσεων, στην κατανόηση και στην κριτική σκέψη σχετικά με κοινωνικά θέματα σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο, καθώς και σχετικά με την αλληλεπίδραση και αλληλεξάρτηση διαφορετικών ομάδων (UNESCO, 2015). Για να ασχοληθούν αποτελεσματικά με κοινωνικά θέματα, οι μαθητές/τριες χρειάζεται να αποκτήσουν μια βαθιά και πολύπλευρη γνωστική κατανόηση των θεμάτων αυτών, η οποία χαρακτηρίζεται από ευελιξία και προσαρμοστικότητα και αποτελεί γνώση μεταβιβάσιμη σε διαφορετικά μαθησιακά πλαίσια. Έτσι, προϋποθέτει την κατανόηση διαφορετικών ερμηνειών και επιχειρημάτων, την υιοθέτηση διαφορετικών οπτικών και την ικανότητα αυτοκριτικής (Wood et al., 2018).

Κοινωνικο-συναισθηματικός τομέας: στοχεύει στην αίσθηση του ανήκειν σε μια κοινή ανθρωπότητα, όπου μοιράζονται αξίες και ευθύνες, με ενσυναίσθηση, αλληλεγγύη και σεβασμό στις διαφορές και με αποδοχή της ετερότητας (UNESCO, 2015). Για να είναι αποτελεσματική η εκπαίδευση στη δημιουργία ενεργών πολιτών, είναι εξίσου σημαντικοί τόσο ο γνωστικός τομέας όσο και ο συναισθηματικός τομέας. Η συναισθηματική σύνδεση και κινητοποίηση μπορεί να διευκολυνθεί μέσω της ενθάρρυνσης της αυτεπίγνωσης, της ενσυναίσθησης και της ικανότητας υιοθέτησης διαφορετικής οπτικής (Wood et al., 2018). Συνεπώς, η αποτελεσματική εκπαίδευση στην ενεργό πολιτειότητα ενισχύει τόσο γνωστικές όσο και κοινωνικο-συναισθηματικές δεξιότητες, όπως αυτές της ενσυναίσθησης, της κατανόησης συναισθημάτων του εαυτού και των άλλων, τη διαχείριση αυτών των συναισθημάτων και τη σύνδεση αυτών με τη δράση για αλλαγή.

Συμπεριφορικός τομέας: στοχεύει στην αποτελεσματική δράση με αίσθημα ευθύνης σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο για έναν πιο ειρηνικό και βιώσιμο κόσμο. Ο τομέας αυτός σχετίζεται με την ενίσχυση του κινήτρου και της προθυμίας για δράση με στόχο το κοινό καλό (UNESCO, 2015). Επομένως, σχετίζεται άμεσα με την υιοθέτηση δράσεων που θεωρούνται από κάποιο σημαντικό τμήμα της κοινωνίας ή/και της κοινωνικής ομάδας στην οποία ανήκει το άτομο ως γενικά ωφέλιμη για τους άλλους ανθρώπους (Penner et al., 2005).

Σύμφωνα με το μοντέλο των δεξιοτήτων για δημοκρατικούς/ές και διαπολιτισμικά ικανούς/ές πολίτες, οι δεξιότητες που πρέπει να καλλιεργούνται από την εκπαίδευση, ώστε να ενδυναμώνουν τους/τις μαθητές/τριες ως ικανούς/ές και αποτελεσματικούς/ές δημοκρατικούς/ές πολίτες, μπορούν να κατηγοριοποιηθούν στις εξής τέσσερις (4) ομάδες (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2020):

Γνώσεις: «Γνώση και κριτική κατανόηση του εαυτού, Γνώση και κριτική κατανόηση της γλώσσας και της επικοινωνίας, Γνώση και κριτική κατανόηση του κόσμου (πολιτική, δίκαιο, ανθρώπινα δικαιώματα, κουλτούρα, πολιτισμοί, θρησκείες, ιστορία, μέσα ενημέρωσης, οικονομίες, περιβάλλον, βιωσιμότητα)» (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2020, σελ. 38). Οι τρεις (3) κύριες ιδιότητες που πρέπει να έχει ένας/μία ενεργός πολίτης του κόσμου είναι να είναι κοινωνικά ενήμερος/η με κριτική ικανότητα, να είναι κοινωνικά συνδεδεμένος/η με σεβασμό στην ετερότητα και να χαρακτηρίζεται από ηθική υπευθυνότητα και αφοσίωση (UNESCO, 2015). Από αυτήν την οπτική, η εκπαίδευση στην πολιτειότητα συνδέει τις γνώσεις με δεξιότητες κριτικής σκέψης, αναστοχασμού και αυτογνωσίας (ten Dam & Volman, 2004). Παρομοίως, υπό την οπτική της κριτικής πολιτειότητας, είναι απαραίτητες τόσο η ικανότητα της κριτικής ανάλυσης κοινωνικών θεμάτων και ανισοτήτων, εστιάζοντας στις αιτίες των ανισοτήτων αυτών όσο και σε κοινωνικές αξίες, όπως η ενσυναίσθηση και η φροντίδα (Hoskins et al., 2015).

Αξίες: «Απόδοση αξίας στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια και στα ανθρώπινα δικαιώματα, Απόδοση αξίας στην πολιτισμική πολυμορφία, Απόδοση αξίας στη δημοκρατία, τη δικαιοσύνη, την ισονομία, την ισότητα και στο κράτος δικαίου» (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2020, σ.38)

Στάσεις: «Δεκτικότητα στην πολιτισμική ετερότητα και σε άλλες πεποιθήσεις, κοσμοθεωρίες και πρακτικές, σεβασμός, πολιτειακή συνείδηση, υπευθυνότητα, αυτεπάρκεια, ανεκτικότητα στην αμφισημία» (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2020, σ. 38). Μέσω της εκπαίδευσης, οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να αποδέχονται και να υπερασπίζονται την ετερότητα, και να σέβονται τους άλλους και τις άλλες. Η εκπαίδευση ενεργών πολιτών πρέπει να προωθεί

την ενημερότητα σχετικά με τις διαφορετικές ταυτότητες σε τοπικό και διεθνές επίπεδο, καθώς και να αναγνωρίζουν αξίες, όπως αυτή της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Δεξιότητες: «δεξιότητες αυτόνομης μάθησης, δεξιότητες αναλυτικής και κριτικής σκέψης, δεξιότητες ακρόασης και παρατήρησης, ενσυναίσθηση, ευελιξία και προσαρμοστικότητα, γλωσσικές, επικοινωνιακές και πολυγλωσσικές δεξιότητες, δεξιότητες συνεργασίας, δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων» (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2020, σ.38).

Οι δεξιότητες αυτές συνδέονται και με τους στόχους την **κοινωνικής και συναισθηματικής αγωγής (ΚΣΑ)**, δηλαδή της διαδικασίας απόκτησης γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων που συμβάλλουν στην ανάπτυξη μιας θετικής ταυτότητας, στην αποτελεσματική διαχείριση συναισθημάτων, καθώς και στην επίτευξη προσωπικών και συλλογικών στόχων, στην ενίσχυση της ενσυναίσθησης, στη δημιουργία υποστηρικτικών σχέσεων στο πλαίσιο της ομάδας και στην υπεύθυνη λήψη αποφάσεων [CASEL, 2024· Χατζηχρήστου (επιμ.), 2011α,β,γ, 2024 (υπό έκδοση)]. Οι κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες συνδέονται με την ποιότητα των αλληλεπιδράσεων των μαθητών/τριών μεταξύ τους και προάγουν τη συνεργασία μεταξύ των μελών της ομάδας-τάξης. Μέσα από τη διεργασία στην ομάδα προάγεται η ποιοτική επικοινωνία, ενισχύονται οι συναισθηματικοί δεσμοί, οι σχέσεις και η συναισθηματική σύνδεση με τη σχολική κοινότητα. Η ενίσχυση της συνοχής της ομάδας μέσα σε ένα θετικό ψυχολογικό κλίμα αποτελεί τη βάση και το πλαίσιο για την ανάπτυξη δράσεων και προάγει την ψυχική υγεία και ευεξία των παιδιών και των εφήβων, καθώς τα περισσότερα χαρακτηριστικά τα οποία αποδίδονται στα σχολεία με ψυχική ανθεκτικότητα που *νοιάζονται και φροντίζουν* αναφέρονται στις σχέσεις μεταξύ των μελών της σχολικής κοινότητας. Παράλληλα, ενισχύονται και οι δεξιότητες των εκπαιδευτικών για διαχείριση της τάξης ως ομάδας, γεγονός που συμβάλλει και στη θετική προσαρμογή και συνεργασία των μαθητών/τριών, καθώς και γενικότερα στην προαγωγή του θετικού κλίματος και της ψυχικής ανθεκτικότητας, διευκολύνοντας τη μαθησιακή διαδικασία και τη γενικότερη προσαρμογή των μαθητών/τριών στη σχολική ζωή, αλλά και στο ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο (Hatzichristou et al., 2020).

Κλείνοντας αυτήν την ενότητα είναι σημαντικό να γίνει αναφορά στην έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου (social capital) που εισήγαγε ο Αμερικανός πολιτικός επιστήμονας, Robert Putnam και η οποία στη συναφή βιβλιογραφία διασυνδέεται στενά με την έννοια της Ενεργού Πολιτειότητας. Με βάση αυτήν την έννοια, η συμμετοχή ως βασική προϋπόθεση της Ενεργού Πολιτειότητας ευνοεί την ανάπτυξη κοινωνικών δεσμών, οι οποίοι έχουν αξία τόσο για τα επιμέρους άτομα όσο και για την κοινωνία συνολικά. Σύμφωνα

με τον Putnam, τα άτομα συνεργαζόμενα δημιουργούν κοινωνικά δίκτυα, κανόνες αμοιβαιότητας (norms of reciprocity) και αυξάνουν το επίπεδο εμπιστοσύνης μεταξύ τους (trust) (Putnam, 2000). Η αμοιβαιότητα αντιστοιχεί στην κατάσταση όπου οι άνθρωποι βοηθούν ο/η ένας/μία τον/την άλλον/ην χωρίς να περιμένουν μια άμεση ανταπόδοση για αυτή τη βοήθεια. Ωστόσο, είναι σαφές πως με βάση τους κανόνες αμοιβαιότητας χτίζεται μια προσδοκία αλληλεγγύης, όταν κάποια μέλη της κοινωνίας βρεθούν σε δύσκολη θέση. Η εμπιστοσύνη επίσης είναι ένα από τα πιο βασικά στοιχεία εμπέδωσης της Ενεργού Πολιτειότητας και της Δημοκρατίας εν γένει. Η εμπιστοσύνη αποτελεί προϋπόθεση της συνεργασίας, αλλά και η συνεργασία με τη σειρά της καλλιεργεί την εμπιστοσύνη.

Αυτά τα στοιχεία (δίκτυα, κανόνες αμοιβαιότητας και εμπιστοσύνη) συγκροτούν αυτό που ο Putnam αποκαλεί κοινωνικό κεφάλαιο και το οποίο επιτρέπει στα άτομα να είναι πιο αποτελεσματικά στην επιδίωξη κοινών στόχων (Putnam, 1996). Η σχετική έρευνα δείχνει πως κοινωνίες με υψηλό επίπεδο κοινωνικού κεφαλαίου έχουν υψηλότερα επίπεδα κοινωνικής συνοχής και οικονομικής ανάπτυξης (Putnam, 1993· Tavits, 2006· Bjørnskov, 2007). Εξίσου θετικά αποτελέσματα της ένταξης σε κοινωνικά δίκτυα αναδεικνύει η έρευνα και σε ατομικό επίπεδο με τις θετικότερες επιπτώσεις να εντοπίζονται στα πεδία της αυτοπεποίθησης για συμμετοχή στα κοινά, στην ανοχή και την αποδοχή απέναντι στη διαφορετικότητα και την ένταξη στην αγορά εργασίας (Häuberer, 2011).

Η Ελλάδα, ως χώρα γενικά, βρίσκεται χαμηλά σε όλες τις διεθνείς κατατάξεις που επιχειρούν να αποτιμήσουν το επίπεδο συμμετοχής των πολιτών στα κοινά.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη διαχρονική Παγκόσμια Έρευνα Αξιών (World Value Survey-WVS), η «εμπιστοσύνη σε ανθρώπους» ήταν υψηλή στην έρευνα του 2017 μόνο στο 8,2% του ελληνικού δείγματος, σημαντικά μειωμένη σε σχέση με την προ μιας δεκαετίας έρευνα του 2008, όπου ήταν υψηλή για το 20,7% του δείγματος (Κονιόρδος, 2018). Μάλιστα προκύπτει μεγαλύτερος βαθμός επιφύλαξης των Ελλήνων από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σε βαθμό τέτοιο που να έχει διαπιστωθεί «η ύπαρξη μιας διακριτής ρωγμής κοινωνικής δυσπιστίας ως χαρακτηριστικό πλέον στοιχείο της Ελληνικής κοινωνίας» (Τσίγκανου, 2010, σ.12).

Παρόμοια εικόνα εμφανίζεται και όταν εξετάζεται στο ίδιο πλαίσιο η συμμετοχή των Ελλήνων πολιτών σε εθελοντικές οργανώσεις. Η μέγιστη συμμετοχή των ενεργών μελών αποτελεί το 5,5% του συνόλου και αφορά σε οργανώσεις αθλητικού χαρακτήρα (το αντίστοιχο ποσοστό για περιβαλλοντικές οργανώσεις είναι μόλις 1%, ενώ για καταναλωτικές οργανώσεις μόλις

0,1%). Και στην περίπτωση αυτή, η συμμετοχή εμφανίζεται μειωμένη σε σχέση τόσο με την προ δεκαετίας αντίστοιχη έρευνα στην Ελλάδα όσο και σε σχέση με τα ποσοστά συμμετοχής σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Σε παραπλήσια συμπεράσματα ως προς τη θέση της χώρας καταλήγει και η έρευνα των Hoskins & Mascherini, (2009) η οποία, κατατάσσοντας τις χώρες με βάση τον σύνθετο δείκτη ACCI (Active Citizenship Composite Indicator) που κατασκευάζεται από εξήντα δύο (62) διαφορετικούς υποδείκτες (ενδεικτικά, συμμετοχή σε οργανώσεις, κινήματα, δημοκρατικές αξίες, συμμετοχή σε εκλογές κ.λπ.), έδειξε ότι η Ελλάδα κατατάσσεται στην 17^η θέση ανάμεσα σε δεκαεννέα (19) άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Οι προτεινόμενες δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας στοχεύουν να συμβάλουν στην αναστροφή των ανωτέρω κοινωνικών τάσεων, καθιστώντας τις νέες γενιές περισσότερο ευαισθητοποιημένες και υπεύθυνες σε κοινωνικό επίπεδο και με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και προσανατολισμό συμμετοχής στα κοινά.

Οι δράσεις αναμένεται, επιπλέον, να συμβάλουν και στην προαγωγή της ψυχικής ευεξίας όλων των μελών της σχολικής κοινότητας, προάγοντας με τον τρόπο αυτό την ποιότητα της καθημερινής σχολικής ζωής και του σχολικού κλίματος, λειτουργώντας αποτρεπτικά σε φαινόμενα βίας και επιθετικότητας στη σχολική κοινότητα κ.λπ.

Η ενότητα που ακολουθεί επικεντρώνεται σε αυτές τις θετικές επιδράσεις των δράσεων ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας.

3.

Οι Δράσεις Ενίσχυσης της Ενεργού Πολιτειότητας ως παράγοντας θετικής διαμόρφωσης της σχολικής ζωής και προαγωγής της ψυχικής ευεξίας των μελών της

Οι σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις που πλαισιώνουν τις **δράσεις και παρεμβάσεις για την ανάπτυξη δεξιοτήτων ενεργούς πολιτειότητας στο σχολείο** σχετίζονται με τη θετική διαμόρφωση της σχολικής καθημερινότητας μέσα από τη συνύπαρξη, τη συνεργασία, την ενεργό συμμετοχή και την αυτοδιάθεση των μελών της σχολικής κοινότητας. Κατ' επέκταση οι δεξιότητες ενεργού πολιτειότητας συνδέονται με την προαγωγή της ψυχικής ευεξίας όλων των μελών της σχολικής κοινότητας, καθώς και με την ενίσχυση κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων που θα είναι χρήσιμες για την καθημερινή ζωή των παιδιών και εφήβων σε ενδοπροσωπικό και διαπροσωπικό επίπεδο. Επιπλέον, αποτελούν δεξιότητες που συμβάλλουν στην ενίσχυση της ψυχικής ανθεκτικότητας, σε επίπεδο ατόμου και ομάδας, διευκολύνουν την ψυχοκοινωνική προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον και ενισχύουν το αίσθημα της αλληλεγγύης.

Μια από τις βασικές προκλήσεις στην προαγωγή της ψυχικής ευεξίας των νέων είναι η ανάπτυξη μιας «κουλτούρας» προαγωγής ψυχικής υγείας στο ευρύτερο σύστημα της σχολικής κοινότητας. Στο πλαίσιο αυτό ενθαρρύνεται η αίσθηση ότι η σχολική καθημερινότητα γίνεται αντιληπτή ως τρόπος που *αποκτά νόημα και σκοπό για τους/τις μαθητές/τριες* μέσα από δράσεις οι οποίες μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν (Council of Europe, 2024):

- ευκαιρίες για όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας να συμμετέχουν σε διαδικασίες λήψης απόφασης,
- ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος που προάγει το αίσθημα της υποστήριξης και της ασφάλειας μέσα από τη συμμετοχή π.χ. σε ομάδες διερεύνησης και παρέμβασης σε θέματα που αφορούν στους/στις νέους/ες ,
- χρήση εκπαιδευτικών μεθόδων που συμβάλλουν στην ενίσχυση του θετικού σχολικού κλίματος και την προαγωγή της ψυχικής ευεξίας, όπως η συνεργατική μάθηση και δράσεις που υλοποιούνται εκτός σχολικής μονάδας,
- ευκαιρίες για συζητήσεις σχετικά με θέματα ψυχικής ευεξίας στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Σπουδών,
- την ένταξη της εκπαίδευσης για τη δημοκρατική πολιτειότητα και για θέματα διαπολιτισμικής κατανόησης στα διαφορετικά σχολικά αντικείμενα και δράσεις εκτός σχολείου.

Οι δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας που περιλαμβάνονται στον παρόντα Οδηγό αναδεικνύουν τις διαστάσεις του/της προσωπικά υ-

πεύθυνου/ης, συμμετοχικού/ής και του/της εστιασμένου/ης στη δικαιοσύνη πολίτη, συμβάλλοντας στην προαγωγή της ψυχικής ευεξίας στη σχολική κοινότητα σε επίπεδο συστήματος. Παράλληλα δίνεται έμφαση σε κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες που αφορούν στην παροχή βοήθειας, την αλληλεγγύη, την ευγένεια, τη στήριξη, την ενσυναίσθηση, την υπεύθυνη λήψη αποφάσεων, την κοινωνική επίγνωση, τις δεξιότητες ανάπτυξης σχέσεων, την αυτεπίγνωση και την αυτορρύθμιση που προωθούν το θετικό κλίμα στην τάξη, την ευεξία και την ψυχική ανθεκτικότητα σε επίπεδο ατόμου και ομάδας και διευκολύνουν την ψυχοκοινωνική προσαρμογή αλλά και τη βελτίωση της σχολικής επίδοσης παιδιών και εφήβων (Mahoney et al., 2018).

Η έννοια του/της ενεργού/ής πολίτη εντάσσεται στο πλαίσιο των σύγχρονων προσεγγίσεων στη σχολική ψυχολογία, όπου αναδεικνύεται η έμφαση στα θετικά χαρακτηριστικά ατόμων και συστημάτων, η κατανόηση της σημασίας του συστήματος, η έμφαση στην κοινωνική δικαιοσύνη και τα δικαιώματα του ατόμου και ο σεβασμός προς την ετερότητα (Χατζηχρήστου, 2023). Αναλυτικότερα, σύμφωνα με την **οικοσυστημική προσέγγιση** είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη το ευρύτερο σύστημα, μέσα στο οποίο αναπτύσσεται το άτομο, και οι πολλαπλές επιδράσεις των επιμέρους συστημάτων. Στο πλαίσιο αυτό, αναγνωρίζεται η σημασία του συστήματος στο οποίο εντάσσεται ο/η μαθητής/τρια, καθώς αναδεικνύεται ο ρόλος του/της μέσα από συνεργατικές δράσεις ενεργού πολιτεότητας. Παράλληλα, μέσα από τις συνεργατικές δράσεις και την ανάληψη πρωτοβουλιών, ενισχύεται η ψυχική ευεξία σε επίπεδο ατόμου και συστήματος, αναδεικνύοντας ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης και υπεράσπισης των δικαιωμάτων των παιδιών. Η κοινωνική δικαιοσύνη ορίζεται ως η ολοκληρωμένη και ισότιμη συμμετοχή όλων των ομάδων σε μία κοινωνία προκειμένου να καλύπτει τις ανάγκες τους με δίκαιο τρόπο και συνδέεται άμεσα με την προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών (Bell, 2016). Η ανάπτυξη και εφαρμογή παρεμβάσεων που προάγουν τον σεβασμό, την αποδοχή, την ένταξη και την ισότητα αποτελούν σημαντικό μέσο προαγωγής των αρχών της κοινωνικής δικαιοσύνης στη σχολική κοινότητα (Gutkin & Song, 2013; Hatzichristou et al., 2019). Σε αυτό το πλαίσιο βασίζονται και οι δραστηριότητες που έχουν αναπτυχθεί, καθώς περιλαμβάνουν την αναγνώριση των αναγκών των ευάλωτων ομάδων και την ανάπτυξη δράσεων για την ισότιμη συμμετοχή και την προαγωγή της κάλυψης των αναγκών όλων των ομάδων με αυξημένες δυσκολίες.

Γι' αυτό, και κατά τη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης των δράσεων ενίσχυσης της ενεργού πολιτεότητας, κρίνεται απαραίτητη η διαφοροποι-

ημένη προσέγγιση, προκειμένου να διασφαλιστεί η ισότιμη ενεργός συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών, προπάντων εκείνων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες (μαθητές/τριες με μεταναστευτικό/προσφυγικό υπόβαθρο, με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες ή/και αναπηρίες κ.λπ.). Ειδικότερα, λαμβάνοντας υπόψη το διαφορετικό ατομικό προφίλ, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών της τάξης, θα πρέπει να γίνονται οι απαραίτητες εύλογες προσαρμογές του περιεχομένου αλλά και της διαδικασίας με τη δυνατότητα χρήσης πολυαισθητηριακών μεθόδων και ποικιλίας διδακτικών εργαλείων αλλά και του κατάλληλου προσβάσιμου για όλες και όλους υλικού (για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη μεθοδολογία και τα μέσα διαφοροποίησης βλ. Τμήμα Α΄ Καινοτομίας και Ενταξιακής Εκπαίδευσης και Μονάδα Ειδικής και Συμπεριληπτικής Εκπαίδευσης του Ι.Ε.Π.: <https://www.iep.edu.gr/el/gia-kathe-paidi-link/gia-kathe-paidi>).

Αναγνωρίζοντας διαφορετικά χαρακτηριστικά, στάσεις και αξίες των ατόμων επιτυγχάνεται η θετική ανταπόκριση στις διαφορετικές πολιτισμικές, εκπαιδευτικές και συναισθηματικές ανάγκες των μαθητών/τριών. Με τον τρόπο αυτό, ενισχύονται οι θετικές διαπροσωπικές σχέσεις σε μία ομάδα, προάγοντας τον σεβασμό και την αποδοχή της ετερότητας σε πολλαπλά επίπεδα. Γενικότερα, η εστίαση στις δυνατότητες και τις θετικές διαστάσεις της ανάπτυξης των παιδιών, των εφήβων και της λειτουργίας του σχολείου συνάδει με τις αρχές της κοινωνικής δικαιοσύνης και συμβάλλει στην προαγωγή της ψυχικής υγείας και ευεξίας. Στο πλαίσιο αυτό, η φιλοσοφία της δράσης και οι δραστηριότητες που έχουν σχεδιαστεί αναγνωρίζουν και αναδεικνύουν τις δυνατότητες ατόμων και συστημάτων που συμβάλλουν στην ενδυνάμωσή τους και γενικότερα στην προαγωγή της ψυχικής ευεξίας σε επίπεδο ατόμου και συστήματος (Soni & Hameed, 2018).

Ο διάλογος και η συνεργασία μεταξύ μαθητών/τριών στην τάξη συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης στην πολιτειότητα, διευκολύνοντας τη μάθηση αλλά, κυρίως, προτρέποντας τους/τις μαθητές/τριες να εφαρμόσουν την πολιτειότητα στην πράξη και να αποκτήσουν εμπειρίες δημοκρατικής συμμετοχής (Geboers et al., 2013). Επομένως, εκτός από τις δράσεις που επιλέγονται για να ενισχύσουν την ενεργό πολιτειότητα, σημαντικό παράγοντα αποτελεί το **γενικότερο κλίμα στη σχολική τάξη**. Οι δράσεις για την ενεργό πολιτειότητα και το σχολικό κλίμα θα μπορούσαν να γίνουν αντιληπτές σε μια αμφίδρομη σχέση. Οι μαθητές/τριες συνδέονται μέσα από τις δράσεις καθώς συνεργάζονται, εμπλέκονται, συναποφασίζουν και επιλύουν προβλήματα σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό, προάγοντας έτσι την ενδυνάμωση θετικών σχέσεων που είναι βασική παράμετρος στην ενίσχυση του θετικού κλίματος και κατ' επέκταση της ψυχικής υγείας.

Το θετικό σχολικό κλίμα έχει συνδεθεί εμπειρικά με πολλά οφέλη για τα παιδιά, τους εφήβους και τις έφηβες, όπως αυξημένη εμπλοκή, μείωση της επιθετικότητας, βελτίωση της επίδοσης, διευκόλυνση της προσαρμογής, βελτίωση των διαπροσωπικών σχέσεων, μείωση του σχολικού εκφοβισμού και γενικότερα μείωση των παραγόντων επικινδυνότητας και ενίσχυση των προστατευτικών παραγόντων (Bear, 2024). Το θετικό σχολικό κλίμα σχετίζεται με τη γενικότερη ψυχική ευεξία των εφήβων, τα επίπεδα ικανοποίησης από τη ζωή, τις θετικές σχέσεις μεταξύ των μελών της σχολικής κοινότητας, την αξιοποίηση των δυνατοτήτων των μαθητών/τριών, καθώς και τη μείωση επιθετικών συμπεριφορών (Beaton & Beaton, 2019· Hatzichristou et al. 2018· Hatzichristou et al., 2020). Αντίστοιχα, το θετικό σχολικό κλίμα θα μπορούσε να λειτουργεί ευνοϊκά σε δράσεις πολιτειότητας αναδεικνύοντας τις δυνατότητες μιας ομάδας/τάξης να σχεδιάσουν, να οργανώσουν και να υλοποιήσουν δράσεις που ωφελούν την κοινότητα.

Πέρα από τη βελτίωση της ψυχικής ευεξίας των μελών της σχολικής κοινότητας, αλλά και τη βελτίωση του γενικότερου κλίματος στο σχολείο, θετική αναμένεται να είναι και η συμβολή των δράσεων και σε δύο (2) ακόμα τομείς, αυτού του **άνοιγματος του σχολείου στην κοινωνία**, αλλά και την **αλλαγή της διδακτικής κουλτούρας**.

Το άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία μέσω της ανταλλαγής γνώσεων και πρακτικών με ποικίλους φορείς:

- αναπλαισιώνει τη σχολική γνώση και αναδεικνύει τη συνάφειά της με τη ζωή,
- εμπλουτίζει το ρεπερτόριο των πρακτικών των εκπαιδευτικών και του σχολείου, ευνοώντας την ανάπτυξη των συνθηκών εκπαιδευτικής καινοτομίας,
- διαμορφώνει ένα δίκτυο συνεργασιών, που μπορεί να αποβεί χρήσιμο σε διάφορες πτυχές της λειτουργίας της σχολικής ζωής.

Παράλληλα, η ίδια η λογική των εν λόγω δράσεων αλλάζει την κουλτούρα της διδασκαλίας, από μια αποκλειστικά κουλτούρα μετάδοσης εξειδικευμένης ή εσωτερικής ακαδημαϊκής γνώσης, σε μια κουλτούρα ανάδειξης της χρήσης της γνώσης ως εργαλείου βιωματικής παρέμβασης για θετικές βελτιώσεις που περιλαμβάνει στοιχεία, όπως η επίλυση προβλήματος, η διαπραγμάτευση, η συνεργασία, η αλληλεπίδραση κ.λπ., δηλαδή στοιχείων τα οποία τα σύγχρονα Προγράμματα Σπουδών επιχειρούν να καλλιεργήσουν στο πλαίσιο του συνόλου των γνωστικών αντικειμένων, με κεντρικό/θεμελιώδες το Πρόγραμμα Δράσεων Ενεργού Πολίτη

4.

Η βασική
μεθοδολογία
υλοποίησης των
Δράσεων Ενίσχυσης της
Ενεργού Πολιτειότητας

Στην ενότητα αυτή αποτυπώνεται η μεθοδολογία υλοποίησης των **δράσεων ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας** ανά σχολική χρονιά σε επίπεδο σχολικών μονάδων.

Επιλογή θεματολογίας των Δράσεων

Στην αρχή κάθε σχολικής χρονιάς σε κάθε σχολική μονάδα ο/η Διευθυντής/ντρια ή ο/η Προϊστάμενος/η, συγκροτεί σε συνεργασία με τα μέλη του Συλλόγου Διδασκόντων, κατάλογο προτεινόμενων θεμάτων (τίτλοι και σύντομη περιγραφή) ανά θεματικό πεδίο σύμφωνα με το ΠΣ. Ο Σύλλογος Διδασκόντων ενημερώνεται για τον κατάλογο σε συνεδρία του και ακολουθεί συζήτηση επί αυτού. Σε κάθε περίπτωση ο Διευθυντής/ντρια ή ο/η Προϊστάμενος/η αποφασίζουν για τον τελικό κατάλογο, φροντίζοντας να καλύπτεται εύρος ζητημάτων του Προγράμματος Σπουδών Δράσεις Ενεργού Πολίτη στο πλαίσιο της κάθε βαθμίδας και ανάλογα με τη δυναμικότητα του σχολείου. Για κάθε δράση προϋπολογίζεται ο αριθμός των διδακτικών ωρών που απαιτείται για την υλοποίησή της. Ο κατάλογος ανά τάξη ή/και τμήμα μπορεί να εμπλουτιστεί με έναν ή με συνδυασμό των εξής τρόπων:

- Προτάσεις διδασκόντων/ουσών
- Προτάσεις ομάδων μαθητών/τριών ή/και εκπροσώπων τους.
- Προτάσεις γονέων/κηδεμόνων ή του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων.

Για τη διατύπωση των προτάσεων δράσεων, οι οποίες όλες γίνονται γραπτώς και εξετάζονται συνολικά, λαμβάνονται υπόψη τα εξής κριτήρια:

- η δυνατότητα υλοποίησής τους,
- η ποικιλία τους,
- το οικοσύστημα φορέων και τα σημεία φυσικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος στο περιβάλλον της κάθε σχολικής μονάδας.

Όλες οι προτάσεις ανά τάξη ή/και τμήμα συζητιούνται και επιλέγονται με βάση τις προτιμήσεις της πλειοψηφίας των εμπλεκόμενων μαθητών/τριών και αφού ληφθεί υπόψη το πλήθος των δράσεων που μπορεί να υλοποιηθεί ανά τάξη με βάση τον διαθέσιμο χρόνο. Επιπλέον, δύναται να υπάρξει σχεδιασμός εγκάρσιων δράσεων όπου μαθητές/τριες διαφορετικών τάξεων, δηλαδή ηλικιακών ομάδων (π.χ. όμορο νηπιαγωγείο, Α', Β', Γ' Δημοτικού)

συνεργάζονται μεταξύ τους για την επίτευξη των κοινών στόχων τους. Αντιστοίχως συνεργάζονται εκπαιδευτικοί διαφορετικών ειδικοτήτων και τάξεων.

Για το σύνολο των προγραμμάτων κάθε τάξης/τμήματος αλλά και όλης της σχολικής μονάδας πραγματοποιείται έγκαιρα ο ενδεδειγμένος χρονοπρογραμματισμός.

Υλοποίηση Δράσεων

Καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης των δράσεων και των δραστηριοτήτων τους οι μαθητές/τριες συμμετέχουν ενεργά συνεισφέροντας ιδέες και προτάσεις, συνεργαζόμενοι/ες τόσο μεταξύ τους όσο και με τον/την εκπαιδευτικό της τάξης. Κάθε δράση υλοποιείται με βάση τα εξής πέντε (5) στάδια:

Διερεύνηση

Κατά το στάδιο της διερεύνησης η συνεργασία του/της εκπαιδευτικού με τους μαθητές/τριες, κατόπιν συζήτησης και ανταλλαγής ιδεών και προτάσεων, οδηγεί στην:

- εξειδίκευση του θέματος της δράσης ενίσχυσης της ενεργού πολιτεότητας σε σχέση με θεματικό πεδίο ή θεματικά πεδία του Προγράμματος Σπουδών Δράσεις Ενεργού Πολίτη,
- σύνδεση του θέματος με προηγούμενες γνώσεις ή με γνώσεις των μαθητών/τριών ή με γνώσεις που αντιστοιχούν στα άλλα Προγράμματα Σπουδών της κάθε τάξης ή στις θεματικές/υποθεματικές Εργαστήριων Δεξιοτήτων,
- εφαρμογή ποικίλων μορφών έρευνας (αναζήτηση πληροφοριών, μικρής έκτασης δημοσκοπήσεις, μελέτη βιβλιογραφίας) προκειμένου να καταλήξουν στις αποφάσεις τους.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός

Κατά το στάδιο αυτό σχεδιάζεται συλλογικά η δράση ως προς τις επιμέρους φάσεις της με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη λεπτομέρεια, επιλέγονται οι φορείς ή/και τα πρόσωπα τα οποία θα συνδράμουν στην υλοποίηση της και γίνονται προπαρασκευαστικές επαφές μαζί τους. Γενικά, κατά το στάδιο αυτό σχεδιάζεται το πλήρες πλάνο της δράσης σε βήματα με αντίστοιχο χρονοπρογραμματισμό. Ο σχεδιασμός πρέπει αφενός μεν να είναι όσο το δυνατόν πιο αναλυτικός αλλά ταυτόχρονα πρέπει να χαρακτηρίζεται και

από ευελιξία, ώστε να μπορεί να προσαρμοστεί ανάλογα, σε περίπτωση αλλαγών κατά τη φάση της υλοποίησής της. Επισημαίνεται ότι οι μαθητές/τριες έχουν ενεργό ρόλο στην προετοιμασία και τον σχεδιασμό της δράσης.

Υλοποίηση της Δράσης στο πεδίο

Κατά το στάδιο αυτό υλοποιείται η δράση στο πεδίο σύμφωνα με τον σχεδιασμό του προηγούμενου σταδίου. Πρόκειται για το σημαντικότερο στάδιο καθώς σε αυτό οι μαθητές/τριες θα έρθουν σε επαφή με την πραγματικότητα και θα αποκομίσουν τις πιο σημαντικές και έντονες εμπειρίες συνολικά από τη βιωματική εμπλοκή τους.

Επικοινωνία-Διάχυση

Κατά το στάδιο αυτό οι μαθητές/τριες σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους/ες εκπαιδευτικούς παρουσιάζουν τη δράση στη σχολική κοινότητα, την τοπική κοινωνία ή/και ευρύτερα επιλέγοντας τα πλέον πρόσφορα σε αυτούς και το σχολείο μέσα. Η διαδικασία μπορεί να γίνει είτε δια ζώσης είτε μέσω της χρήσης ψηφιακών μέσων ή και συνδυαστικά. Για τη διάχυση μπορούν να χρησιμοποιηθούν ποικίλα μέσα όπως: πολιτιστικά δρώμενα, δημοσιεύσεις, παρουσιάσεις, αφίσες, εικαστικά έργα, ιστολόγια, αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, βίντεο κ.λπ., ανάλογα με τη φύση και το περιεχόμενο του κάθε Δράσης.

Σημειώνεται ότι στο στάδιο αυτό μπορεί να οργανωθεί η διάχυση ανά δράση ή για όλες τις δράσεις μαζί σε κάποιο χρονικό σημείο προς το τέλος της σχολικής χρονιάς.

Αναστοχασμός

Κατά το τελευταίο αυτό στάδιο εξάγονται συμπεράσματα ως προς τη δράση και την πραγματοποίηση των δραστηριοτήτων της, προτείνονται τρόποι για βελτίωση, αναλύονται συναισθήματα, καταγράφονται γνώσεις και εμπειρίες που αποκτήθηκαν, αναθεωρούνται αρχικές ιδέες και αντιλήψεις, γίνεται επέκταση της γνώσης και των εμπειριών που αποκτήθηκαν σε νέα πλαίσια, μεταπλάθονται οι γνώσεις και οι εμπειρίες σε πολιτιστικά δρώμενα, κείμενα, κατασκευές κ.λπ.

Τα στάδια της «Διερεύνησης» και της «Προετοιμασίας/Σχεδιασμού» υλοποιούνται μέσα στην τάξη στο πλαίσιο των διατιθέμενων ωρών ή και σε διασύνδεση με επιμέρους μαθήματα (ανάλογα με τη θεματική εξειδίκευση της δράσης και των αντίστοιχων δραστηριοτήτων) ή/και του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων. Το ίδιο συμβαίνει και με τη φάση του «Αναστοχασμού».

Η φάση της «Υλοποίησης» γίνεται εξ αντικειμένου στο πεδίο.

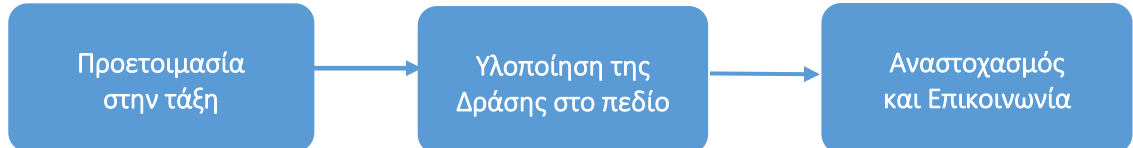
Ως **πεδία** για την υλοποίηση της δράσης μπορούν να θεωρηθούν τα εξής:

- η αυλή ή άλλοι χώροι του σχολείου,
- προορισμοί γύρω από το σχολείο (σε απόσταση περιπάτου),
- προορισμοί σε απόσταση από το σχολείο (μετάβαση με συγκοινωνιακό μέσο),
- ο ψηφιακός χώρος του διαδικτύου.

Επομένως η φάση της «Υλοποίησης» μπορεί να λάβει χώρα και εντός του πλαισίου των ωρών των διδακτικών αντικειμένων και στο πλαίσιο σχολικών εκδηλώσεων, εορτασμών, σχολικών επισκέψεων και εκδρομών.

Ανά τμήμα, τάξη ή ομάδες τάξεων οι μαθητές/τριες σε συνεργασία με τους/τις εκπαιδευτικούς υλοποιούν δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτεότητας κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους. Το πλήθος των δράσεων που υλοποιούνται ανά σχολικό έτος και ανά τάξη εξαρτάται από τη διάρκειά του. Μπορούν να υλοποιηθούν μια (1) έως τρεις (3) δράσεις ανά τάξη κάθε σχολική χρονιά.²

Στο Σχ. 1 αναπαρίσταται ο προτεινόμενος τρόπος υλοποίησης των δράσεων.

Σχήμα 1: Τρόπος υλοποίησης των Δράσεων

Στο Παράρτημα Α περιλαμβάνεται ένα ενδεικτικό πρότυπο (template) με βάση το οποίο μπορεί να παρουσιάζεται συνοπτικά κάθε σχέδιο δράσης ενίσχυσης της ενεργού πολιτεότητας.

Για την υλοποίηση κάθε δράσης, προαιρετικά, προς αξιοποίηση στις δράσεις διάχυσης, θα μπορούσε να τηρείται υπό τη μορφή ενός e-portfolio για κάθε ομάδα (τμήμα). Η μορφή των τεκμηρίων αυτών μπορεί ενδεικτικά να περιλαμβάνει:

- α) κείμενα και υλικά από τη φάση της διερεύνησης και του σχεδιασμού της δράσης,
- β) ψηφιακό υλικό, όπως φωτογραφίες/βίντεο από τη φάση της υλοποίησης,

² Η ένταξη των συγκεκριμένων ωρών στο ωρολόγιο πρόγραμμα των επιμέρους τάξεων γίνεται με σχετική εγκύκλιο-απόφαση του Υ.ΠΑΙ.Θ.Α.

γ) κείμενα, κατασκευές ή άλλο υλικό από τη φάση του αναστοχασμού και της διάχυσης και

δ) το έντυπο αναφοράς δράσης, όπως αυτό που φαίνεται στο Παράρτημα Α.

Κατά την αποφοίτησή του/της από την κάθε βαθμίδα κάθε μαθητής/τρια λαμβάνει μαζί με το απολυτήριό του/της και μια βεβαίωση στην οποία αναγράφονται όλες οι δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας στα οποία συμμετείχε καθώς και η αντίστοιχη τάξη στην οποία υλοποιήθηκαν.

Αναφορικά με τον τρόπο υλοποίησης των δράσεων θα πρέπει να επισημανθεί ότι μπορεί να εφαρμοστεί κατ' αρχήν σε επίπεδο τμήματος. Ωστόσο, η επιθυμητή κατεύθυνση σύμφωνα με τη φιλοσοφία του Οδηγού είναι να συντονιστούν κατάλληλα περισσότερα τμήματα και ηλικιακές ομάδες, πολύ δε περισσότερο, όμορα ή/και απομακρυσμένα μεταξύ τους σχολεία να συνεργαστούν, προκειμένου να αυξήσουν την εμβέλεια της επίδρασης των δράσεων.

Τέλος, τα σχολεία μπορούν να παρουσιάζουν τα αποτελέσματα από την εφαρμογή των δράσεων ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας που βασίζονται στο Πρόγραμμα Σπουδών Δράσεις Ενεργού Πολίτη σε τοπικές ή περιφερειακές εκδηλώσεις διάχυσης, ώστε οι πιο πρωτότυπες και επιδραστικές προσεγγίσεις να αναδεικνύονται ως καλές πρακτικές και να αποτελούν υλικό στο σχετικό αποθετήριο του Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, από το οποίο θα μπορούν στο μέλλον να αντλούν οι εκπαιδευτικοί πρόσθετες ιδέες.

Αποτίμηση των Δράσεων

Οι δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας ανά σχολική μονάδα αποτιμώνται με την ολοκλήρωσή τους, ως μέρος της διαδικασίας έρευνας δράσης στο πλαίσιο της αυτοαξιολόγησης της σχολικής μονάδας. Η αποτίμηση της υλοποίησης/ολοκλήρωσης κάθε δράσης γίνεται από κοινού από τον/την Διευθυντή/ντρια ή τον/την Ποϊστάμενο/η και τους/τις εμπλεκόμενους/ες εκπαιδευτικούς και μαθητές/τριες. Οι εκπαιδευτικοί με τον διπλό ρόλο του ερευνητή συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία, την οργανώνουν, την υλοποιούν και ταυτόχρονα την ερευνούν (Κατσαρού et al. 2003, σ. 14). Μέσα από το στάδιο του αναστοχασμού τους δίνεται η δυνατότητα να εξετάσουν την πρακτική υλοποίησης των δράσεων και να τη βελτιώσουν (McNiff, 1995, σ. 3).

Τα κριτήρια επιτυχούς ολοκλήρωσης μιας δράσης ενίσχυσης της ενεργού πολιτικότητας είναι τα εξής:

- η ομαλή υλοποίηση όλων των σταδίων της δράσης,
- Ο θετικός αντίκτυπος της δράσης στους/στις εμπλεκόμενους/ες και στην ευρύτερη κοινότητα.

Παράρτημα Α: Πρότυπο Ανάπτυξης Δράσεων Ενίσχυσης της Ενεργού Πολιτειότητας

Τίτλος Δράσης

(απλή περιγραφή)

Επίπεδο

[ενδεικτικά Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού, Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού, Γυμνάσιο, Λύκειο]

Θεματικό Πεδίο

(α. προσδιορίζεται σε ποιο ή ποια από τα 17 θεματικά πεδία Προγράμματος Σπουδών Δράσεων Ενεργού Πολίτη ανήκει η δράση.

β. προσδιορίζεται σε ποιο από τα έξι (6) ζητήματα/θέματα ενεργού πολιτειότητας ανήκει η δράση. Τα πεδία είναι: α) Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων, β) Συνύπαρξη στην κοινότητα, γ) Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις (φυσικές καταστροφές, ανθρωπιστικές κρίσεις), δ) Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού (υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα), ε) Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, στ) Φιλοζωία]

Σύντομη περιγραφή της Δράσης

[δύο έως τρεις(2-3) γραμμές στις οποίες να δίνεται η κεντρική ιδέα σε τι συνίσταται η δράση]

Μάθημα ή τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται:

[περιγραφή: αναφέρεται το μάθημα ή τα μαθήματα, ή/και η θεματική ενότητα του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων, η τάξη, και η ενότητα με τη διάρκειά της]

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα:

[περιγραφή]

Πεδίο Υλοποίησης

[Η αυλή ή άλλοι χώροι του σχολείου, προορισμοί γύρω από το σχολείο (σε απόσταση περπατήματος), προορισμοί σε απόσταση από το σχολείο (απαιτείται η μετάβαση με συγκοινωνιακό μέσο), ο ψηφιακός χώρος του διαδικτύου]

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση (ενδεικτική αναφορά της διάρκειας σε διδακτικές ώρες)
[επιλογή θέματος μετά από συλλογική διαβούλευση και ανταλλαγή ιδεών]
Περιγράφονται οι ερωτήσεις/τα εργαλεία/οι δραστηριότητες με βάση τα οποία επιλέγεται από την τάξη το θέμα.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός (ενδεικτική αναφορά της διάρκειας σε διδακτικές ώρες)

[συλλογικός σχεδιασμός της δράσης με περιγραφή των επιμέρους φάσεων με λεπτομέρεια, περιγραφή πιθανών προπαρασκευαστικών επαφών με συνεργαζόμενους φορείς κ.ά.]

Περιγράφονται οι ενέργειες/επαφές που πρέπει να γίνουν ώστε να προετοιμαστεί και να σχεδιαστεί η δράση ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας, ενώ παράλληλα παρέχεται και ένας ενδεικτικός σχεδιασμός με τη μορφή βημάτων ενεργειών.

Υλοποίηση (ενδεικτική αναφορά της διάρκειας σε διδακτικές ώρες)

[περιγραφή υλοποίησης με βάση τα προβλεπόμενα στις δυο προηγούμενες ενότητες]

Περιγράφονται οι δραστηριότητες που θα λάβουν χώρα στο πεδίο σύμφωνα με τον σχεδιασμό της δράσης.

Επικοινωνία-Διάχυση (ενδεικτική αναφορά της διάρκειας σε διδακτικές ώρες)

[παρουσιάζεται η επικοινωνία της δράσης στη σχολική κοινότητα, την τοπική κοινωνία ή και ευρύτερα]

Περιγράφονται ενδεικτικές προτάσεις δραστηριοτήτων για επικοινωνία και διάχυση της δράσης. Οι δράσεις θα πρέπει να είναι απλές και σύμφωνες με το ηλικιακό επίπεδο των μαθητών/τριών.

Αναστοχασμός (ενδεικτική αναφορά της διάρκειας σε διδακτικές ώρες)

[εξάγονται συμπεράσματα ως προς τη δράση, αναλύονται συναισθήματα, καταγράφονται γνώσεις και εμπειρίες που αποκτήθηκαν, γίνεται επέκταση σε νέα πλαίσια, μεταπλάθονται οι γνώσεις και οι εμπειρίες σε πολιτιστικά δρώμενα, κείμενα, κατασκευές κ.λπ.]

Περιγράφονται ερωτήσεις/δραστηριότητες/εργαλεία/διαδικασίες που θα αξιοποιηθούν με στόχο οι μαθητές/τριες ως ομάδα στην τάξη να κωδικοποιήσουν αναστοχαζόμενοι/νες αυτά που έμαθαν, όσα ένωσαν, τα συμπεράσματα που αποκόμισαν κ.ο.κ.

Μέρος Β

Ενδεικτικά παραδείγματα
(πλήρως ανεπτυγμένα)
Δράσεων Ενίσχυσης της Ενεργού
Πολιτειότητας

Ενδεικτικά Παραδείγματα Δράσεων για Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού

❖ Τίτλος Δράσης

Μια αγκαλιά και μια ιστορία από τον παππού και τη γιαγιά

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο-Α'-Β'-Γ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 10, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες μιλάνε για τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους, σχεδιάζουν και υλοποιούν μια επίσκεψη σε ένα ΚΑΠΗ ή ένα γηροκομείο της γειτονιάς τους. Εμπλεκόμενοι/νες σε κοινές δραστηριότητες με παππούδες και γιαγιάδες στους χώρους αυτούς, υποστηρίζουν και υποστηρίζονται από αυτούς και αυτές. Μαθαίνουν έτσι να διακρίνουν και να ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των ηλικιωμένων ατόμων, να επικοινωνούν καλύτερα με αυτά και να τους εκφράζουν τα συναισθήματά τους.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Β' Δημοτικού ⇒ Θεματικό πεδίο: Β. Κοινωνικές σχέσεις

Θεματική Ενότητα: Οι πρώτες μου ομάδες - Οι συγγενείς/μια μεγαλύτερη ομάδα

Γ' Δημοτικού ⇒ Θεματικό πεδίο: Α. Πολιτειότητα

Θεματική Ενότητα: Μια πόλη (Ένας Δήμος) για όλους: διαφορετικότητα/συμπερίληψη

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη

Τομέας: Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, Διαφορετικότητα (Γ' Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- αναγνωρίζουν και να εκφράζουν τα συναισθήματά τους για τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους,
- οργανώνουν απλές δραστηριότητες και να τις υλοποιούν με την υποστήριξη εκπαιδευτικών, κατά τη διάρκεια επισκέψεων σε χώρους που συχνάζουν ηλικιωμένα άτομα,
- προβληματίζονται για τον ρόλο των επαγγελματιών που εργάζονται σε δομές υποστήριξης ηλικιωμένων,
- αναζητούν τρόπους με τους οποίους μπορούν να υποστηρίξουν και να υποστηριχθούν από παππούδες και γιαγιάδες,
- αναστοχάζονται για τρόπους με τους οποίους μπορούν να περνούν ποιοτικό χρόνο με τους παππούδες και τις γιαγιάδες τους.

Πεδίο Υλοποίησης

Σχολική αίθουσα, αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου, ΚΑΠΗ της γειτονιάς, γηροκομείο, υποστηρικτικές οργανώσεις για ανθρώπους της τρίτης ηλικίας.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία (1) διδακτική ώρα]

Με αφορμή την παγκόσμια ημέρα για την Τρίτη Ηλικία (1^η Οκτωβρίου) ή/και κάποιο παραμύθι, το οποίο διαβάζεται και συζητιέται στην τάξη, οι μαθητές και οι μαθήτριες φέρνουν στο σχολείο φωτογραφίες με τη γιαγιά και τον παππού, ένα αγαπημένο αντικείμενο του παππού ή/και της γιαγιάς και παρουσιάζουν στους συμμαθητές και στις συμμαθήτριές τους τον παππού και τη γιαγιά τους. Συζητάνε για συναισθήματα που νιώθουν, όταν βρίσκονται μαζί τους, ή πώς νιώθουν εάν είναι μακριά τους, προβληματίζονται για όσα οι γιαγιάδες και οι παππούδες προφέρουν στα εγγόνια τους και όσα τα εγγόνια τους προσφέρουν σε αυτές και αυτούς, αποφασίζουν να αναλάβουν δράση και να επισκεφθούν έναν χώρο ηλικιωμένων στη γειτονιά τους (ΚΑΠΗ – Λέσχη φιλίας, γηροκομείο).

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Αρχικά, οι μαθητές/τριες συλλέγουν πληροφορίες τόσο για χώρους όπως τα ΚΑΠΗ όσο και για το συγκεκριμένο ΚΑΠΗ στη γειτονιά τους.

Ετοιμάζουν μια επιστολή, την οποία θα συνοδεύουν ζωγραφιές τους και στην οποία θα διατυπώνεται η επιθυμία των μαθητών/τριών να επισκεφθούν τον χώρο και να περάσουν λίγο χρόνο συνομιλώντας με τους παππούδες και τις γιαγιάδες, καθώς και να υλοποιήσουν μαζί τους προσχεδιασμένες δραστηριότητες. Ο/Η εκπαιδευτικός αναλαμβάνει να μεταφέρει την επιστολή και να οριστικοποιήσει με τους/τις υπεύθυνους/νες του χώρου την ημερομηνία της επίσκεψης.

Ξεκινά ο σχεδιασμός της επίσκεψης με έναν καταγισμό ιδεών των μαθητών/τριών για όσα χρειάζεται να γίνουν πριν την επίσκεψη στο ΚΑΠΗ, κατά τη διάρκεια της επίσκεψη και μετά από αυτήν.

Υλοποίηση [έως τέσσερις (4) διδακτικές ώρες]

Πριν την επίσκεψη:

Οι μαθητές/τριες συμφωνούν και προετοιμάζουν μία σειρά από παιχνίδια που μπορούν να παίξουν με τους παππούδες και τις γιαγιάδες όπως UNO, σκάκι, φιδάκι, γκρινιάρη. Προετοιμάζουν κεράσματα όπως κουλουράκια, κέικ και σοκολατάκια που μπορούν να κεράσουν και όλοι/ες μαζί να ευχαριστηθούν κατά τη διάρκεια της επίσκεψης. Φτιάχνουν κάρτες, κατασκευές και ζωγραφιές για να χαρίσουν στους ανθρώπους στο ΚΑΠΗ. Τέλος, ετοιμάζουν τα εργαλεία (voice recorders, τάμπλετ, το κινητό του/της εκπαιδευτικού εκπαιδευτικού) και ερωτήσεις για να πάρουν συνέντευξη από τους παππούδες και τις γιαγιάδες.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης:

Οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με τους ανθρώπους που δουλεύουν και συντονίζουν τη λειτουργία της δομής φροντίδας των ηλικιωμένων. Ρωτούν λεπτομέρειες για τον θεσμό των ΚΑΠΗ (ή του γηροκομείου), τη λειτουργία τους, για τις ειδικότητες των ανθρώπων που εργάζονται σε αυτά, για τους ανθρώπους και τους τρόπους που αξιοποιούνται τέτοιοι χώροι και θεσμοί.

Στη συνέχεια, έρχονται σε επαφή με τους παππούδες και τις γιαγιάδες που συναντούν στο ΚΑΠΗ. Τούς παρουσιάζονται. Τούς παίρνουν συνέντευξη.

Παίζουν παιχνίδια σε ομάδες. Τραγουδούν μαζί, κερνιούνται όλοι και όλες και απολαμβάνουν τα κεράσματα. Βγάζουν αναμνηστικές φωτογραφίες (χρειάζεται προηγούμενη άδεια από τους γονείς των μαθητών και των μαθητριών). Φεύγοντας οι μαθητές/τριες αφήνουν στους παππούδες και τις γιαγιάδες τις κάρτες και τις ζωγραφιές που τους είχαν ετοιμάσει.

Μετά την επίσκεψη:

Οι μαθητές/τριες στέλνουν μια ευχαριστήρια επιστολή και την ομαδική αναμνηστική φωτογραφία στους ανθρώπους που γνώρισαν στο ΚΑΠΗ.

Αποδελτιώνουν τις συνεντεύξεις και συζητούν για τρόπους με τους οποίους μπορεί να συνεχιστεί η επικοινωνία των μαθητών/τριών με τους παππούδες και τις γιαγιάδες, για παράδειγμα με ενεργό συμμετοχή των μελών του ΚΑΠΗ σε project που υλοποιεί το σχολείο, όπως για παράδειγμα είναι η φροντίδα του κήπου, η από κοινού παρασκευή χειροποίητων μαρμελάδων, χειροποίητου σαπουνιού με επανάχρηση τηγανέλαιων, η κατασκευή παιχνιδιών, η ραπτοκοπτική με παλιά ρούχα κ.λπ.

Οι προτάσεις αυτές αποστέλλονται μαζί με την ευχαριστήρια επιστολή στο ΚΑΠΗ, και ανάλογα με τις απαντήσεις μπορεί να οργανωθεί μια λίστα εθελοντών ηλικιωμένων ατόμων που μπορεί να είναι στη διάθεση όλου του σχολείου για να συνδράμουν σε διάφορες δραστηριότητες.

Επικοινωνία_Διάχυση [δύο (2) διδακτικές ώρες]

Οργανώνεται ένα πανηγύρι/εκδήλωση, στο οποίο προσκαλούνται γονείς, φίλοι/ες, οι παππούδες και οι γιαγιάδες των μαθητών/τριών και βέβαια οι παππούδες, οι γιαγιάδες και άνθρωποι που εργάζονται στο ΚΑΠΗ (ή το γηροκομείο) της γειτονιάς. Σε αυτό το πανηγύρι το σχολείο παρουσιάζει διάφορες δραστηριότητες στις οποίες συμμετείχαν οι παππούδες και οι γιαγιάδες του ΚΑΠΗ (ή του γηροκομείου).

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Ολοκληρώνοντας οι μαθητές/τριες σε κύκλο συζητούν και αναστοχάζονται με αφορμή τη δράση με τις γιαγιάδες και τους παππούδες. Προβληματίζονται πάνω στο θέμα της μοναξιάς και της δυσκολίας που έχουν οι μεγαλύτεροι σε ηλικία άνθρωποι, ιδιαίτερα στις μεγάλες πόλεις. Σκέφτονται πόσα πολλά μπορούν να κερδίσουν τόσο σε γνωστικό όσο και σε συναισθηματικό επίπεδο κάνοντας παρέα με ηλικιωμένα άτομα. Δεσμεύονται να περνούν περισσότερο ποιοτικό χρόνο με τους δικούς τους παππούδες και γιαγιάδες,

να συνεχίσουν την επικοινωνία με το ΚΑΠΗ, με το οποίο συνεργάστηκαν, και να τη διευρύνουν και σε άλλες δομές για την Τρίτη Ηλικία της γειτονιάς και τους Δήμους τους.

- ❖ **Τίτλος Δράσης**
Ευχές και δώρα από καρδιάς
- ❖ **Επίπεδο**
Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού
- ❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**
3, 4, 10, 17
- ❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**
Συνύπαρξη στην κοινότητα

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες υλοποιούν μια δράση συλλογής παιχνιδιών στο σχολείο τους προκειμένου να προσφερθούν σε παιδιά, εφήβους/ες που νοσηλεύονται, κυρίως, με χρόνιες παθήσεις. Για τον σκοπό αυτόν οργανώνεται μια ανοιχτή εκδήλωση στην κοινότητα με εδέσματα που έχουν προετοιμαστεί από τους/τις μαθητές/τριες σε συνεργασία με εκπαιδευτικούς και γονείς. Ακολουθεί η σχετική διαλογή των παιχνιδιών (ποιότητα, είδος, ηλικιακή ομάδα) και αποστέλλονται στα αντίστοιχα νοσοκομεία με ευχές από τους/τις μαθητές/τριες που συμμετείχαν στη δράση.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για την Προσχολική Εκπαίδευση:

Θεματικό Πεδίο: Παιδί, Εαυτός και Κοινωνία

Θεματικές ενότητες: Προσωπική και Κοινωνικοσυναισθηματική Ανάπτυξη, Κοινωνικές Επιστήμες

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για Α', Β' & Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Θεματικό πεδίο: Πολιτειότητα

Θεματικές ενότητες: Πολίτης/ταυτότητα (Α' Δημοτικού & Β' Δημοτικού), Αξίες: αγάπη, φιλία (Α' Δημοτικού), Αξίες: ευτυχία, φροντίδα (Β' δημοτικού), Αξίες: συνεργασία, σεβασμός, αλληλεγγύη (Γ' Δημοτικού)

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Ζω καλύτερα – Ευ Ζην

Τομέας: Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία – Πρόληψη (Β' Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση, οι μαθητές/τριες να:

- αλληλεπιδρούν και να συνεργάζονται με συνομηλίκους/ες και ε-νήλικους/ες σε κοινές προσπάθειες θέτοντας και υλοποιώντας στόχους για την υποστήριξη συνανθρώπων που έχουν ανάγκη,
- αντιλαμβάνονται τη σημασία του δικαιώματος των παιδιών για παιχνίδι και τη σημασία της ενεργοποίησης των ίδιων σε περιόδους που οι συνομηλικοί/ές τους έχουν περιορισμένη πρόσβαση στο παιχνίδι (π.χ. σε περίοδο νοσηλείας),
- προσδιορίζουν τις συναισθηματικές και κοινωνικές ανάγκες ανθρώπων σε νοσηλεία,
- αναγνωρίζουν τις ικανότητες και τις δυνατότητές τους, συμμετέχοντας με υπευθυνότητα στη συνολική διαδικασία διοργάνωσης μιας εθελοντικής πρωτοβουλίας υποστήριξης παιδιών που νοσηλεύονται.

Πεδίο Υλοποίησης

Η αυλή ή άλλοι χώροι του σχολείου, σημεία της γειτονιάς γύρω από το σχολείο.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μια (1) διδακτική ώρα]

Ο/Η εκπαιδευτικός ξεκινά μια συζήτηση με τους/τις μαθητές/τριες σχετικά με τη σημασία της παροχής βοήθειας σε άτομα που έχουν ανάγκη. Στο πλαίσιο αυτό γίνεται αναφορά ότι υπάρχουν παιδιά που νοσηλεύονται για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Προτείνεται η ανάγνωση σχετικών παραμυθιών/ιστοριών όπου αναπαρίσταται η καθημερινότητα στο νοσοκομείο με έμφαση στην ανάγκη ενός παιδιού να περάσει χρόνο παίζοντας.

Ζητείται από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν ποιες δυνατότητες για παιχνίδι και ποιους πιθανούς περιορισμούς μπορεί να έχουν τα παιδιά για το διάστημα που είναι στο νοσοκομείο (π.χ. να παίξουν με τα αγαπημένα παιχνίδια που έχουν στο σπίτι ή να παίξουν με τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές τους στο σχολείο ή/και με άλλα παιδιά στην παιδική χαρά της γειτονιάς). Στη συνέχεια, ακολουθεί συζήτηση σχετικά με ποια παιχνίδια θα ήθελαν εκείνα να παίξουν αν ήταν στο νοσοκομείο και με ποια θα

ήταν εφικτό. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει τις ιδέες και δημιουργεί έναν κατάλογο.

Όταν ολοκληρωθεί η συζήτηση και η καταγραφή, ο/η εκπαιδευτικός προσκαλεί τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν πώς θα μπορούσαν να προσφέρουν κάποια από αυτά τα παιχνίδια σε παιδιά που νοσηλεύονται. Ενθαρρύνονται ιδέες που αφορούν σε είδη παιχνιδιών που θα μπορούσαν να προσφέρουν. Επιπλέον, ζητείται από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν πώς θα μπορούσαν να στείλουν και τις δικές τους ευχές και σκέψεις στα παιδιά (π.χ. κάρτες, βίντεο, ηχητικό αρχείο). Η συζήτηση ολοκληρώνεται με την ιδέα να οργανωθεί μια δράση συλλογής παιχνιδιών στο σχολείο τους που θα περιλαμβάνει τις προτάσεις των παιδιών για την προετοιμασία και τον σχεδιασμό της.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Ο/Η εκπαιδευτικός συζητά με τους/τις μαθητές και τις μαθήτριες τι χρειάζεται να γίνει για να οργανωθεί η συλλογή παιχνιδιών στο σχολείο τους. Προτείνεται να αξιοποιηθεί ένα ταμπλό με οπτικοποιημένο υλικό, για να διευκολυνθεί η συζήτηση [π.χ. ένα μεγάλο χαρτόνι κανσόν με εικόνες που αναπαριστούν τους άξονες σχεδιασμού χωρισμένο σε πέντε (5) πεδία/άξονες σχεδιασμού]:

- α) πρόσκληση (ποιοι θα προσκληθούν/πώς),
- β) τόπος υλοποίησης (σε ποιο σημείο του σχολείου θα υλοποιηθεί η δράση/θα συγκεντρωθούν τα παιχνίδια),
- γ) διοργάνωση (τι μπορούμε να προσφέρουμε στους καλεσμένους μας και στις καλεσμένες μας),
- δ) διαλογή (σε κατηγορίες παιχνιδιών),
- ε) ευχές (πώς θα στείλουμε τις δικές μας ευχές).

Οι μαθητές/τριες ακολουθώντας τα πεδία του ταμπλό συζητούν και προσθέτουν ιδέες σχετικά με τα άτομα που θα προσκληθούν (γονείς, φίλοι και φίλες, συγγενείς, γείτονες και γειτόνισσες), τι θα περιλαμβάνει η πρόσκληση, ποια εποχή, ημέρα του χρόνου είναι κατάλληλη για τη δράση. Ενθαρρύνεται μια ομαδική διερεύνηση στους χώρους του σχολείου και της αυλής σχετικά με το σημείο που θα μπορούσε να δημιουργηθεί ο χώρος για τη συλλογή των παιχνιδιών. Ιδέες και επιχειρήματα για την επιλογή της τοποθεσίας συζητούνται από όλα τα μέλη της ομάδας.

Στη συνέχεια οι μαθητές/τριες καλούνται να σκεφτούν τι θα μπορούσαν να προσφέρουν σε όσους και όσες παρευρεθούν στη δράση και θα ήταν εφικτό να προετοιμάσουν στο σχολείο τους (λεμονάδες, κουλουράκια κ.λπ.) και αναλαμβάνουν σε ομάδες να φέρουν σχετικές συνταγές ή/και εδέσματα που θα δημιουργήσουν στο σπίτι με τους γονείς/κηδεμόνες.

Ακολουθεί συζήτηση σχετικά με την απόσταση όπου βρίσκεται το παιδιατρικό νοσοκομείο της περιοχής και τρόπους που θα μπορούσαν να μεταφερθούν τα παιχνίδια (π.χ. γονείς παιδιών που θα επιθυμούσαν να συμβάλουν και διαθέτουν κατάλληλο μεταφορικό μέσο). Επιπλέον, συζητείται πώς οι μαθητές/τριες θα συμβάλουν στην ταξινόμηση και συσκευασία των παιχνιδιών με βάση την καταλληλότητα (π.χ. κατάλληλα για κλειστό χώρο) και το είδος/ηλικίες (εκπαιδευτικά παιχνίδια, επιτραπέζια, κούκλες, ήρωες). Τέλος, συμφωνείται ο τρόπος που θα στείλουν ευχές (π.χ. ατομικές κάρτες με ελεύθερο σχεδιασμό, ενιαία μεγάλη κάρτα από όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες).

Υλοποίηση [έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Στην αυλή του σχολείου ή σε κοντινό σημείο της γειτονιάς υλοποιείται η δράση συλλογής παιχνιδιών, ανοικτή προς την κοινότητα σε συγκεκριμένη μέρα και ώρα. Οι μαθητές/τριες φέρνουν και τοποθετούν στο σημείο συλλογής παιχνίδια που επιθυμούν να προσφέρουν (δικά τους σε καλή κατάσταση ή παιχνίδια που προμηθεύτηκαν για αυτό τον σκοπό). Με τη βοήθεια και τη συμβολή εκπαιδευτικών οι μαθητές /τριες καλωσορίζουν επισκέπτες (γονείς, φίλους και φίλες, συγγενείς) που επιθυμούν επίσης να προσφέρουν παιχνίδια ή/και χρήματα για την αγορά παιχνιδιών. Παράλληλα, προσφέρονται εδέσματα που έχουν δημιουργήσει με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών στην τάξη ή/και έχουν προετοιμάσει με τους γονείς/κηδεμόνες τους στο σπίτι. Στο τέλος της εκδήλωσης γίνεται διαλογή των παιχνιδιών. Η δράση ολοκληρώνεται με συζήτηση στην τάξη (βλ. αναστοχασμό) και ευχές (κάρτες, ηχητικό αρχείο κ.λπ.) που θα αποσταλούν μαζί με τα παιχνίδια στα νοσοκομεία όπου νοσηλεύονται παιδιά.

Επικοινωνία-Διάχυση [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Δημιουργείται ένα κολάζ ή ένα ηλεκτρονικό βιβλίο (π.χ. σε μορφή flipping book) με φωτογραφίες και λεζάντες από όλα τα στάδια υλοποίησης της δράσης και αναρτάται στην ιστοσελίδα του σχολείου. Επιπλέον, αποστέλλεται στους γονείς/κηδεμόνες των παιδιών που συμμετείχαν, καθώς και σε

όμορα σχολεία της περιοχής (συμπεριλαμβανομένων διαφορετικών βαθμίδων) με την πρόταση για σχετική συνεργασία τις επόμενες χρονιές σε όμοιες δράσεις.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Με την ολοκλήρωση της δράσης, οι μαθητές/τριες συζητούν σχετικά με την εμπειρία συλλογής των παιχνιδιών στο σχολείο. Ενθαρρύνεται η έκφραση συναισθημάτων σχετικά με τη συμμετοχή τους σε μια δράση προσφοράς, όπου μοιράστηκαν ή πρόσφεραν παιχνίδια για έναν σημαντικό σκοπό. Επιπλέον, συζητούνται σκέψεις και συναισθήματα για το γεγονός ότι και άλλοι άνθρωποι εκτός του σχολείου συνέβαλαν στην ενέργεια προσφοράς της τάξης/σχολείου τους.

Στη συνέχεια της συζήτησης οι μαθητές/τριες καλούνται να σκεφτούν πώς θα νιώσουν τα παιδιά στο νοσοκομείο όταν θα πάρουν τα δώρα τους και κατά πόσο θα επηρεαστεί θετικά η καθημερινότητά τους. Επίσης, στο ίδιο πλαίσιο συζητούν γιατί είναι σημαντικό να σκεφτόμαστε πώς αισθάνονται οι άλλοι όταν τους στηρίζουμε σε δύσκολες περιόδους.

Κλείνοντας, οι μαθητές/τριες εντοπίζουν τη σημασία παροχής βοήθειας για εκείνους και εκείνες που έχουν ανάγκη καθώς και για εμάς που προσφέρουμε. Συζητούν για αντίστοιχες δράσεις προσφοράς που θα ήθελαν να κάνουν στο μέλλον και για ποιους λόγους.

❖ Τίτλος Δράσης

Εργαλειοθήκη (toolkit) για περίπτωση ανάγκης

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 11, 13, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις

Σύντομη περιγραφή

Σκοπός της δράσης είναι η ενημέρωση και οργάνωση της προστασίας των μαθητών και μαθητριών, καθώς και μελών της ευρύτερης κοινότητας σε περίπτωση φυσικών καταστροφών. Οι μαθητές/τριες, με αφορμή το κουτί πρώτων βοηθειών του σχολείου, διερευνούν θέματα που σχετίζονται με φυσικές καταστροφές, αναζητούν πληροφορίες και εστιάζουν στην προστασία τους. Έρχονται σε επαφή με ανθρώπους της Πυροσβεστικής, της Πολιτικής Προστασίας ή άλλων φορέων, προκειμένου να αντλήσουν πληροφορίες. Σχεδιάζουν και οργανώνουν ένα toolkit με αντικείμενα χρήσιμα σε περίπτωση φυσικής καταστροφής. Διαχέουν και ευαισθητοποιούν τη σχολική και την ευρύτερη κοινότητα προκειμένου να δημιουργηθούν toolkits σε διάφορους χώρους.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για την Προσχολική Εκπαίδευση:

Θεματικό Πεδίο: Παιδί και Θετικές Επιστήμες Γ.2 Φυσικές Επιστήμες, Γ.2.3. Γη – Πλανητικό Σύστημα και Διάστημα, iii. Καιρικά φαινόμενα

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για Α' & Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Α' Δημοτικού ⇒ Θεματικό Πεδίο: Δ. Ο τόπος, η χώρα, ο πλανήτης που ζω
Θεματική Ενότητα: Ο τόπος που ζω – Το σχολείο μου και η συνοικία μου
Γ' Δημοτικού ⇒ Θεματικό Πεδίο: Δ. Ο τόπος, η χώρα, ο πλανήτης που ζω
Θεματική Ενότητα: Ο καιρός και το κλίμα στη χώρα μου

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη
Τομέας: Εθελοντισμός διαμεσολάβηση (Β΄ Δημοτικού)

Θεματική Ενότητα: Φροντίζω το Περιβάλλον

Τομέας: Φυσικές Καταστροφές, Πολιτική προστασία (Β΄ Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- αναγνωρίζουν περιπτώσεις φυσικών καταστροφών όπως σεισμός, πυρκαγιές και πλημμύρες,
- επισκέπτονται και συνεργάζονται με υπεύθυνους φορείς, για να συλλέξουν πληροφορίες,
- οργανώνουν τρόπους προστασίας τους σε περίπτωση φυσικών καταστροφών,
- ευαισθητοποιούν και άλλα μέλη της σχολικής και της ευρύτερης κοινότητας για την προστασία τους σε περίπτωση κάποιας φυσικής καταστροφής.

Πεδίο Υλοποίησης

Σχολική αίθουσα και χώρος φύλαξη του κουτιού πρώτων βοηθειών στο σχολείο, σταθμός πυροσβεστικής.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία (1) διδακτική ώρα]

Αφόρμηση για τη δράση μπορεί να δώσει είτε το υπάρχον κουτί πρώτων βοηθειών στο σχολείο ή/και ένα βιβλίο σχετικό με την εμπειρία ενός μικρού παιδιού κατά τη διάρκεια ενός σεισμού. Οι μαθητές/τριες μεταβαίνουν στον χώρο του σχολείου, όπου φυλάσσεται το κουτί πρώτων βοηθειών. Συζητούν με τον/τη νοσηλεύτη/τρια του σχολείου, αν υπάρχει, ή και τον/την διευθυντή/τρια ή τον/την προϊστάμενο/η για την ανάγκη ύπαρξης του κουτιού, το περιεχόμενό του και τρόπους ανατροφοδότησης του περιεχομένου αυτού.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Με καταιγισμό ιδεών οι μαθητές/τριες αναφέρουν περιπτώσεις, στις οποίες θα μπορούσε να φανεί χρήσιμο ένα κουτί έκτακτων αναγκών. Ενδεχομένως, να αναφερθούν οι περιπτώσεις σεισμών, πλημμυρών, ή πυρκαγιών.

Με το ερώτημα «Τι θα μπορούσαμε εμείς να κάνουμε, για να προστατεύουμε στην περίπτωση μια τέτοιας καταστροφής;», λαμβάνεται η απόφαση δημιουργίας ενός κουτιού βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης για την τάξη.

Οι μαθητές/τριες συζητούν και αποφασίζουν από ποιους ανθρώπους και φορείς θα μπορούσαν να πάρουν πληροφορίες για την προστασία τους σε τέτοιες περιπτώσεις.

Υλοποίηση [έως τέσσερις (4) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες μπαίνουν στις ιστοσελίδες φορέων, αναζητούν βιβλία και φυλλάδια, επικοινωνούν με την υποστήριξη εκπαιδευτικού με φορείς, καλούν στην τάξη τους ειδικούς και οργανώνουν επίσκεψη ή επισκέψεις σε φορείς, όπως η Πυροσβεστική.

Πριν τις επισκέψεις, έχουν ενημερωθεί αδρά για το έργο των ανθρώπων και των φορέων, προετοιμάζουν τις ερωτήσεις που θα θέσουν στους ανθρώπους που θα συναντήσουν, καθώς και τα εργαλεία που θα χρειαστούν για την αποτύπωση των συζητήσεων (π.χ. voice recorders, το κινητό εκπαιδευτικού, χαρτιά, μολύβια και ξυλομπογιές).

Σε κάθε περίπτωση επίσκεψης ή συζήτησης με ειδικούς το κουτί αρχίζει να εμπλουτίζεται με τα αντίστοιχα αντικείμενα. Για παράδειγμα, μετά την επικοινωνία με υπεύθυνους στον (Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού & Προστασίας – ΟΑΣΠ), πιθανόν οι μαθητές/τριες να αποφασίσουν να βάλουν στο κουτί τους φακούς, σφυρίχτρες και κρακεράκια. Μετά από επίσκεψη στην ιστοσελίδα της Πολιτικής Προστασίας ή του Υπουργείου Υγείας, ενδεχομένως να προστεθούν μπουκάλια με νερό, λευκοπλάστες και υγρά μαντηλάκια. Μετά την επικοινωνία με ανθρώπους της Πυροσβεστικής πιθανόν να προστεθούν μάσκες προστασίας και βέβαια τηλεφωνικοί αριθμοί πρώτης ανάγκης. Απαραίτητη είναι μια καρτέλα υπενθύμισης του τελευταίου ελέγχου του περιεχομένου του κουτιού προκειμένου να μην υπάρχει κάτι ληγμένο ή κατεστραμμένο.

Οι μαθητές/τριες ζωγραφίζουν το εξωτερικό του κουτιού απεικονίζοντας τον σκοπό ύπαρξης του συγκεκριμένου περιεχομένου. Μέσα στο κουτί τοποθετούν λίστα περιεχομένων για τον έλεγχο κατά διαστήματα και τη δια-

σφάλιση ότι δε λείπει κάτι. Αποφασίζουν σε ποιο σημείο πρέπει να τοποθετηθεί το κουτί προκειμένου να είναι προσβάσιμο από όλους/ες. Ετοιμάζουν μία λειτουργική κάρτα με την οδηγία: «Το κουτί αυτό είναι για περίπτωση σεισμού, πλημμύρας ή φωτιάς. Παρακαλούμε μην το ανοίξετε εκτός αν υπάρχει ανάγκη!».

Παράλληλα με το κουτί, οι μαθητές/τριες δημιουργούν αφίσες με κανόνες για την προστασία τους σε περίπτωση σεισμού, πλημμύρας και φωτιάς.

Προφανώς μπορούν συμπληρωματικά να αξιοποιηθούν ασκήσεις εκκένωσης του σχολικού κτιρίου σε περίπτωση σεισμού ή φωτιάς.

Επικοινωνία-Διάχυση [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Η δράση, οι αφίσες και το κουτί που έχει δημιουργηθεί παρουσιάζονται σε όλες τις τάξεις του σχολείου προκειμένου να παρακινηθούν οι μαθητές/τριες σε αυτές να δημιουργήσουν τα δικά τους κουτιά. Αντίστοιχα, παρουσιάζονται σε γονείς και φιλικά πρόσωπα προκειμένου να δημιουργηθούν κουτιά, ιδανικά σε όλα τα σπίτια.

Το περιεχόμενο του κουτιού μπορεί να λειτουργήσει ως σημείο αναφοράς για αναστοχασμό γύρω από τα θέματα της δράσης. Για παράδειγμα, με αφορμή τις σφυρίχτρες επανέρχεται η συζήτηση για τη σημασία της προετοιμασίας σε περίπτωση σεισμού. Η αφίσα αντίστοιχα παραμένει και λειτουργεί ως οπτικός υπενθυμητής επιθυμητών συμπεριφορών σε περίπτωση σεισμού.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Οι μαθητές/τριες με την ολοκλήρωση της δράσης συζητούν σε κύκλο και εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους με την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων της. Ενδεχομένως οι σκέψεις και τα συναισθήματα να αποτυπωθούν ως ζωγραφιές, ενδεχομένως συνοδευόμενες από σύντομα αναστοχαστικά κείμενα, τα οποία θα συντεθούν σε ένα αναστοχαστικό ημερολόγιο της τάξης. Κάθε μαθητής/τρια μπορεί να πάρει ένα αντίγραφο ως αναμνηστικό της δράσης.

❖ Τίτλος Δράσης

Μια γειτονιά για όλους/ες : Ένα πρόγραμμα για την ισότιμη πρόσβαση όλων στον δημόσιο χώρο και το κοινωνικό περιβάλλον της γειτονίας

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 8, 11, 10, 16

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού (υγεία, εκπαίδευση, δικαιοσύνη)

Σύντομη περιγραφή

Μια έρευνα δράσης και τροποποίησης της συμπεριφοράς απέναντι στο πρόβλημα του αποκλεισμού των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ) από τον δημόσιο χώρο και το κοινωνικό γίνεσθαι.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Όλες οι παρακάτω προτεινόμενες δραστηριότητες είναι διαθεματικές και γι' αυτό μπορούν να αξιοποιηθούν ώρες από όλα τα γνωστικά αντικείμενα ή μπορούν να ενταχθούν ως δραστηριότητες εφαρμογής στο πλαίσιο συγκεκριμένων μαθημάτων. Πιο συγκεκριμένα, ωστόσο, συνδέονται με τις εξής ενότητες:

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για την Προσχολική Εκπαίδευση:

Θεματικό Πεδίο: Β' Παιδί, Εαυτός και Κοινωνία, Θεματικές Ενότητες: Β.1 Προσωπική και Κοινωνικοσυναισθηματική Ανάπτυξη, Β.1.3, Διαπροσωπικές Σχέσεις, Β.2 Κοινωνικές Επιστήμες Β.2.3 Κοινωνική και Οικονομική Ζωή,

Θεματικό Πεδίο: Γ' Παιδί και Θετικές Επιστήμες, Θεματικές Ενότητες: Γ.3 Τεχνολογία Κατασκευών, Γ.3.2 Τεχνολογία των κατασκευών ως εργαλείο στην καθημερινή ζωή (i. Επίδραση της τεχνολογίας στην κοινωνία και το περιβάλλον, ii. Επίλυση προβλημάτων σχεδίασης και κατασκευών),

Θεματικό Πεδίο: Δ' Παιδί, Σώμα, Δημιουργία και Έκφραση, Θεματικές Ενότητες: Δ.2 Τέχνες, Δ.2.1 Εικαστικές Τέχνες & Δ.2.2 Θεατρική Τέχνη & Δ.2.3 Μουσική.

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για Β΄ & Γ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Θεματικά Πεδία: Α. Πολιτειότητα (Β΄ Δημοτικού & Γ΄ Δημοτικού)

Θεματική Ενότητα: Μια γειτονιά για όλους: διαφορετικότητα/συμπερίληψη (Β΄ Δημοτικού), Μια πόλη (ένας Δήμος) για όλους: διαφορετικότητα/συμπερίληψη (Γ΄ Δημοτικού, Αξίες: συνεργασία, σεβασμός, αλληλεγγύη (Γ΄ Δημοτικού)

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη Τομείς: Ανθρώπινα δικαιώματα (Νηπιαγωγείο & Α΄ Δημοτικού), Εθελοντισμός διαμεσολάβηση (Β΄ Δημοτικού), Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, διαφορετικότητα (Γ΄ Δημοτικού)

Θεματική Ενότητα: Ζω καλύτερα - Ευ Ζην

Τομέας: ΥΓΕΙΑ: Διατροφή - Αυτομέριμνα, Ασφάλεια (Νηπιαγωγείο & Α΄ Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- προσδιορίζουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ στις μετακινήσεις τους στους δημόσιους χώρους γύρω από το σχολείο,
- προσδιορίζουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ στην προσπάθειά τους να προσεγγίσουν καταστήματα και υπηρεσίες γύρω από το σχολείο,
- προσδιορίζουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ στην προσπάθειά τους να επικοινωνήσουν με τους υπεύθυνους και τις υπεύθυνες, τους υπαλλήλους και τις υπαλλήλους των καταστημάτων και των υπηρεσιών γύρω από το σχολείο,
- ενημερώνουν άλλα άτομα του περιβάλλοντός τους (οικογένεια, φίλους και φίλες κ.λπ.) για τις ανάγκες και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ στην καθημερινή τους δραστηριότητα στους δημόσιους χώρους,
- συμμετέχουν και να παρεμβαίνουν ενεργά σε δράσεις που έχουν στόχο την ενημέρωση του γενικού πληθυσμού γύρω από τις ανάγκες και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ΑμεΑ στην καθημερινή τους δραστηριότητα στους δημόσιους χώρους,

- συμμετέχουν και να παρεμβαίνουν ενεργά σε δράσεις που έχουν στόχο τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ΑμεΑ στο περιβάλλον της γειτονιάς τους.

Πεδίο Υλοποίησης

Η αυλή ή άλλοι χώροι του σχολείου, καταστήματα (εστίασης, ψυχαγωγίας, αγορών), υπηρεσίες, δημόσιοι χώροι (πλατείες, πάρκα, παιδικές χαρές, λαϊκές αγορές, εκκλησίες, κέντρα πολιτισμού και άθλησης) που βρίσκονται στα γεωγραφικά όρια ευθύνης του σχολείου ή παραπλήσια και όπου κινούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες στην καθημερινή τους ζωή.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία έως δυο (1-2) διδακτικές ώρες ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

Ενδεικτικές προτάσεις, που εφαρμόζονται κατά περίπτωση:

- Ευαισθητοποίηση των μαθητών /τριών μέσα από εγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό (απλοποιημένα κείμενα συμβάσεων, προτεινόμενα παιδικά βιβλία και ταινίες, ντοκιμαντέρ και ομιλίες): Υλικό της Δ/σης Δ.Ε Λευκάδας [εδώ](#).
- Επίσκεψη σε ειδικά σχολεία της περιοχής ή σε χώρους όπου συγκεντρώνονται ΑμεΑ και συζήτηση μαζί τους ή/και τους εκπαιδευτικούς ή τις εκπαιδευτικούς ή/και τους φροντιστές τους για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην καθημερινότητά τους.
- Αξιοποίηση της Παγκόσμιας Ημέρας για την Αναπηρία (3^η Δεκεμβρίου) προκειμένου να προβληματιστούν οι μαθητές/τριες.
- Παρουσιάζονται μελέτες περίπτωσης (βίντεο, φωτογραφίες, μαρτυρίες, εμπειρίες μαθητών και μαθητριών) που αφορούν τις μετακινήσεις, την πρόσβαση και την επικοινωνία των ΑμεΑ στη γειτονιά.
- Παρουσιάζονται (βίντεο, φωτογραφίες, μαρτυρίες, εμπειρίες μαθητών/τριών) κάποιες παρεμβάσεις που έχουν γίνει για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αφορούν στις μετακινήσεις, την πρόσβαση και την επικοινωνία των ΑμεΑ στους δημόσιους χώρους.
- Παρουσιάζονται καταστάσεις που προσομοιάζουν με αισθητηριακή αναπηρία και στις οποίες μπορούν να βρεθούν οι μαθητές/τριες, όπως μετακίνηση με πατερίτσες μετά από ατύχημα, μετακίνηση μητέρας με καρότσι, επιλογή του κατάλληλου αντικειμένου σε ένα απόλυτα σκοτεινό χώρο κ.λπ.

- Μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας πραγματοποιούνται δραστηριότητες ενσυναίσθησης για αισθητηριακές αναπηρίες (προσπαθώ να αναγνωρίσω μόνο απτικά κάποια αντικείμενα έχοντας κλειστά μάτια, ή προσπαθώ να καταλάβω τι μου λένε οι άλλοι μόνο με χειλεανάγνωση κ.λπ). Για τους μικρότερους/ες μαθητές/τριες το ενδιαφέρον μπορεί να προκληθεί και μέσα από το παιχνίδι. Για παράδειγμα, το παιχνίδι της τυφλόμυγας είναι πιο δύσκολο όταν παίζεται μέσα σε κλειστούς χώρους, όπου υπάρχουν πολλά εμπόδια. Επίσης, το παιχνίδι του «χαλασμένου τηλεφώνου» μπορεί να δυσκολέψει αν παίζεται σε κλειστούς χώρους με πολύ θόρυβο (π.χ. όλοι οι παρευρισκόμενοι και όλες οι παρευρισκόμενες φωνάζουν δυνατά) ή αν οι παίκτες/τριες φορούν ωτασπίδες.
- Συζητούμε και για περιπτώσεις μη ορατής αναπηρίας (π.χ. όταν υπάρχει ΔΑΦ κ.λπ.)
- Μετά από τα παραπάνω προκαλείται προβληματισμός των μαθητών /τριών μέσα από συζήτηση (κατά ομάδες ή στο σύνολο του τμήματος – ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών) μέσα από ερωτήσεις, όπως:
  - Γνωρίζετε άτομα που αντιμετωπίζουν καταστάσεις αναπηρίας;
  - Έχετε μιλήσει μαζί τους;
  - Γνωρίζετε ποιες δυσκολίες συναντούν κατά τη μετακίνηση και την επικοινωνία τους με άλλους ανθρώπους καθημερινά;
  - Θεωρείτε ότι αναγνωρίζεται από όλους γύρω μας το δικαίωμα να έχουν κι αυτά τα άτομα ό,τι έχουμε όλοι οι άλλοι άνθρωποι για τη διασκέδασή μας, την εκπαίδευσή μας και γενικά για τη ζωή μας;
  - Νομίζετε ότι μπορούν να εξυπηρετηθούν αυτά τα άτομα στη γειτονιά μας και να έχουν ό,τι χρειάζονται;
  - Υπάρχουν στην περιοχή μας εμπόδια που δεν επιτρέπουν σε αυτά τα άτομα να έχουν ό,τι χρειάζονται;
  - Γιατί είναι σημαντικό για εμάς να έχουν κι αυτά τα άτομα τις ίδιες με τις δικές μας δυνατότητες για τη διασκέδασή τους, την εκπαίδευσή τους και γενικά για τη ζωή τους;
  - Τι μπορούμε να κάνουμε -ο καθένας/μία μόνος/η του/της, αλλά και όλοι/ες μαζί- για να βοηθήσουμε αυτά τα άτομα;

Με βάση την τελευταία ερώτηση τα άτομα προτείνουν ιδέες για να βοηθήσουν να αλλάξει προς το καλύτερο η καθημερινότητα των ατόμων ΑμεΑ στη γειτονιά.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [μία έως δυο (1-2) διδακτικές, ώρες ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

1^η φάση: Καταγραφή προβλημάτων καθημερινότητας για τα άτομα ΑμεΑ μέσω προσπάθειας απαντήσεων σε ερωτήματα, όπως:

- Πώς μετακινούνται και πώς επικοινωνούν οι μαθητές/τριες με αναπηρία στους χώρους του σχολείου (από την κεντρική είσοδο έως την αίθουσα, μέσα στην αίθουσα, από την αίθουσα έως την αυλή και τους βοηθητικούς χώρους); Μπορούν να μετακινηθούν και να επικοινωνήσουν αυτόνομα; Πού συναντούν εμπόδια και πώς θα μπορούσαν αυτά να ξεπεραστούν;
- Πώς μετακινούνται οι άνθρωποι με αναπηρία στη γειτονιά για τις καθημερινές τους ανάγκες και δραστηριότητες (στα καταστήματα, στα πάρκα, στις πλατείες, στις εκκλησίες, στα κέντρα πολιτισμού και άθλησης, στις δημόσιες υπηρεσίες); Μπορούν να μετακινηθούν αυτόνομα; Πού συναντούν εμπόδια και ποιοι ευθύνονται γι' αυτά;
- Πώς επικοινωνούν οι άνθρωποι με αναπηρία με τους συνανθρώπους τους για τις καθημερινές τους ανάγκες και δραστηριότητες (στα καταστήματα, στα πάρκα, στις πλατείες, στις εκκλησίες, στα κέντρα πολιτισμού και άθλησης, στις δημόσιες υπηρεσίες); Μπορούν να επικοινωνήσουν αυτόνομα; Πού συναντούν δυσκολίες στην επικοινωνία και πώς μπορούν αυτά να ξεπεραστούν;
- Πώς μπορούμε να υποστηρίξουμε τους ανθρώπους με αναπηρία, ώστε να έχουν πρόσβαση σε όλους τους χώρους όπως όλοι και όλες;

2^η φάση: Σχεδιασμός/προγραμματισμός επισκέψεων σε:

- χώρους του σχολείου,
- κέντρα υποστήριξης, φροντίδας και συλλογικής δράσης των ΑμεΑ (σχολεία, ΚΔΑΠ, κέντρα μακροχρόνιας φροντίδας, σωματεία ΑμεΑ κ.λπ.),
- καταστήματα (εστίασης, ψυχαγωγίας, αγορών),
- υπηρεσίες (δημαρχείο, τράπεζα, κέντρο υγείας, αστυνομία κ.λπ.),
- δημόσιοι χώροι (πλατείες, πάρκα, παιδικές χαρές, λαϊκές αγορές, εκκλησίες, κέντρα πολιτισμού και άθλησης).

3^η φάση: προετοιμασία μαθητών/τριών για την έρευνα πεδίου σε εξωτερικούς χώρους:

- προμήθεια/δανεισμός του εξοπλισμού (αναπηρικό αμαξίδιο, βρεφικό καρότσι, πατερίτσες, μάσκες ύπνου, ωτασπίδες),
- εφαρμογή του εξοπλισμού σε μαθητές/τριες που θα υποδυθούν τα ΑμεΑ.

4^η φάση: συλλογή εμπειρικών δεδομένων μέσω:

- καταγραφής παρατηρήσεων κατά τη διάρκεια των μετακινήσεων σε διάφορους χώρους (φύλλα παρατήρησης, στα οποία καταχωρείται

ο χρόνος, ο τόπος, το εμπόδιο, η εκτίμηση των αιτίων, φωτογραφίες και βίντεο),

- συνεντεύξεων με αρμόδιους/ες και υπεύθυνους/ες των διαφόρων χώρων (οι μεγαλύτεροι/ες μαθητές/τριες μπορούν να καταγράψουν οι ίδιοι/ες τις απαντήσεις, αλλά για τους/τις μικρότερους/ες μαθητές/τριες χρειάζεται προετοιμασία στην υποβολή ερωτήσεων και η καταγραφή των απαντήσεων θα χρειαστεί να γίνει από τον/την εκπαιδευτικό),
- ερωτηματολόγιου ευαισθητοποίησης (για τη διερεύνηση των στάσεων πεποιθήσεων των μαθητών /τριών, όπως γονείς, εκπαιδευτικοί, μεγαλύτεροι/ες μαθητές/τριες, που θα εφαρμοστεί με ηλεκτρονικό τρόπο (ανώνυμα) στην αρχή και το τέλος των δραστηριοτήτων,
- συνεντεύξεων με ΑμεΑ (οι μεγαλύτεροι/ες μαθητές/τριες μπορούν να καταγράψουν οι ίδιοι/ες τις απαντήσεις, αλλά για τους/τις μικρότερους/ες μαθητές/τριες χρειάζεται προετοιμασία στην υποβολή ερωτήσεων και η καταγραφή των απαντήσεων θα χρειαστεί να γίνει από τον/την εκπαιδευτικό).

5^η φάση: σχεδιασμός δραστηριοτήτων παρέμβασης, όπως:

- ενημέρωση του οικείου περιβάλλοντος των μαθητών/τριών, όπως γονείς, εκπαιδευτικοί, μεγαλύτεροι/ες μαθητές/τριες, των μαθητών/τριών από τους/τις ίδιους/ες ,
- εκδηλώσεις ενημέρωσης εντός του σχολείου για άλλους/ες μαθητές/τριες, παραγωγή ενημερωτικού υλικού (φυλλάδια, εφημερίδες κ.λπ.),
- ενημέρωση αρμοδίων και υπευθύνων των χώρων που επισκέφτηκαν,
- σύνταξη προτάσεων για την αλλαγή/βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης μέσω π.χ. προς τις δημοτικές αρχές.

Υλοποίηση [έως πέντε (5) διδακτικές ώρες, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

Ενδεικτικές προτάσεις, που εφαρμόζονται κατά περίπτωση:

- **Παιχνίδι ρόλων:** από τους/τις μαθητές/τριες επιλέγονται εναλλάξ κάποιοι και κάποιες που υποδύονται άτομα με διάφορες αναπηρίες σε διάφορες δραστηριότητες της καθημερινής τους ζωής μέσα και έξω από το σχολείο, καθώς και κάποιοι και κάποιες που καταγράφουν/συλλέγουν τα δεδομένα και τις εμπειρίες τους.
- **Συμπράξεις** με φορείς ή ιδρύματα που αφορούν σε ΑμεΑ, όπως Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης - ΣΜΕΑΕ, Κέντρο

Δημιουργικής Απασχόλησης - ΚΔΑΠ-ΑμεΑ, Σωματεία ΑμεΑ κ.λπ. για κοινές δραστηριότητες και παρεμβάσεις.

- **Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων:** Συγκεντρώνονται τα φύλλα παρατήρησης, οι φωτογραφίες τα βίντεο και συζητούνται τα δεδομένα και καταγράφονται τα συμπεράσματα των μαθητών και των μαθητριών μέσα από διαδικασίες είτε στο πλαίσιο ολιγομελών ομάδων μαθητών/τριών, είτε στο πλαίσιο της ολομέλειας της τάξης. Ο/Η εκπαιδευτικός καθοδηγεί τους μαθητές και τις μαθήτριες υποβάλλοντας ερωτήσεις που βοηθούν τους/τις μαθητές/τριες. Για τους/τις μικρότερους/ες μαθητές/τριες (Νηπιαγωγείο και Α΄ Δημοτικού) η διαδικασία αυτή μπορεί να γίνεται απευθείας σε επίπεδο τμήματος.
- **Έκφραση και δημιουργία:** Ζωγραφική, χορός, ποίημα/τραγούδι, θεατρικό παιχνίδι, άρθρο με θέμα «ΑμεΑ: τι μπορώ να κάνω;». Δημιουργία ομαδικού έργου (ζωγραφική, τραγούδι, θεατρικό, βίντεο) της τάξης με θέμα: «Μια γειτονιά για όλους και όλες», [Παραδείγματα1](#) και [Παραδείγματα2](#).
- **Δημιουργία φυλλαδίων, μπάνερ, αφισών και άλλων υλικών ενημέρωσης** της κοινής γνώμης της περιοχής με διάφορα θέματα (τα δικαιώματα των ΑμεΑ, παραδείγματα προσβασιμότητας, ιστορίες με μικρές αλλαγές στην καθημερινότητα που προωθούν τη συμπερίληψη), [Παράδειγμα](#).
- **Σύνταξη κειμένων αποφάσεων/διακηρύξεων** της σχολικής κοινότητας, του δημοτικού/κοινοτικού/τοπικού συμβουλίου, όπου θα αναφέρονται τα δικαιώματα των ΑμεΑ και οι αλλαγές που πρέπει να γίνουν.
- **Ενεργές παρεμβάσεις στην τοπική κοινωνία:** σε επιλεγμένα σημεία της γειτονιάς, όπου παρατηρούνται καταλήψεις διαβάσεων ΑμεΑ από ιδιώτες ([παράδειγμα](#)) και όπου θα έπρεπε να έχουν δημιουργηθεί τέτοιες διαβάσεις ([παράδειγμα1](#) και [παράδειγμα2](#)) ή χώροι ψυχαγωγίας ([παράδειγμα](#)), οι μαθητές/τριες σε συνεργασία με οργανώσεις/σωματεία ΑμεΑ διοργανώνουν επιτόπιες εκδηλώσεις υπέρ των δικαιωμάτων των ΑμεΑ και υπέρ «μιας γειτονιάς για όλους/ες».

Επικοινωνία-Διάχυση [μία έως δυο (1-2) διδακτικές ώρες, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

Ενδεικτικές προτάσεις, που εφαρμόζονται κατά περίπτωση:

- **Διανομή φυλλαδίων, μπάνερ, αφισών και άλλων υλικών ενημέρωσης** στο οικείο περιβάλλον των μαθητών/τριών, καθώς και ευρύτερα στη γειτονιά. Συνιστάται η διανομή να γίνεται με τη συμμετοχή ΑμεΑ ή με μαθητές/τριες που υποδύονται ΑμεΑ.
- **Ανοιχτή σχολική εκδήλωση** με έκθεση φωτογραφίας, έργων ζωγραφικής, δραματοποίησης (μια αναπαράσταση των διαλόγων που είχαν οι μαθητές/τριες με ιδιοκτήτες καταστημάτων, υπεύθυνους ή υπεύθυνες υπηρεσιών, εκπροσώπους φορέων, τους οποίους επισκέφτηκαν κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων), με πρόσκληση και παρουσίαση ΑμεΑ με προβεβλημένη δράση (π.χ. πρωταθλητές σε διάφορα αγωνίσματα, συγγραφείς, καλλιτέχνες, πολιτικούς), με βράβευση επιχειρήσεων και φορέων που αναπτύσσονται με όρους προσβασιμότητας.
- **Δημοσίευση των δεδομένων της έρευνας** των μαθητών/τριών σε Μ.Μ.Ε. και ιστότοπους.
- **Δημοσίευση των προτάσεων/συστάσεων πολιτικής** των μαθητών/τριών σε ΜΜΕ και ιστότοπους.
- **Κοινοποίηση των δεδομένων της έρευνας** των μαθητών/τριών σε κέντρα και αρμόδιους λήψης αποφάσεων.
- **Κοινοποίηση των προτάσεων/συστάσεων πολιτικής** των μαθητών/τριών σε κέντρα και αρμόδιους/ες λήψης αποφάσεων.

Αναστοχασμός [μία έως δύο (1-2) διδακτικές ώρες ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

- Συζήτηση και σύγκριση των απαντήσεων των ερωτηματολογίων ευαισθητοποίησης που διανεμήθηκαν πριν και μετά τις δραστηριότητες.
- Αποτίμηση των αλλαγών που προέκυψαν στη γειτονιά μας μετά από τις παρεμβάσεις μας.
- Επανάληψη της περιήγησης στη γειτονιά κατά διαστήματα, ώστε να διαπιστώνεται ο βαθμός στον οποίο βελτιώνεται ή επιδεινώνεται η προσβασιμότητα των ΑμεΑ.

❖ Τίτλος Δράσης

Μνημεία και γειτονιά χωρίς σκουπίδια

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 11, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Μια έρευνα δράσης και τροποποίησης της συμπεριφοράς απέναντι στο πρόβλημα των σκουπιδιών που αφήνουν οι άνθρωποι σε δημόσιους χώρους (δρόμους, πλατείες, πάρκα, παραλίες κ.λπ.) και σε χώρους ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος (αρχαιολογικοί χώροι, κάστρα, ιστορικά πάρκα, ναοί κ.λπ.).

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για την Προσχολική Εκπαίδευση:

Θεματικό Πεδίο: Γ' Παιδί και Θετικές Επιστήμες, Θεματικές Ενότητες: Γ.2 Φυσικές Επιστήμες, Γ.2.1 Ζωντανοί Οργανισμοί & Γ.3 Τεχνολογία Κατασκευών, Γ.3.2 Τεχνολογία των κατασκευών ως εργαλείο στην καθημερινή ζωή (i. Επίδραση της τεχνολογίας στην κοινωνία και το περιβάλλον, ii. Επίλυση προβλημάτων σχεδίασης και κατασκευών)

Θεματικό Πεδίο: Δ' Παιδί, Σώμα, Δημιουργία και Έκφραση

Θεματικές Ενότητες: Δ.2 Τέχνες, Δ.2.1 Εικαστικές Τέχνες & Δ.2.2 Θεατρική Τέχνη & Δ.2.3 Μουσική

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Θεματικά Πεδία: Α. Πολιτειότητα, Β. Κοινωνικές σχέσεις, Δ. Ο τόπος, η χώρα, ο πλανήτης που ζω, Ε. Ζωή και οικοσυστήματα

Θεματική Ενότητα: Μια πόλη (ένας Δήμος) για όλους: διαφορετικότητα/συμπερίληψη (Γ' Δημοτικού), Ευρύτερες ομάδες μας (Γ' Δημοτικού), Αλλαγές

στον ουρανό και στη γη της χώρας μου (Γ΄ Δημοτικού), Ζώα και φυτά (Γ΄ Δημοτικού)

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Φροντίζω το Περιβάλλον

Τομείς: Οικολογία - Παγκόσμια και τοπική Φυσική κληρονομιά (Νηπιαγωγείο & Α΄ Δημοτικού), Παγκόσμια και τοπική Πολιτιστική κληρονομιά (Γ΄ Δημοτικού)

Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη Τομείς: Εθελοντισμός διαμεσολάβηση (Β΄ Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση, οι μαθητές/τριες θα μπορούν να:

- περιγράφουν το μέγεθος και την έκταση του φαινομένου της απόρριψης σκουπιδιών εκτός των ελεγχόμενων χώρων (κάδοι και καλάθια απορριμμάτων) στους δημόσιους χώρους και στους χώρους ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος, που βρίσκονται στη γειτονιά του σχολείου,
- προσδιορίζουν τα προβλήματα που δημιουργούνται στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον από την απόρριψη σκουπιδιών εκτός των ελεγχόμενων χώρων (κάδοι και καλάθια απορριμμάτων),
- προσδιορίζουν τις συνέπειες που θα προκύψουν στο μέλλον για τους κατοίκους και τις κατοίκους, καθώς και το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον από την απόρριψη σκουπιδιών εκτός των ελεγχόμενων χώρων (κάδοι και καλάθια απορριμμάτων),
- προτείνουν λύσεις για την αντιμετώπιση της απόρριψης σκουπιδιών εκτός των ελεγχόμενων χώρων (κάδοι και καλάθια απορριμμάτων) στους δημόσιους χώρους και στους χώρους ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος, που βρίσκονται στη γειτονιά του σχολείου,
- προτείνουν λύσεις για την αντιμετώπιση της παραγωγής μεγάλου όγκου σκουπιδιών κατά τη διάρκεια των καθημερινών τους δραστηριοτήτων,
- ενημερώνουν άλλα άτομα του περιβάλλοντός τους (οικογένεια, φίλοι και φίλες κ.λπ.) για τα προβλήματα που δημιουργούνται στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και τις συνέπειες που θα προκύψουν στο μέλλον από την απόρριψη σκουπιδιών εκτός των ελεγχόμενων χώρων (κάδοι και καλάθια απορριμμάτων),

- συμμετέχουν και να παρεμβαίνουν ενεργά σε δράσεις που έχουν στόχο την ενημέρωση του γενικού πληθυσμού γύρω από τα προβλήματα που δημιουργούνται στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και τις συνέπειες που θα προκύψουν στο μέλλον από την απόρριψη σκουπιδιών εκτός των ελεγχόμενων χώρων (κάδοι και καλάθια απορριμμάτων),
- συμμετέχουν και να παρεμβαίνουν ενεργά σε δράσεις που έχουν στόχο τη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης και τον περιορισμό της απόρριψης σκουπιδιών εκτός των ελεγχόμενων χώρων (κάδοι και καλάθια απορριμμάτων) στους δημόσιους χώρους και στους χώρους ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος, που βρίσκονται στη γειτονιά του σχολείου.

Πεδίο Υλοποίησης

Η αυλή ή άλλοι χώροι του σχολείου, δημόσιοι χώροι (πλατείες, πάρκα, παραλίες, παιδικές χαρές, λαϊκές αγορές, γήπεδα) και χώροι ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος (αρχαιολογικοί χώροι, κάστρα, ιστορικά πάρκα, ναοί κ.λπ.) που βρίσκονται στα γεωγραφικά όρια ευθύνης του σχολείου ή παραπλήσια και όπου κινούνται οι μαθητές και οι μαθήτριες στην καθημερινή τους ζωή.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία έως δύο (1-2) διδακτικές ώρες, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν].

Ενδεικτικές προτάσεις, που εφαρμόζονται κατά περίπτωση:

- Παρουσιάζονται μελέτες περίπτωσης (βίντεο, φωτογραφίες, μαρτυρίες, εμπειρίες μαθητών/τριών) που αφορούν στη συγκέντρωση μεγάλων ποσοτήτων σκουπιδιών σε ιστορικούς και ευρύτερα δημόσιους χώρους.
- Παρουσιάζονται (βίντεο, φωτογραφίες, μαρτυρίες, εμπειρίες μαθητών/τριών) με κάποιες παρεμβάσεις που έχουν γίνει για τη μείωση του όγκου των σκουπιδιών.
- Διαβάζονται βιβλία, παίζονται παιχνίδια με θέμα τα σκουπίδια και υλοποιούνται ιδέες για τη μείωση των σκουπιδιών, όπως η ανακύκλωση.
- Παιχνίδι ρόλων: π.χ. ένας/μια απερίσκεπτος/η πολίτης, ο/η Δήμαρχος της πόλης όπου υπάρχει μια μεγάλη πλατεία και δίπλα της μια παιδική χαρά, ένα παιδί που παίζει στην παιδική χαρά και ένα άγαλμα που βρί-

σκεται στην πλατεία συζητούν για έναν σωρό σκουπιδιών που συγκεντρώνεται στη μέση της πλατείας και δίπλα στην παιδική χαρά. Ο/Η απερίσκεπτος/η πολίτης πηγαينوέρχεται στην πλατεία και κάθε φορά αφήνει και ένα σκουπίδι.

- Μετά από τα παραπάνω προκαλείται προβληματισμός των μαθητών/τριών μέσα από συζήτηση (κατά ομάδες ή στο σύνολο του τμήματος – ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών) μέσα από ερωτήσεις, όπως:
  - Έχετε παρατηρήσει παρόμοια φαινόμενα στην περιοχή μας;
  - Έχετε παρατηρήσει ανθρώπους που απερίσκεπτα αφήνουν σκουπίδια;
  - Έχετε σκεφτεί τι συνέπειες μπορεί να έχει αυτό το φαινόμενο για τη γειτονιά μας και για τον/την καθένα/μιά ξεχωριστά;
  - Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε για την εξάλειψη αυτού του φαινομένου;
  - Έχετε ακούσει ποτέ ιδέες για τη μείωση των σκουπιδιών;

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [μία έως δύο (1-2) διδακτικές ώρες ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

1^η φάση: Καταγραφή προβλημάτων καθημερινότητας για την αναζήτηση των αιτίων του φαινομένου μέσω προσπάθειας απαντήσεων σε ερωτήματα, όπως:

- Τι ονομάζουμε σκουπίδια και πώς παράγονται;
- Ποιες δραστηριότητες των ανθρώπων παράγουν σκουπίδια που βρίσκουμε πεταμένα σε μνημεία και άλλους δημόσιους χώρους;
- Με ποιον τρόπο μπορούν να απομακρυνθούν τα σκουπίδια από τους χώρους αυτούς;
- Ποιοι είναι υπεύθυνοι ή υπεύθυνες για την καθαριότητα των χώρων της γειτονιάς, στους οποίους κυκλοφορούμε καθημερινά;
- Πώς μπορούμε να βοηθήσουμε εμείς ώστε να έχουμε «μνημεία και γειτονιά χωρίς σκουπίδια»;

2^η φάση: Σχεδιασμός/προγραμματισμός επισκέψεων-αυτοψίας σε:

- χώρους του σχολείου,
- πλατείες, πεζοδρόμια, παιδικές χαρές, παραλίες, ναούς, αρχαιολογικούς χώρους, κέντρα πολιτισμού και άθλησης και άλλους χώρους συγκέντρωσης πολλών πολιτών, που υπάρχουν στην περιοχή του σχολείου,
- Κέντρα Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία (ΚΕΠΕΑ)

• (ΚΕΠΕΑ) της περιοχής και παρακολούθηση των προγραμμάτων τους.
3^η φάση: προετοιμασία μαθητών/τριών για την έρευνα πεδίου σε εξωτερικούς χώρους:

- προμήθεια/δανεισμός του εξοπλισμού (φωτογραφικές μηχανές, βίντεο, σακούλες σκουπιδιών, γάντια μιας χρήσης),
- προετοιμασία υλικών καταγραφής δεδομένων (ερωτηματολόγια, φύλλα παρατήρησης),
- εκπαίδευση των μαθητών/τριών στη χρήση των υλικών και του εξοπλισμού που θα χρησιμοποιηθεί.

4^η φάση: συλλογή εμπειρικών δεδομένων μέσω:

- καταγραφής παρατηρήσεων κατά τη διάρκεια των μετακινήσεων σε διάφορους χώρους (φύλλα παρατήρησης, στα οποία καταχωρείται ο χρόνος, ο τόπος, το είδος των σκουπιδιών, η εκτίμηση των αιτιών, φωτογραφίες και βίντεο),
- συνεντεύξεων με αρμόδια πρόσωπα δημόσιων/δημοτικών φορέων και υπεύθυνους/ες για την καθαριότητα των διάφορων χώρων (οι μεγαλύτεροι/ες μαθητές/τριες μπορούν να καταγράψουν οι ίδιοι/ες τις απαντήσεις, αλλά για τους/τις μικρότερους/ες μαθητές/τριες χρειάζεται προετοιμασία στην υποβολή ερωτήσεων και η καταγραφή των απαντήσεων θα χρειαστεί να γίνει από τον/την εκπαιδευτικό),
- ερωτηματολόγιου ευαισθητοποίησης (για τη διερεύνηση των στάσεων πεποιθήσεων του οικείου περιβάλλοντος των μαθητών/τριών, όπως γονείς, εκπαιδευτικοί, μεγαλύτεροι/ες μαθητές/τριες, που θα εφαρμοστεί με ηλεκτρονικό τρόπο (ανώνυμα) στην αρχή και το τέλος των δραστηριοτήτων,
- συνεντεύξεων με πολίτες - χρήστες των χώρων που ερευνώνται (οι μεγαλύτεροι/ες μαθητές/τριες μπορούν να καταγράψουν οι ίδιοι/ες τις απαντήσεις, αλλά για τους/τις μικρότερους/ες μαθητές/τριες χρειάζεται προετοιμασία στην υποβολή ερωτήσεων και η καταγραφή των απαντήσεων θα χρειαστεί να γίνει από τον/την εκπαιδευτικό,
- ημερολόγιου δραστηριοτήτων (ένα βιβλίο-λεύκωμα, στο οποίο οι μαθητές/τριες καταχωρούν καθημερινά τις εντυπώσεις τους με οποιοδήποτε τρόπο θεωρούν καλύτερο, π.χ. φωτογραφία, ζωγραφιά, κείμενο, ποίημα κ.λπ.).

5^η φάση: σχεδιασμός δραστηριοτήτων παρέμβασης, όπως:

- ενημέρωση του οικείου περιβάλλοντος των μαθητών/τριών, όπως γονείς, εκπαιδευτικοί, μεγαλύτεροι/ες μαθητές/τριες, από τους/τις ίδιους/ες ,

- εκδηλώσεις ενημέρωσης εντός του σχολείου για τους/τις άλλους/ες μαθητές/τριες, παραγωγή ενημερωτικού υλικού (φυλλάδια, εφημερίδες κ.λπ.),
- ενημέρωση αρμοδίων και υπευθύνων των χώρων που επισκέφθηκαν,
- σύνταξη προτάσεων για την αλλαγή/βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης μέσω π.χ. προς τις δημοτικές αρχές.

Υλοποίηση [έως πέντε (5) διδακτικές ώρες, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

Ενδεικτικές προτάσεις, που εφαρμόζονται κατά περίπτωση:

- **Συλλογή και επεξεργασία δεδομένων:** Συγκεντρώνονται τα φύλλα παρατήρησης, οι φωτογραφίες τα βίντεο, μέσω περιηγήσεων/αυτοψίας στους σχολικούς χώρους και τη γειτονιά, συζητούνται τα δεδομένα και καταγράφονται τα συμπεράσματα των μαθητών/τριών μέσα από μικροομαδικές και ομαδικές διαδικασίες. Ο/Η εκπαιδευτικός καθοδηγεί τους/τις μαθητές/τριες, υποβάλλοντας ερωτήσεις που τους βοηθούν. Για τους/τις μικρότερους/ες μαθητές/τριες (Νηπιαγωγείο και Α΄ Δημοτικού) η διαδικασία αυτή μπορεί να γίνεται απευθείας σε επίπεδο τμήματος.
- **Παρακολούθηση προγραμμάτων** σχετικά με το θέμα σε ΚΕΠΕΑ της περιοχής ή με διοργάνωση εκπαιδευτικής εκδρομής.
- **Δημιουργία φυλλαδίων, μπάνερ, αφισών και άλλων υλικών ενημέρωσης** της κοινής γνώμης της περιοχής με θέμα τις επιπτώσεις της απόρριψης σκουπιδιών έξω από κάδους και καλάθια, τη μείωση των απορριμμάτων και την ανακύκλωση.
- **Κατασκευές, τεχνολογία:** Δημιουργούνται εργαστήρια ανακύκλωσης, στα οποία οι μαθητές/τριες:
  - δοκιμάζουν τεχνικές για την αξιοποίηση των ανακυκλώσιμων υλικών,
  - αναπτύσσουν προτάσεις για τη μείωση των απορριμμάτων μέσα από τη χρήση υλικών συσκευασίας και μεταφοράς που επαναχρησιμοποιούνται (τσάντες super-market, παγούρια, ποτήρια, δοχεία φαγητού κ.λπ.) για καθημερινή χρήση,
  - κατασκευή πανό, πινακίδων και/ή αφισών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, που θα αναρτηθούν μετά από άδεια των αρχών στους δημόσιους χώρους που ερευνήθηκαν,

- κατασκευάζουν ή σχεδιάζουν την κατασκευή καλαθιών και κάδων απορριμμάτων που θα μπορούσαν να τοποθετηθούν σε σημεία της γειτονιάς όπου παρατηρούνται πολλά σκουπίδια.
- **Έκφραση και δημιουργία:** Ζωγραφική, χορός, ποίημα/τραγούδι, θεατρικό παιχνίδι, άρθρο με θέμα «Τόσα πολλά σκουπίδια: τι μπορώ να κάνω;». Δημιουργία ομαδικού έργου (ζωγραφική, τραγούδι, θεατρικό, βίντεο) της τάξης με θέμα: «Γειτονιά χωρίς σκουπίδια».
- **Σύνταξη κειμένων αποφάσεων/διακηρύξεων** της σχολικής κοινότητας, του δημοτικού/κοινοτικού/τοπικού συμβουλίου, όπου θα αναφέρονται κανόνες διατήρησης των δημόσιων χώρων χωρίς σκουπίδια.
- **Συμπράξεις με φορείς** που ασχολούνται με την ανακύκλωση και το περιβάλλον, όπως δημοτικές υπηρεσίες, ΚΕΠΕΑ, οικολογικές οργανώσεις, για κοινές δραστηριότητες και παρεμβάσεις, όπως ενημέρωση του οικογενειακού, φιλικού και σχολικού περιβάλλοντος, δημιουργία προτάσεων για τη μείωση του όγκου των απορριμμάτων που παράγονται καθημερινά και τη διατήρηση των δημόσιων χώρων χωρίς σκουπίδια.
- **Ενεργές παρεμβάσεις στην τοπική κοινωνία:** σε επιλεγμένα σημεία της γειτονιάς, όπου παρατηρούνται πολλά σκουπίδια, οι μαθητές και οι μαθήτριες, καθώς και όπου είναι εφικτό, σε συνεργασία με οικολογικές οργανώσεις ή ΚΕΠΕΑ διοργανώνουν εκστρατείες καθαριότητας και διαδηλώνουν για «μνημεία και γειτονιά χωρίς σκουπίδια».
- **Διοργάνωση σχολικών εκδηλώσεων και/ή συμβάντων (events)** στις ημερομηνίες που έχουν καθιερωθεί για την ευαισθητοποίηση των πολιτών πάνω στα περιβαλλοντολογικά προβλήματα, για παράδειγμα:
  - 18 Μαρτίου Παγκόσμια Ημέρα Ανακύκλωσης,
  - 5 Ιουνίου Παγκόσμια ημέρα περιβάλλοντος.

Επικοινωνία-Διάχυση [μία έως δύο (1-2) διδακτικές ώρες, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών-τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

Ενδεικτικές προτάσεις, που εφαρμόζονται κατά περίπτωση:

- **Διανομή φυλλαδίων, μπάνερ, αφισών κ.ά. υλικών ενημέρωσης** στο οικείο περιβάλλον των μαθητών/τριών και ευρύτερα στη γειτονιά. Συνιστάται η δράση αυτή να γίνεται με τη συνεργασία ΚΕΠΕΑ και οικολογικών οργανώσεων, ώστε να γίνεται καλύτερα κατανοητή η σημασία του εθελοντισμού.

- **Παραστάσεις και ενημερωτικά συμβάντα (events)** σε μνημεία (αγάλματα, αναθηματικές στήλες κ.λπ.) και χώρους με ιστορική/πολιτιστική σημασία (ναοί, αρχαιολογικοί χώροι κ.λπ.) της γειτονιάς για την ανάδειξη της τοπικής ιστορίας και του πολιτισμού στους κατοίκους και στις κατοίκους (η δράση αυτή μπορεί να γίνεται και για τις οδούς, των οποίων η επωνομασία έχει ιστορική/πολιτισμική σημασία) και της ανάγκης για ευπρέπεια και καθαριότητα ως ένδειξη σεβασμού και τιμής.
- **Ανοικτή σχολική εκδήλωση** με έκθεση φωτογραφίας, έργων ζωγραφικής, δραματοποίησης (μια αναπαράσταση των διαλόγων που είχαν οι μαθητές/τριες με πολίτες και αρμόδιους δημόσιων/δημοτικών φορέων τους οποίους συνάντησαν κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων), με πρόσκληση και παρουσίαση εθελοντών και εθελοντριών με προβεβλημένη δράση στα περιβαλλοντικά προβλήματα (π.χ. πρωταθλητές και πρωταθλήτριες σε διάφορα αγωνίσματα, συγγραφείς, καλλιτέχνες, πολιτικούς), με βράβευση επιχειρήσεων και φορέων που αναπτύσσονται με όρους που υπηρετούν τις ιδέες της δράσης.
- **Δημοσίευση των δεδομένων της έρευνας** των μαθητών/τριών σε ΜΜΕ και ιστότοπους.
- **Δημοσίευση των προτάσεων/συστάσεων πολιτικής** των μαθητών/τριών σε ΜΜΕ και ιστότοπους.
- **Κοινοποίηση των δεδομένων της έρευνας** των μαθητών/τριών σε κέντρα και αρμόδιους λήψης αποφάσεων.
- **Κοινοποίηση των προτάσεων/συστάσεων πολιτικής** των μαθητών/τριών σε κέντρα και αρμόδιους λήψης αποφάσεων.

Αναστοχασμός [μία έως δύο (1-2) διδακτικές ώρες, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών, καθώς και το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

Ενδεικτικές προτάσεις, που εφαρμόζονται κατά περίπτωση:

- Συζήτηση και σύγκριση των απαντήσεων των ερωτηματολογίων ευαισθητοποίησης που διανεμήθηκαν πριν και μετά τις δραστηριότητες.
- Συζήτηση και αποτίμηση όσων έγραψαν οι μαθητές/τριες στο ημερολόγιο δραστηριοτήτων.
- Αποτίμηση των αλλαγών που προέκυψαν στη γειτονιά μετά από τις παρεμβάσεις των μαθητών/τριών.

- Επανάληψη της περιήγησης/αυτοψίας στη γειτονιά κατά διαστήματα, ώστε να διαπιστώνεται ο βαθμός στον οποίο βελτιώνεται ή επιδεινώνεται η καθαριότητα, ευταξία και η αισθητική των χώρων.

❖ Τίτλος Δράσης

Νοιαζόμαστε για τα ζώα! Φροντίζουμε τα αδέσποτα!

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 11, 15, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Φιλοζωία

Σύντομη περιγραφή

Σκοπός της δράσης είναι η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών σε θέματα που αφορούν στα αδέσποτα ζώα. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές/τριες θα ενημερωθούν για θέματα που αφορούν στην πρόληψη, την προστασία και την υιοθεσία αδέσποτων ζώων, ενώ παράλληλα θα έρθουν σε επαφή με κτηνίατρο και κυρίως με καταφύγιο αδέσποτων ζώων, το οποίο θα επισκεφθούν και θα υποστηρίξουν τη λειτουργία του και τις δραστηριότητές του.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για την Προσχολική Εκπαίδευση:

Θεματικό Πεδίο: Παιδί και Θετικές Επιστήμες Θεματική Ενότητα: Γ.2 Φυσικές Επιστήμες, Γ.2.1. Ζωντανοί Οργανισμοί.

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για Α', Β' & Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Θεματικό Πεδίο: Ε. Ζωή και οικοσυστήματα (Α', Β' & Γ' Δημοτικού)

Θεματική Ενότητα: Ζώα και φυτά – Βιοποικιλότητα - Άνθρωπος, ζώα και φυτά (Α' Δημοτικού), Ζώα και φυτά (Β' Δημοτικού), Ζώα και φυτά (Γ' Δημοτικού)

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Φροντίζω το Περιβάλλον

Τομέας: Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά (Νηπιαγωγείο & Α' Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- αναγνωρίζουν τα αδέσποτα ζώα, άτομα και φορείς που τα υποστηρίζουν,
- προβληματίζονται για τους λόγους για τους οποίους ζώα βρίσκονται στους δρόμους,
- αναζητούν τρόπους προστασίας και υποστήριξης των αδέσποτων ζώων,
- οργανώνουν δράσεις για την υιοθεσία αδέσποτων ζώων,
- παίρνουν πρωτοβουλίες για την υποστήριξη του έργου φορέων που το έργο τους σχετίζεται με τα αδέσποτα ζώα.

Πεδίο Υλοποίησης

Η αυλή ή/και η αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου, ο χώρος καταφυγίων αδέσποτων ζώων.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία (1) διδακτική ώρα]

Αφόρμηση για τη δράση μπορεί να δοθεί από το γνωστό τραγούδι «Το κοκοράκι» ή όπως είναι πιο γνωστό «Όταν θα πάω κυρά μου στο παζάρι» ή ένα βιβλίο με θεματολογία τα αδέσποτα ζώα. Οι μαθητές/τριες δηλώνουν αν έχουν στο σπίτι κάποιο ζώο συντροφιάς (π.χ. σκύλο, γάτα, ψάρι, καναρίνι). Ανακοινώνουν πώς απέκτησαν αυτό το ζώο και πώς το φροντίζουν. Διαβάζουν ένα βιβλίο για αδέσποτα. Οι μαθητές/τριες συζητούν τις δικές τους εμπειρίες από ζώα αδέσποτα. Επιχειρούν να δώσουν έναν ορισμό τι σημαίνει αδέσποτο ζώο. Συναποφασίζουν τι θα ήθελαν περισσότερο να μάθουν και σε τι δραστηριότητες θα μπορούσαν να εμπλακούν σχετικές με τα αδέσποτα ζώα.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Οι μαθητές/τριες αναζητούν ανθρώπους και φορείς που θα μπορούσαν να τους δώσουν πληροφορίες για τα αδέσποτα ζώα. Κατά την προετοιμασία των συναντήσεων με αυτούς και αντίστοιχων επισκέψεων παρέχουν ιδέες και συναποφασίζουν μια σειρά ερωτήσεων που αφορούν στις εξής θεματικές:

A) Πρόληψη του φαινομένου των αδέσποτων ζώων

Οι μαθητές/τριες αναστοχάζονται και συζητούν για τους λόγους που υπάρχουν αδέσποτα ζώα στη γειτονιά. Καταγράφουν τους λόγους και αναζητούν τρόπους πρόληψης προκειμένου να μην καταλήγουν ζώα συντροφιάς αδέσποτα (π.χ. τσιπ, κολλάρο με ταυτότητα).

Β) Προστασία αδέσποτων

Οι μαθητές/τριες διαπιστώνουν ότι τα αδέσποτα δεν έχουν ποιότητα ζωής. Προβληματίζονται και αναζητούν τρόπους υποστήριξης των αδέσποτων (π.χ. ποτίστρες με νερό και ταΐστρες με φαγητό).

Γ) Υιοθεσία εγκαταλελειμμένου ζώου

Οι μαθητές και οι μαθήτριες διερευνούν τρόπους για τη μείωση των αδέσποτων που βρίσκονται στα καταφύγια.

Σε συνεργασία με εκπαιδευτικό οργανώνουν συζήτηση/συνέντευξη με κτηνίατρο και επίσκεψη στο δημοτικό καταφύγιο αδέσποτων ζώων προκειμένου να διαπιστώσουν το έργο που προσφέρεται εκεί και να συνομιλήσουν με τους υπεύθυνους για τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα αδέσποτα ζώα.

Υλοποίηση [έως τέσσερις (4) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες επισκέπτονται ένα καταφύγιο αδέσποτων ζώων. Περιηγούνται στους χώρους του, συζητούν και θέτουν στο προσωπικό τα ερωτήματα σχετικά με τους λόγους ύπαρξης τόσων αδέσποτων ζώων, τη φροντίδα που παρέχεται στα ζώα στο καταφύγιο και εκτός αυτού, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα ζώα έχοντας χάσει τους ανθρώπους που τα φρόντιζαν, καθώς και δυσκολίες που τυχόν υπάρχουν στη λειτουργία του καταφυγίου. Διαπιστώνουν ότι όλα τα ζώα εκεί είναι τσιπαρισμένα και εμβολιασμένα. Στο καταφύγιο εργάζονται εθελοντές και εθελόντριες, οπότε διερευνούν τρόπους συνδρομής του έργου του καταφυγίου. Ενδεικτικά, μπορεί να δημιουργηθεί μια ομάδα εθελοντική μαθητών/τριών - εκπαιδευτικών - γονέων, η οποία θα συνδράμει συστηματικά στη λειτουργία του καταφυγίου.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης οι μαθητές/τριες φωτογραφίζουν αδέσποτα ζώα του καταφυγίου. Επιστρέφοντας στο σχολείο οργανώνουν μια καμπάνια υιοθεσίας των συγκεκριμένων αδέσποτων ζώων από το καταφύγιο. Φτιάχνουν και αναρτούν αφίσες, στέλνουν μηνύματα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε γονείς, φίλους και φίλες, συγγενείς. Επιπλέον, σε συνεργασία με γονείς, συγκεντρώνουν και κατασκευάζουν παιχνίδια για κατοικίδια ζώα, τα οποία θα πουλήσουν σε εκδηλώσεις του σχολείου και τα

χρήματα θα δοθούν μέσω του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων για την ενίσχυση του έργου του καταφυγίου.

Εναλλακτικά ή επιπρόσθετα, οι μαθητές/τριες ενδεχομένως να έρθουν σε επαφή με τη δημοτική κτηνιατρική κλινική (εφόσον υπάρχει), και να ενημερώσουν όλο το σχολείο για την ύπαρξη και τον ρόλο της.

Επικοινωνία-Διάχυση [μία (1) διδακτική ώρα]

Οι μαθητές/τριες δημιουργούν ένα ταμπλό σε κεντρικό χώρο του σχολείου, το οποίο θα είναι χωρισμένο στα δύο (2). Στη μία πλευρά θα παρουσιάζονται ζώα συντροφιάς συνοδευόμενα από σύντομες μικρές ιστορίες, οι οποίες θα αναδεικνύουν τις σχέσεις των ανθρώπων με αυτά. Από την άλλη πλευρά θα υπάρχουν φωτογραφίες και σύντομες περιγραφές των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν αδέσποτα ζώα. Στόχος η ευαισθητοποίηση της ευρύτερης σχολικής κοινότητας σε θέματα που αφορούν στα αδέσποτα ζώα.

Επιπρόσθετα, στην ιστοσελίδα του σχολείου δημιουργείται καρτέλα ειδικά για τα ζώα συντροφιάς και τα αδέσποτα με συγκεκριμένο λογότυπο, για παράδειγμα, «Σχολείο φιλικό για τα ζώα», όπου αναρτώνται φωτογραφίες και αναφορές από τις επισκέψεις, τις καμπάνιες και ό,τι άλλο θα μπορούσε να ενισχύσει τη δράση για τα αδέσποτα. Η ιστοσελίδα και ιδιαίτερα το περιεχόμενο της συγκεκριμένης καρτέλας σχεδιάζεται και οργανώνεται από τους μαθητές και τις μαθήτριες σε συνεργασία με τους/τις εκπαιδευτικούς του σχολείου.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Με την ολοκλήρωση της δράσης, σε κύκλο οι μαθητές/τριες επιλέγουν να μιλήσουν με τη φωνή ενός αδέσποτου ζώου, εκφράζοντας τις σκέψεις του ξεκινώντας με τη φράση «Αν ήμουν ένα αδέσποτο...».

Αναστοχάζονται και συζητούν με αφορμή όσα συνέβησαν στο πλαίσιο της δράσης. Αναζητούν άλλα ζώα που χρειάζονται τη βοήθειά τους, προκειμένου να προσφέρουν αντίστοιχο έργο.

Ενδεικτικά Παραδείγματα Δράσεων για Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Τίτλος Δράσης

«Να σου πω μια ιστορία;» Ηχητικά παραμύθια από παιδιά για παιδιά

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 10, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες συμμετέχουν σε μια δράση δημιουργίας μιας ψηφιακής βιβλιοθήκης ηχητικών παραμυθιών, αναγνωσμένων από τους ίδιους και τις ίδιες, αναδεικνύοντας τη σημασία της προσβασιμότητας όλων των παιδιών σε παιδικά βιβλία.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για Δ', Ε' & ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Δ' Δημοτικού ⇒ Θεματικό Πεδίο: Α. Πολιτειότητα & Β. Κοινωνικές Σχέσεις

Θεματική Ενότητα: Ένα κράτος για όλους: διαφορετικότητα/συμπερίληψη, Λαϊκός πολιτισμός

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Ε' & ΣΤ' Δημοτικού ⇒ Γ' Θεματικό πεδίο: Η ζωή στην κοινότητα και τον ευρύτερο κόσμο

Θεματική Ενότητα: 2.3. Δράσεις στην πόλη/στο χωριό μου (Ε' Δημοτικού), 5. Ανθρώπινα δικαιώματα και βιώσιμη ανάπτυξη (ΣΤ' Δημοτικού)

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΤΠΕ

Θεματικό Πεδίο: 4. Ψηφιακός γραμματισμός

Θεματική Ενότητα: 4.1 Χρήση εφαρμογών, μέσων και υπηρεσιών (Δ' Δημοτικού), 4.1 Χρήση εφαρμογών, μέσων και υπηρεσιών (Ε' Δημοτικού), 4.1 Χρήση εφαρμογών, μέσων και υπηρεσιών (ΣΤ' Δημοτικού)

ΜΟΥΣΙΚΗ

Θεματικό πεδίο: Σύνδεση της μουσικής με άλλες τέχνες και επιστήμες

Θεματικές Ενότητες: 3.3 Μουσική και άλλα μαθήματα (Δ' Δημοτικού), 3.2. Μουσική και άλλα μαθήματα (Ε' Δημοτικού & ΣΤ' Δημοτικού)

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Δ' Δημοτικού ⇒ Θεματικά πεδία: Γ. Ανάγκη - Δίλημμα - Πράττω – Στοχάζομαι/Ο μύθος ταξιδεύει, Ε. Το τι και το πώς στη θεατρική σκηνή

Θεματική Ενότητα: 1. Τεχνικές εμπύχωσης της ομάδας (παιχνίδια και ασκήσεις), 3. Σχολικές γιορτές – Εκδηλώσεις πολιτισμού - πολυθέαμα

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη

Τομέας: Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, Διαφορετικότητα (ΣΤ' Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- αποδέχονται ότι κάποια παιδιά μπορεί να έχουν περιορισμένη πρόσβαση στην ανάγνωση/ακρόαση παραμυθιών για διαφορετικούς λόγους (π.χ. γονείς με δυσκολία στην ελληνική γλώσσα, άτομα με δυσκολίες όρασης),
- αναγνωρίζουν τη σημασία της φιλαναγνωσίας, τα οφέλη της ανάγνωσης/ακρόασης παραμυθιών, καθώς και την αναγκαιότητα να είναι τα παραμύθια προσβάσιμα σε όλα τα παιδιά,
- αναγνωρίζουν τη σημασία της συμπερίληψης και της υποστήριξης όλων των ατόμων,
- εφαρμόζουν δεξιότητες σχετικές με τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας και τη διαχείριση των μέσων,
- οργανώνουν πληροφορίες με κατάλληλο τρόπο.

Πεδίο Υλοποίησης

Ο ψηφιακός χώρος του διαδικτύου, σχολική βιβλιοθήκη.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία (1) διδακτική ώρα]

Αφορμή για τη δράση μπορεί να αποτελέσει η ακρόαση ενός παραμυθιού ή μιας ιστορίας στη σχολική τάξη. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν στιγμές που διάβαζαν παραμύθια είτε με κάποιον/α γονέα/φροντιστή, είτε μόνα τους σε μεγαλύτερη ηλικία και να αναλογιστούν τη σημασία της ανάγνωσης/ακρόασης παραμυθιών στη ζωή τους. Για παράδειγμα, οι μαθητές/τριες μπορεί να αναφέρουν ότι συμβάλει στην εκμάθηση της γλώσσας, μας προσφέρει γνώσεις, μας διδάσκει τρόπους να διαχειριζόμαστε δύσκολες καταστάσεις, καλλιεργεί τη φαντασία και την ενσυναίσθηση, μας ηρεμεί, μας ξεκουράζει. Παράλληλα, ο/η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν τα συναισθήματα που βιώνουν όταν κάποιος/α τους διαβάζει ή τους διάβαζε ένα βιβλίο.

Στη συνέχεια, γίνεται συζήτηση σχετικά με τα άτομα που μπορεί να μην έχουν τη δυνατότητα να τους διαβάσει κάποιος ή κάποια παραμύθια. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν ποια παιδιά μπορεί να μην έχουν αυτήν τη δυνατότητα/εμπειρία, για παράδειγμα, γονείς με δυσκολία στην ανάγνωση στην ελληνική γλώσσα, άτομα με δυσκολίες όρασης, οικογένειες με περιορισμένο χρόνο λόγω κοινωνικο-οικονομικών δυσκολιών.

Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι στόχος της δράσης είναι να διαβάσουν οι μαθητές/τριες αγαπημένα τους παραμύθια, να τα καταγράψουν ηχητικά και να τα μοιραστούν με άλλα παιδιά, μέσω της δημιουργίας μιας ψηφιακής βιβλιοθήκης.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Στην ολομέλεια της τάξης συζητούνται κάποια κριτήρια για την επιλογή βιβλίων. Για παράδειγμα, όλοι/ες μαζί οι μαθητές/τριες συναποφασίζουν αν όλα τα βιβλία, τα οποία θα αξιοποιήσουν, θέλουν να απευθύνονται στην ίδια ηλικιακή ομάδα ή σε διαφορετικές, αν επιθυμούν να υπάρχει μια συγκεκριμένη θεματική ενότητα ή πολλές διαφορετικές, πόσο χρόνο περίπου να διαρκεί η ανάγνωση της κάθε ιστορίας κ.λπ. Η τάξη χωρίζεται σε μικρές ομάδες.

Εάν υπάρχει βιβλιοθήκη στο σχολείο, πραγματοποιείται επίσκεψη στον χώρο της βιβλιοθήκης, όπου οι μαθητές/τριες μπορούν να επιλέξουν βιβλία

για τη δράση. Αν όχι, μπορεί να πραγματοποιηθεί εκπαιδευτική επίσκεψη σε μία βιβλιοθήκη της περιοχής. Συζητούνται οι κανόνες που τηρούνται κατά τη διάρκεια μιας επίσκεψης σε βιβλιοθήκη και οι μαθητές/τριες καλούνται να πάρουν μαζί τους υλικό (π.χ. σημειωματάρια, μολύβια) για την καταγραφή των παρατηρήσεών τους. Εναλλακτικά, αντί για επίσκεψη σε βιβλιοθήκη, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από τους/τις μαθητές/τριες να φέρουν δικά τους αγαπημένα παραμύθια στην τάξη.

Στην επίσκεψη ή μετά τη συλλογή των παραμυθιών στην τάξη, οι μαθητές/τριες παρατηρούν και καταγράφουν τα κριτήρια ταξινόμησης των βιβλίων, τι πληροφορίες είναι διαθέσιμες για τον αναγνώστη και την αναγνώστρια πριν διαβάσει το βιβλίο (π.χ. εξώφυλλο, οπισθόφυλλο, περίληψη, όνομα συγγραφέα και εικονογράφου, βιογραφία, αριθμός σελίδων). Καταγράφοντας τα κριτήρια αυτά, οι μαθητές/τριες θα μπορέσουν να οργανώσουν τη δική τους ψηφιακή βιβλιοθήκη. Εάν επισκεφτούν κάποια βιβλιοθήκη, οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να συνομιλήσουν με κάποιον/α βιβλιοθηκονόμο, για να κατανοήσουν καλύτερα τις δυνατότητες οργάνωσης της ψηφιακής τους βιβλιοθήκης. Μετά την επίσκεψη, κάθε ομάδα παρουσιάζει τις παρατηρήσεις της.

Η τάξη αποφασίζει ποιες θα είναι οι πληροφορίες που θα παρουσιάζονται στη βιβλιοθήκη μαζί με το ηχητικό παραμύθι και με ποιον τρόπο (π.χ. εξώφυλλο, οπισθόφυλλο, περίληψη, όνομα συγγραφέα και εικονογράφου, βιογραφία, αριθμός σελίδων). Ακόμη, μπορούν να επιλέξουν να συμπεριλάβουν επιπλέον πληροφορίες που σχετίζονται με τη δική τους εμπειρία ανάγνωσης του βιβλίου (π.χ. μια ζωγραφιά από τους/τις μαθητές/τριες για κάθε ιστορία, ένα κείμενο που να εξηγεί γιατί οι μαθητές/τριες την επέλεξαν, μια δική τους περίληψη της ιστορίας). Κάθε ομάδα μαθητών/τριών επιλέγει μία αγαπημένη τους ιστορία, την οποία παρουσιάζει στην τάξη, εξηγώντας τους λόγους για τους οποίους επέλεξε το συγκεκριμένο βιβλίο.

Υλοποίηση [έως τέσσερις (4) διδακτικές ώρες]

Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες οργανώνουν τη μαγνητοφώνηση των βιβλίων στην ομάδα τους. Σε κάθε ομάδα, αποφασίζεται ποιοι θα κάνουν την ανάγνωση. Εδώ είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι κάποιοι/ες μαθητές/τριες ίσως να μην επιθυμούν να λάβουν μέρος στην ανάγνωση και ενθαρρύνεται να αναλάβει κάθε παιδί τον ρόλο που του ταιριάζει, αξιοποιώντας έτσι τα δυνατά στοιχεία όλης της ομάδας. Για παράδειγμα, ένας/μία μαθητής/τρια θα μπορούσε να φτιάξει ένα εναλλακτικό εξώφυλλο για το βιβλίο ή μια ζωγραφιά του κύριου χαρακτήρα, άλλο παιδί να αναλάβει την ηχογράφηση και την επεξεργασία του ηχητικού υλικού.

Η ηχογράφηση μπορεί να πραγματοποιηθεί στην τάξη ή να συνδεθεί με το μάθημα της θεατρικής αγωγής ή/και το μάθημα της μουσικής. Για παράδειγμα, οι μαθητές/τριες μπορούν να εξασκηθούν στην εκφραστική ανάγνωση ή να συμπεριλάβουν μουσικούς ήχους στο ηχητικό τους παραμύθι. Η δράση συνδέεται με το μάθημα των ΤΠΕ, όπου ο εκπαιδευτικός ή η εκπαιδευτικός μπορεί να βοηθήσει τους/τις μαθητές/τριες στη δημιουργία ιστοσελίδας ή ιστολογίου στις υποδομές του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου (ΠΣΔ).

Επικοινωνία-Διάχυση [μία (1) διδακτική ώρα]

Η διάχυση της δράσης μπορεί να γίνει μέσω της δημιουργίας μίας αφίσας από τους/τις ίδιους/ες τους μαθητές/τριες, όπου θα τοιχοκολληθεί στους χώρους του σχολείου και της κοινότητας (π.χ. παιδική χαρά, ΚΔΑΠ) και θα εξηγήει τη δράση παραπέμποντας στην αντίστοιχη ιστοσελίδα. Αντίστοιχα, οι μαθητές/τριες μπορούν να φτιάξουν μια ψηφιακή αφίσα/μήνυμα/μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που θα προωθήσει το σχολείο στον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, στη βιβλιοθήκη της κοινότητας και άλλες υπηρεσίες όπου έχουν συχνή πρόσβαση οικογένειες.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Μετά την ολοκλήρωση της δράσης, οι μαθητές/τριες επισκέπτονται την τελική ιστοσελίδα της ψηφιακής βιβλιοθήκης και μοιράζονται στην τάξη σκέψεις και συναισθήματα από τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες, σε σχέση με:

- α) τη δική τους κινητοποίηση σε μια δράση προσφοράς προς άλλα παιδιά,
- β) την κατανόηση ότι κάποια παιδιά δεν έχουν τη δυνατότητα να διαβάζουν/ακούν παραμύθια,
- γ) τη συνεργασία μεταξύ τους σε μια ομαδική δραστηριότητα με στόχο την προσφορά προς άλλους/ες ,
- δ) την αξιοποίηση των δυνατών στοιχείων κάθε ατόμου στην ομάδα.

Συζητούν σχετικά με τη συνεργασία τους στην ομάδα, τις πιθανές δυσκολίες που αντιμετώπισαν και τους τρόπους που βρήκαν, για να τις αντιμετωπίσουν.

Ο/η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/τριες να μοιραστούν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους βλέποντας το τελικό αποτέλεσμα της συνεργασίας τους.

Τα συμπεράσματα της ομάδας μαζί με υλικό από τα διαφορετικά στάδια της δράσης (π.χ. φωτογραφίες από την επίσκεψη στη βιβλιοθήκη, την προετοιμασία στην τάξη) μπορούν να καταγραφούν σε μορφή κειμένου ή αφίσας και να αναρτηθούν στην ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης.

❖ Τίτλος Δράσης

Μια παιδική χαρά για όλους/ες

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 10, 11, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτεότητας

Συνύπαρξη στην κοινότητα

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες ευαισθητοποιούν την κοινότητα για το δικαίωμα όλων των παιδιών στο παιχνίδι εντοπίζοντας την αναγκαιότητα συμπερίληψης παιχνιδιών/κατασκευών σε παιδικές χαρές κατάλληλων για παιδιά με ειδικές ανάγκες ή/και αναπηρία. Οι δραστηριότητες ευαισθητοποίησης που αναλαμβάνουν οι μαθητές/τριες περιλαμβάνουν επιστολές στις αρμόδιες δημοτικές αρχές και σχετικούς φορείς που στηρίζουν άτομα ΑμεΑ (π.χ. Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία | ΕΣΑμεΑ., ΕΡΜΗΣ- Σωματείο Γονέων, Κηδεμόνων & Φίλων Ατόμων με Αναπηρίες) καθώς και τη διοργάνωση εκδήλωσης ενημέρωσης/ ευαισθητοποίησης προς την κοινότητα.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για Δ' & Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Δ' Δημοτικού: Θεματικό πεδίο: Πολιτεότητα

Θεματική Ενότητα: Ένα κράτος για όλους: διαφορετικότητα/συμπερίληψη

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Θεματικά πεδία: Η ζωή στο σχολείο μου, Η ζωή στην κοινότητα και στον ευρύτερο κόσμο

Θεματικές Ενότητες: 4. Σχολικές δραστηριότητες (Ε' Δημοτικού), 1. Εγώ και η γειτονιά μου, 1.1. Οι ρόλοι των μελών της γειτονιάς μου και ο δικός μου ρόλος, 1.2. Σχέσεις στη γειτονιά μου, 1.3. Δράσεις στη γειτονιά μου (Ε' Δημοτικού)

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Φροντίζω το περιβάλλον

Τομείς: Οικολογία-Παγκόσμια και τοπική φυσική κληρονομιά (Δ΄ Δημοτικού), Φυσικές καταστροφές και πολιτική προστασία (Ε΄ Δημοτικού), Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά (ΣΤ΄ Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της δράσης οι μαθητές/τριες να:

- αποδέχονται το δικαίωμα όλων των παιδιών να έχουν πρόσβαση σε κοινούς χώρους και να μπορούν να παίζουν συνυπάρχοντας με τα άλλα παιδιά στην παιδική χαρά,
- αναγνωρίζουν τις δυσκολίες που συναντούν τα παιδιά με ειδικές ανάγκες ή/και αναπηρίες στην καθημερινή τους ζωή και συγκεκριμένα σε χώρους που απευθύνονται στα παιδιά όπως οι παιδικές χαρές,
- συμπεραίνουν ότι όλα τα παιδιά έχουν τις ίδιες ανάγκες και επιθυμίες ανεξαρτήτως δυσκολιών ή διαφορετικών χαρακτηριστικών και ικανοτήτων,
- συνειδητοποιούν ότι μπορούν να αναδείξουν και να συνηγορήσουν υπέρ του δικαιώματος όλων των παιδιών στο παιχνίδι συμβάλλοντας σε αλλαγές στην κοινότητά μας.

Πεδίο Υλοποίησης

Στην κοντινή παιδική χαρά, στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου, στην αυλή του σχολείου.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [δύο (2) Διδακτικές ώρες]

Αφορμή για τη δράση μπορεί να δώσει μια βόλτα στην παιδική χαρά της γειτονιάς (ή/και, αν υπάρχει, κάποιο κοντινό ειδικό σχολείο στο οποίο να μπορέσουν να κάνουν μια επίσκεψη οι μαθητές/τριες στην αυλή του). Εξηγούνται οι κανόνες που πρέπει να τηρηθούν για την επίσκεψη αυτή και οι μαθητές/τριες καλούνται να πάρουν μαζί τους υλικό (μπλοκ, μολύβια/στυλό) που θα χρειαστούν για την καταγραφή των παρατηρήσεών τους. Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τους/τις μαθητές/τριες να παρατηρήσουν τον χώρο και τα παιχνίδια που υπάρχουν στην παιδική χαρά και να σκεφτούν κατά πόσο ο χώρος και τα παιχνίδια είναι προσβάσιμα και μπορούν να χρησιμοποιηθούν από παιδιά με αισθητηριακές ή/και κινητικές αναπη-

ρίες. Μπορεί επίσης ο/η εκπαιδευτικός να ζητήσει από τους/τις μαθητές/τριες να παρατηρήσουν και τη διαδρομή προς την παιδική χαρά σαν ένα πρώτο ερέθισμα και να ζητήσει από τους/τις μαθητές/τριες να σκεφτούν πόσο εύκολη είναι η μετακίνηση των παιδιών με δυσκολίες μέχρι να φτάσουν στην παιδική χαρά. Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν να παρατηρήσουν και να καταγράψουν πιθανές δυσκολίες σε διαφορετικά μέρη/παιχνίδια της παιδικής χαράς (π.χ. κούνιες, τραμπάλες, χώρους εισόδου/πρόσβασης στην παιδική χαρά). Κάθε ομάδα συζητά και καταγράφει τις παρατηρήσεις της σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά με ειδικές ανάγκες ή/και αναπηρία στην προσπάθειά τους να χρησιμοποιήσουν κάθε μέρος/παιχνίδι, καθώς και να σκεφτούν τι θα μπορούσε να διευκολύνει τη χρήση τους από τα παιδιά με ειδικές ανάγκες ή/και αναπηρία. Επίσης, κάποιοι/ες μαθητές/τριες μπορούν να αναλάβουν τη φωτογράφιση της παιδικής χαράς, ώστε μετά, στην τάξη, να συζητήσουν αν θα μπορούσε να ενταχθεί στον χώρο και κάποιο άλλο παιχνίδι κατάλληλο για τα παιδιά που αντιμετωπίζουν δυσκολίες.

Επιστρέφοντας στην τάξη, κάθε ομάδα αρχικά παρουσιάζει τις παρατηρήσεις, τις σκέψεις και τις εντυπώσεις της. Στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/τριες να αναζητήσουν πληροφορίες για παιχνίδια παιδικής χαράς που είναι κατάλληλα για παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρία προτείνοντας ιστοσελίδες ή άλλες πηγές με σχετικές πληροφορίες. Κάθε ομάδα, συλλέγει σχετικές πληροφορίες και καταγράφει προτάσεις για πιθανές αλλαγές που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την πρόσβαση παιδιών με δυσκολίες. Οι ομάδες προετοιμάζουν την παρουσίασή τους και την παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης. Στο τέλος συζητούν και αποφασίζουν όλοι/ες μαζί ποιο παιχνίδι/κατασκευή θα ήταν χρήσιμο/η για την παιδική χαρά που επισκέφτηκαν και ανταλλάσσουν ιδέες για τρόπους με τους οποίους μπορούν να συγκεντρωθούν τα χρήματα για να αγοράσουν το συγκεκριμένο παιχνίδι ή/και ποιες ενέργειες θα μπορούσαν να κάνουν, για να πάρουν βοήθεια για την επίτευξη αυτού του σκοπού. Η ομάδα καταλήγει στην απόφαση να οργανωθούν δραστηριότητες ευαισθητοποίησης της κοινότητας, που θα περιλαμβάνουν την οργάνωση σχετικής εκδήλωσης στο σχολείο και την προετοιμασία και αποστολή επιστολών στις αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου, σε φορείς που υποστηρίζουν άτομα με ειδικές ανάγκες ή επιχειρήσεις που κατασκευάζουν/πουλάνε παιχνίδια ή/και κατασκευές για παιδικές χαρές φιλικά ή/και φιλικές και σε παιδιά με ειδικές ανάγκες ή/και αναπηρία.

Προετοιμασία / Σχεδιασμός [δύο (2) διδακτικές ώρες]

Στη συνέχεια, προχωρούν στον σχεδιασμό για την υλοποίηση των προτάσεων: Στις δραστηριότητες αυτές μπορεί να υπάρξει συνεργασία μεταξύ των τάξεων/σχολείων (γενικών και ειδικών σχολείων, αν είναι συστεγαζόμενα ή αν βρίσκονται σε κοντινή απόσταση).

(α) Ως προς τον σχεδιασμό της **εκδήλωσης στο σχολείο** (η οποία θα πραγματοποιηθεί στην αίθουσα εκδηλώσεων ή/και στην αυλή του σχολείου): οι μαθητές/τριες συζητούν και αποφασίζουν τι θα περιλαμβάνει, πόση ώρα θα διαρκέσει και ποιο θα είναι το περιεχόμενό της. Ως προς το περιεχόμενο η εκδήλωση μπορεί να περιλαμβάνει παρουσιάσεις από τον/την εκπαιδευτικό, τους/τις μαθητές/τριες που μπορεί να αφορούν:

- στον λόγο που γίνεται αυτή η εκδήλωση,
- στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων της διερεύνησης που έκαναν (τι παρατήρησαν οι μαθητές/τριες κατά την επίσκεψή τους στην παιδική χαρά και ποιες δυσκολίες εντόπισαν),
- στη σημασία της προσθήκης/κατασκευής κατάλληλων δομών/παιχνιδιών/κατασκευών για παιδιά, εφήβους/ες με ειδικές ανάγκες ή/και αναπηρία,
- τις προτεινόμενες λύσεις/προτάσεις σχετικά με την επιλογή κατάλληλων παιχνιδιών/κατασκευών και την αντιμετώπιση θεμάτων προσβασιμότητας και τα οφέλη αυτών των λύσεων/προτάσεων για όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας και ιδιαίτερα για τα παιδιά και τις οικογένειές τους.

Επίσης, μπορούν να παρουσιάσουν και τις επιστολές που σκέφτονται να ετοιμάσουν ή ενδεχομένως έχουν ήδη ετοιμάσει και να εξηγήσουν, γιατί αποφάσισαν να στείλουν τις επιστολές και τι ζητούν από τους αρμόδιους φορείς.

Οι παρουσιάσεις μπορεί να γίνουν με τη χρήση λογισμικού, όπου μπορούν να χρησιμοποιηθούν και φωτογραφίες από όλη τη διαδικασία (τη διερεύνηση και την προετοιμασία των δραστηριοτήτων που έχουν επιλεγεί από την τάξη). Οι μαθητές/τριες της τάξης αποφασίζουν συνεργατικά τελικά τι θα περιλαμβάνουν οι παρουσιάσεις και συνεργάζονται με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού για τη δημιουργία του κειμένου των παρουσιάσεων και την επιλογή των φωτογραφιών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Αποφασίζουν, επίσης, ποιος/α ή ποιοι/ες θα μιλήσουν στην εκδήλωση. Επιλέγουν τον χώρο που θα γίνει η εκδήλωση και αποφασίζουν να χωριστούν σε ομάδες, για να συμβάλουν στη διοργάνωση της εκδήλωσης. Κάθε ομάδα αποφασίζει να αναλάβει μια διαφορετική πτυχή της εκδήλωσης όπως:

- εμπλοκή στην προετοιμασία της παρουσίασης ή των παρουσιάσεων,
- δημιουργία προσκλήσεων όπου αποφασίζουν τι θα γράφει η πρόσκληση, ποια θα είναι η μορφή της, σε ποιους/ες θα αποσταλεί (π.χ. γονείς, εκπαιδευτικούς, άλλα σχολεία, φορείς της κοινότητας όπως οι σχετικές υπηρεσίες του Δήμου ή σε φορείς που ασχολούνται με ΑμεΑ), με ποιον τρόπο θα αποσταλούν, πότε θα πρέπει να είναι έτοιμες και πότε θα αποσταλούν,
- προετοιμασία του χώρου της εκδήλωσης (π.χ. διαρρύθμιση θέσεων, τοποθέτηση ονομάτων στις καρέκλες για ειδικούς/ές προσκεκλημένους/ες, καθαρισμός και διακόσμηση του χώρου, τοποθέτηση υπολογιστή).

Όλες οι παραπάνω δραστηριότητες μπορούν να γίνουν σε συνεργασία με τον/την εκπαιδευτικό της τάξης, τον/την εκπαιδευτικό της Πληροφορικής και γενικότερα το προσωπικό του σχολείου ή ενδεχομένως με γονείς που ασχολούνται με την οργάνωση εκδηλώσεων.

Επίσης, μια ομάδα μπορεί να ασχοληθεί με τη δημιουργία αφισών/flyers για τη διαφήμιση της εκδήλωσης, όπου θα συνεργαστούν ως προς το περιεχόμενο των αφισών, πώς θα διαμορφωθούν, πώς θα αναπαραχθούν, το χρονοδιάγραμμα της προετοιμασίας και της ολοκλήρωσης και πού θα τοποθετηθούν/διανεμηθούν στην κοινότητα.

Επίσης, ειδικά αν υπάρχει και συνεργασία με ειδικό σχολείο, μπορεί να υπάρξει σχεδιασμός (σε συνεργασία και με τον/την εκπαιδευτικό φυσικής αγωγής του σχολείου) για να διοργανωθεί στο τέλος της εκδήλωσης ένα κοινό παιχνίδι, στο οποίο να μπορούν να παίξουν μαζί οι μαθητές/τριες από διαφορετικά σχολεία (γενικά και ειδικά) όπως το άθλημα Boccia/μπότσια για αθλητές/τριες με αναπηρία (βλ. [Παράδειγμα](#)). Σε αυτήν την περίπτωση η τάξη, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού φυσικής αγωγής, αποφασίζει πού θα διοργανωθεί αυτό το παιχνίδι, ποιοι/ες θα συμμετάσχουν, πού και πώς θα προμηθευτούν το απαραίτητο υλικό (π.χ. μπάλες) για το παιχνίδι.

(β) ως προς τη **συγγραφή και αποστολή της επιστολής στις αρμόδιες υπηρεσίες** του Δήμου ή/και σε άλλους φορείς και συλλόγους που ασχολούνται με ΑμεΑ: οι μαθητές/τριες, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, συντάσσουν μια επιστολή προς τις αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου ή/και σε φορείς που ασχολούνται με ειδικές κατασκευές ή σε συλλόγους που στηρίζουν τα άτομα με ειδικές ανάγκες ή/και αναπηρία που θα περιλαμβάνει τις παρατηρήσεις από την επίσκεψή τους στην παιδική χαρά, τα αιτήματά τους και

επιχειρήματα σχετικά με την αναγκαιότητα υποστήριξής τους από την υπηρεσία ή τον φορέα. Τέλος, ο/η εκπαιδευτικός αναλαμβάνει την αποστολή της επιστολής μαζί και με την πρόκληση για την εκδήλωση.

Υλοποίηση [έως τέσσερις (4) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες με βάση τον αναλυτικό σχεδιασμό προχωρούν στην οργάνωση της εκδήλωσης και δημιουργούνται οι ομάδες που θα αναλάβουν κάθε έργο που έχει οριστεί κατά την προετοιμασία. Στη συνέχεια, συγγράφουν το κείμενο με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, που θα σταλεί στις αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου και στους σχετικούς φορείς/συνλόγους, καθώς και το περιεχόμενο της παρουσίασης της εκδήλωσης. Στην υλοποίηση της δράσης συμβάλλουν ενεργά και οι γονείς (Σύλλογος Γονέων & Κηδεμόνων) και άλλοι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων (Φυσικής Αγωγής, Πληροφορικής). Στην περίπτωση που υπάρχει συνεργασία με άλλα σχολεία, ορίζονται οι λεπτομέρειες συνδιοργάνωσης μεταξύ των εκπαιδευτικών που θα λειτουργήσουν ως συντονιστές/τριες. Η δράση ολοκληρώνεται με την ανάρτηση των αφισών, την αποστολή των προσκλήσεων, την υλοποίηση της εκδήλωσης και την επιστολή του κειμένου στους αρμόδιους φορείς.

Επικοινωνία-Διάχυση [μία (1) διδακτική ώρα]

Η διάχυση της δράσης μπορεί να γίνει:

(α) με τη δημιουργία από τους/τις μαθητές/τριες μιας αφίσας για την προώθηση της δράσης, την αποστολή της σε σχολεία/φορείς και την ανάρτησή της στο διαδικτυακό τόπο του σχολείου και σε διάφορα σημεία στην κοινότητα,

(β) με τη σύνταξη ενός κειμένου/δελτίου τύπου σχετικά με τον σκοπό και την αναγκαιότητα της δράσης και προώθησή της στον τοπικό τύπο,

(γ) με τη σύνταξη ενός κειμένου/δελτίου τύπου μετά την υλοποίηση των δραστηριοτήτων για την ενημέρωση του κοινού σχετικά με τη συγκεκριμένη προσπάθεια των μαθητών/τριών, καθώς και την προώθησή της στον τοπικό τύπο.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Με την ολοκλήρωση της δράσης, οι μαθητές/τριες μπορούν να μοιραστούν στην τάξη σκέψεις, συναισθήματα και εμπειρίες από τη συμμετοχή τους

σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή/και αναπηρίες, καθώς και τη δική τους ενεργοποίηση και συμμετοχή σε ένα κοινό έργο με σκοπό την παροχή βοήθειας. Το μείρασμα και η καταγραφή των σκέψεων, συναισθημάτων, συμπερασμάτων και διαπιστώσεων των παιδιών για τους/τις άλλους/ες, αλλά και τους/τις ίδιους/ες μπορεί να συντεθεί σε ένα κείμενο που θα συνοδεύεται και από τις φωτογραφίες που έχουν ληφθεί σε κάθε στάδιο υλοποίησης της δράσης. Το περιεχόμενο της δράσης σε συνδυασμό με την τελική συζήτηση αναστοχασμού θα μπορούσε να συμπεριληφθεί σε ένα ψηφιακό λεύκωμα και να αναρτηθεί (και στο πλαίσιο της διάχυσης) στην ιστοσελίδα του σχολείου ή και των σχολείων που συνεργάστηκαν για την υλοποίησή της.

❖ Τίτλος Δράσης

Ας τα ξαναφορέσουμε: Μια δράση ανακύκλωσης ρούχων

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

1, 4, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες αναγνωρίζοντας τη σημασία συλλογής και ανακύκλωσης μεταχειρισμένων ρούχων, οργανώνουν σχετική καμπάνια ευαισθητοποίησης και συμβάλλουν στη δημιουργία συστήματος συλλογής μεταχειρισμένων παιδικών/εφηβικών ρούχων στο σχολείο. Επιπλέον, στο πλαίσιο αυτό, βοηθούν στη διαλογή των ρούχων και συνδέονται με φορείς στην κοινότητα για την αξιοποίησή τους (π.χ. κοινοτικές υπηρεσίες και φορείς που στηρίζουν ευπαθείς ομάδες σε δύσκολες καταστάσεις/συνθήκες κρίσης, δημοτικές εταιρείες ανακύκλωσης και διανομής ρούχων).

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται:

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για Δ' & Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Δ' Δημοτικού ⇒ Θεματικά Πεδία: Γ. Επιχειρηματικότητα, Ε. Ζωή και οικοσυστήματα, Ο τόπος, η χώρα και ο πλανήτης που ζω, Τα υλικά στη ζωή μας

Θεματική Ενότητα: Επαγγέλματα, Οικοσυστήματα, Περιβαλλοντικά προβλήματα στον πλανήτη που ζω, Αλλαγές στα υλικά γύρω μας

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Ε' Δημοτικού ⇒ Θεματικό Πεδίο: Η ζωή στο σχολείο μου

Θεματική Ενότητα: Σχολικές δραστηριότητες

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και ενεργώ – κοινωνική συναίσθηση και ευθύνη
Τομέας: Εθελοντισμός διαμεσολάβηση (Ε΄ Δημοτικού)

Θεματική ενότητα: Φροντίζω το περιβάλλον

Τομείς: Φυσικές καταστροφές και πολιτική προστασία (Ε΄ Δημοτικού), Οικολογία-Παγκόσμια και τοπική φυσική κληρονομιά (ΣΤ΄ Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- συνειδητοποιούν τα προβλήματα και τις επιπτώσεις στο περιβάλλον που προκαλεί η κατάληξη των παλαιών ειδών ένδυσης σε χώρους απορριμμάτων,
- εξηγούν τη σημασία και τα οφέλη της ανακύκλωσης μεταχειρισμένων ειδών ένδυσης για την προστασία του περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής,
- αντιλαμβάνονται τους πολλούς τρόπους που υπάρχουν για την προστασία του περιβάλλοντος και ειδικότερα σε σχέση με την ανακύκλωση των ειδών ένδυσης.

Πεδίο Υλοποίησης

Στην αυλή του σχολείου.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία (1) διδακτική ώρα]

Αφορμή για τη δράση μπορεί να αποτελέσει ένα άρθρο, κείμενο, φωτογραφία που μπορεί να παρουσιάσει ο εκπαιδευτικός ή η εκπαιδευτικός στην τάξη σε σχέση με τη μόλυνση και την επιβάρυνση του περιβάλλοντος από τον μεγάλο αριθμό απορριμμάτων από υλικά που δεν ανακυκλώνονται (όπως πλαστικά) και από διάφορα είδη ένδυσης όπως ρούχα, παπούτσια, τσάντες, υφάσματα κ.λπ. Εναλλακτικά, αφορμή για τη δράση μπορεί να αποτελέσει και η παρατήρηση των διαφορετικών κάδων που υπάρχουν είτε στο σχολείο είτε στη γειτονιά (π.χ. κάδοι απορριμμάτων, κάδοι ανακύκλωσης ή η Παγκόσμια Ημέρα Ανακύκλωσης στις 18 Μαρτίου). Γίνεται συζήτηση στην τάξη ειδικά για τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στο περιβάλλον η μη ανακύκλωση των ειδών ένδυσης.

Οι μαθητές/τριες συζητούν για τη σημασία επανάχρησης όλων αυτών των ειδών με άλλη μορφή ή με άλλον ωφέλιμο τρόπο, αντί να καταλήγουν στο

έδαφος με σχετικές επιπτώσεις στη ρύπανση του περιβάλλοντος. Οι μαθητές/τριες προβληματίζονται τι άλλο θα μπορούσαν να γίνουν αυτά τα είδη προς όφελος του περιβάλλοντος, αλλά και προς όφελος συνανθρώπων τους που βιώνουν δύσκολες καταστάσεις ή/και που δεν έχουν τη δυνατότητα αγοράς ειδών ένδυσης. Συζητούν για την ανακύκλωση και αποφασίζουν να υλοποιήσουν μια δράση που να αφορά στην ανακύκλωση των ειδών ένδυσης.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Αφού έχει ληφθεί η απόφαση για την οργάνωση της δράσης για την ανακύκλωση ειδών ρουχισμού, σε μια πρώτη φάση οι μαθητές/τριες καταγράφουν σκέψεις, προβληματισμούς και ερωτήματα που μπορεί να έχουν σε σχέση με την ανακύκλωση όπως:

- Τι μπορεί να ανακυκλωθεί από τα είδη ένδυσης;
- Ποια είδη υφασμάτων ανακυκλώνονται και ποιας ποιότητας;
- Πού ανακυκλώνονται τα ρούχα ή/και παπούτσια (π.χ. μπορούν να τοποθετηθούν υφάσματα στον μπλε κάδο ανακύκλωσης;)
- Ποια είναι η διαδικασία για την ανακύκλωση των ειδών ρουχισμού;
- Τι γίνονται τα ρούχα μετά τη συλλογή τους;
- Πώς αλλιώς μπορούν να διαχειριστούν οι μαθητές/τριες ρούχα που δε χρησιμοποιούν πια;
- Πού μπορούν να δώσουν τα ρούχα που είναι σε καλή κατάσταση και μπορούν να φορεθούν ξανά; Ποιοι σύλλογοι/φορείς θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν (π.χ. δημοτικοί/κοινοτικοί φορείς, εκκλησιαστικές οργανώσεις, φορείς στήριξης μεταναστών/τριών ή άλλων ευάλωτων ομάδων, ιδρύματα, άσυλα) για την προώθηση και διανομή των ρούχων σε άτομα που τα έχουν ανάγκη;

Οι μαθητές και οι μαθήτριες χωρίζονται σε ομάδες και κάθε ομάδα αναλαμβάνει να συλλέξει πληροφορίες από το διαδίκτυο, για να απαντηθούν τα ερωτήματα που έχουν τεθεί (κάθε ομάδα αναλαμβάνει να συλλέξει πληροφορίες για 1-2 ερωτήματα) και παρουσιάζονται στην τάξη. Με βάση τις πληροφορίες που έχουν παρουσιαστεί οι μαθητές/τριες αποφασίζουν τα βήματα που θα ακολουθήσουν για την οργάνωση της δράσης. Με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού ή της εκπαιδευτικού συντάσσεται επιστολή προς τον αρμόδιο φορέα για τοποθέτηση κάδου ανακύκλωσης ειδών ένδυσης στο σχολείο. Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η τοποθέτηση κάδου σε χώρο μέσα ή έξω από το σχολείο μπορεί να γίνει συνεννόηση με τον αρμόδιο φορέα του Δήμου προκειμένου να παραληφθούν τα συγκεντρωμένα ρούχα.

Εναλλακτικά, οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να τοποθετήσουν τα ρούχα που θα συγκεντρωθούν σε κάδους που πιθανό να υπάρχουν ήδη κοντά σε σχολικές μονάδες. Αποφασίζουν τον χώρο που θα συλλεχθούν τα είδη και τις ομάδες που θα είναι υπεύθυνες για την παραλαβή τους και την τοποθέτησή τους στον χώρο συλλογής. Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες και κάθε ομάδα καλείται να αναλάβει ένα έργο με βάση τις πληροφορίες που έχουν παρουσιαστεί για τη διαδικασία ανακύκλωσης. Για παράδειγμα, μία ομάδα μπορεί να επιλέγει τα ρούχα που είναι σε καλύτερη κατάσταση και μπορούν να ξαναφορεθούν και να τα διαχωρίζει από αυτά που δεν είναι σε καλή κατάσταση, άλλη ομάδα μπορεί να ξεχωρίζει ρούχα ως προς το χρώμα και άλλη ομάδα ως προς τη σύνθεση των υφασμάτων (πώς θα γίνει η διαλογή και η κατανομή των ειδών που θα έχουν συλλεχθεί θα αποφασιστεί με βάση τις πληροφορίες που θα έχουν συλλεχθεί για τους τρόπους διαχωρισμού των ειδών για ανακύκλωση).

Υλοποίηση [τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες με βάση τον αναλυτικό σχεδιασμό προχωρούν στην οργάνωση της δράσης και δημιουργούνται οι ομάδες που θα αναλάβουν κάθε έργο που έχει οριστεί κατά την προετοιμασία. Οι μαθητές/τριες φέρνουν τα είδη ένδυσης στο σχολείο, τα τοποθετούν στον χώρο που έχει συμφωνηθεί και αναλαμβάνουν, ανάλογα με τις ομάδες που έχουν σχηματιστεί, τον διαχωρισμό, την κατανομή και την τοποθέτησή τους είτε στον κάδο που έχει τοποθετηθεί στο σχολείο (ή σε κάποιον κοντινό κατάλληλο κάδο) είτε σε σακούλες για την αποστολή τους στον φορέα ή στους φορείς που έχουν επιλέξει, για να διανεμηθούν σε ανθρώπους που τα χρειάζονται. Η δράση ολοκληρώνεται με την κατανομή και την τοποθέτηση των ειδών ένδυσης στον κάδο είτε με την αποστολή των ειδών που έχουν επιλεγεί ως κατάλληλα, για να χρησιμοποιηθούν από άλλα άτομα σε σχετικούς φορείς. Στην υλοποίηση της δράσης μπορεί να συμμετάσχει και άλλο κοντινό σχολείο και να υπάρξει συνεργασία στη συλλογή, επιλογή και διανομή των ρούχων για ανακύκλωση.

Επικοινωνία-Διάχυση [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Η διάχυση της δράσης μπορεί να γίνει με τη δημιουργία από τους/τις μαθητές/τριες μιας αφίσας με την οποία να διαφημίζεται η δράση. Αυτή μπορεί να αποσταλεί σε άλλα σχολεία ή φορείς του δήμου που είναι αρμόδιοι για θέματα ανακύκλωσης και να αναρτηθεί στον ιστότοπο του σχολείου και σε διάφορα σημεία στην κοινότητα (προσκαλώντας ενδεχομένως και τα

μέλη της κοινότητας να προσφέρουν είδη ένδυσης). Τέλος, η διάχυση μπορεί να περιλαμβάνει τη σύνταξη ενός ενημερωτικού κειμένου/δελτίου τύπου σχετικά με τον σκοπό και τη σημασία της δράσης και προώθησή της στον τοπικό τύπο και στον ιστότοπο του σχολείου.

Αναστοχασμός_[μία (1) διδακτική ώρα]

Με την ολοκλήρωση της δράσης οι μαθητές/τριες μοιράζονται στην τάξη σκέψεις, συναισθήματα και εμπειρίες από τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητές τους τόσο σχετικά με την καλύτερη κατανόηση της σημασίας και του οφέλους της ανακύκλωσης των ρούχων και συναφών ειδών για την προστασία του περιβάλλοντος, όσο και για τη σημασία της προσφοράς σε ανθρώπους που έχουν ανάγκη. Η σημασία της ανακύκλωσης και της προστασίας του περιβάλλοντος μπορεί να διευρυνθεί και να περιλαμβάνει και άλλες ενέργειες εκτός της ανακύκλωσης των ρούχων όπως την ανακύκλωση μπαταριών ή τη μείωση στην κατανάλωση ρεύματος κ.λπ. Επίσης, συζητούν για τη σημασία της ατομικής δράσης, ενεργοποίησης και συμμετοχής σε μια κοινή δράση για την προστασία του περιβάλλοντος και κατ' επέκταση την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, την έννοια του ενεργού πολίτη και της προσωπικής ευθύνης. Το μοίρασμα και η καταγραφή των σκέψεων, συναισθημάτων, συμπερασμάτων και διαπιστώσεων των μαθητών/τριών για τους άλλους και τις άλλες, αλλά και τους ίδιους τους εαυτούς τους θα μπορούσε να παρουσιαστεί σε ένα ψηφιακό λεύκωμα που θα συνοδεύεται από φωτογραφίες που έχουν ληφθεί κατά την υλοποίηση της δράσης και τις καταγεγραμμένες εμπειρίες της ομάδας σχετικά με όσα έμαθαν/αποκόμισαν μέσα από τις δραστηριότητές του.

❖ **Τίτλος Δράσης**

Μαλλιά, ένα αλλιώτικο και ξεχωριστό δώρο!

❖ **Επίπεδο**

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**

3, 4, 10, 17

❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**

Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού
(υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα)

Σύντομη περιγραφή

Με αφορμή ένα βιβλίο και ιστορίες ανθρώπων, οι οποίοι δώρισαν ή κούρεψαν τα μαλλιά τους ως πράξη συμπαράστασης οι μαθητές/τριες εμπλέκονται σε μια δράση με σκοπό την ευαισθητοποίηση και κινητοποίησή τους προκειμένου να έρθουν σε επαφή και να υποστηρίξουν με διάφορους τρόπους παιδιά με σοβαρές ασθένειες, καθώς επίσης με ανθρώπους και φορείς οι οποίοι υποστηρίζουν αυτά τα παιδιά και τις οικογένειές τους.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για Ε' & ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Ε' Δημοτικού ⇒ Θεματικό Πεδίο: Γ. Η ζωή στην κοινότητα και στον ευρύτερο κόσμο
Θεματική Ενότητα: Σχέσεις στην πόλη/στο χωριό μου

ΣΤ' Δημοτικού ⇒ Θεματικό Πεδίο: Β. Η ζωή στο σχολείο μου

Θεματική Ενότητα: Πολιτισμική ποικιλομορφία και οικοδόμηση σχέσεων εμπιστοσύνης στο σχολείο

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη
Τομέας: Εθελοντισμός Διαμεσολάβηση (Ε' Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Στο τέλος της δράσης οι μαθητές/τριες να:

- διατυπώνουν δυσκολίες τις οποίες αντιμετωπίζουν παιδιά με σοβαρές ασθένειες,
- συνεργάζονται μεταξύ τους, αλλά και με αρμόδιους ανθρώπους και φορείς οι οποίοι υποστηρίζουν παιδιά με σοβαρά νοσήματα,
- αναλαμβάνουν δράση προκειμένου να ευαισθητοποιούν και να κινητοποιούν άλλα μέλη της σχολικής κοινότητας σε θέματα υποστήριξης και ενθάρρυνσης των ανθρώπων που το έχουν ανάγκη,
- αναγνωρίζουν τη σημασία της υγείας, της ευημερίας, καθώς και της υποστήριξης όσων αντιμετωπίζουν δυσκολίες.

Πεδίο Υλοποίησης

Η αυλή ή άλλοι χώροι του σχολείου, χώρος φορέων υποστήριξης παιδιών με ασθένειες.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία (1) διδακτική ώρα]

Η δράση ξεκινά με αφορμή ένα βιβλίο ή μια οποιαδήποτε ιστορία για μια τάξη μαθητών/τριών στην οποία τα παιδιά κούρεψαν τα μαλλιά τους, για να νιώσει καλύτερα ο άρρωστος συμμαθητής τους. Επιπλέον, οι μαθητές/τριες διαβάζουν άρθρα με ιστορίες ανθρώπων που δώρισαν τα μαλλιά τους για τη δημιουργία περούκων και συζητούν σχετικά με αυτές.

Αποφασίζουν να αναλάβουν δράση εντοπίζοντας φορείς που υποστηρίζουν παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρά θέματα υγείας, να μάθουν περισσότερα για το έργο και να συνδράμουν την προσπάθειά τους.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες δημιουργούν μία λίστα με σοβαρές ασθένειες και φορείς που υποστηρίζουν παιδιά που αντιμετωπίζουν τέτοιες, καθώς και τις οικογένειές τους. Συζητούν και προβληματίζονται πάνω σε ζητήματα τα οποία ενδεχομένως δυσκολεύουν αυτά τα παιδιά, π.χ. η μακρόχρονη νοσηλεία, η απομάκρυνση από φίλους/ες και αγαπημένους/ες, η παρακολούθηση μαθημάτων, η στέγαση και η φροντίδα της οικογένειας όσο καιρό νοσηλεύονται τα παιδιά, οι ακριβές θεραπείες.

Αναζητούν πληροφορίες και ενημερωτικό υλικό στο διαδίκτυο για φορείς που φιλοξενούν ή υποστηρίζουν ευρύτερα παιδιά που νοσούν.

Σχεδιάζουν και οργανώνουν επικοινωνία και επίσκεψη σε κάποιον τέτοιο φορέα, για παράδειγμα, έναν φορέα που δημιουργεί περούκες για παιδιά που πάσχουν από καρκίνο ή αλωπεκία.

Επιπλέον, σχεδιάζουν επικοινωνία, έστω διαδικτυακή, μέσω εκπαιδευτικών με παιδιά που νοσηλεύονται σε νοσοκομείο και παρακολουθούν εκεί μαθήματα.

Προετοιμάζονται ερωτήσεις για συνέντευξη με όλους τους εμπλεκόμενους/ες (παιδιά, γονείς, εκπαιδευτικούς, νοσηλευτές/τριες, εθελοντές και εθελόντριες, εργαζόμενους/ες) στους φορείς αυτούς.

Υλοποίηση [τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με τον φορέα που επέλεξαν αρχικά με επιστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην οποία εκφράζουν τη διάθεσή τους να υποστηρίξουν το έργο του, δωρίζοντας για παράδειγμα μαλλιά ή/και ενημερώνοντας, ευαισθητοποιώντας και παρωθώντας άλλους/ες να κάνουν το ίδιο.

Πραγματοποιούν επίσκεψη στους χώρους του φορέα, αν αυτό είναι δυνατό, και συνομιλούν είτε δια ζώσης είτε εξ αποστάσεως με τους υπεύθυνους ή τις υπεύθυνες στον φορέα και τους παίρνουν συνέντευξη. Προσπαθούν να ενημερωθούν για δυσκολίες και τις προκλήσεις των ανθρώπων, ιδιαίτερα των παιδιών, που αντιμετωπίζουν σοβαρά νοσήματα, καθώς και το πεδίο δράσης του φορέα, τι δυσκολίες αντιμετωπίζει στην καθημερινή του λειτουργία και τρόπους με τους οποίους μπορούν να συνεισφέρουν στο έργο του φορέα.

Παράλληλα, έρχονται σε επικοινωνία με εκπαιδευτικούς σε νοσοκομεία και συμμετέχουν στη διοργάνωση κοινών δραστηριοτήτων με μαθητές και μαθήτριες που νοσηλεύονται, για παράδειγμα, μαθημάτων, χαλαρών δραστηριοτήτων, όπως διαδικτυακά ομαδικά παιχνίδια, συζητήσεις, ανταλλαγή επιστολών και ζωγραφιών. Μεταξύ άλλων οργανώνονται συνεντεύξεις μαθητών/τριών που νοσηλεύονται κατά τις οποίες οι μαθητές και οι μαθήτριες θέτουν ερωτήματα για τον τρόπο μαθημάτων στο νοσοκομείο, θετικά και αρνητικά από την εμπειρία αυτήν.

Μετά από καταιγισμό ιδεών, οι μαθητές/τριες επιλέγουν τι θα μπορούσαν να στείλουν στα παιδιά σε νοσοκομείο με τα οποία ήρθαν σε επαφή. Δημιουργούν σύντομα podcasts ή/και βίντεο με παραμύθια ή ιστορίες που διαβάζουν, κόμικ και ζωγραφιές, διασκεδαστικά αινίγματα ή/και σπαζοκεφαλιές για να στείλουν στα παιδιά που νοσούν για να νιώσουν πιο όμορφα.

Επικοινωνία-Διάχυση [έως τέσσερις (4) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες σχεδιάζουν και υλοποιούν μια καμπάνια ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της σχολικής και της ευρύτερης κοινότητας για σοβαρές ασθένειες, όπως ο παιδικός καρκίνος, η δωρεά μαλλιών για τη δημιουργία περουκών για παιδιά και τη δυνατότητα εθελοντικής προσφοράς προς διάφορες οργανώσεις που δραστηριοποιούνται για την υποστήριξη και την ανακούφιση παιδιών και των οικογενειών τους.

Στο πλαίσιο της εκδήλωσης, πιθανόν και σε συνεργασία με τον Σύλλογο Διδασκόντων/ουσών του σχολείου ή/και τον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων μπορεί να οργανωθεί εθελοντική αιμοδοσία ή/και, μέσα από μια απλή διαδικασία λήψης επιχρίσματος από το στόμα (δείγμα σάλιου με μπατονέτα), μπορεί να προσφερθεί η δυνατότητα σε ενήλικες να γίνουν δότες μυελού των οστών, έτσι ώστε σε περίπτωση που βρεθούν συμβατοί ή συμβατές με παιδί ή ενήλικα που έχει ανάγκη να υποβληθεί σε Μεταμόσχευση Μυελού των Οστών μέσω μιας διαδικασίας που είναι σαν να δίνει κάποιος ή κάποια αίμα σε αιμοδοσία.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Οι μαθητές/τριες σε κύκλο συζητούν και αναστοχάζονται με αφορμή τις δραστηριότητες στις οποίες συμμετείχαν. Εντοπίζονται και εκφράζονται σκέψεις και συναισθήματα τόσο για παιδιά που νοσούν, όσο και για τη δική τους παρέμβαση και προσπάθεια να συνδράμουν στην προσπάθεια υποστήριξης των παιδιών που το χρειάζονται και των φορέων που τα πλαισιώνουν. Τέλος, συζητούν για όσα στη ζωή μας θεωρούμε δεδομένα, αλλά για πολλούς άλλους ανθρώπους δεν είναι. Τη σημασία της υγείας και της ευημερίας και πόσο σημαντικό είναι η έγνοια μας και οι δράσεις μας να κατευθύνουν προς την ανακούφιση των συνανθρώπων μας, για να μας συνδράμουν και αυτοί με τη σειρά τους, όταν θα το έχουμε ανάγκη.

❖ Τίτλος Δράσης

Δέντρα, πολύτιμοι φύλακες του κλίματος!

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 11, 12, 13, 15, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες φυτεύουν δέντρα σε κενές θέσεις στην αυλή του σχολείου και στο οικοδομικό τετράγωνο γύρω από αυτό. Οργανώνουν καμπάνιες μείωσης της σπατάλης του χαρτιού και ευαισθητοποιούν τη σχολική κοινότητα για τη σημασία των δέντρων στην κλιματική προσαρμογή.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται:

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για Δ', Ε' & ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Δ' Δημοτικού ⇒ Θεματικό Πεδίο: Ε. Ζωή και οικοσυστήματα

Θεματική Ενότητα: Οικοσυστήματα

ΦΥΣΙΚΑ

Ε' Δημοτικού ⇒ Θεματικό Πεδίο: Οικοσυστήματα – Οικοσυστήματα – Κλιματική Αλλαγή/Κρίση

Θεματική Ενότητα: Κλιματική αλλαγή, Επίδραση ανθρώπου στα Οικοσυστήματα, Κρίση Βιοποικιλότητας

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΣΤ' Δημοτικού ⇒ Θεματικό Πεδίο: Δ. Παγκόσμια προβλήματα

Θεματικές Ενότητες: 15. Κλιματική αλλαγή, 16. Οικολογικές καλλιέργειες, 17. Αειφόρος ανάπτυξη

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΣΤ' Δημοτικού ⇒ Θεματικό Πεδίο: Γ. Η ζωή στην κοινότητα και στον ευρύτερο κόσμο

Θεματική Ενότητα: Ανθρώπινα δικαιώματα και βιώσιμη ανάπτυξη

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη
Τομέας: Εθελοντισμός Διαμεσολάβηση (Ε΄ Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- αναγνωρίζουν την αξία των δέντρων στην κλιματική προσαρμογή,
- παρατηρούν τον χώρο στον οποίο ζουν και κινούνται με στόχο την εύρεση παλιών και νέων θέσεων για δενδροφύτευση,
- σχεδιάζουν και να υλοποιούν δράσεις προκειμένου να φυτέψουν δέντρα σε σημεία που κάποτε υπήρχαν και δεν υπάρχουν πια,
- οργανώνουν και να υλοποιούν καμπάνιες ευαισθητοποίησης της σχολικής και της τοπικής κοινότητας σε περιβαλλοντικά θέματα που σχετίζονται με τα δέντρα όπως η μείωση της σπατάλης χαρτιού,
- οραματίζονται τα αποτελέσματα των δενδροφυτεύσεων τους επανασχεδιάζοντας την αυλή τους και το οικοδομικό τετράγωνο γύρω από το σχολείο τους.

Πεδίο Υλοποίησης

Η αυλή του σχολείου, τα πεζοδρόμια του οικοδομικού τετραγώνου, ένα κοντινό πάρκο, λόφος ή κοντινοί ορεινοί όγκοι.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία (1) διδακτική ώρα]

Οι μαθητές/τριες σε ομάδες συζητούν με αφορμή τρία ερωτήματα:

- Έχεις ποτέ σκαρφαλώσει σε ένα δέντρο;
- Έχεις ποτέ κάνει κούνια κρεμασμένος/η από τα κλαδιά ενός δέντρου;
- Έχεις μαζέψει ποτέ καρπούς από ένα δέντρο;
- Τι άλλη χαρά και όφελος μπορεί να σου δώσει ένα δέντρο;

Αφού όλα τα μέλη των ομάδων έχουν μοιραστεί τις ιστορίες τους, τους δίνεται σε εικόνα το έργο, του ζωγράφου *Rene Magritte* με τίτλο «Οι άθλοι του Αλέξανδρου» (1967), το οποίο απεικονίζει ένα κούτσουρο με ένα τσε-

κούρι επάνω του και γύρω χαρτιά πεταμένα. Οι ομάδες καλούνται να συζητήσουν τι βλέπουν και πώς η εικόνα συνδέεται με τις ιστορίες που μοιράστηκαν πριν λίγο. Στην ολομέλεια οι εκπρόσωποι των ομάδων καταθέτουν εν συντομία όσα συζητήθηκαν και κυρίως τις σκέψεις και τα συναισθήματα που προκάλεσε η εικόνα στην ομάδα.

Η ομάδα της τάξης αποφασίζει να προχωρήσει σε μια σειρά από δραστηριότητες για την υιοθεσία, την αύξηση του αριθμού των δέντρων στην αυλή, την προστασία και τη φροντίδα των δέντρων στην αυλή και στο κοντινό περιβάλλον του σχολείου. Παράλληλη στόχευση γίνεται η ευαισθητοποίηση και της ευρύτερης σχολικής και τοπικής κοινότητας προκειμένου να συνδράμουν στην προσπάθεια.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [δύο (2) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες με καταιγισμό ιδεών προσδιορίζουν και αποφασίζουν τις δραστηριότητες τις οποίες επιθυμούν και θεωρούν αποτελεσματικότερες να αναλάβουν, υλικά που θα χρειαστούν και εντοπίζουν ανθρώπους, επιστήμονες και φορείς που μπορούν να τους υποστηρίξουν.

Οι μαθητές/τριες βγαίνουν στην αυλή του σχολείου, καταγράφουν και μετράνε τα δέντρα σε αυτόν τον χώρο ή εάν δεν υπάρχουν δέντρα στην αυλή σε ένα κοντινό στο σχολείο τόπο. Στο πλαίσιο της καταγραφής εντοπίζουν χαρακτηριστικά όπως το είδος και το όνομα του δέντρου (φυλλοβόλο, αειθαλές, καρποφόρο, ντόπιο ή εξωτικό), τα μέρη του (ρίζες, κορμός, κλαδιά, φύλλα, άνθη, καρποί), τη διάμετρο του κορμού του. Αποτυπώνουν σε έναν χάρτη της αυλής τα υπάρχοντα δέντρα και εντοπίζουν πιθανά κενές θέσεις λαμβάνοντας υπόψη ότι τα δέντρα θα πρέπει να έχουν απόσταση πέντε μέτρα το ένα από το άλλο. Καταγράφουν πόσα δέντρα χρειάζονται. Καταγράφονται επιθυμίες και προτάσεις για τις περιπτώσεις των δέντρων που θα φυτευτούν στην αυλή. Συμβουλευόμαστε έναν/μία ειδικό, για παράδειγμα έναν/μία γεωπόνο ή κηπουρό, τόσο για είδη των δέντρων που μπορούν να επιλέξουν, αλλά και για τεχνικές λεπτομέρειες της φύτευσης όπως το βάθος του λάκκου, την κατάλληλη χρονική περίοδο φύτευσης, την πιθανή υποστήριξη που μπορεί να χρειάζεται το δέντρο, τη συχνότητα του ποτίσματος και καταλήγουν στο πλάνο της δενδροφύτευσης.

Υλοποίηση [τρεις έως έξι (3-6) διδακτικές ώρες ανάλογα με το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

Οι μαθητές/τριες με την υποστήριξη των εκπαιδευτικών επικοινωνούν με το τμήμα πρασίνου του Δήμου και ζητούν δενδρύλλια.

Οργανώνουν την ημέρα και τις ώρες δενδροφύτευσης και ζητούν τη συνδρομή εκπαιδευτικών, γονέων ή/και συμμαθητών/τριών από άλλες τάξεις.

Φυτεύουν σε άδειες δενδροδόχους που ήδη υπάρχουν. Ανοίγουν και καινούριες. Τοποθετούν μέσα σε αυτές τα φυτά, τις γεμίζουν με χώμα, τοποθετούν και ένα σύστημα στήριξης των δέντρων (πάσσαλοι). Βγάζουν αναμνηστική φωτογραφία και κρεμούν καρτελάκια στα δέντρα με το όνομα και την ημερομηνία φύτευσής τους. Αναγράφουν πάνω σε αυτά την ημερομηνία που ποτίστηκαν τα δέντρα. Αναλαμβάνουν εκ περιτροπής να ποτίζουν και να φροντίζουν τα δέντρα σε ομάδες.

Σε μια επόμενη φάση, οι μαθητές/τριες μπορούν να συνεχίσουν τη δράση στο οικοδομικό τετράγωνο του σχολείου και τα πεζοδρόμια που το περιβάλλουν. Βγαίνουν και εντοπίζουν τις άδειες δενδροδόχους. Καταγράφουν τις ανάγκες, απευθύνονται στον Δήμο για την παροχή φυτών για τις άδειες θέσεις και επιπλέον αναζητούν τρόπους να μαζέψουν χρήματα (π.χ. πουλώντας προϊόντα/ρίγανη, δεντρολίβανο, θυμάρι, μελισσόχορτο, λεβάντα που έχουν καλλιεργήσει στον κήπο του σχολείου σε ένα πανηγύρι ή μια γιορτή που θα διοργανώσουν) για να γιατρέψουν δέντρα που το έχουν ανάγκη ή/και να φυτέψουν άλλα.

Σε επίπεδο πια της πόλης έρχονται σε επαφή και μαθαίνουν για τη δράση ομάδων που προχωρούν σε δενδροφυτέψεις και ενδεχομένως να συνεργαστούν μαζί τους για την αναδιαμόρφωση των χώρων.

Επικοινωνία-Διάχυση [μία έως τρεις (1-3) διδακτικές ώρες ανάλογα με το εύρος των δραστηριοτήτων που θα επιλεγούν]

Οι μαθητές/τριες ανακοινώνουν κατά την πρωινή προσέλευση των συμμαθητών/τριών άλλων τάξεων στο σχολείο τη φύτευση των δέντρων, μιλούν για τη σημασία των δέντρων στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και ζητούν τη συνδρομή όλων των τάξεων και καταγράφουν τάξεις που επιθυμούν να υιοθετήσουν ένα δέντρο για να το φροντίζουν. Προτρέπουν και τις υπόλοιπες τάξεις να συμμετέχουν σε δράσεις δενδροφύτευσης.

Επιπλέον, εφόσον διαθέτουν τον απαραίτητο χρόνο, οργανώνουν καμπάνια μείωσης των φωτοτυπιών. Καταγράφουν τους αριθμούς κατανάλωσης, δημιουργούν οπτικούς υπενθυμητές (π.χ. καρτελάκια με εικόνες επιθυμητών συμπεριφορών) και τους τοποθετούν δίπλα στα φωτοτυπικά μηχανήματα.

Σε όλη τη διάρκεια της δράσης πρωταγωνιστικό ρόλο έχουν μαθητές και μαθήτριες με στολές δέντρων, στις οποίες είναι καρφίτσωμένες πληροφορίες για τα οφέλη των δέντρων (παραγωγή οξυγόνου, σκίαση, συγκράτηση

του εδάφους, απορρόφηση του νερού της βροχής, φώλιασμα ζώων, δροσί-
σμός). Γύρω από το δέντρο κυκλοφορούν και άλλοι/ες μαθητές/τριες με
στολές πάνω στις οποίες είναι καρφισωμένα τσαλακωμένα και αχρηστευ-
μένα χαρτιά φωτοτυπικού.

Αναστοχασμός (1 διδακτική ώρα)

Ο αναστοχασμός των μαθητών και μαθητριών έρχεται να αποτυπωθεί σε
δύο επίπεδα. Σε ένα πρώτο επίπεδο αφηγούνται γραπτά ιστορίες δέντρων,
οι οποίες κρεμούνται με μανταλάκι σε σκοινί από το ένα δέντρο της αυλής
στο άλλο. Σε ένα δεύτερο επίπεδο γράφουν και ζωγραφίζουν ιστορίες ορα-
ματισμού για το πώς φαντάζονται ύστερα από είκοσι χρόνια τα δέντρα που
φύτεψαν.

Επίσης, οι μαθητές/τριες μπορούν να καταγράψουν σε κείμενα ή σε άλλες
μορφές (π.χ. σύντομα βίντεο) τι έμαθαν και πώς αισθάνθηκαν, συμμετέχο-
ντας στη δράση.

❖ Τίτλος Δράσης

Υποστηρίζουμε ζώα που μας υποστηρίζουν

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 10, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Φιλοζωία

Σύντομη περιγραφή

Η δράση στοχεύει στην ευαισθητοποίηση και την κινητοποίηση των μαθητών/τριών για την υποστήριξη ζώων συντροφιάς και κυρίως ζώων-βοηθών, ζώων δηλαδή, όπως σκύλοι, τα οποία βοηθούν ανθρώπους να αντιμετωπίζουν δυσκολίες, όπως για παράδειγμα άνοια, αυτισμό, τύφλωση, διαβήτη, επιληπτικές κρίσεις, κινητικές αναπηρίες κ.λπ. Οι μαθητές/τριες θα εντοπίσουν τον ρόλο των ζώων-βοηθών, θα γνωρίσουν το έργο φορέων που εκπαιδεύουν ζώα για αυτόν τον σκοπό και θα οργανώσουν δραστηριότητες για να συνδράμουν το έργο των φορέων αυτών και ταυτόχρονα να υποστηρίξουν συναθρώπους τους που έχουν ανάγκη και μπορούν να ωφεληθούν από τέτοια ζώα.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ:

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Δ' Δημοτικού ⇒ Θεματικό Πεδίο: Ε. Ζωή και οικοσυστήματα

Θεματική Ενότητα: Οικοσυστήματα

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Φροντίζω το Περιβάλλον

Τομέας: Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά (ΣΤ' Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- αναγνωρίζουν τον ρόλο των ζώων-βοηθών,
- συμπεριφέρονται κατάλληλα σε ζώα όταν τα συναντούν σε δημόσιο χώρο,
- καλλιεργούν δεξιότητες οργάνωσης παρουσίασης για να ευαισθητοποιούν την ευρύτερη κοινότητα και δεξιότητες σχεδιασμού ενεργειών προκειμένου να υποστηρίξουν οικονομικά δράσεις φορέων,
- επιχειρηματολογούν για τη σημασία της καθολικής πρόσβασης, της συμπερίληψης και της υποστήριξης των ατόμων με αναπηρία.

Πεδίο Υλοποίησης

Η αυλή ή/και η αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου, σχολικές αίθουσες, η γειτονιά, ο χώρος εκπαίδευσης σκύλων, ο ψηφιακός χώρος του διαδικτύου.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [δύο (2) διδακτικές ώρες]

Αφόρμηση για τη δράση μπορεί να δώσει μια βόλτα στη γειτονιά. Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί τον στόχο της εξόρμησης κατά την οποία οι μαθητές/τριες καλούνται να παρατηρήσουν ζώα της γειτονιάς καταγράφοντας και φωτογραφίζοντας ζώα συντροφιάς, αδέσποτα και άλλα ζώα, όπως πουλιά και έντομα, τα οποία ζουν ελεύθερα γύρω μας. Οργανώνουν τα υλικά τους (μπλοκ σημειώσεων, μολύβια, χρώματα, φωτογραφικές μηχανές ή το κινητό του/της εκπαιδευτικού, ακόμα και συσκευή εγγραφής φωνής για την περίπτωση προφορικών σημειώσεων). Εξηγούνται οι κανόνες, πώς κυκλοφορούμε εκτός σχολείου (έχει ήδη ζητηθεί η συναίνεση των γονέων σε έντυπη μορφή) για την ασφάλεια τη δική μας και των άλλων και πώς συμπεριφερόμαστε σε ζώα που συναντάμε στον δρόμο. Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες και συμφωνούν τι θα παρατηρεί κάθε ομάδα (άλλη ομάδα τα ζώα συντροφιάς, άλλη τα αδέσποτα, άλλη τα πουλιά ή ό,τι άλλο) και καταγράφουν τα χαρακτηριστικά των ζώων, πού τα είδαν και τι τα είδαν να κάνουν, πώς ίσως βοηθούν τους ανθρώπους. Επιπλέον, μοιράζουν ρόλους. Ένας/μια θα καταγράφει, ένας/μια άλλος/η θα κρατά τον χάρτη και πιθανόν να σημειώνει τα σημεία από τα οποία πέρασαν, κάποιος /α θα φωτογραφίζει, καθώς άλλος/η θα συντονίζει την ομάδα.

Κατά τη διάρκεια του περιπάτου, οι μαθητές/τριες συνεργάζονται. Η μία ομάδα υποστηρίζει την άλλη με πληροφορίες, επισημάνσεις, σχόλια και πα-

ρατηρήσεις. Σε περίπτωση που συναντήσουν κάποιον άνθρωπο με ζώο συντροφιάς ή βοηθό μπορούν να τον ρωτήσουν, αν το κρίνουν απαραίτητο, σχετικά με το ζώακι τους.

Επιστρέφοντας στην τάξη οι μαθητές και οι μαθήτριες μοιράζονται εκ νέου σε ομάδες ή παραμένουν στις ίδιες προκειμένου να ανταλλάξουν παρατηρήσεις και εντυπώσεις. Ετοιμάζουν σύντομες μικρές παρουσιάσεις για την ολομέλεια.

Στην τάξη πια μοιράζονται στον χώρο εικόνες (σκύλοι βοηθοί ΑμεΑ, σκύλοι της ΕΜΑΚ, της αστυνομίας, σκύλοι σε σχολεία κ.λπ.). Οι μαθητές/τριες καλούνται να παρατηρήσουν όλες τις εικόνες, να επιλέξουν εκείνη που τράβηξε περισσότερο την προσοχή τους και να σταθούν δίπλα της. Σχηματίζονται ομάδες και κάθε ομάδα αναλαμβάνει να βρει και να φέρει στην τάξη πληροφορίες για την περίπτωση του σκύλου που έχει επιλέξει. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να υποστηρίξει τους μαθητές και τις μαθήτριες προτείνοντας ιστοσελίδες ή άλλες πηγές. Το υλικό συγκεντρώνεται στην τάξη, οι ομάδες ετοιμάζουν παρουσιάσεις, οι οποίες πραγματοποιούνται στην ολομέλεια της τάξης. Τελικά συζητούν και αποφασίζουν όλοι και όλες μαζί με ποια περίπτωση θα ήθελαν να ασχοληθούν.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [μία έως δύο (1-2) διδακτικές ώρες]

Ανάλογα με την απόφαση, αρχικά οι μαθητές/τριες επισκέπτονται την ιστοσελίδα ενός σχετικού με την κάθε περίπτωση σκύλου φορέα, για παράδειγμα ενός φορέα εκπαίδευσης σκύλων για άτομα στο φάσμα του αυτισμού.

Συζητούν, αναστοχάζονται και αποφασίζουν τι θα ήθελαν να δουν και σε τι είδους δραστηριότητες θα ήθελαν να συμμετάσχουν στο πλαίσιο μιας επίσκεψης σε έναν τέτοιο φορέα, με ποιον θα προτιμούσαν να μιλήσουν για να πάρουν πληροφορίες όπως ο χρόνος και ο τρόπος εκπαίδευσης των σκυλιών, αν όλα τα σκυλιά είναι κατάλληλα για όλες τις δουλειές, το κόστος της εκπαίδευσης, το κόστος της απόκτησης και της κάλυψης των αναγκών του σκύλου, η εκπαίδευση των ανθρώπων που θα αποκτήσουν έναν τέτοιο σκύλο.

Οι μαθητές/τριες, προφανώς με την υποστήριξη και την καθοδήγηση εκπαιδευτικού, έρχονται σε επικοινωνία με τον φορέα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, τηλεφωνικά ή όποιο άλλον πρόσφορο τρόπο. Κλείνουν την ημερομηνία της επίσκεψης. Κλείνουν λεωφορεία ή όποιο άλλο μέσο μετακίνησης χρειάζεται. Ενημερώνονται οι γονείς. Συγκεντρώνονται άδειες και χρήματα.

Οι μαθητές/τριες οργανώνουν και καταγράφουν ερωτήσεις που θα ήθελαν να θέσουν στους/στις υπεύθυνους/ες του φορέα. Αποφασίζουν με ποιον τρόπο (π.χ. κείμενα, φωτογραφίες, βίντεο, ηχητικά αρχεία) και ποια μέσα (μολύβι, μπλοκ, χρώματα, voice recorders) θα καταγράψουν τόσο απαντήσεις των υπευθύνων όσο και χαρακτηριστικές στιγμές της επίσκεψης.

Υλοποίηση [3 έως πέντε (3-5) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες επισκέπτονται τον χώρο της οργάνωσης που εκπαιδεύονται σκύλοι. Καταγράφουν όσα βλέπουν και ακούν σε δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχουν.

Επιστρέφοντας στο σχολείο συζητούν και καταγράφουν ατομικά ή ομαδικά την εμπειρία της επίσκεψης δημιουργώντας podcasts, κείμενα, ζωγραφιές, ψηφιακές αφηγήσεις ή οτιδήποτε θεωρούν ότι αξίζει να αποτυπωθεί από την επίσκεψη.

Συζητούν και αποφασίζουν τρόπους με τους οποίους μπορούν να υποστηρίξουν τις δράσεις του φορέα. Από την ιστοσελίδα του φορέα διερευνούν αν έχει ενισχυθεί με κάποιους τρόπους η λειτουργία του. Συζητούν για τις δωρεές, τη βοήθεια σε χρόνο μέσω εθελοντών υποστηρικτών, την πώληση ενός προϊόντος με προσφορά μέρους του ποσού για τις ανάγκες της οργάνωσης και ό,τι άλλο θα ήθελαν να γνωρίζουν. Μεταξύ των ιδεών που πιθανόν να ακουστούν για την ενίσχυση του φορέα από τους μαθητές και τις μαθήτριες είναι η προσπάθεια συγκέντρωσης χρηματικού ποσού για την ενίσχυση των δράσεων του φορέα μέσω παζαριού. Μια άλλη ιδέα θα μπορούσε να είναι η προώθηση της καλλιέργειας της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης των pet shop της γειτονιάς και των καταστημάτων καλλωπισμού ζώων με προσφορά μέρους των εσόδων τους στην τοπική οργάνωση αδέσποτων για το πρόγραμμα σίτισης, στείρωσης, εμβολιασμού.

Επικοινωνία-Διάχυση [δύο (2) διδακτικές ώρες]

Ένα αποφασιστικό βήμα προκειμένου να προωθήσουν το έργο και ταυτόχρονα να αναζητήσουν αρωγούς στην προσπάθεια ενίσχυσης του φορέα είναι να οργανώσουν οι μαθητές/τριες μια εκδήλωση παρουσίασης της συνεισφοράς των σκύλων-βοηθών και του φορέα στον χώρο του σχολείου. Προχωρούν στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της εκδήλωσης και καλούν μέλη του φορέα να συμμετάσχουν με επίσκεψη στο σχολείο. Για την παρουσίαση/ευαισθητοποίηση της ευρύτερης σχολικής κοινότητας επιλέγε-

ται κατάλληλος χώρος και χρόνος, δομή και περιεχόμενο, αφίσα και πρόσκληση για τη διάχυση της πληροφορίας, είτε χειροποίητη είτε σε ψηφιακή μορφή.

Σημαντική παράμετρος είναι η ζεστή ατμόσφαιρα υποδοχής των εκπροσώπων του φορέα, των φίλων και γνωστών στην εκδήλωση. Κάθε μαθητής/τρια στην εκδήλωση θα έχει τον ρόλο του και τον ρόλο της είτε στην υποδοχή, είτε στην παρουσίαση είτε στην τεχνική υποστήριξή της είτε σε κάποιο άλλο πόστο.

Παράλληλα με την κάθε φάση της δράσης συγκεντρώνονται καταγραφές και στοιχεία από την εμπειρία των μαθητών/τριών και δημιουργούνται μικρές καταχωρήσεις στην ιστοσελίδα του σχολείου. Συλλογικά αποφασίζεται τι μπορεί και πρέπει να δημοσιευτεί κάθε φορά.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Με την ολοκλήρωση της δράσης τα παιδιά σε κύκλο μιλάνε για την εμπειρία τους, την αίσθηση που αποκόμισαν από τη γνωριμία με τόσο ιδιαίτερα ζώα και τον φορέα, τα συναισθήματά τους, ιδανικά και τη διάθεσή τους να εμπλακούν περισσότερο με τα ζώα είτε με τα ζώα βοηθούς, είτε με τα ζώα συντροφιάς, τα οποία ακόμα καλύτερα μπορεί να προέρχονται από αδέσποτα ζώα της γειτονιάς. Η συζήτηση μπορεί να επεκταθεί σε ζώα που υποστηρίζουν θεραπευτικά ανθρώπους, όπως τα άλογα, οι μέλισσες κ.λπ.

Αναστοχαστικά κείμενα, καταγραφές, οπτικό, ηχητικό και οπτικοακουστικό υλικό μπορούν να εξελιχθούν σε ένα ψηφιακό βιβλίο (e-book), το οποίο θα αποτυπώνει την εμπειρία της ομάδας³.

---

³ Το προτεινόμενο σενάριο θα μπορούσε να μετασχηματιστεί, ώστε να είναι κατάλληλο και για άλλη ηλικιακή ομάδα. Επίσης, να μειωθεί ως προς τον χρόνο που απαιτείται. Για παράδειγμα, η επίσκεψη στον φορέα θα μπορούσε να αντικατασταθεί με συζήτηση των μαθητών/τριών με έναν/μία εκπαιδευτή/τρια στον φορέα μέσω τηλεδιάσκεψης ή στη συνέχεια θα μπορούσε να ολοκληρωθεί η δράση στη φάση της παρουσίασης/ευαισθητοποίησης.

Ενδεικτικά Παραδείγματα Δράσεων για το Γυμνάσιο

❖ Τίτλος Δράσης

Δωρεά αιμοπεταλίων και μυελού των οστών

❖ Επίπεδο

Γυμνάσιο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 10, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες με αφορμή το διδακτικό υλικό του μαθήματος της Βιολογίας (και στο πλαίσιο μιας διαθεματικής προσέγγισης) εμπλέκονται σε μια δράση, με στόχο να υποστηρίξουν ευπαθείς ομάδες μέσα από τη δωρεά αιμοπεταλίων και μυελού των οστών.

Πιο συγκεκριμένα, σκοπός της δράσης είναι η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας μαθητών/τριών και της τοπικής κοινωνίας για τη δωρεά των αιμοπεταλίων και του μυελού των οστών. Απώτερος σκοπός είναι η αύξηση του αριθμού των εθελοντών δοτών και δοτριών, ώστε να μεγιστοποιηθεί η πιθανότητα ίασης πασχόντων συνανθρώπων μέσα από την καλλιέργεια της ανιδιοτελούς προσφοράς προς τον συνάνθρωπο.

Στο πλαίσιο αυτό δίνεται έμφαση στα εξής ανησυχητικά δεδομένα:

- Μόλις το 0,65% του ελληνικού πληθυσμού είναι τακτικοί/ές εθελοντές/τριες αιμοδότες.
- Η Ελλάδα έχει πολύ ισχνή δεξαμενή εθελοντών/τριών δοτών/τριών μυελού των οστών, με καταγεγραμμένους/ες τριάντα επτά χιλιάδες (37.000) δότες/τριες, αριθμός πολύ μικρός σε σχέση με άλλες χώρες [η Πορτογαλία, για παράδειγμα, έχει διακόσιες πενήντα χιλιάδες (250.000) δότες/τριες].

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

Α' Γυμνασίου ⇒ Θεματικά πεδία: Δ. Μεταφορά και αποβολή ουσιών, ΣΤ. Ερεθιστικότητα

Θεματικές Ενότητες: 5.2 Αίμα, 5. Νευρικό σύστημα του ανθρώπου, 5.1. Εγκέφαλος, νωτιαίος μυελός, νεύρα

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη Τομέας: Εθελοντισμός διαμεσολάβηση (Β' Γυμνασίου)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- ευαισθητοποιηθούν και να ενημερωθούν για θέματα δοτών/τριών αιμοπεταλίων και δοτών και δοτριών μυελού των οστών,
- επιχειρηματολογούν αναφορικά με τη σημασία της δωρεάς αιμοπεταλίων και μυελού των οστών για την υγεία πασχόντων συνανθρώπων,
- ευαισθητοποιήσουν και να ενημερώσουν την κοινή γνώμη σε θέματα δοτών/τριών αιμοπεταλίων και δοτών/τριών μυελού των οστών.

Πεδίο Υλοποίησης

Αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου, επιλεγμένα μέρη στην τοπική κοινότητα για την ευαισθητοποίηση του κοινού (ενδεικτικά στον Δήμο), ψηφιακός χώρος του διαδικτύου για τη διάχυση της δράσης.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία (1) διδακτική ώρα]

Εκπαιδευτικός, μαθητές/τριες προβληματίζονται επί του θέματος, αναζητούν πρώτες πληροφορίες για το θέμα, ώστε να κατανοήσουν καλύτερα το πρόβλημα, να διαμορφώσουν τον σκοπό και να διατυπώσουν τα αρχικά τους ερωτήματα.

Συζητούν για τη θεματική και τον σκοπό της δράσης, λόγους που επιβάλλουν την υλοποίησή της, με αναφορές σε τυχόν προσωπικές τους εμπειρίες, σκέψεις και ενδιαφέροντα.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [μία έως δύο (1-2) διδακτικές ώρες]

Εκπαιδευτικός, μαθητές/τριες σχεδιάζουν τις ενέργειες για την υλοποίηση της δράσης. Αυτές περιλαμβάνουν:

- Επαφές με φορείς με τους οποίους απαιτείται συνεργασία για την υλοποίηση της δράσης.
- Πρόσκληση επαγγελματία από φορέα με στόχο την ενημέρωση των μαθητών/τριών.
- Διενέργεια έρευνας στη σχολική και την τοπική κοινότητα με στόχο την αποδόμηση των λόγων για τους οποίους κάποιος ή κάποια δεν επιθυμεί να γίνει δότης/τρια.
- Εξαγωγή αποτελεσμάτων.
- Δημιουργία ενημερωτικού φυλλαδίου.
- Διάχυση στην ευρύτερη κοινότητα.

Υλοποίηση [τρεις έως πέντε (3-5) διδακτικές ώρες]

Προηγείται καταγραφή των ζητημάτων που θα ζητήσουν οι μαθητές/τριες να διερευνηθούν κατά την υλοποίηση της ενημέρωσης. Ενδεικτικά, διαφορές μεταξύ αιμοδοσίας και λήψης αιμοπεταλίων, σημασία της προσφοράς, ασφάλεια κ.λπ.

Οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με φορείς με τους οποίους απαιτείται συνεργασία για την υλοποίηση της δράσης (ενδεικτικά το Εθνικό Κέντρο Αιμοδοσίας).

Προσκαλούν επαγγελματίες από αυτούς τους φορείς για ενημέρωση στο σχολείο ή εναλλακτικά κάνουν ενημερωτικές επισκέψεις στους εν λόγω φορείς.

Αποτυπώνουν με συστηματικό τρόπο τις γνώσεις που αποκόμισαν από την ενημέρωση.

Εν συνεχεία διενεργούν έρευνα στη σχολική ή/και στην τοπική κοινότητα με στόχο την αποδόμηση των λόγων για τους οποίους κάποιος ή κάποια δεν επιθυμεί να γίνει δότης ή δότρια.

Με βάση τόσο τα συμπεράσματα της έρευνας όσο και την ενημέρωση που έλαβαν από τους αρμόδιους φορείς οι μαθητές/τριες προχωρούν στη δημιουργία ενημερωτικού φυλλαδίου.

Επικοινωνία-Διάχυση [τρεις έως πέντε (3-5) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της δράσης σε εκδήλωση που πραγματοποιείται με προσκεκλημένους/ες τους/τις μαθητές/τριες και τους/τις εκπαιδευτικούς της σχολικής μονάδας. Επιπλέον, το παραχθέν υλικό αναρτάται στην ιστοσελίδα του σχολείου, ενώ συντάσσεται σχετικό άρθρο για ανάρτηση στη σχολική εφημερίδα.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Η αναστοχαστική διαδικασία επιδιώκει με την ολοκλήρωση της δράσης ο μαθητής/τρια να ξανασκεφτεί πάνω στην ανάγκη δωρεάς αιμοπεταλίων και μυελού των οστών. Πραγματοποιείται στη σχολική τάξη συζήτηση που αποσκοπεί στην εξαγωγή συμπερασμάτων, στην κριτική αποτίμησή τους, στην ανάλυση συναισθημάτων και στην καταγραφή γνώσεων και εμπειριών που αποκτήθηκαν, ώστε να αναπτυχθεί μια πιο συνεπής και λογική κατανόηση του ζητήματος της δωρεάς αιμοπεταλίων και μυελού των οστών.

Αποσκοπεί ως διαδικασία στη διεύρυνση των ιδεών και στην ανακάλυψη αδυναμιών ως προς τη γνώση που είχαν αναφορικά με το θέμα της δωρεάς αιμοπεταλίων και μυελού των οστών.

Ενδεικτικά ερωτήματα:

- 1) Υλοποιήθηκε η δράση σύμφωνα με τον σχεδιασμό και τους στόχους της;
- 2) Προκάλεσε το ενδιαφέρον της τάξης;
- 4) Συμμετείχαν οι μαθητές/τριες ενεργητικά στον σχεδιασμό και στην υλοποίηση της δράσης;
- 5) Ποιες δυσκολίες παρουσιάστηκαν;
- 6) Πώς άλλαξαν οι αντιλήψεις των μαθητών/τριών σχετικά με τη δωρεά οργάνων;

❖ Τίτλος Δράσης

Τα παιδιά μιλούν για τα δικαιώματά τους

❖ Επίπεδο

Γυμνάσιο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

1, 2, 3, 4, 5, 10, 11, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Συνύπαρξη στην κοινότητα

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες συζητούν για τα δικαιώματα των παιδιών και διερευνούν πώς συνδέονται με τις διαφορετικές μορφές παιδικής εργασίας. Στη συνέχεια, διοργανώνουν μια καμπάνια ευαισθητοποίησης της κοινότητας για την προάσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών με έμφαση στο δικαίωμά τους στην εκπαίδευση και την καταπολέμηση της παιδικής εργασίας.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Α΄ Γυμνασίου ⇒ Θεματικό Πεδίο: Βασικές έννοιες Οικιακής Οικονομίας: Κατανοώντας το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον που ζω

Θεματική Ενότητα: 1.1. Οικογένεια και έφηβοι: Μορφές και λειτουργίες στη σύγχρονη οικογένεια

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Γ΄ Γυμνασίου ⇒ Θεματικό Πεδίο: Το άτομο ως πολίτης

Θεματικές Ενότητες: Δικαιώματα, Υποχρεώσεις, Καθήκοντα, Τα ανθρώπινα δικαιώματα, Τα δικαιώματα του παιδιού, Το άτομο ως πολίτης: Κοινωνικά προβλήματα. Φτώχεια Ανεργία Αποκλεισμός Παραβατικότητα Κακοποίηση

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Γ΄ Γυμνασίου ⇒ Θεματικό πεδίο: Κοινωνική Ζωή: Ανθρώπινα δικαιώματα, δράσεις και πρωτοβουλίες

Θεματικές Ενότητες: Ανθρώπινα δικαιώματα, δράσεις και πρωτοβουλίες

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη

Τομέας: Ανθρώπινα δικαιώματα (Α΄ Δημοτικού)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- αναγνωρίζουν ότι η παιδική εργασία συνδέεται με την καταπάτηση των δικαιωμάτων του παιδιού,
- αναφέρουν τους παράγοντες που συνδέονται με την καταπάτηση των δικαιωμάτων του παιδιού σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο,
- αντιλαμβάνονται τις επιπτώσεις της παιδικής εργασίας στη ανάπτυξη, ευεξία και υγεία των παιδιών, καθώς και σε σχέση με το δικαίωμα των παιδιών στην εκπαίδευση.

Πεδίο Υλοποίησης

Αίθουσα Εκδηλώσεων του σχολείου.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία ή δύο (1-2) διδακτικές ώρες]

Αφορμή για τη δράση μπορεί να αποτελέσει η ημέρα για τα δικαιώματα των παιδιών (20^η Νοεμβρίου), αξιοποιώντας κάποιο σχετικό υλικό εστιασμένο στην παιδική εργασία. Το υλικό μπορεί να περιλαμβάνει βίντεο, φωτογραφίες, δημοσιεύματα, αφίσες, άρθρα κ.ά. σχετικά με τους βασικούς τομείς παραγωγής, όπου παρατηρείται παιδική εργασία (π.χ. καφέ, ρύζι, κακάο, παραγωγή ενδυμάτων και παπουτσιών, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμο, παραγωγή χαλιών). Συζητούνται οι κατηγορίες δικαιωμάτων του παιδιού και οι λόγοι για τους οποίους αυτά καταπατώνται. Επεξηγείται ο ορισμός της παιδικής εργασίας και η άμεση σύνδεση αυτής με την καταπάτηση των δικαιωμάτων του παιδιού. Συζητούνται οι μορφές της παιδικής εργασίας και οι τομείς στους οποίους κυρίως εντοπίζεται σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. Συζητείται η δυνατότητα διοργάνωσης μιας δράσης ευαισθητοποίησης της σχολικής και ευρύτερης κοινότητας για την ενημέρωση και κινητοποίηση αυτής σχετικά με την παιδική εργασία.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [έως τέσσερις (4) διδακτικές ώρες]

Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες, οι οποίες επιλέγουν διαφορετικούς τομείς/βιομηχανίες που συνδέονται με παιδική εργασία σε διαφορετικές περιοχές του κόσμου (π.χ., καφές, ρύζι, κακάο, παραγωγή ενδυμάτων και παπουτσιών, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμο, παραγωγή χαλιών).

Στην ολομέλεια, οι μαθητές/τριες συναποφασίζουν τι είδους δράση θα ήθελαν να διοργανώσουν (π.χ. ημερίδα, έκθεση ζωγραφικής/αφίσας) και σε ποιους/ες θα ήθελαν να απευθύνεται (π.χ. στη σχολική κοινότητα, στους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών/τριών, στην ευρύτερη τοπική κοινότητα), καθώς και ποιες επιλογές θα έχουν ώστε να παρουσιάσουν το υλικό τους (π.χ. παρουσίαση, αφίσα, ζωγραφική, βίντεο, ομιλία). Στη συνέχεια, κάθε ομάδα αποφασίζει ποιον τρόπο θα επιλέξει, για να παρουσιάσει τα ευρήματά της με στόχο να ενημερώσουν και να ευαισθητοποιήσουν την κοινότητα.

Οι ομάδες συλλέγουν υλικό σχετικά με τα αίτια και τους παράγοντες που σχετίζονται με την παιδική εργασία στον τομέα που έχουν επιλέξει, τις επιπτώσεις στην υγεία, ανάπτυξη και ευεξία των παιδιών και τους τρόπους καταπολέμησης της παιδικής εργασίας.

Μία ομάδα αναλαμβάνει οργανωτικό ρόλο στη δράση αυτή. Οι μαθητές/τριες της ομάδας δημιουργούν μία αφίσα ή/και μία πρόσκληση σχετικά με τη δράση η οποία μπορεί να τοιχοκολληθεί στο σχολείο και να αποσταλεί στον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων, ώστε να ενημερωθούν για τη δράση των μαθητών και των μαθητριών. Επιπλέον, η ομάδα θα μπορούσε να αναλάβει να έρθει σε επαφή με φορείς που προασπίζονται τα δικαιώματα των παιδιών (π.χ. Δίκτυο για τα Δικαιώματα των Παιδιών, Συνήγορος του Παιδιού), ώστε να προσκαλέσουν έναν ομιλητή ή μια ομιλήτρια στη δράση τους. Επίσης, μπορεί να αναλάβει τη δημιουργία ενός ενημερωτικού φυλλαδίου σχετικά με την παιδική εργασία, βασισμένο στις ιδέες και προτάσεις όλων των ομάδων, το οποίο μπορεί να μοιραστεί την ημέρα της εκδήλωσης στο κοινό. Επιπλέον, μαθητές/τριες αναλαμβάνουν να καταγράψουν στιγμιότυπα την ημέρα της εκδήλωσης (π.χ. φωτογραφίες, βίντεο).

Οι ομάδες προετοιμάζουν τις παρουσιάσεις τους και αποφασίζουν ποια μέλη θα παρουσιάσουν την ημέρα της εκδήλωσης.

Υλοποίηση [δύο έως τρεις(2-3) διδακτικές ώρες]

Την ημέρα της εκδήλωσης, η κάθε ομάδα παρουσιάζει το υλικό της. Σημαντικό είναι όλοι/ες οι μαθητές/τριες να έχουν έναν ρόλο κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης. Είναι πιθανό κάποιοι/ες μαθητές/τριες να μην επιθυμούν

να παρουσιάσουν μπροστά σε κοινό. Στην περίπτωση αυτή, μπορούν να αναλάβουν έναν άλλο ρόλο την ημέρα της δράσης, όπως για παράδειγμα η υποδοχή του κοινού, το μοίρασμα προγραμμάτων και φυλλαδίων, ο χειρισμός τεχνικού εξοπλισμού κ.ά.

Επικοινωνία-Διάχυση [δύο (2) διδακτικές ώρες]

Μετά την ημέρα της δράσης, οι μαθητές/τριες συλλέγουν το υλικό (στιγμιότυπα της ημέρας, δημιουργίες κάθε ομάδας, ενημερωτικό φυλλάδιο, πρόσκληση/αφίσα, πρόγραμμα) και δημιουργούν ένα ψηφιακό κολάζ, βιβλίο ή βίντεο το οποίο μπορούν να αναρτήσουν στην ιστοσελίδα του σχολείου, αλλά και να αποστείλουν σε σχετικούς φορείς που δραστηριοποιούνται στην υποστήριξη των δικαιωμάτων των παιδιών.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Στην τάξη παρουσιάζεται το ψηφιακό υλικό (κολάζ, βιβλίο, βίντεο). Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/τριες να μοιραστούν σκέψεις και συναισθήματα σχετικά με τη συμμετοχή τους στη δράση, σχετικά με:

- α) τη συλλογή υλικού και τις γνώσεις που απέκτησαν σχετικά με την παιδική εργασία και τις επιπτώσεις αυτής,
- β) την οργάνωση μιας δικής τους πρωτοβουλίας για την προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού και την ευαισθητοποίηση της κοινότητας,
- γ) τη συνεργασία τους στην ομάδα.

❖ **Τίτλος Δράσης**

Η πληροφορία είναι για να μοιράζεται: Μαζί στα δύσκολα

❖ **Επίπεδο**

Γυμνάσιο

❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**

3, 4, 10, 11, 13, 17

❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**

Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις και περιόδους κρίσης.

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες συνεργάζονται και συλλέγουν χρήσιμο υλικό που θα περιλαμβάνει οδηγίες και κατευθύνσεις προς όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας για την παροχή βοήθειας και τη στήριξη παιδιών/εφήβων και ενηλίκων σε δύσκολες περιόδους που συνδέονται με καταστάσεις κρίσης (όπως οι φυσικές καταστροφές και οι υγειονομικές κρίσεις), το οποίο θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται:

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Α' Γυμνασίου ⇒ Θεματικό Πεδίο: Οικιακή ευημερία και ικανότητες

Θεματική Ενότητα: 3.1.2. Φυσικές καταστροφές και οικολογική κρίση, οικολογικό αποτύπωμα

ΓΕΩΛΟΓΙΑ-ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Α' Γυμνασίου ⇒ Θεματικό Πεδίο: Μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον και άνθρωπος, Μεταβολές στο ανθρωπογενές περιβάλλον

Θεματικές Ενότητες: 6. Σεισμοί – Ηφαίστεια, 13. Πλημμύρες – Κεραυνοί – Τυφώνες - Μουσώνες

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Β' Γυμνασίου ⇒ Θεματικό πεδίο: Ψηφιακές τεχνολογίες και κοινωνία

Θεματική Ενότητα: 5.2.6. Ψηφιακές τεχνολογίες και αειφορία

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Φροντίζω το περιβάλλον

Τομέας: Φυσικές καταστροφές και πολιτική προστασία (Β΄ Γυμνασίου)

Θεματική ενότητα: Ζω καλύτερα – Ευ Ζην»

Τομείς: ΥΓΕΙΑ: Διατροφή- Αυτομέριμνα, Ασφάλεια, Ψυχική και Συναισθηματική Υγεία - Πρόληψη (Α΄ Γυμνασίου)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- γνωρίζουν τα διαφορετικά χαρακτηριστικά και τις βασικές ενέργειες διαχείρισης στις διαφορετικές καταστάσεις κρίσης με τις οποίες θα ασχοληθούν,
- αναγνωρίζουν τη σημασία της διαθεσιμότητας προσβάσιμου ενημερωτικού υλικού για τη διαχείριση δύσκολων καταστάσεων σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας,
- διακρίνουν τα διάφορα επίπεδα των συνεπειών μιας κρίσης (σωματικό, ψυχολογικό, κοινωνικό, σχέσεις ανθρώπων, συνθήκες διαβίωσης κ.λπ.),
- αναγνωρίζουν ότι υπάρχουν κοινές ανάγκες για όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας σε δύσκολες περιόδους,
- συνειδητοποιούν τη δυνατότητα όλων, ακόμα και σε δύσκολες καταστάσεις, να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να προχωρούν σε δράσεις.

Πεδίο Υλοποίησης

Στο σχολείο.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία έως δύο (1-2) διδακτικές ώρες]

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει ως αφορμή κάποιο άρθρο/κείμενο/είδηση που μπορεί να προέρχεται από την επικαιρότητα ή από κάποια παλαιότερη δύσκολη περίοδο/γεγονός κρίσης (μπορεί να συνδεθεί και με την άσκηση ετοιμότητας σε περίπτωση σεισμού που γίνεται στα σχολεία). Παρουσιάζεται το γεγονός στην τάξη και γίνεται συζήτηση με τη χρήση των ακόλουθων (ενδεικτικών) ερωτήσεων:

- Ποιες είναι οι συνέπειες μιας κρίσης όπως οι φυσικές καταστροφές, μιας υγειονομικής κρίσης όπως η πανδημία και σε ποια επίπεδα (σωματικό επίπεδο, συνθήκες διαβίωσης, ψυχοκοινωνικό επίπεδο κ.λπ.), πώς νιώθουμε όταν βιώνουμε μια κατάσταση τέτοιας κρίσης;
- Σε ποιον βαθμό και με ποιον τρόπο ενδέχεται να διαφοροποιούνται οι επιπτώσεις μιας φυσικής καταστροφής ανάλογα με το είδος της (π.χ. σε ένα σεισμό, πλημμύρα ή πανδημία);
- Τι βοηθάει να διαχειριστούμε καλύτερα τις επιπτώσεις μιας φυσικής καταστροφής ή/και πανδημίας (γνώσεις, καλή προετοιμασία, πρόληψη) τόσο εμάς ως άτομα όσο και μια ομάδα ατόμων (οικογένεια, τάξη, σχολείο, κοινότητα);
- Σε σχέση με τις φυσικές καταστροφές και τις κρίσεις που αφορούν στην υγεία (π.χ. πανδημίες), ποιες ιδέες έχουμε για να βοηθήσουμε σαν τάξη στην παροχή χρήσιμων πληροφοριών στη σχολική κοινότητα; Ποιες κατηγορίες πληροφοριών θα αναζητούσαμε (π.χ. για τη σωματική υγεία, την ψυχική υγεία, τις συνθήκες διαβίωσης); Πώς θα μπορούσαμε να τις οργανώσουμε και να μοιραστούμε τις πληροφορίες με άλλα άτομα αξιοποιώντας τις δυνατότητες τους Διαδικτύου;

Με βάση τη διαπίστωση από την παραπάνω συζήτηση ότι η γνώση και η παροχή πληροφοριών είναι σημαντική για την καλύτερη διαχείριση δύσκολων καταστάσεων και κρίσεων αποφασίζουμε να συλλέξουμε πληροφορίες/ενημερωτικό υλικό και να τις αναρτήσουμε σε έναν ειδικό χώρο στη διαδικτυακή σελίδα του σχολείου.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Αφού έχει ληφθεί η απόφαση για τη συλλογή ενημερωτικού υλικού και την ανάρτησή του σε ειδικό χώρο στην ιστοσελίδα του σχολείου συζητούμε με την τάξη και αποφασίζουμε:

(α) τί υλικό θα συλλέξουμε και από πού (π.χ. έντυπα, βίντεο, σύντομες κατευθύνσεις από τους φορείς - π.χ. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας - που χειρίζονται κρίσεις),

(β) για ποιες κατηγορίες και είδη κρίσεων θα συλλέξουμε πληροφορίες (εστίαση στις φυσικές καταστροφές και σε θέματα που αφορούν στην υγεία),

(γ) τη δημιουργία μιας λίστας με φορείς, τηλέφωνα και υπεύθυνους επικοινωνίας που μπορεί να είναι χρήσιμα σε περιπτώσεις κρίσεων (η λίστα μπορεί να περιλαμβάνει χρήσιμα τηλέφωνα από φορείς/υπηρεσίες όπως πυροσβεστική, Ειδική Μονάδα Αντιμετώπισης Καταστροφών-Ε.Μ.Α.Κ., φορείς υγείας και ψυχικής υγείας κ.λπ.).

Στη συνέχεια χωρίζεται η τάξη σε ομάδες και κάθε ομάδα αναλαμβάνει, με βάση τα ενδιαφέροντά της, να βρει υλικό για την κρίση/κρίσεις που επέλεξε. Γίνεται η παρουσίαση του υλικού στην τάξη και στη συνέχεια οι ίδιες ή άλλες ομάδες αναλαμβάνουν την ταξινόμηση του υλικού ανά κατηγορία κρίσης, ανά ηλικία που απευθύνεται το υλικό και ανά περιεχόμενο (π.χ. ως προς το αν υπάρχουν οδηγίες που αφορούν την ασφάλεια, τη σωματική/φυσική φροντίδα και την προστασία ή την ψυχολογική φροντίδα και στήριξη). Οι ομάδες συνεργάζονται για να προτείνουν τι θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου και με ποιον τρόπο (διαμόρφωση κατηγοριών με βάση τις πληροφορίες, σύντομο εισαγωγικό κείμενο που θα εξηγεί σε τι αφορά το υλικό που θα αναρτηθεί).

Υλοποίηση [έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες με βάση τον αναλυτικό σχεδιασμό αναζητούν και επιλέγουν το υλικό που θα αναρτήσουν (με βάση τις πληροφορίες που θα έχουν παρουσιαστεί στην τάξη) και στη συνέχεια - με τη συνεργασία ενδεχομένως και του/της καθηγητή/τριας της πληροφορικής - οριστικοποιούν τη μορφή και το περιεχόμενο, το οποίο μπορεί να εμπλουτίζεται σε συνεχή βάση στην περίπτωση που οι μαθητές/τριες βρίσκουν νέο χρήσιμο υλικό. Στην υλοποίηση της δράσης μπορεί να συμμετάσχει και άλλο σχολείο, με το οποίο θα υπάρξει συνεργασία στη συλλογή των πληροφοριών/υλικού.

Επικοινωνία-Διάχυση [μία έως δύο (1-2) διδακτικές ώρες]

Η διάχυση της δράσης μπορεί να γίνει με τη δημιουργία από τους/τις μαθητές/τριες σύντομου διαφημιστικού/ενημερωτικού κειμένου, όπου θα γνωστοποιείται αυτή η προσπάθεια και θα αναγράφεται η ιστοσελίδα του σχολείου που περιλαμβάνει το υλικό και που μπορεί να:

- αποσταλεί στα υπόλοιπα σχολεία,
- αποσταλεί στο Υπουργείο Παιδείας και άλλους σχετικούς φορείς που εμπλέκονται στην παρέμβαση σε συνθήκες κρίσης για ενημέρωση και διάχυση,
- αποσταλεί στον τοπικό τύπο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Με την ολοκλήρωση της δράσης οι μαθητές/τριες μπορούν να μοιραστούν στην τάξη σκέψεις, συναισθήματα και εμπειρίες από τη συμμετοχή τους

στις δραστηριότητές της. Συζητούν τόσο σχετικά με την καλύτερη κατανόηση των δυσκολιών και των αναγκών που μπορεί να προκύψουν σε μια κατάσταση κρίσης, αλλά και την αναγνώριση των δυνατοτήτων τους. Το μοίρασμα και η καταγραφή των σκέψεων, συμπερασμάτων, διαπιστώσεων, μπορεί να συντεθεί σε ένα κείμενο το οποίο θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου εκφράζοντας την εμπειρία της ομάδας με ένα μήνυμα μηνύματος ελπίδας, δύναμης, αλληλεγγύης και αλληλοϋποστήριξης.

Επίσης, οι μαθητές/τριες καταγράφουν τι έμαθαν οι ίδιοι/ες ως άτομα ως προς τους τρόπους που μπορούν να διαχειρίζονται καλύτερα διαφόρων ειδών κρίσεις.

❖ Τίτλος Δράσης

Φροντίζω για την ασφάλεια στις γειτονιές της πόλης μου

❖ Επίπεδο

Γυμνάσιο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

1, 2, 3, 4, 9, 10, 11, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού

Σύντομη περιγραφή

Στο πλαίσιο της δράσης οι μαθητές/τριες θα διερευνήσουν αν οι γειτονιές της πόλης τους συγκεντρώνουν τα χαρακτηριστικά εκείνα, ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η ασφάλεια και η υγεία των κατοίκων.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη

Τομέας: Εθελοντισμός διαμεσολάβηση (Β' Γυμνασίου)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για θέματα ασφάλειας στις γειτονιές της πόλης τους,
- συλλέγουν και να αναλύουν δεδομένα με στόχο την αντιμετώπιση προβλημάτων στις γειτονιές της πόλης τους,
- ενεργοποιούν τις τοπικές αρχές για την αντιμετώπιση ζητημάτων ασφάλειας στις γειτονιές της πόλης τους.

Πεδίο Υλοποίησης

Υπαίθριοι χώροι στην κοινότητα (έμφαση σε υποδομές όπως ανύπαρκτα πεζοδρόμια, πεζοδρόμια χωρίς πρόβλεψη για ΑμεΑ, διαβάσεις και επικίνδυνες διασταυρώσεις χωρίς ή με φανάρια εκτός λειτουργίας, ελλιπής διαγράμμιση διαβάσεων κ.λπ.).

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία (1) διδακτική ώρα]

Εκπαιδευτικός, μαθητές/τριες προβληματίζονται αν η πόλη τους είναι ασφαλής για τους κατοίκους της. Έτσι, αποφασίζουν να διερευνήσουν το ζήτημα της ασφάλειας σε υποδομές. Μέσα από καταιγισμό ιδεών καταγράφουν θέματα που άπτονται της ασφάλειας των κατοίκων στις γειτονιές της πόλης.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Εκπαιδευτικός, μαθητές/τριες σχεδιάζουν τις ενέργειες για την υλοποίηση της δράσης. Αυτές περιλαμβάνουν τα εξής βήματα:

- Χωρισμός της τάξης σε ομάδες με στόχο κάθε ομάδα να αναλάβει έναν τομέα ενδιαφέροντος (πεζοδρόμια, σήμανση, διαβάσεις κ.λπ.).
- Επίσκεψη στις γειτονιές της πόλης.
- Λήψη φωτογραφικού υλικού.
- Καταγραφή των αποτελεσμάτων και αξιολόγηση του υλικού.
- Ενημέρωση φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης με στόχο τη λήψη μέτρων για την ασφάλεια στις υποδομές της πόλης.

Υλοποίηση [τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες με συνοδεία εκπαιδευτικού επισκέπτονται τις γειτονιές με στόχο να διερευνήσουν τον βαθμό ασφάλειας των υποδομών της πόλης τους.

Εντοπίζουν τα σημεία που χρήζουν παρέμβαση και πραγματοποιούν τις λήψεις φωτογραφικού υλικού.

Σε ένα δεύτερο στάδιο που υλοποιείται στη σχολική τάξη συλλέγουν τα δεδομένα της έρευνας που έκαναν, τα αναλύουν και καταλήγουν σε μια έκθεση με τα συμπεράσματά τους. Στο τελευταίο στάδιο της υλοποίησης επικοινωνούν με τους αρμόδιους φορείς (τοπική κοινότητα) μέσω εγγράφου με σκοπό τη λήψη μέτρων, όπου είναι απαραίτητο, για την ασφάλεια στις υποδομές της γειτονιάς.

Επικοινωνία_Διάχυση [έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Σύνταξη πορίσματος με αποδέκτη την τοπική αυτοδιοίκηση.

Παρουσίαση της δράσης στη σχολική μονάδα.

Ανάρτηση της δράσης στην ιστοσελίδα της σχολικής μονάδας.

Σύνταξη άρθρου για τη σχολική εφημερίδα.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Η αναστοχαστική διαδικασία επιδιώκει με την ολοκλήρωση της δράσης ο μαθητής και η μαθήτρια να ξανασκεφτεί πάνω στην ανάγκη ασφάλειας στις υποδομές της γειτονιάς. Πραγματοποιείται στη σχολική τάξη συζήτηση που αποσκοπεί στην εξαγωγή συμπερασμάτων, στην κριτική αποτίμησή τους, στην ανάλυση συναισθημάτων και στην καταγραφή γνώσεων και εμπειριών που αποκτήθηκαν, ώστε να αναπτυχθεί μια πιο συνεπής και λογική κατανόηση του ζητήματος της ασφάλειας στις υποδομές της γειτονιάς.

Ερωτήματα που θα μπορούσαν να απασχολήσουν τους/τις μαθητές/τριες είναι:

- Πόσο ασφαλής είναι η γειτονιά που ζω;
- Ποιος/α είναι υπεύθυνος/η για την ασφάλεια των κατοίκων;
- Τι θα μπορούσε να γίνει για να βελτιωθεί η κατάσταση;
- Τι θα μπορούσα να κάνω προσωπικά, για να βελτιωθεί η κατάσταση;

- ❖ **Τίτλος Δράσης**
Ενώνουμε τις δυνάμεις μας για το νερό
- ❖ **Επίπεδο**
Γυμνάσιο
- ❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**
4, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 17
- ❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**
Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Η δράση έχει σκοπό να ευαισθητοποιήσει και να ενεργοποιήσει τους/τις μαθητές/τριες αλλά και την ευρύτερη κοινότητα, γύρω από τη σημασία του νερού στο περιβάλλον, φυσικό και ανθρώπινο, μέσα από τη διερεύνηση πηγών και επαφές/συζητήσεις με ειδικούς, προκειμένου οι μαθητές/τριες να αναπτύξουν υλικό που θα αξιοποιηθεί σε ενημερωτική εκστρατεία για την ορθή διαχείριση και εξοικονόμηση του νερού και των υδάτινων πόρων.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

Γ΄ Γυμνασίου ⇒ Θεματικό πεδίο: Ε. Οι οργανισμοί στο περιβάλλον τους
Θεματική Ενότητα: 11. Ανθρώπινες επεμβάσεις στο φυσικό περιβάλλον - Κίνδυνοι

ΓΕΩΛΟΓΙΑ-ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Α΄ Γυμνασίου ⇒ Θεματικό πεδίο: Β. Μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον
Θεματική Ενότητα: 9. Υδρόσφαιρα

ΧΗΜΕΙΑ

Β΄ Γυμνασίου ⇒ Θεματικό πεδίο: Μελετώντας τα υλικά και το φυσικό περιβάλλον
Θεματική Ενότητα: 3. Το νερό ως διαλύτης

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Φροντίζω το Περιβάλλον

Τομέας: Οικολογία - Παγκόσμια και τοπική Φυσική κληρονομιά (Α΄ Γυμνασίου)

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της δράσης οι μαθητές/τριες να:

- εξηγούν τη σημασία του νερού για τη ζωή στη φύση και την ανάγκη για την προστασία και βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων,
- αναγνωρίζουν τις συνέπειες της υπερβολικής χρήσης και μόλυνσης του νερού,
- απαριθμούν τρόπους εξοικονόμησης νερού στην καθημερινή τους ζωή,
- συμμετέχουν ενεργά σε εθελοντικές δράσεις για τον καθαρισμό τοπικών υδατοσυλλογών και συζητούν τρόπους φυσικής διατήρησης του νερού,
- επινοούν καινοτόμες ιδέες και λύσεις για τη μείωση της κατανάλωσης νερού, τόσο στο σχολικό περιβάλλον όσο και στην ευρύτερη κοινωνία,
- συζητούν εναλλακτικούς τρόπους χρήσης και συλλογής του νερού (π.χ. αφαλατωμένο, βρόχινο κ.ά.),
- αξιολογούν κριτικά τις πληροφορίες και τα δεδομένα που σχετίζονται με τη διαχείριση και διατήρηση του νερού,
- ενημερώνουν τρίτους για ζητήματα σχετικά με το νερό και χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και άλλες ψηφιακές πλατφόρμες για την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης γύρω από την εξοικονόμηση του νερού και την προώθηση περιβαλλοντικά υπεύθυνων συμπεριφορών,
- υιοθετούν θετικές στάσεις ως προς τη διατήρηση και προστασία του νερού ως φυσικού πόρου και δημόσιου αγαθού.

Πεδίο Υλοποίησης

Ο ψηφιακός χώρος του διαδικτύου, η σχολική τάξη, περιβαλλοντικές/δασικές ή άλλες υπηρεσίες, εργαστήρια ανάλυσης υδάτων κ.ά.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Η αφορμή για τη δράση «Ενώνουμε τις δυνάμεις μας για το νερό» μπορεί να προκύψει από την ανάγκη αντιμετώπισης προβλημάτων στην τοπική (ή την ευρύτερη παγκόσμια) κοινότητα, όπως η λειψυδρία, η υπερβολική χρήση νερού, η ρύπανση τοπικών υδάτων, οι ανεπαρκείς ποσότητες νερού για το πότισμα καλλιεργειών ή η ελλιπής πρόσβαση σε καθαρό νερό.

Ο/Η εκπαιδευτικός αναφέρεται στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η τοπική (ή η ευρύτερη παγκόσμια) κοινότητα, αλλά και στις σύγχρονες μελέτες που αναδεικνύουν το μείζον θέμα της έλλειψης νερού εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής. Παράλληλα, συζητά με τους/τις μαθητές/τριες τα προβλήματα βιώσιμης διαχείρισης του νερού. Τους/τις καλεί σε ομάδες να διερευνήσουν την κατάσταση των υδατικών πόρων στην Ελλάδα και στον κόσμο αναζητώντας άρθρα και μελέτες στο διαδίκτυο, παρουσιάζοντας βασικά στατιστικά στοιχεία και πραγματικά δεδομένα που αφορούν τις δυσκολίες και τις προκλήσεις στο μέλλον σχετικά με το νερό σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Προτείνονται ακόμα οι συναντήσεις/συνεντεύξεις (διαδικτυακές ή/και διαζώσης) με ειδικούς επιστήμονες, υπεύθυνους/ες από ΜΚΟ, εθελοντές/τριες της τοπικής κοινότητας που έχουν σχετική γνώση, για το μέλλον του νερού στο οικοσύστημα του πλανήτη και την αντιμετώπιση προβλημάτων, όπως η λειψυδρία ή η ρύπανση και προτάσεις όπως η αφαλάτωση, η συλλογή βρόχινου νερού κ.ά.

Ακολουθεί διαβούλευση με στόχο την επιλογή ενός ή περισσότερων θεμάτων που θα αποτελέσουν τον πυρήνα της δράσης της δράσης της δράσης, τα ερωτήματα για τους/τις ειδικούς, καθώς και την αναζήτηση δεδομένων για τη δημιουργία του υλικού. Με την ολοκλήρωση της έρευνας, κάθε ομάδα παρουσιάζει τα ευρήματά της και τις προτάσεις της για ουσιαστικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της δράσης.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Αρχικά, οι μαθητές/τριες, με βάση τα στοιχεία που ανέδειξαν, συναποφασίζουν τους βασικούς στόχους της δράσης, όπως την ευαισθητοποίηση για τη σημασία του νερού, την προώθηση της εξοικονόμησης νερού και την ενεργή συμμετοχή σε εθελοντικές δραστηριότητες για τρόπους αντιμετώπισης της ξηρασίας ή της ρύπανσης.

Στη συνέχεια, προγραμματίζουν τις ημερομηνίες, οργανώνουν τα θέματα, διαμορφώνουν τις ομάδες εργασίας και καθορίζουν τους ειδικούς ή τις ειδικούς που θα συμμετέχουν. Καταρτίζουν ένα λεπτομερές χρονοδιάγραμμα

που περιλαμβάνει τις ημερομηνίες, τους χρόνους και τους υπεύθυνους ή τις υπεύθυνες για κάθε δραστηριότητα της δράσης.

Επικοινωνούν με τοπικούς φορείς και οργανώνουν συναντήσεις με ειδικούς στον τομέα της διαχείρισης νερού, όπως δημοτικές υπηρεσίες, περιβαλλοντικές οργανώσεις και εκπαιδευτικά ιδρύματα, για την ανάπτυξη συνεργασιών που θα προσφέρουν γνώσεις, εμπειρία και, αν χρειαστεί, υλικοτεχνική υποστήριξη.

Συλλέγουν και προετοιμάζουν εκπαιδευτικό υλικό, όπως βίντεο, έντυπα και πληροφοριακά δελτία και εξασφαλίζουν τους απαραίτητους πόρους - από εκπαιδευτικά ιδρύματα και οργανισμούς ή περιβαλλοντικά κέντρα - για την υλοποίηση της δράσης.

Σχεδιάζουν τη στρατηγική και το περιεχόμενο για τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ξεκινούν την καμπάνια ενημέρωσης. Προγραμματίζουν επίσης τις εθελοντικές δραστηριότητες της δράσης, ορίζοντας τοποθεσίες, υλικά και λεπτομερή προγραμματισμό.

Υλοποίηση [έως πέντε (5) διδακτικές ώρες]

Η δράση ξεκινά με επισκέψεις σε τοπικό περιβαλλοντικό κέντρο, μουσείο ή/και υπηρεσίες ή ερευνητικά εργαστήρια με αρμοδιότητες για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των υδατικών πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, ειδικοί στη διαχείριση του νερού παρουσιάζουν τις γνώσεις τους, συζητούν με τους μαθητές και τις μαθήτριες, επιλύουν απορίες τους, καθώς πραγματοποιούνται εργαστήρια για την κατανόηση του υδρολογικού κύκλου και των μεθόδων εξοικονόμησης νερού, αφαλάτωσης υδάτων και διασφάλισης της ποιότητάς του. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούσαν να γίνουν ακόμη και δειγματοληπτικοί έλεγχοι της καταλληλότητας του πόσιμου νερού, να διερευνηθούν οι αιτίες κατανάλωσης εμφιαλωμένου νερού και να αναζητηθούν τα κενά στην υλοποίηση έργων υδροδότησης σε συγκεκριμένες περιοχές.

Υλοποιούν δραστηριότητες, που περιλαμβάνουν τον καθαρισμό τοπικών ρεμάτων ή παραλιών και δραστηριότητες φύτευσης δέντρων σε δημοτικά πάρκα ή προστατευόμενες περιοχές, αναδεικνύοντας έμπρακτα εφικτούς τρόπους διατήρησης του νερού και αναζωογόνησης του οικοσυστήματος.

Επικοινωνία_Διάχυση [έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Για τη διάχυση της δράσης «Ενώνουμε τις δυνάμεις μας για το νερό», οι μαθητές/τριες θα δημιουργήσουν ενημερωτικό υλικό, όπως φυλλάδια και αφίσες, βίντεο ή podcast για να πληροφορήσουν την κοινότητα για τη δια-

δικασία και τα αποτελέσματα της, με ιδιαίτερη έμφαση στους τρόπους διαχείρισης και εξοικονόμησης του νερού. Επιπλέον, θα καθοριστεί μια συγκεκριμένη ημέρα (ενδεικτικά αναφέρεται η 22α Μαρτίου, Παγκόσμια ημέρα για το νερό) σχολική εκδήλωση ευαισθητοποίησης για το νερό με τη συμμετοχή όλης της σχολικής κοινότητας, άλλων μαθητών/τριών από γειτονικά σχολεία, γονέων και εκπροσώπων φορέων, κατά την οποία οι μαθητές/τριες θα παρουσιάσουν τα συμπεράσματά τους, τις προτάσεις τους και το υλικό που έχουν ετοιμάσει.

Σε αυτήν την ηλικία οι μαθητές/τριες μπορούν να αξιοποιήσουν τις ψηφιακές υποδομές του σχολείου (ιστοσελίδα, πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης) και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να οργανώσουν μια ενημερωτική καμπάνια και να επικοινωνήσουν το μήνυμα σε ευρύτερο κοινό.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Για τον αναστοχασμό της δράσης δημιουργείται ένα ερωτηματολόγιο προς τους/τις συμμετέχοντες/ουσες μαθητές/τριες που διερευνά τις γνώσεις τους, τα συναισθήματά και τη στάση τους για τη σημασία του νερού στο περιβάλλον, πριν την έναρξη της δράσης και μετά την ολοκλήρωσή της. Τους ζητείται, ακόμα να αξιολογήσουν, τις επιμέρους δραστηριότητες, την ατομική συμβολή τους και τον βαθμό συνεργατικότητας με τους/τις συμμαθητές/τριές τους. Τα συμπεράσματα, μετά την καταγραφή τους, θα συζητηθούν από τις ομάδες και θα αναδειχθούν θετικά και γόνιμα στοιχεία που έφεραν τους/τις μαθητές/τριες μπροστά στις πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος του νερού στον πλανήτη και στην ανάγκη ευαισθητοποίησης ατόμων και φορέων, ως ενεργών πολιτών που συμμετέχουν στην κοινωνία με υπευθυνότητα και δημιουργικότητα.

- ❖ **Τίτλος Δράσης**
PetFinder: Ένα App για να εντοπίζουμε τα κατοικίδια μας
- ❖ **Επίπεδο**
Γυμνάσιο
- ❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**
4, 9, 10, 11, 15, 17
- ❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**
Φιλοζωία

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

Β΄ Γυμνασίου ⇒ Θεματικό Πεδίο: Οι οργανισμοί στο περιβάλλον τους

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Β΄ Γυμνασίου ⇒ Θεματικό πεδίο: Οικουμενικές αξίες, κοινωνικά προβλήματα

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Γ΄ Γυμνασίου ⇒ Θεματικό πεδίο: 1. Αλγοριθμική και προγραμματισμός υπολογιστικών συστημάτων

Θεματική Ενότητα: 1.2 Προγραμματισμός

Εργαστήρια Δεξιοτήτων:

Θεματική Ενότητα: Φροντίζω το Περιβάλλον

Τομέας: Οικολογία - Παγκόσμια και τοπική πολιτιστική κληρονομιά (Α΄ Γυμνασίου)

Σύντομη περιγραφή

Στη δράση αυτή, οι μαθητές/τριες θα συμμετάσχουν στην ανάπτυξη μιας εφαρμογής (app) που θα έχει ως στόχο να υποστηρίζει τους/τις χρήστες/τριές της στην εύρεση χαμένων κατοικίδιων και συμπληρωματικά στην υιοθεσία ζώων που χρειάζονται σπίτι. Η εφαρμογή θα ενσωματώνει φωτο-

γραφίες, περιγραφές και πληροφορίες για τα ζώα συντροφιάς, ενώ θα πα-
ράσχει, επίσης, τρόπους επικοινωνίας με συνεργαζόμενες φιλοζωικές ορ-
γανώσεις ή συλλόγους που υποστηρίζουν την υιοθεσία ζώων. Η δράση στο-
χεύει στην ευαισθητοποίηση για τη φροντίδα και την προστασία των ζώων
και την αξιοποίηση της τεχνολογίας ως εργαλείο για τον σκοπό αυτό.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της δράσης οι μαθητές/τριες να:

- αποδέχονται τη σημασία, αλλά και τις ευθύνες της φροντίδας και της προστασίας των ζώων,
- αναφέρουν βασικές αρχές του προγραμματισμού και της ανάπτυξης λογισμικού,
- εφαρμόζουν γνώσεις προγραμματισμού στη δημιουργία μιας εφαρμογής λογισμικού,
- αξιοποιούν την τεχνολογία ως ισχυρό εργαλείο για την επίτευξη κοι-
νωνικής αλλαγής,
- αναπτύσσουν δεξιότητες συνεργασίας, κριτικής σκέψης και προβλη-
ματισμού
- ενισχύουν τις προσωπικές τους δεξιότητες στην έρευνα, τη συλλογή
δεδομένων και την επικοινωνία,
- αναγνωρίζουν την αξία της ενεργού συμμετοχής σε κοινωνικά ζητή-
ματα και την επίδραση που μπορούν να έχουν ως ενεργοί πολίτες,
- αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες προκειμένου να ευαισθητοποιούν
και να κινητοποιούν την κοινότητα.

Πεδίο Υλοποίησης

Σχολικό εργαστήριο πληροφορικής, τοπική κοινότητα, ψηφιακός χώρος του Διαδικτύου.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Η δράση ξεκινά με την αφόρμηση από τον/την εκπαιδευτικό αναφοράς στο θέμα των αδέσποτων ζώων συντροφιάς, τα οποία κυκλοφορούν στις γειτο-
νιές και εκκίνησης προβληματισμού για την προέλευσή τους. Αναπτύσσεται
συζήτηση και ανταλλαγή ιδεών μεταξύ των μαθητών/τριών, με σκοπό την
επιλογή του θέματος της δράσης μέσω μιας διαδικασίας που ενθαρρύνει τη
συμμετοχή και την ενεργό εμπλοκή στην αναζήτηση των χαμένων ζώων και

την υιοθέτηση αδέσποτων από υπεύθυνους πολίτες. Οι μαθητές/τριες εργάζονται σε ομάδες, με σκοπό να προτείνουν μεθόδους δράσης, συγκεκριμένων πληροφοριών για τρόπους αντιμετώπισης του προβλήματος σε άλλους δήμους ανά την Ελλάδα, αρμόδιους φορείς ή προβλέψεις της σχετικής νομοθεσίας. Μετά τη διαβούλευση οι ομάδες προτείνουν επαφές με φιλοζωικές οργανώσεις, φορείς του οικείου δήμου με σχετικές αρμοδιότητες και αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας ως μέσου για κοινωνική αλλαγή και επίλυση προβλημάτων. Σχεδιάζουν μια δραστηριότητα καταγισμού ς ιδεών και συγκέντρωσης προτάσεων (mini-hackathon), ώστε να καταλήξουν στην καλύτερη πρόταση για την ανάπτυξη της εφαρμογής και τα χαρακτηριστικά της. Συγκεκριμένα, αναδεικνύεται η ανάγκη ανάπτυξης μιας εφαρμογής, που θα αξιοποιεί φωτογραφίες, περιγραφές και πληροφορίες για χαμένα ζώα ή αδέσποτα ζώα που κυκλοφορούν στην τοπική κοινότητα, ενώ θα παρέχει επίσης τρόπους επικοινωνίας με φιλοζωικές οργανώσεις ή συλλόγους.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Στο στάδιο της προετοιμασίας και του σχεδιασμού, οι μαθητές/τριες συναποφασίζουν τους κεντρικούς στόχους της δράσης. Αυτοί ενδεικτικά περιλαμβάνουν την προσφορά βοήθειας εύρεσης χαμένων ζώων, την ευαισθητοποίηση των πολιτών και των μαθητών και των μαθητριών για τη φροντίδα των αδέσποτων, την ενθάρρυνση της υιοθεσίας ζώων συντροφιάς και την εκπαίδευση σχετικά με την αξία της χρήσης της τεχνολογίας για κοινωνικές αλλαγές.

Ακολουθεί ο προγραμματισμός των δραστηριοτήτων και η κατάρτιση ενός λεπτομερούς χρονοδιαγράμματος. Οι ομάδες εργασίας αναλαμβάνουν, αρχικά, τη διερεύνηση φορέων στην ευρύτερη περιοχή και συλλόγων ή οργανώσεων που μπορούν να απευθυνθούν για συνεργασία, με σκοπό την απόκτηση γνώσεων και την παροχή υποστήριξης και οργανώνουν τρόπους επικοινωνίας δια ζώσης ή διαδικτυακά. Οι μαθητές/τριες ενημερώνονται για τους συνήθεις λόγους αύξησης αδέσποτων ζώων, τα απαραίτητα βήματα για τη συγκέντρωση και τη φροντίδα τους αλλά και τους τρόπους διατήρησης της υγείας τους και της υιοθέτησής τους (διαδικασίες και νομοθετικό πλαίσιο).

Υλοποιούν μια δράση mini-hackathon, όπως περιγράφηκε παραπάνω, όπου μαζί με εκπαιδευτικούς της πληροφορικής, συνεργάζονται για την ανάπτυξη εφαρμογής (app) για smartphones και tablets σχετικά με την εύρεση και υιοθεσία ζώων. Αναζητούν εφαρμογές με παρόμοια φιλοσοφία και διερευνούν προγραμματιστικά εργαλεία που μπορούν να αξιοποιήσουν.

Τέλος, σχεδιάζουν μια εκστρατεία επικοινωνίας στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, η οποία θα αναδείξει τη δράση, θα ευαισθητοποιήσει και θα προσελκύσει την κοινότητα να συμμετάσχει ενεργά στην προώθηση και την υποστήριξη της πρωτοβουλίας. Για τον σκοπό αυτό, παράλληλα, οι μαθητές/τριες συλλέγουν και προετοιμάζουν εκπαιδευτικό και ενημερωτικό υλικό, όπως σποτάκια και αφίσες για την ανάδειξη του ζητήματος από τις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης του σχολείου και της εφαρμογής "PetFinder".

Υλοποίηση [έως έξι (6) διδακτικές ώρες]

Η υλοποίηση της δράσης "PetFinder" ξεκινά με την άμεση υλοποίηση των σχεδιασμένων δραστηριοτήτων στην πράξη, σύμφωνα με τον προγραμματισμό που έχει ήδη προηγηθεί. Πρώτο βήμα είναι η οργάνωση επισκέψεων σε φιλοζωικές οργανώσεις και αρμόδιες υπηρεσίες. Σε αυτές τις επισκέψεις (ή τις εξ αποστάσεως επικοινωνίες), οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να αλληλεπιδράσουν με ειδικούς, να συλλέξουν στοιχεία για τη διαδικασία φροντίδας και υιοθεσίας των ζώων συντροφιάς και τις ανάγκες τους, να ενημερώσουν για την ανάπτυξη της εφαρμογής "PetFinder", να προβληματιστούν, να κρίνουν και να αναλάβουν πρωτοβουλίες ως ενεργοί πολίτες.

Στη συνέχεια, εργάζονται για την ανάπτυξη της εφαρμογής λογισμικού, συνεργάζονται για να βρουν ιδέες και λύσεις. Όταν ολοκληρωθεί η εφαρμογή, συλλέγουν δεδομένα, φωτογραφίες, τοποθεσίες και περιγραφές των αδέσποτων ζώων, μέσα από προσωπική τους έρευνα στην περιοχή του δήμου αλλά και με τη βοήθεια των συμπολιτών τους και των φιλοζωικών οργανώσεων της κοινότητας. Δημιουργούν, στη συνέχεια, με την καταχώρισή τους στην εφαρμογή, μια βάση δεδομένων για αδέσποτα ή χαμένα ζώα, που θα συμβάλλει στον εντοπισμό και την αναγνώρισή τους, τη συλλογή και τη φροντίδα τους από πρόθυμους πολίτες και φιλοζωικές οργανώσεις. Αν τεχνικά δεν είναι εφικτή η ανάπτυξη εφαρμογής (app), τότε μπορούν να αναπτύξουν ιστολόγιο με όλα τα χαρακτηριστικά που περιγράφηκαν παραπάνω.

Επικοινωνία_Διάχυση [έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Σε όλη τη διάρκεια της υλοποίησης, οι μαθητές/τριες καταγράφουν τις εμπειρίες και τα συμπεράσματα που καταλήγουν, δημιουργώντας περιεχόμενο όπως άρθρα, διαφημιστικά σποτ και αφίσες που θα μοιραστούν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και άλλες πλατφόρμες, επικοινωνώντας την προσπάθειά τους. Η διάδοση της πρωτοβουλίας "PetFinder" στοχεύει στην

ενίσχυση της προσπάθειας για την ανάπτυξη της φιλοζωίας και στην ευαισθητοποίηση του κοινού γύρω από τη φροντίδα των αδέσποτων ζώων και την αξία της υιοθεσίας ζώων συντροφιάς.

Οι μαθητές/τριες θα αξιοποιήσουν τα κοινωνικά δίκτυα, για να προβάλλουν και να προωθήσουν την εφαρμογή "PetFinder", ώστε να παρακινήσουν τους πολίτες να τη χρησιμοποιούν σε κάθε απαραίτητη περίπτωση. Μπορούν να προβάλλουν, ακόμα, τις ιστορίες των ζώων που έχουν βοηθηθεί, να παρέχουν συμβουλές (υγείας και φροντίδας) και να καθοδηγούν στην άμεση και ορθή αντιμετώπιση προβλημάτων. Τέλος, η συνεργασία με τα τοπικά μέσα ενημέρωσης και τις υπηρεσίες του Δήμου για την προώθηση της εφαρμογής θα συμβάλει στη προσπάθεια ευαισθητοποίησης του κοινού και στη μείωση του ποσοστού των χαμένων ή αδέσποτων ζώων.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Μετά την ολοκλήρωση της δράσης, προτείνεται η διενέργεια ενός μικρού «αναστοχαστικού» εργαστηρίου, στο οποίο οι μαθητές/τριες θα συζητήσουν τις εμπειρίες τους σε μικρές ομάδες και μετά όλοι/ες μαζί στην ολομέλεια της τάξης. Αυτή η διαδικασία θα προσφέρει ποιοτική και σε βάθος εικόνα των εμπειριών, των απόψεων και των αξιών που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια της δράσης.

Η συνέντευξη θα καλύπτει κρίσιμα θέματα, όπως τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν οι μαθητές και οι μαθήτριες, τις προσωπικές και ομαδικές επιτυχίες, τις στρατηγικές για την ανάπτυξη της εφαρμογής και της συνολικής της δράσης, καθώς και τις προσδοκίες και τις προτάσεις για το μέλλον της εφαρμογής του λογισμικού που θα αναπτύξουν. Οι συνεντεύξεις θα δώσουν, επίσης, την ευκαιρία για προσωπική έκφραση και αναστοχασμό σχετικά με τους τρόπους που η συμμετοχή στη δράση έχει ενισχύσει την κατανόηση των μαθητών και των μαθητριών για την ανάγκη φροντίδας των ζώων και τη χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας για κοινωνική αλλαγή, αλλά και την εθελοντική συμβολή τους ως ενεργών πολιτών στην ανάδειξη και την επίλυση προβλημάτων.

Τα αποτελέσματα από αυτές τις συνεντεύξεις μπορούν να συγκεντρωθούν, να αναλυθούν και να παρουσιαστούν σε μια ειδική συνάντηση ή εκδήλωση ή σε ένα άρθρο για την ιστοσελίδα του σχολείου.

Ενδεικτικά Παραδείγματα Δράσεων για το Λύκειο

❖ Τίτλος Δράσης

Εκπαίδευση για όλους/ες

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

1,2,4,8,9,10,11,16,17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες οργανώνουν μια δράση ευαισθητοποίησης της κοινότητας που περιλαμβάνει καλλιτεχνικά δρώμενα (θέατρο, μουσική, χορό, έκθεση ζωγραφικής/αφίσας), αποσκοπώντας στη συγκέντρωση χρημάτων για προσφορά (π.χ. υλικοτεχνικό εξοπλισμό, βιβλία) σε εκπαιδευτικούς φορείς (π.χ. κοινωνικό φροντιστήριο της περιοχής, κέντρα εκμάθησης ελληνικής γλώσσας για άτομα με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο).

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για ΛΥΚΕΙΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Α' Λυκείου: Θεματικά Πεδία: Ο ελεύθερος, υπεύθυνος και ενεργός πολίτης, Η ένταξη του ατόμου στην κοινωνία και την πολιτεία, Μετανάστευση και προσφυγικό ζήτημα, Κοινωνικά προβλήματα

Θεματικές Ενότητες: 1.2. Τα είδη δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του πολίτη, Λήψη αποφάσεων στην άσκηση δημόσιας πολιτικής και στο πλαίσιο της δημοκρατικής διακυβέρνησης, 8.3.2. Σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του «άλλου», Φτώχεια, ανεργία, αποκλεισμός: Προσδιορισμός, αίτια και πολιτικές αντιμετώπισης

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Β' Λυκείου: Θεματικό Πεδίο: Πολιτική Φιλοσοφία: Πώς πρέπει να οργανώσουμε τις κοινωνίες μας;

Θεματική Ενότητα: 3. Δικαιώματα, ελευθερίες, ισότητα, δικαιοσύνη

ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Θεματικό πεδίο: Κινητικό

Θεματική Ενότητα: Χοροί και ρυθμός

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Α', Β' & Γ' Λυκείου: Θεματικό πεδίο: Από την ανάγνωση της λογοτεχνίας στον κριτικό γραμματισμό

Θεματική Ενότητα: 6α. Ο άνθρωπος ως δημιουργός πολιτισμού

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Όταν ολοκληρωθεί η δράση οι μαθητές/τριες να:

- αναγνωρίζουν το δικαίωμα όλων των ατόμων στην εκπαίδευση ανεξαρτήτως κοινωνικο-οικονομικών ή άλλων παραγόντων,
- συνειδητοποιούν τους λόγους για τους οποίους κάποιες κοινωνικές ομάδες μπορεί να μην έχουν ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση,
- συνειδητοποιούν τη σπουδαιότητα ανάληψης δράσης για την ευαισθητοποίηση της κοινότητας και την υποστήριξη φορέων που συμβάλλουν στην εκπαίδευση όλων των ατόμων,
- καλλιεργούν δεξιότητες οργάνωσης με στόχο την υλοποίηση δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης της ευρύτερης κοινότητας,
- εντοπίζουν και αξιοποιούν τα δυνατά τους στοιχεία, τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά τους με στόχο την προσφορά προς τους συμπολίτες τους.

Πεδίο Υλοποίησης

Αυλή του σχολείου και αίθουσα εκδηλώσεων

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [μία έως δύο (1-2) διδακτικές ώρες]

Ο/Η εκπαιδευτικός συζητά με τους/τις μαθητές/τριες σχετικά με τα ανθρωπina δικαιώματα και συγκεκριμένα το δικαίωμα όλων των ατόμων στην εκπαίδευση και στη γνώση. Αφορμή μπορεί να αποτελέσει η Παγκόσμια Ημέρα για την Εκπαίδευση (24^η Ιανουαρίου) ή η Παγκόσμια Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (10^η Δεκεμβρίου). Η ομάδα συζητά για την αξία της εκπαίδευσης και εντοπίζει τα εμπόδια στην ισότιμη πρόσβαση στη γνώση. Ενδεικτικά ερωτήματα που μπορεί να θέσει ο/η εκπαιδευτικός:

- Τι μας προσφέρει η εκπαίδευση;
- Πώς διασφαλίζουμε ότι όλα τα παιδιά/έφηβοι/ες έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση;
- Για ποιους λόγους μπορεί ένα παιδί να μην έχει πρόσβαση στην εκπαίδευση;
- Με ποιους τρόπους μπορούμε να συμβάλλουμε και να προωθήσουμε τη δράση φορέων που έχουν στόχο την εκπαιδευτική στήριξη μαθητών/τριών και παροχή εκπαίδευσης σε άτομα με περιορισμένη πρόσβαση;

Η ομάδα εντοπίζει φορείς που συμβάλλουν στην ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση στην κοινότητά τους, όπως για παράδειγμα, κοινωνικά φροντιστήρια, φορείς δωρεάν εκμάθησης ελληνικών για άτομα με μεταναστευτικό ή προσφυγικό υπόβαθρο) κ.ά. Σε ομάδες, οι μαθητές/τριες αναζητούν πληροφορίες για τους φορείς αυτούς. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να προτείνει ιστοσελίδες ή άλλες πηγές. Η τάξη εξετάζει τη δράση του κάθε φορέα, τις ανάγκες που μπορεί να υπάρχουν για την ενίσχυση της δράσης του, τους τρόπους με τους οποίους μπορούν ως ομάδα να συνεισφέρουν. Τέλος, αποφασίζουν ποιον φορέα θα ήθελαν να υποστηρίξουν με τις δράσεις τους. Είναι σημαντικό ο/η εκπαιδευτικός να λάβει υπόψη ότι μπορεί κάποιοι/ες μαθητές/τριες να συμμετάσχουν σε δράσεις του φορέα, όπως για παράδειγμα μαθητές/τριες που παρακολουθούν μαθήματα σε κοινωνικό φροντιστήριο, ή γονείς μαθητών/τριών που παρακολουθούν μαθήματα ελληνικών σε κάποια αντίστοιχη δράση.

Αφού έχουν αποφασίσει σε ποιον φορέα θα ήθελαν να συνεισφέρουν ως τάξη, εκπρόσωποι της τάξης αναλαμβάνουν να έρθουν σε επικοινωνία με τον φορέα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή τηλεφωνικά, και να προ-

σκαλέσουν έναν/μια εθελοντή/τρια από τον συγκεκριμένο φορέα στο σχολείο. Οι μαθητές/τριες ετοιμάζουν τις ερωτήσεις τους σχετικά με τον φορέα, εστιάζοντας στους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν να συμβάλουν ως ομάδα τόσο στην ευαισθητοποίηση της κοινότητας για την ενίσχυση της δράσης του φορέα, όσο και για την οικονομική ενίσχυση που μπορούν να προσφέρουν. Οι μαθητές/τριες συναποφασίζουν τον τρόπο καταγραφής των απαντήσεων (π.χ. σε μπλοκ σημειώσεων, με ηχογράφηση και αποδελτίωση στη συνέχεια). Εάν έχουν αποφασίσει να ηχογραφήσουν τις απαντήσεις, ζητούν τη συναίνεση του/της ομιλητή/τριας.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [έως έξι (6) διδακτικές ώρες]

Αφού καταγράψουν τις απαντήσεις, οι μαθητές/τριες συζητούν στην ολομέλεια και αποφασίζουν με ποιους τρόπους θα μπορούσαν να ενισχύσουν τη δράση του και ταυτόχρονα να ευαισθητοποιήσουν την κοινότητα σχετικά με το έργο του συγκεκριμένου φορέα. Συζητείται η δυνατότητα διοργάνωσης μιας ημερίδας με καλλιτεχνικά δρώμενα με συμβολικό οικονομικό αντίτιμο εισόδου, με βάση τις γνώσεις και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν πλαισιώνοντας τη δράση. Αποφασίζουν ποια δρώμενα θα μπορούσαν να υποστηρίξουν, για παράδειγμα μια συναυλία στον χώρο του σχολείου, θεατρική παράσταση, χορό, έκθεση ζωγραφικής/αφίσας με δημιουργίες των μαθητών και των μαθητριών. Οι μαθητές και οι μαθήτριες χωρίζονται σε ομάδες ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους, καθώς και άλλες οργανωτικές δεξιότητες. Σημαντικό είναι να εντοπιστούν οι δυνατότητες και τα δυνατά στοιχεία κάθε μαθητή/τριας ώστε όλοι/ες να συνεισφέρουν με τον δικό τους τρόπο στη δράση αυτή. Επιπλέον, βοηθητικό θα ήταν να υπάρχει μία συντονιστική ομάδα που θα αναλάβει την οργάνωση της δράσης (π.χ. δημιουργία προγράμματος, δημιουργία αφίσας για την προώθηση της εκδήλωσης, εξασφάλιση τεχνικού εξοπλισμού για την ημέρα της εκδήλωσης εάν απαιτείται, συντονισμός του προγράμματος την ημέρα της δράσης, συλλογή των χρημάτων για τη δωρεά). Κάθε ομάδα προετοιμάζει τη δράση της.

Υλοποίηση [έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Σημαντικό ρόλο τόσο για την ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινότητας σχετικά με τη δράση του φορέα και την αξία της πρόσβασης στην εκπαίδευση για όλους και όλες, όσο και για την ταυτόχρονη οικονομική ενίσχυση του φορέα είναι η εκδήλωση που θα διοργανώσουν οι μαθητές/τριες.

Οι μαθητές/τριες μπορούν να καλέσουν μέλη του φορέα να συμμετάσχουν στην εκδήλωση αυτή, για να μιλήσουν στους παρευρισκόμενους και στις παρευρισκόμενες σχετικά με τις δραστηριότητες της δράσης τους. Σε αυτήν την περίπτωση, μια ομάδα μαθητών/τριών συντονίζει την επικοινωνία με τους υπευθύνους ή τις υπεύθυνες του φορέα. Όλοι/ες οι μαθητές/τριες θα έχουν αναλάβει έναν ρόλο για τη μέρα της εκδήλωσης, όπως για παράδειγμα η συμμετοχή σε κάποιο καλλιτεχνικό δρώμενο, ο συντονισμός της εκδήλωσης, η υποδοχή των καλεσμένων, η καταγραφή στιγμιότυπων της ημέρας.

Επικοινωνία_Διάχυση (έως 2 διδακτικές ώρες)

Μετά το τέλος της εκδήλωσης, η ομάδα συλλέγει το υλικό από όλα τα στάδια της δράσης (π.χ. στιγμιότυπα από την εκδήλωση των μαθητών και των μαθητριών, ομιλία των εκπροσώπων του φορέα κατά την εκδήλωση) και μπορεί να ετοιμάσει μια παρουσίαση σε ψηφιακή μορφή (π.χ. παρουσίαση, ψηφιακό βιβλίο, αφίσα σε ψηφιακή μορφή με διάφορα ψηφιακά εργαλεία) όλων των βημάτων και στιγμιότυπων της δράσης, παρουσιάζοντας και τους τρόπους με τους οποίους επέλεξαν να στηρίξουν τις δραστηριότητες του εκπαιδευτικού φορέα. Το υλικό μπορεί να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Μετά το τέλος της εκδήλωσης, η ομάδα παρακολουθεί την παρουσίαση που δημιουργήθηκε με όλα τα βήματα της δράσης και αναστοχάζεται σχετικά με την εμπειρία συμμετοχής στις δραστηριότητές της. Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/τριες να μοιραστούν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους σχετικά με την εμπειρία τους σε κάθε στάδιο της δράσης. Αναστοχάζονται σχετικά με τη συνομιλία με τον/την εθελοντή/τρια εκπρόσωπο του φορέα, καθώς και τις πληροφορίες που συγκέντρωσαν σχετικά με τις δράσεις του φορέα, και μοιράζονται τις εντυπώσεις τους σχετικά με τη συζήτηση που είχαν με τους ανθρώπους αυτούς. Στη συνέχεια, μοιράζονται τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους ως διοργανωτές/τριες της εκδήλωσης που προσέφεραν στην κοινότητά τους, αξιοποιώντας τις δικές τους ικανότητες. Συζητούν τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους μπορούν να προσφέρουν στην κοινότητά τους και ενθαρρύνονται να αναφερθούν σε δράσεις ενίσχυσης της ενεργού πολιτειότητας, με τις οποίες θα ήθελαν να ασχοληθούν στο μέλλον ως ομάδα.

❖ Τίτλος Δράσης

Γέφυρες ζωής και γνώσης

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 10, 11, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Συνύπαρξη στην κοινότητα

Σύντομη περιγραφή

Έφηβοι/ες και άτομα τρίτης ηλικίας συνυπάρχουν και ανταλλάσσουν γνώσεις σε μια δράση που συμβάλλει προληπτικά στην κοινωνική αλληλεπίδραση της τρίτης ηλικίας λειτουργώντας στην απομόνωση και τη μοναξιά. Αξιοποιώντας στοιχεία που θα συνδέσουν τις γενεές μέσα από ενέργειες αλληλοπροσφοράς οι μαθητές/τριες αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν δραστηριότητες σε φορείς προσφέροντας ψυχοσυναισθηματική στήριξη και κοινωνική φροντίδα σε άτομα τρίτης ηλικίας (π.χ. ΚΑΠΗ) σχετικά με την αξιοποίηση της τεχνολογίας (κοινωνική δικτύωση, πρόσβαση στην πληροφορία, ψυχαγωγία). Αντίστοιχα οι ηλικιωμένοι/ες μεταφέρουν τη βιωματική τους εμπειρία και γνώση σε ιστορικά γεγονότα, έθιμα και παραδόσεις του τόπου, ενεργοποιώντας το ενδιαφέρον και προσφέροντας κίνητρα στους/στις μαθητές/τριες να ασχοληθούν με θέματα ιστορικού και πολιτισμικού ενδιαφέροντος.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για ΛΥΚΕΙΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Α' Λυκείου ⇒ Θεματικά πεδία: Ο ελεύθερος, υπεύθυνος και ενεργός πολίτης, Η λήψη αποφάσεων, Η ένταξη του ατόμου στην κοινωνία και την πολιτεία, Η κοινωνία των πολιτών, Κοινωνικά προβλήματα

Θεματικές Ενότητες: 1.2. Τα είδη δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του πολίτη, 1.3.1. Ο ενεργός πολίτης, 1.3.2. Ο ευαισθητοποιημένος πολίτης. 2.2.1. Απόφαση με βάση την πεποίθηση ή την υπευθυνότητα, το συμφέρον ή το ενδιαφέρον, 3.3. Κοινωνικός και πολιτικός έλεγχος: Από τις διακρίσεις στον αποκλεισμό, 4.1. Η κοινωνία των πολιτών και οι μορφές της, 4.2. Κοινωνικά

κινήματα – Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, 9.4. Υπογεννητικότητα και γήρανση του πληθυσμού.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Α', Β', Γ' Λυκείου Θεματικά Πεδία: Διαλογικότητα, Ψυχαγωγική λειτουργία της λογοτεχνίας, Από την ανάγνωση της λογοτεχνίας στον κριτικό γραμματισμό

Θεματικές Ενότητες: 4β. Διάλογος μεταξύ των αναγνωστών για τα λογοτεχνικά κείμενα, 5α. Βιωματική ανάγνωση και αισθητική απόλαυση, 6β. Η ποιότητα της ζωής.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Θεματικά Πεδία: Κείμενη ερμηνεία και δημιουργία, Πραγμάτευση εκτεταμένων κειμένων.

Θεματικές Ενότητες: Θεματικός άξονας: Άμεσο κοινωνικό περιβάλλον (Α' Λυκείου), Θεματικός Άξονας: Ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον (Β' Λυκείου), Επεξεργασία εκτεταμένου αφηγηματικού, μη μυθοπλαστικού κειμένου (κυρίως βιογραφία) (Α' Λυκείου), Επεξεργασία εκτεταμένου, μη αφηγηματικού κειμένου (στοχαστικό δοκίμιο) (Β' Λυκείου).

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Α' & Β' Λυκείου ⇒ Θεματικά Πεδία: Δεδομένα - Ανάλυση δεδομένων, Ψηφιακός γραμματισμός, Ψηφιακές τεχνολογίες και κοινωνία.

Θεματικές Ενότητες: Συλλογή, αποθήκευση και επεξεργασία δεδομένων (Α' Λυκείου), Αναζήτηση και αξιολόγηση πληροφοριών και ψηφιακού περιεχομένου.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της δράσης οι μαθητές/τριες να:

- υλοποιούν δραστηριότητες ευαισθητοποίησης στον χώρο του σχολείου που προάγουν τη διασύνδεση με την τρίτη ηλικία σε ένα πλαίσιο ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ γενεών που συνδέει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον,

- αντιλαμβάνονται τις ψυχοκοινωνικές ανάγκες των ηλικιωμένων και τη δυνατότητα της νέας γενιάς να συμβάλει στη βελτίωση των δεξιοτήτων τους για επικοινωνία, ψυχαγωγία και κοινωνική συνδεσιμότητα μέσω της τεχνολογίας,
- αποκτούν εμπειρία και δεξιότητες στη μετάδοση γνώσεων και επικοινωνία με ανθρώπους διαφορετικών ηλικιών,
- εκτιμούν τη σπουδαιότητα της εμπειρικής γνώσης των ατόμων της τρίτης ηλικίας στην ιστορία, τα έθιμα και τις παραδόσεις καθώς και τη σημασία της προφορικής διατήρησής τους.

Πεδίο Υλοποίησης

Στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου, Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ).

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [έως δύο (2) διδακτικές ώρες].

Η δράση μπορεί να υλοποιηθεί με αφόρμηση την παγκόσμια ημέρα τρίτης ηλικίας (1^η Οκτωβρίου) ή/και με συμπληρωματικά κείμενα από τη Νεοελληνική Λογοτεχνία και Γλώσσα Λυκείου για την τρίτη ηλικία. Ο/Η εκπαιδευτικός συζητά με τους/τις μαθητές/τριες σχετικά με τις ψυχοκοινωνικές ανάγκες-δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα άτομα τρίτης ηλικίας και τη σημασία της αξιοποίησης της τεχνολογίας από ηλικιωμένους και ηλικιωμένες για κοινωνική δικτύωση, πρόσβαση στην πληροφορία, ψυχαγωγία κ.λπ. Επίσης, συζητείται η σημασία της προσφοράς γνώσεων και εμπειριών από τους ηλικιωμένους και τις ηλικιωμένες σε επόμενες γενιές. Τα ακόλουθα ερωτήματα θα μπορούσαν να διευκολύνουν τη συζήτηση:

- Ποιες είναι οι δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζουν τα άτομα τρίτης ηλικίας (π.χ. ζητήματα υγείας, μοναξιά);
- Πώς αξιοποιούν τον ελεύθερο χρόνο τους; Πού πηγαίνουν; Υπάρχουν κάποιοι φορείς που μπορούν να υποστηρίξουν τις ανάγκες τους για κοινωνικότητα – αλληλεπίδραση (π.χ. ΚΑΠΗ);
- Τι μπορεί να δυσκολεύει τα ηλικιωμένα άτομα στην επικοινωνία με τους δικούς τους ανθρώπους;
- Σε τι βαθμό εκτιμούμε ότι θα τους ήταν χρήσιμη η γνώση της τεχνολογίας για την επικοινωνία και τον ελεύθερο χρόνο τους (π.χ. να επικοινωνούν με τους δικούς τους ανθρώπους, να αναζητούν πληροφορίες για χόμπι τους όπως συνταγές, μουσική κ.λπ., να έχουν άμεση πρόσβαση σε ειδήσεις/επικαιρότητα).

Οι μαθητές/τριες καλούνται να μοιραστούν βιωματικές εμπειρίες από τους δικούς τους παππούδες και γιαγιάδες και τη σχέση τους με την τεχνολογία και ειδικότερα αν και σε τι χρειάστηκε να τους υποστηρίξουν όσον αφορά το διαδίκτυο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, εφαρμογές σε συσκευές κινητών τηλεφώνων, χρήση email, πλατφόρμες για δημόσιες υπηρεσίες κ.λπ.

Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες συζητούν σχετικά με τα στοιχεία εκείνα που διαθέτουν τα άτομα τρίτης ηλικίας και είναι σημαντικά για τις επόμενες γενιές. Ενθαρρύνονται σκέψεις και βιώματα από τη συμβολή των ηλικιωμένων στη νέα γενιά, α) σε συναισθηματικό επίπεδο (όπως στοργή και αγάπη ή/και η μνήμη/ανάμνησή τους ως πρότυπα αντοχής και δύναμης σε δύσκολες συνθήκες/εποχές) και β) σε γνώσεις με βάση την εμπειρία τους (ιστορία, παραδόσεις, έθιμα καθώς και συνήθειες/ψυχαγωγία στο παρελθόν, επαγγέλματα που δεν υπάρχουν στη σύγχρονη εποχή κ.λπ.).

Η συζήτηση μπορεί να διευρυνθεί σε συνεντεύξεις με άτομα τρίτης ηλικίας με τα οποία οι ίδιοι/ες οι μαθητές/τριες συνδέονται (π.χ. γιαγιάδες και παππούδες ή/και άλλους/ες συγγενείς ή γνωστούς/ές). Για τον σκοπό αυτό προετοιμάζουν το περιεχόμενο της συνέντευξης και ορίζουν πώς θα υλοποιηθεί. Αρχικά, συμφωνούν στον τρόπο με τον οποίο θα καταγράφονται οι απαντήσεις (π.χ. μπλοκ σημειώσεων, ηχογράφηση) και τον τρόπο που θα επεξεργαστούν τα δεδομένα που θα συλλέξουν, όπως καταγραφή σε ένα κοινό συνεργατικό έγγραφο και αποδελτίωση των απαντήσεων, με βάση κατηγορίες που θα ορίσουν (π.χ. υπάρχουσες γνώσεις τεχνολογίας και τομείς που θέλουν να εξελίσουν, γνώσεις, μνήμες, βιωματικές εμπειρίες που θα ήθελαν να μοιραστούν με τη νέα γενιά). Οι μαθητές/τριες αναλαμβάνουν να κάνουν ατομικά ή σε ομάδες συνεντεύξεις με δικούς τους γνωστούς και συγγενείς και να παρουσιάσουν στην τάξη τα αποτελέσματα των συνεντεύξεων.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [μία (1) επίσκεψη και δύο (2) διδακτικές ώρες]

Αφού συλλεχθούν τα παραπάνω στοιχεία και παρουσιαστούν στην τάξη, οι μαθητές/τριες συζητούν και προβληματίζονται πώς θα μπορούσαν να οργανώσουν κάποιες επισκέψεις σε χώρους που οι ηλικιωμένοι περνούν τον ελεύθερο χρόνο τους (π.χ. ΚΑΠΗ της περιοχής τους) ώστε να ανταλλάξουν γνώσεις με άτομα τρίτης ηλικίας. Συζητείται ποιον φορέα θα μπορούσαν να επισκεφθούν για να αντλήσουν περισσότερες πληροφορίες από τα ίδια τα άτομα που αξιοποιούν τις παροχές του φορέα (ηλικιωμένοι/ες), ώστε να προετοιμάσουν το ακριβές περιεχόμενο της υποστηρικτικής δράσης, αλλά και να διερευνήσουν τι θα ήθελαν εκείνοι και εκείνες να μάθουν από

τους/τις ηλικιωμένους/ες . Ειδικότερα, οι μαθητές/τριες αποφασίζουν συνεργατικά για τον τρόπο, τον τόπο, τις ημέρες, τις ώρες που είναι εφικτή η δυνατότητα παροχής μιας υποστηρικτικής δράσης από τους ίδιους και τις ίδιες προς άτομα τρίτης ηλικίας για την εκμάθηση νέων τεχνολογιών/χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή, κινητών κ.λπ., σύμφωνα με τις δυνατότητες των μαθητών/τριών, και ταυτόχρονα τις ανάγκες και επιθυμίες των ηλικιωμένων. Στη συνέχεια, οργανώνουν τους άξονες συζήτησης της πρώτης διερευνητικής επίσκεψης (γνωριμία, συζήτηση) που αφορά σε ζητήματα σχετικά με: την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των ηλικιωμένων, την επικοινωνία με την οικογένειά τους, τον βαθμό και τον τρόπο που χειρίζονται την τεχνολογία, τι θα ήθελαν περισσότερο να μάθουν ή και να εξελίξουν (π.χ. αναζήτηση ειδήσεων/πληροφοριών, συνταγές, μουσική, επικοινωνία/κοινωνική δικτύωση, χρήση e-mail, online πρόσβαση σε παροχές δημοσίων υπηρεσιών). Αντίστοιχα, οι μαθητές και οι μαθήτριες προετοιμάζουν ερωτήματα προς τους/τις ηλικιωμένους/ες σχετικά με τις δικές τους μνήμες και εμπειρίες για ιστορικά γεγονότα, έθιμα και παραδόσεις που γνωρίζουν από τον τόπο καταγωγής τους.

Στη συνέχεια μαθητές/τριες σε μικρές ομάδες αναλαμβάνουν ειδικότερα πρακτικά και οργανωτικά ζητήματα πριν την πρώτη επίσκεψη στον φορέα, όπως η επικοινωνία με τον φορέα για τον σκοπό της επίσκεψης, ο τρόπος/οργάνωση μεταφοράς, ο ορισμός προσώπου ή προσώπων επικοινωνίας-διασύνδεσης, η δημιουργία ενημερωτικού έντυπου/επιστολής με το περιεχόμενο της επίσκεψης κ.λπ.

Στην πρώτη επίσκεψη οι μαθητές/τριες ξεναγούνται στον χώρο του φορέα και ενημερώνονται για τη λειτουργία, τις δράσεις του κ.λπ. Οι μαθητές/τριες συζητούν με τα άτομα τρίτης ηλικίας σχετικά με τον τρόπο που χειρίζονται την τεχνολογία και τι θα ήθελαν να μάθουν σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας και πώς να εξελίξουν υπάρχουσες γνώσεις. Επιπλέον, ζητούν από τους/τις ηλικιωμένους/ες να μοιραστούν μαζί τους ιστορίες και μνήμες από τους τόπους καταγωγής τους σχετικά με έθιμα και παραδόσεις, τα καταγράφουν και διερευνούν τη δυνατότητα να επισκεφτούν το σχολείο τους για σχετική παρουσίαση ή/και αναβίωση/υλοποίηση ενός εθίμου/παραδόσης.

Επιστρέφοντας στην τάξη, οι μαθητές/τριες σε μικρές ομάδες αναλαμβάνουν, συζητούν και προετοιμάζουν το υλικό, το περιεχόμενο και τη διαδικασία υλοποίησης της υποστηρικτικής δράσης σε ζητήματα τεχνολογίας που θα προσφέρουν σε επόμενη επίσκεψη. Ειδικότερα, συναποφασίζουν ποιες ομάδες μαθητών/τριών θα αναλάβουν την υλοποίηση «μαθημάτων» εξοικείωσης σε θέματα τεχνολογίας, όπως κοινωνική δικτύωση, αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, αναζήτηση μουσικής και βίντεο σύμφωνα με

τα ενδιαφέροντά τους, αξιοποίηση εφαρμογών στο κινητό, ρυθμίσεις κ.λπ. Στη συνέχεια οι μαθητές/τριες επικοινωνούν με τον φορέα για τη συνέχεια της δράσης και ορίζουν τις λεπτομέρειες για την υλοποίηση της υποστηρικτικής δράσης (πότε, διάρκεια, πόσα άτομα θα συμμετάσχουν, εξοπλισμό που θα χρειαστούν κ.λπ.).

Επιπλέον, άλλες ομάδες μαθητών/τριών αναλαμβάνουν τη διοργάνωση και τις λεπτομέρειες επίσκεψης των ηλικιωμένων στο σχολείο, όπως πότε (π.χ. εθνική επέτειο για ένα ιστορικό γεγονός που θα ήθελαν να μοιραστούν ή την περίοδο που είθισται να ακολουθείται το έθιμο/παράδοση που θα επιθυμούσαν να παρουσιάσουν), σε ποιους χώρους θα υλοποιηθεί, ποια τμήματα θα συμμετάσχουν, προμήθεια υλικών που θα χρειαστούν για υλοποίηση δράσης εθίμων και παραδόσεων κ.λπ.).

Υλοποίηση [μία (1) επίσκεψη και έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες υλοποιούν επίσκεψη στον φορέα-ΚΑΠΗ, προκειμένου να προσφέρουν «μαθήματα» τεχνολογίας στους/στις ηλικιωμένους/ες με βάση τις ανάγκες και τα ζητούμενα που προέκυψαν και περιεγράφηκαν στα προηγούμενα στάδια της διαδικασίας. Σε επόμενη ημερομηνία που θα οριστεί, οι ηλικιωμένοι/ες επισκέπτονται το σχολείο και υλοποιούν στην αίθουσα εκδηλώσεων) σύντομες αφηγήσεις για ιστορικά γεγονότα ή έθιμα και παραδόσεις (προέλευση, συμβολισμοί, εξέλιξη στον χρόνο). Εφόσον είναι εφικτό, υλοποιούν εργαστήρια με έθιμα και παραδόσεις του τόπου τους (όπως αποκριάτικα έθιμα, φαναράκια στον ουρανό κ.λπ.). Στις δραστηριότητες της δράσης μπορούν να προσκληθούν και να συμμετάσχουν οι συγγενείς, γιαγιάδες και παππούδες των ίδιων των μαθητών/τριών.

Επικοινωνία-Διάχυση [μία (1) διδακτική ώρα]

Οι μαθητές/τριες δημιουργούν ένα δελτίο τύπου που περιλαμβάνει όλη τη διοργάνωση, τις επισκέψεις, το περιεχόμενο και τη σημασία υλοποίησης δραστηριοτήτων που ενθαρρύνουν την επικοινωνία και συνεργασία των νέων με την τρίτη ηλικία. Το δελτίο τύπου αποστέλλεται σε φορείς της τοπικής κοινότητας (π.χ. δήμο, ΚΑΠΗ, τοπικές εφημερίδες, ιστοσελίδες) αλλά και σε άλλους φορείς σε εθνικό επίπεδο (π.χ. εταιρείες και συλλόγους που προάγουν τα δικαιώματα της τρίτης ηλικίας, εταιρείες που συνδέονται με ιατρικά ζητήματα της τρίτης ηλικίας και φορείς της εκπαίδευσης όπως σχολεία, πανεπιστήμια).

Επιπλέον, οι μαθητές/τριες αναλαμβάνουν να δημιουργήσουν ένα ψηφιακό λεύκωμα/βιβλίο από την ανταλλαγή επισκέψεων, το οποίο θα περιλαμβάνει κείμενα και εικόνες από τη συνεργασία των μαθητών/τριών με τους/τις ηλικιωμένους/ες που θα λάβουν μέρος. Η ψηφιακή αυτή έκδοση θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου και θα σταλεί σε όλους/ες τους/τις συμμετέχοντες/ουσες της δράσης.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Οι μαθητές/τριες αναστοχάζονται για τις επιμέρους φάσεις της δράσης αλλά και συνολικά. Συζητούν σχετικά με την πρώτη τους συνεργασία/επίσκεψη στον φορέα (ΚΑΠΗ), τις αρχικές τους σκέψεις, συναισθήματα και προσδοκίες. Συνεχίζουν με την εμπειρία που αποκόμισαν στη διάρκεια της δράσης, τι παρατήρησαν, τι αποκόμισαν και τι τους έκανε εντύπωση. Αντίστοιχα, συζητούν για την επίσκεψη των ηλικιωμένων στο σχολείο τους και τη σημασία της ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ των δύο γενεών. Σκέφτονται και αναστοχάζονται αν θα άλλαζαν κάτι στον σχεδιασμό τους, τι θα πρόσθεταν, τι απόλαυσαν περισσότερο και αν προκύπτουν κάποιοι ατομικοί ή/και συλλογικοί (ως τάξη) στόχοι για το μέλλον. Η συζήτηση ολοκληρώνεται με συμπεράσματα σχετικά με τις ευκαιρίες και δυνατότητες επικοινωνίας μεταξύ των γενεών, τις πιθανές κοινωνικές ανάγκες που καλύπτονται, τα συναισθήματα που αναδύονται από ανάλογες συνεργασίες και τις προοπτικές, σε ένα πλαίσιο αλληλοπροσφοράς από όλους/ες τους/τις εμπλεκόμενους/ες .

Τέλος, οι μαθητές/τριες στέλνουν στους/στις ηλικιωμένους/ες επιστολή για τον τρόπο που βίωσαν τη συνεργασία τους, όσα έμαθαν, όσα ένιωσαν, για την ουσιαστική σημασία αυτής της συνεργασίας μεταξύ δύο γενεών και τους/τις προσκαλούν να τους στείλουν τις δικές τους σκέψεις από τις δραστηριότητες που έκαναν από κοινού στο πλαίσιο της δράσης.

❖ **Τίτλος Δράσης**

Κλιματικοί πρεσβευτές για την πρόληψη σε καύσωνες, πυρκαγιές, πλημμύρες και σεισμούς

❖ **Επίπεδο**

Λύκειο

❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**

3, 4, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 17

❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**

Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις (φυσικές καταστροφές, ανθρωπιστικές κρίσεις)

Σύντομη περιγραφή

Με αφορμή ιστορίες κλιματικών προσφύγων οι μαθητές/τριες ξεκινούν να διερευνούν τη δράση ανθρώπων και φορέων για την πρόληψη και την αντιμετώπιση ακραίων καιρικών φαινομένων και φυσικών καταστροφών, όπως οι καύσωνες, οι πυρκαγιές, οι πλημμύρες και οι σεισμοί. Μέσω συζήτησης και διαλόγου οι μαθητές/τριες καταθέτουν, ανταλλάσσουν και καταγράφουν πληροφορίες, γνώσεις και ιδέες για το θέμα. Με οδηγό τέσσερις κομβικές ερωτήσεις σε έναν πίνακα για κάθε περίπτωση (καύσωνα, πυρκαγιάς, πλημμύρας και σεισμού) δίνεται η αφορμή για αποτύπωση της δυνατότητας του συγκεκριμένου σχολείου να ανταποκριθεί στις προκλήσεις αυτές, οπότε και λαμβάνεται η απόφαση για πραγματοποίηση μιας δράσης. Σχεδιάζεται και πραγματοποιείται εκδήλωση ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της κοινότητας. Υλοποιείται επικοινωνία με τις δημοτικές αρχές ή/και την Πολιτική Προστασία, προκειμένου να ενημερώσουν για την έρευνα και τις δραστηριότητές τους και να ζητήσουν τη συνδρομή τους. Σχεδιάζεται και υλοποιείται διάχυση της δράσης με αποκορύφωμα το αίτημα για θεσμοθέτηση ενός Κλιματικού Συμβουλίου Νέων στον Δήμο τους με αντιπροσώπους από τα Λύκεια του Δήμου.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για ΛΥΚΕΙΟ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Α' Λυκείου: Θεματικό πεδίο: 7. Η αειφορία ως μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής οργάνωσης, Θεματικές Ενότητες: 7.1 Φυσικό περιβάλλον και άνθρωπος, 7.2 Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας – Πράσινη ανάπτυξη – Διαχείριση αποβλήτων, 4.3.1 Εταιρική κοινωνική ευθύνη και αειφόρος ανάπτυξη

ΧΗΜΕΙΑ

Β' Λυκείου: Θεματικό πεδίο: Μελετώντας τα υλικά και το φυσικό περιβάλλον, Θεματικές Ενότητες: 3. Ενέργεια και Κλιματική Αλλαγή, 3.3 Κλιματική αλλαγή, 3.5 Ο ρόλος της κοινωνίας στη διαμόρφωση ενεργειακών πολιτικών

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της δράσης οι μαθητές/τριες να:

- συλλέγουν, οργανώνουν και διαχειρίζονται πληροφορίες από έγκυρες πηγές στο διαδίκτυο ή/και από επικοινωνία με φορείς όπως οι δημοτικές αρχές ή η Υπηρεσία Πολιτικής Προστασίας,
- αξιοποιούνται ερωτήσεις και πίνακες οργάνωσης πληροφοριών, προκειμένου να προχωρούν σε αποφάσεις, λαμβάνοντας υπόψη διάφορους παράγοντες σε θέματα προστασίας και αντιμετώπισης καύσωνα, πυρκαγιών, πλημμυρών και σεισμών,
- ευαισθητοποιούν τη σχολική και την ευρύτερη κοινότητα σε θέματα που αφορούν στην προστασία και την αντιμετώπιση ακραίων φαινομένων και φυσικών καταστροφών,
- υποστηρίζουν τη σημασία της ενεργού συμμετοχής σε κοινωνικά θέματα και διεκδικούν βήμα, για να ακουστεί και θεσμοθετημένα η φωνή τους προς όφελος της σχολικής και της ευρύτερης κοινότητας.

Πεδίο Υλοποίησης

Η αυλή ή άλλοι χώροι του σχολείου, Δημαρχείο, κεντρικά σημεία της πόλης.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Αφόρμηση για τη δράση αποτελούν ιστορίες κλιματικών προσφύγων, για παράδειγμα, άνθρωποι που εγκαταλείπουν τα σπίτια και τα χωριά τους

λόγω πλημμύρας, νησιά που βυθίζονται από την άνοδο της στάθμης της θάλασσας.

Οι μαθητές/τριες διερευνούν μέσω ιστοσελίδων και μέσω επικοινωνίας με αρμόδιους φορείς αιτίες και τρόπους προστασίας από ακραία φαινόμενα και φυσικές καταστροφές.

Επικοινωνούν με τις δημοτικές αρχές και την Πολιτική Προστασία, για να πάρουν πληροφορίες όπως:

- αν υπάρχουν κλιματιζόμενοι χώροι για ευάλωτες ομάδες (άστεγους, ηλικιωμένους),
- αν υπάρχει σχέδιο διάσωσης σε περίπτωση πλημμύρας ή άλλης φυσικής καταστροφής.
- αν και σε ποιον βαθμό έχουν υλοποιηθεί αναγκαία έργα πρόληψης φυσικών καταστροφών, όπως καθαρισμοί οικοπέδων και δημόσιων εκτάσεων από την καύσιμη ύλη, καθαρισμοί ρεμάτων, έλεγχος στατικότητας δημόσιων κτιρίων, κ.λπ.

Συλλέγουν πληροφορίες για τους καύσωνες και τις φυσικές καταστροφές που έρχονται ως συνέπεια τους, για παράδειγμα πυρκαγιές και πλημμύρες. Ταυτόχρονα προβληματίζονται και αναζητούν τρόπους που μπορούν να συμβάλλουν στον κλιματικό μετριασμό και την προσαρμογή.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Οργανώνουν συζητήσεις και συνεντεύξεις, είτε κατά διάρκεια επισκέψεων είτε διαδικτυακά, με ειδικούς όπως:

- Μετεωρολόγους - Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία ή Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών
- Πυροσβέστες ή Εθελοντές/τριες Πυροσβέστες για την περίπτωση πλημμύρας ή πυρκαγιάς - Πυροσβεστική Υπηρεσία
- Νοσηλευτές/τριες για οδηγίες σε περίπτωση θερμοπληξίας και πρώτες βοήθειες - ΕΚΑΒ.

Οργανώνουν τις πληροφορίες και τα δεδομένα σε ψηφιακές παρουσιάσεις και ενημερωτικά φυλλάδια.

Υλοποίηση [έως τέσσερις (4) διδακτικές ώρες]

Ενεργοποίηση των μαθητών/τριών με World Café με βασικό θέμα τα ακραία καιρικά φαινόμενα και τις φυσικές καταστροφές. Το World Café είναι

μια συμμετοχική δραστηριότητα, η οποία προσφέρει τη δυνατότητα έκφρασης, αναστοχασμού, αλληλεπίδρασης και συλλογής των ιδεών ομάδων γύρω από ένα θέμα.

Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε τέσσερις (4) ομάδες. Στον χώρο υπάρχουν τέσσερα τραπέζια με χαρτόνια και ερωτήσεις για την αντιμετώπιση των παρακάτω φαινομένων πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την εκδήλωσή τους:

1. Καύσωνας (παράδειγμα ερώτησης/Τι μπορούμε να κάνουμε για να προετοιμαστούμε για ένα καύσωνα, τι μέτρα προστασίας μπορούμε να λάβουμε όταν συμβαίνει, τι χρειάζεται να κάνουμε μετά την εκδήλωσή του)
2. Πυρκαγιές
3. Πλημμύρες
4. Σεισμοί

Κάθε ομάδα ξεκινά από ένα τραπέζι. Καταγράφονται ιδέες-προτάσεις πρόληψης και αντιμετώπισης και ορίζεται ένας ή μία εκπρόσωπος που παραμένει στο τραπέζι σε όλη τη διάρκεια της δραστηριότητας και συνοψίζει μετά από κάθε κύκλο επεξεργασίας τις καταγεγραμμένες ιδέες των ομάδων που έχουν προηγηθεί. Όλες οι ομάδες περνούν από όλα τα τραπέζια και όλες τις θεματικές. Έτσι αποτυπώνονται οι ιδέες όλων, παρουσιάζονται από τους τέσσερις εκπροσώπους και συζητιούνται στην ολομέλεια. Οι ιδέες μπορούν να καθαρογραφούν και να γίνουν ορατές και αξιοποιήσιμες σε μελλοντικές δραστηριότητες ευαισθητοποίησης της σχολικής και της ευρύτερης κοινότητας.

Εστιάζοντας στο συγκεκριμένο πλαίσιο λειτουργίας του σχολείου, μετά τη συλλογή πληροφοριών και δεδομένων, οι μαθητές και οι μαθήτριες σε ομάδες εστιάζουν σε μία περίπτωση, καύσωνες, πυρκαγιές, πλημμύρες ή σεισμό, και απαντούν τέσσερις βασικές ερωτήσεις:

- Ποια είναι τα δυνατά σημεία του σχολείου μας στην περίπτωση αντιμετώπισης αυτού του φαινομένου;
- Ποια είναι τα αδύναμα σημεία του σχολείου μας στην περίπτωση αντιμετώπισης αυτού του φαινομένου;
- Ποιες εξωτερικές ευκαιρίες πιθανόν να προκύψουν από την προσπάθεια του σχολείου μας να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στην περίπτωση αντιμετώπισης ενός τέτοιου φαινομένου;
- Ποια εξωτερικά εμπόδια λειτουργούν ανασταλτικά στην προσπάθεια του σχολείου μας να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στην περίπτωση αντιμετώπισης ενός τέτοιου φαινομένου;

Σε έναν πίνακα χωρισμένο σε τέσσερα τεταρτημόρια οργανώνονται και καταγράφονται οι απαντήσεις κάθε ομάδας ως προς την ετοιμότητα αντίδρασης του σχολείου στην περίπτωση των τεσσάρων ακραίων καιρικών φαινομένων και φυσικών καταστροφών. Ερμηνεύοντας οι μαθητές και οι μαθήτριες τις απαντήσεις καταλήγουν στο βασικό συμπέρασμα αναγκαιότητας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της σχολικής κοινότητας αρχικά και της ευρύτερης κοινότητας στη συνέχεια σε θέματα αποτελεσματικής αντιμετώπισης των φαινομένων.

Εκδήλωση ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης αρχικά της σχολικής και στη συνέχεια της ευρύτερης κοινότητας σε θέματα όπως:

1. Τι κάνουμε πριν την πλημμύρα/την πυρκαγιά/τον σεισμό.
2. Τι κάνουμε κατά τη διάρκεια της πλημμύρας/της πυρκαγιάς/του σεισμού,
  - αν βρισκόμαστε σπίτι ή
  - αν βρισκόμαστε σε εξωτερικό χώρο.
3. Τι κάνουμε μετά την πλημμύρα/την πυρκαγιά/τον σεισμό.

Η εκδήλωση μπορεί να ξεκινήσει με προβολή της ομιλίας της Greta Thunberg στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών με θέμα την κλιματική κρίση⁴ ή μπορεί να προβληθεί ένα βίντεό της στο TEDx Talks⁵ ή με κάποια άλλη ομιλία.

Οι μαθητές/τριες μοιράζονται με την κοινότητα πληροφορίες επεξεργασμένες και απλοποιημένες σε διάφορες μορφές και με την αξιοποίηση διάφορων ψηφιακών μέσων. Συνδέεται η κλιματική αλλαγή με τα ακραία καιρικά φαινόμενα και τις φυσικές καταστροφές. Επικοινωνούνται μέσω παρουσιάσεων και σχετικών ενημερωτικών φυλλαδίων, που έχουν δημιουργηθεί από τους/τις μαθητές/τριες, με μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης ακραίων φαινομένων και φυσικών καταστροφών, καθώς και συμβουλές για μετά την εκδήλωση των φαινομένων, τηλέφωνα έκτακτης ανάγκης και ενημερωτικές ιστοσελίδες φορέων. Έχοντας εντοπίσει τη βασική αιτία πρόκλησης ακραίων φαινομένων, διατυπώνονται προτάσεις μετριασμού της κλιματικής αλλαγής, αξιοποιήσιμες στην καθημερινότητα κάθε πολίτη.

Εκφράζεται κάλεσμα των μαθητών/τριών σε δράση και δέσμευση όλης της κοινότητας στη μείωση του οικολογικού αποτυπώματος της σχολικής μονάδας κατά 10%-20% την επόμενη σχολική χρονιά. Δημιουργούνται ομάδες οι οποίες αναλαμβάνουν ενέργειες που συμβάλλουν την μείωση του οικολογικού αποτυπώματος στις θεματικές:

- Χρήση ενέργειας
- Διαχείριση απορριμμάτων

⁴ <https://multimedia.europarl.europa.eu/el/share/I171433?autoplay=off&controls=on>

⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=EAmUIEsN9A&t=401s>

- Μετακινήσεων
- Σπατάλη νερού
- Διατροφικές συνήθειες
- Υπερκατανάλωση
- Αύξηση πρασίνου

Εκπρόσωποι από κάθε ομάδα αναλαμβάνουν την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της και των αποτελεσμάτων τους, προτείνοντας παρεμβάσεις και πιθανές τροποποιήσεις στη στρατηγική τόσο τη συνολική όσο και των επιμέρους ομάδων.

Μετά την εκδήλωση, πραγματοποιείται επικοινωνία με τις δημοτικές αρχές και την Πολιτική Προστασία προκειμένου να ενημερώσουν για τα ευρήματά της έρευνάς τους, τις ενέργειες σε επίπεδο σχολικής κοινότητας και να ζητήσουν τη συνδρομή τους προκειμένου να μετατραπεί το σχολείο σε κλιματικό καταφύγιο, δηλαδή σε μια περιοχή με ευνοϊκές περιβαλλοντικές συνθήκες που προσφέρουν προστασία από δύσκολες καταστάσεις, όπως ένας καύσωνας, με:

- αύξηση πρασίνου,
- αντικατάσταση των υλικών της αυλής σε υδατοπερατά,
- κάθετους πράσινους τοίχους,
- ταρατσόκηπο,
- καθιστικά με σκίαστρα.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες αποφασίζουν να συνεχίσουν τις δραστηριότητες της δράσης με πρωτοβουλίες ως Κλιματικοί Πρεσβευτές επικοινωνώντας με άλλα σχολεία, διενεργώντας δραστηριότητες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης σε αυτά και οργανώνοντας μαθητική πορεία για το κλίμα σε κεντρικά σημεία της πόλης.

Επιπλέον, επιδιώκονται δυνατότητες έκφρασης και διάχυσης των μηνυμάτων και των δραστηριοτήτων των μαθητών και των μαθητριών μέσω τοπικών ραδιοφωνικών σταθμών και διαδικτυακού ραδιοφώνου (π.χ. European School Radio).

Τέλος, διεκδικούν με επιστολή ή παράσταση στο Δημοτικό Συμβούλιο τη θεσμοθέτηση ενός Κλιματικού Συμβουλίου Νέων στον Δήμο τους με αντιπροσώπους από τα Λύκεια του Δήμου.

Επικοινωνία_Διάχυση [μία (1) διδακτική ώρα]

Δημιουργούνται βίντεο από την εκδήλωση ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης αρχικά της σχολικής και στη συνέχεια της ευρύτερης κοινότητας και μαζί με το υλικό και τα δεδομένα που έχουν συγκεντρωθεί αναρτώνται στην

ιστοσελίδα και στις σελίδες σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης του σχολείου. Οι μαθητές/τριες αναζητούν επικοινωνία με άλλες ομάδες νέων που ασχολούνται με περιβαλλοντικά θέματα και ειδικότερα την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και διερευνούν δυνατότητες συνεργασίας, ανταλλαγή ιδεών και πρακτικών.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Οι μαθητές/τριες συμμετέχουν σε αναστοχαστική συζήτηση στην τάξη με τη βοήθεια ενδεικτικών ερωτήσεων όπως:

- με βάση την έρευνά μας πόσο προετοιμασμένοι είμαστε για σεισμό, καύσωνα, πυρκαγιά, πλημμύρα; τι διαπιστώσαμε, τι μάθαμε, τι αδυναμίες εντοπίσαμε;
- είμαστε το ίδιο ενήμεροι και θωρακισμένοι για όλα τα φαινόμενα;
- η προετοιμασία μας για τον σεισμό μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα για τα υπόλοιπα;
- τι βήματα χρειάζεται το σχολείο και πόσο τακτικές ασκήσεις ετοιμότητας για σωστή πρόληψη;

Οι ενδεικτικές ερωτήσεις έχουν στόχο την ανάδειξη όσων έμαθαν, δεξιότητες που πιθανόν καλλιέργησαν, τα συναισθήματά τους με την ολοκλήρωση της δράσης, ακόμα και την ανάδειξη όσων αλλαγών θεωρούν απαραίτητες στην καθημερινότητά τους πέρα από την πρόληψη όπως των καθημερινών συνηθειών και επιλογών τους, με στόχο τη μείωση του οικολογικού τους αποτυπώματος.

❖ Τίτλος Δράσης

Συμβάλλουμε στη μείωση των ψηφιακών ανισοτήτων

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 8, 9, 10, 11, 16

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού
(υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα)

Σύντομη περιγραφή

Η δράση έχει ως στόχο οι μαθητές/τριες, που έχουν αναπτύξει τεχνολογικές δεξιότητες, να βοηθήσουν άλλα άτομα (π.χ. γονείς, γιαγιά, παππού, συνομήλικούς τους και συνομήλικές τους κ.ά.) να αποκτήσουν βασικές ψηφιακές δεξιότητες (π.χ. να επικοινωνούν ηλεκτρονικά με τους οικείους τους, με τις δημόσιες υπηρεσίες και τις τράπεζες) χρήσιμες για τη ζωή τους.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για ΛΥΚΕΙΟ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Α΄ & Β΄ Λυκείου ⇨ Θεματικά Πεδία: Δεδομένα-Ανάλυση δεδομένων, Ψηφιακός γραμματισμός, Ψηφιακές τεχνολογίες και κοινωνία

Θεματικές Ενότητες: Συλλογή, αποθήκευση και επεξεργασία δεδομένων (Α΄ Λυκείου), Αναζήτηση και αξιολόγηση πληροφοριών και ψηφιακού περιεχομένου

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της δράσης οι μαθητές/τριες να:

- ορίζουν την έννοια του ψηφιακού αναλφαβητισμού και των ψηφιακών ανισοτήτων,
- προσδιορίζουν τις επιπτώσεις του ψηφιακού αναλφαβητισμού και των ψηφιακών ανισοτήτων,
- εντοπίζουν τις ψηφιακές ανάγκες διαφόρων ομάδων,

- σχεδιάζουν κατάλληλες μαθησιακές δραστηριότητες για να καλύπτουν τις ανωτέρω ψηφιακές ανάγκες,
- εφαρμόζουν διαδικασίες αξιολόγησης του βαθμού κάλυψης των ψηφιακών αναγκών,
- εκτιμούν στην πράξη την αξία της «ψηφιακής διακυβέρνησης» και του «ηλεκτρονικού επιχειρείν»,
- βελτιώσουν περαιτέρω τις ψηφιακές τους δεξιότητες.

Πεδίο Υλοποίησης

Το εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Ο/Η εκπαιδευτικός ανοίγει τη συζήτηση στην τάξη θέτοντας την ερώτηση: «Γνωρίζετε ανθρώπους από το στενό ή και πιο μακρινό οικογενειακό ή κοινωνικό σας περιβάλλον τους οποίους θα χαρακτηρίζατε ψηφιακά αναλφάβητους»; Οι μαθητές/τριες συζητούν μέσα στην τάξη για την έννοια του ψηφιακού αναλφαβητισμού, πόσο σημαντικό κοινωνικό πρόβλημα είναι στις μέρες μας καθώς και για τα άτομα του στενού ή πιο μακρινού οικογενειακού και κοινωνικού τους περιβάλλοντος που γνωρίζουν ότι δεν έχουν εξοικείωση με τις νέες τεχνολογίες.

Στη συνέχεια, κάθε μαθητής/τρια καταγράφει σε μία λίστα τα ονόματα των ανθρώπων που γνωρίζει και ταυτόχρονα πιστεύει ότι θα ήταν πολύ χρήσιμο για αυτούς να αποκτήσουν μία βασική επαφή με κάποια βασικά ψηφιακά εργαλεία (π.χ. τον παππού και την γιαγιά του, τους γονείς του, τον γείτονα, τον μανάβη ή τον κρεοπώλη της γειτονιάς), γιατί έτσι θα βελτιωνόταν το επίπεδο της κοινωνικής και επαγγελματικής τους ζωής.

Όλες οι λίστες των μαθητών/τριών συγκεντρώνονται από έναν μαθητή ή μια μαθήτρια που έχει οριστεί από την τάξη ως υπεύθυνος/η (είτε με εθελοντική πρωτοβουλία, είτε με ψηφοφορία εάν υπάρχουν περισσότεροι/ες εθελοντές/τριες), προκειμένου να δημιουργηθεί μία συγκεντρωτική λίστα. Για παράδειγμα, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα καταγράψουν εκείνα τα άτομα που προτείνουν να αποκτήσουν βασικές ψηφιακές γνώσεις. Εν συνεχεία, αφού προσδιορίσουν τα άτομα διαμορφώνουν ένα κατάλογο με βασικές ψηφιακές δεξιότητες (π.χ. να στέλνουν ένα μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή να κατεβάσουν στο κινητό τους την ταυτότητά τους) και ερχόμενοι σε επαφή με τους/τις δυνάμει εκπαιδευόμενους/ες τους/τις ρωτούν τι από όλα αυτά θα τους/τις ενδιέφερε να μάθουν.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Καταγράφεται ο συνολικός αριθμός των πιθανά «εκπαιδευομένων». Στη συνέχεια ζητείται από τους/τις μαθητές/τριες να δηλώσουν ποιοι/ες θα ήθελαν εθελοντικά να έχουν τον ρόλο του/της εκπαιδευτή/τριας στο πρόγραμμα «Συμβάλω στη μείωση των ψηφιακών ανισοτήτων», αφιερώνοντας κάποιες ώρες από τον ελεύθερο χρόνο τους.

Οι μαθητές/τριες στη συνέχεια θέτουν το ερώτημα στους/στις υποψήφιους/ες εκπαιδευόμενους/ες που πρότειναν και αντίστοιχα λαμβάνουν ή όχι την συναίνεσή τους να αποκτήσουν βασικές ψηφιακές δεξιότητες. Παράλληλα, διερευνούν τα θέματα στα οποία θα ήθελαν να εκπαιδευτούν. Στη συνέχεια οριστικοποιείται η λίστα των εκπαιδευόμενων.

Στο επόμενο στάδιο, ανάλογα με τη διαθεσιμότητα και τον αριθμό των μαθητών/τριών και εκπαιδευτών/τριών, αποφασίζεται από κοινού και σε συντονισμό με τους/τις εκπαιδευτικούς και τη διεύθυνση της σχολικής μονάδας η κατανομή και οι αναθέσεις των τμημάτων.

Κρίσιμο για την επιτυχία της δράσης είναι να αποφασιστεί από τους/τις μαθητές/τριες, εκπαιδευτέων/τριών το αναλυτικό περιεχόμενο όσων πρόκειται να διδάξουν στους/στις εκπαιδευόμενους/ες.

Τέλος, σε συνεννόηση με τη διοίκηση του σχολείου πρέπει να αποφασιστούν οι ώρες που το εργαστήριο πληροφορικής θα μπορούσε να διατεθεί για την υλοποίηση της εθελοντικής δράσης, καθώς και η υλικοτεχνική υποδομή που απαιτείται (π.χ. διαδραστικός πίνακας, σύνδεση στο διαδίκτυο ή προτζέκτορας, φωτοτυπίες).

Υλοποίηση [έως τέσσερις (4) διδακτικές ώρες]

Η υλοποίηση της δράσης έχει ως στόχο να καλλιεργήσουν βασικές-χρήσιμες ψηφιακές δεξιότητες και να οικοδομήσουν γνώσεις οι εκπαιδευόμενοι/ες, με στόχο τη διευκόλυνση της καθημερινότητάς τους και ως εκ τούτου τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους.

Στην αρχή και το τέλος της δράσης, οι εκπαιδευόμενοι/ες θα μπορούσαν να συμπληρώσουν μία φόρμα αξιολόγησης με πιθανές απαντήσεις σε κλίμακα Likert. Κάποιες από τις ερωτήσεις που ενδεικτικά θα μπορούσαν να τεθούν πριν και μετά είναι:

- Πόσο εύκολο είναι για εσάς να στείλετε ένα mail [όπου ένα (1) καθόλου εύκολο, όπου πέντε (5) πολύ εύκολο];
- Πόσο εύκολο είναι για εσάς να κατεβάσετε την ταυτότητά σας ή το δίπλωμα οδήγησης σε ψηφιακή μορφή [όπου ένα (1) καθόλου εύκολο, όπου πέντε (5) πολύ εύκολο];

- Πόσο εύκολο είναι για εσάς να κάνετε μία εξ αποστάσεως βίντεο - συνομιλία [όπου ένα (1) καθόλου εύκολο, όπου πέντε (5) πολύ εύκολο];
- Πόσο εύκολο είναι για εσάς να δημιουργήσετε κάποιον λογαριασμό στα κοινωνικά δίκτυα - social media [όπου ένα (1) καθόλου εύκολο, όπου πέντε (5) πολύ εύκολο];
- Πόσο εύκολο είναι για εσάς να υπολογίσετε τα έσοδά σας και έξοδά σας στο Excel [όπου ένα (1) καθόλου εύκολο, όπου πέντε (5) πολύ εύκολο];
- Πόσο εύκολο είναι για εσάς να κάνετε μία ηλεκτρονική τραπεζική συναλλαγή [όπου ένα (1) καθόλου εύκολο, όπου πέντε (5) πολύ εύκολο];

Η σύγκριση των αποτελεσμάτων πριν και μετά την παρακολούθηση της δράσης θα δώσει μία σημαντική ανατροφοδότηση στους εκπαιδευτές και στις εκπαιδευτριες προκειμένου να προχωρήσουν σε βελτιώσεις ή αναπροσαρμογή του περιεχομένου των δραστηριοτήτων του, αλλά και των τεχνικών εκπαίδευσης.

Ενδεικτικά, περιγράφεται παρακάτω ένα «επιμορφωτικό πρόγραμμα» με περιεχόμενου το οποίο πιθανά θα μπορούσε να υλοποιηθεί:

α) Μάθημα 1^ο: Τι είναι το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και πως δημιουργώ έναν λογαριασμό.

β) Μάθημα 2^ο: Με ποιον τρόπο στέλνουμε ένα mail και πώς επισυνάπτουμε σε αυτό έγγραφα και φωτογραφίες;

γ) Μάθημα 3^ο: Θα μπορούσε να διδαχθεί για παράδειγμα [πώς κατεβάζουμε την ταυτότητά μας σε ψηφιακή μορφή](#) ή [πώς μπορεί κανείς να κλείσει ραντεβού με έναν γιατρό στην πλατφόρμα του e-efka](#), ή πώς πληρώνει λογαριασμούς online.

δ) Μάθημα 4^ο: ενδεικτικά θα μπορούσε να διδαχθεί με ποια μέσα έχουμε την δυνατότητα να επικοινωνούμε εξ αποστάσεως μέσω διαφόρων ψηφιακών μέσων.

ε) Μάθημα 5^ο: Θα μπορούσαν οι εκπαιδευόμενοι και οι εκπαιδευόμενες να μάθουν πώς μπορούν να γράψουν ένα κείμενο ή πώς φτιάχνεται ένα ημερολόγιο με την αξιοποίηση κειμενογράφου ή πως μπορώ να βάλω υπενθύμιση στο ημερολόγιο για ένα σημαντικό γεγονός. Ειδικά για τους ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας που η μνήμη τους είναι εξασθενημένη, το να βάζουν υπενθυμίσεις στο κινητό τους ή σε κάποια πλατφόρμα, ενδέχεται να είναι κρίσιμο για την ποιότητα της ζωής τους.

ε) Μάθημα 5^ο: Θα μπορούσαν να διδαχθούν κάποια βασικά εργαλεία σε υπολογιστικά φύλλα, για παράδειγμα πώς κάνουμε οικονομικό προϋπολογισμό (π.χ. πώς καταγράφουμε στο Excel τα πιθανά έσοδα και έξοδά μας) ή πώς βγάζουμε μέσο όρο ή πώς κάνουμε κάποιο γράφημα.

στ) Μάθημα 6^ο: Θα μπορούσε να διδαχθεί πώς δημιουργούμε έναν λογαριασμό σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ένα δωρεάν ιστολόγιο κ.ά.

Η έκταση και το βάθος των θεμάτων της δράσης εξαρτάται από τον συνολικό χρόνο που διαθέτουν οι εθελοντές/τριες εκπαιδευτές/τριες, οι εκπαιδευόμενοι/ες καθώς και τη διαθεσιμότητα του σχολικού εργαστηρίου.

Επικοινωνία_Διάχυση [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες θα μπορούσαν να επικοινωνήσουν τις δραστηριότητες της δράσης στον Δήμο όπου ανήκουν ζητώντας να κοινοποιηθεί η πρωτοβουλία στους/στις δημότες/ισσες.

Στο τέλος της δράσης θα μπορούσαν, με τη συναίνεση των εκπαιδευομένων, να δημοσιοποιηθούν (σε βίντεο ή κάποιο άρθρο στην ιστοσελίδα του σχολείου ή του Δήμου ή τοπικών εφημερίδων και ιστοσελίδων) οι εντυπώσεις των εκπαιδευόμενων. Για παράδειγμα, θα ήταν πολύ ωραίο να δει κανείς ζωντανά πόσο χαρά πήρε ο παππούς και η γιαγιά που τώρα ξέρουν να επικοινωνούν μέσω ψηφιακών εργαλείων εξ αποστάσεως με τα εγγόνια τους ή συγγενείς που βρίσκονται μακριά.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Ο αναστοχασμός έχει ως στόχο να αναδείξει τα συναισθήματα, τις γνώσεις, τις νέες εμπειρίες που οι μαθητές/τριες βίωσαν κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων της δράσης. Ο/Η εκπαιδευτικός θα μπορούσε να καλέσει τους/τις μαθητές/τριες να συζητήσουν καθένα από τα εξής ερωτήματα:

- Ποιες άλλες κοινωνικές ομάδες μπορεί να έχουν την ανάγκη των δραστηριοτήτων της δράσης που υλοποιήθηκαν;
- Πώς μπορεί μια δράση σαν και αυτή να επιδράσει στην ποιότητα ζωής των ωφελούμενων;
- Τι κερδίσαμε εμείς σε γνωστικό και συναισθηματικό επίπεδο υλοποιώντας τη δράση;

❖ Τίτλος Δράσης

Σχεδιάζουμε ένα app για να προβάλλουμε τον τόπο που ζούμε

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 8, 9, 11, 13, 15

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Η δράση έχει ως στόχο οι μαθητές/τριες να αναδείξουν τον φυσικό (σημαντικούς φυσικούς πόρους, φυσικά μνημεία, κ.λπ.) και πολιτιστικό πλούτο (μνημεία, κτίρια, ιστορία κ.λπ.) του τόπου όπου ζουν, με λειτουργικό και σύγχρονο τρόπο, δημιουργώντας μία εφαρμογή (app) για κινητό τηλέφωνο.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για ΛΥΚΕΙΟ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ

Α΄ Λυκείου ⇔ Θεματικό πεδίο: Αλγοριθμική – Προγραμματισμός Υπολογιστικών Συστημάτων, Υπολογιστικά συστήματα και ψηφιακές συσκευές

Θεματική Ενότητα: Σχεδιασμός και ανάπτυξη προγραμμάτων, Υπολογιστικά συστήματα και ψηφιακές συσκευές

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της δράσης οι μαθητές/τριες να:

- γνωρίζουν καλύτερα τον φυσικό πλούτο και την πολιτιστική κληρονομιά του τόπου τους,
- αναφέρουν τους τρόπους πρόσβασης στην περιοχή τους και το κόστος των τρόπων αυτών,
- περιγράφουν τις διαθέσιμες υποδομές και τις ενδεχόμενες αδυναμίες τους για την εξυπηρέτηση τυχόν επισκεπτών στον τόπο τους,
- εφαρμόζουν ψηφιακές δεξιότητες που απαιτούνται για την ανάπτυξη του app,

- έρθουν σε μία πρώτη επαφή με τεχνικές ψηφιακού marketing (e-marketing).

Πεδίο Υλοποίησης

Το εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Ο/Η καθηγητής/τρια ανοίγει την συζήτηση στην τάξη θέτοντας την ερώτηση: «Εάν επισκέπτονταν το σχολείο μας μαθητές/τριες από μία ξένη χώρα μέσω ενός προγράμματος Erasmus, σε ποια μέρη με φυσικό ή πολιτιστικό ενδιαφέρον θα τους ξεναγούσατε και με ποια σειρά προτεραιότητας»; Οι μαθητές/τριες συζητούν μέσα στην τάξη για τα μέρη που θα ξεναγούσαν τους επισκέπτες/τριες-μαθητές/τριες.

Στη συνέχεια, τα μέρη αυτά καταγράφονται από έναν/μία μαθητή/τρια που έχει οριστεί από την τάξη ως υπεύθυνος/η (είτε με εθελοντική πρωτοβουλία είτε με ψηφοφορία εάν υπάρχουν περισσότεροι/ες εθελοντές/τριες), προκειμένου να δημιουργηθεί μία συγκεντρωτική λίστα.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [έως τρεις (3) διδακτικές ώρες]

Καταγράφεται ο συνολικός αριθμός των αξιοθέατων που ένας/μία επισκέπτης/τρια αξίζει να γνωρίσει προκειμένου να αποκομίσει μία θετική εμπειρία, αλλά και να κατανοήσει βαθύτερα την κουλτούρα, τα ήθη και τις ιστορικές αξίες του τόπου.

Στη συνέχεια, ξεκινούν οι αναθέσεις αρμοδιοτήτων. Αρχικά, ανατίθεται σε μαθητές/τριες να βρουν όσο το δυνατό περισσότερα στοιχεία για τα αξιοθέατα που πρέπει να προβληθούν.

Ταυτόχρονα, άλλοι/ες μαθητές/τριες καλούνται να φωτογραφίσουν ή να αναζητήσουν αντίστοιχο φωτογραφικό υλικό από το διαδίκτυο για τα αξιοθέατα και τις δραστηριότητες που μπορούν να πραγματοποιηθούν σε αυτά.

Επίσης, μαθητές/τριες πρέπει να καταγράψουν όλα τα μέσα με τα οποία κάποιος ή κάποια μπορεί να προσεγγίσει την περιοχή τους και να υπολογίσει το κόστος μεταφοράς των εναλλακτικών διαδρομών.

Στο επόμενο στάδιο, συγκεντρώνεται το υλικό και ανατίθεται σε κάποιον/α μαθητή/τρια να δημιουργήσει ένα app που θα το προβάλλει. Αν κανείς/μία

μαθητής /τρια δε ξέρει τη διαδικασία που απαιτείται προκειμένου να δημιουργηθεί ένα app για κινητό τηλέφωνο, τότε ο/η εκπαιδευτικός θα μπορούσε να θέσει το ερώτημα: «Υπάρχουν μαθητές/τριες που θα ήθελαν να μάθουν πως δημιουργείται ένα app»;

Η δράση αυτή άλλωστε θα μπορούσε να αποτελέσει μία αφορμή εμβάθυνσης στην επιστήμη της πληροφορικής, καθώς υπάρχουν πολλά ελεύθερα προγράμματα (π.χ. [MIT open courseware](#), [edx-try-it-intro-to-python](#), [Google for education/python](#)) στο διαδίκτυο που απευθύνονται σε αρχάριους/ες στον προγραμματισμό και βοηθούν άτομα που θέλουν να μάθουν να γράφουν κώδικα να αποκτήσουν μία πρώτη επαφή και να δημιουργήσουν το δικό τους app. Στη σχετική διαδικασία μπορεί να βοηθήσει τους/τις μαθητές ο/η καθηγητής/τρια Πληροφορικής.

Υλοποίηση [έως οκτώ (6) διδακτικές ώρες]

Κάθε τόπος είναι μοναδικός, οπότε θα αναφέρουμε μερικά μόνο παραδείγματα που θα μπορούσαν εναλλακτικά να αξιοποιηθούν. Αξίζει να γνωρίζουμε ότι ο τουρισμός είναι ένας κλάδος που συμμετέχει στη διαμόρφωση του 1/3 περίπου του Ακαθαρίστου Εγχωρίου Προϊόντος (ΑΕΠ) της χώρας μας, αφού πάνω από είκοσι (20) εκατομμύρια άτομα την επισκέπτονται ετησίως. Η δημιουργία λοιπόν ενός εξειδικευμένου app έχει ως στόχο την προβολή του τόπου και ταυτόχρονα τη βελτίωση της εμπειρίας των επισκεπτών/τριών. Οι παράγοντες, που προαναφέρθηκαν, συμβάλλουν στην ποιοτική αναβάθμιση αλλά και την ποσοτική αύξηση του τουριστικού προϊόντος.

Για παράδειγμα, σε έναν τόπο θα μπορούσαν να προβληθούν εκτός από τα αξιοθέατα και τα ιστορικά μνημεία (π.χ. μοναστήρια-εκκλησίες) και δραστηριότητες που θα μπορούσε ένας επισκέπτης ή μια επισκέπτρια να κάνει στον συγκεκριμένο τόπο (π.χ. ορειβασία, πεζοπορία, rafting, canoe-kayak, ποδηλασία βουνού, θαλάσσιο σκι, καταδύσεις, μοναδικά έθιμα). Είναι πολύ σημαντικό για έναν/μια πιθανό/ή επισκέπτη ή επισκέπτρια να έχει συγκεντρωμένη όλη την πληροφόρηση που χρειάζεται προκειμένου να γνωρίζει:

- με ποιον τρόπο μπορεί να προσεγγίσει το αξιοθέατο, το μνημείο ή τη δραστηριότητα για την οποία ενδιαφέρεται,
- ποια τοπικά ΜΜΜ ή ταξί θα μπορούσε να αξιοποιήσει,
- εάν στην περιοχή υπάρχει κέντρο υγείας ή νοσοκομείο, φαρμακείο προκειμένου να απευθυνθεί σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης,
- ποια είναι η πρόβλεψη για τον καιρό της περιοχής, συνδέοντας στο app εφαρμογές πρόβλεψης καιρού,

- την άποψη των προηγούμενων επισκεπτών και επισκεπτριών.

Το τελευταίο σημαίνει ότι η εφαρμογή πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα αξιολόγησης από τους επισκέπτες και τις επισκέπτριες.

Η εφαρμογή (app) θα μπορεί να ζητά από τους χρήστες να την αξιολογήσουν με βάση την κλίμακα Likert, λαμβάνοντας ανατροφοδότηση ως προς τα εξής χαρακτηριστικά:

1. Πόσο εύχρηστη βρίσκετε την εφαρμογή [όπου ένα (1) καθόλου εύχρηστη, όπου πέντε (5) εξαιρετικά εύχρηστη];
2. Πόσο χρήσιμες ήταν για εσένα οι πληροφορίες που άντλησες από την εφαρμογή [όπου ένα (1) καθόλου χρήσιμες, όπου πέντε (5) εξαιρετικά χρήσιμες];
3. Πόσο πιθανό είναι να συστήσεις την εφαρμογή σε κάποιον/α άλλον/η [όπου ένα (1) καθόλου πιθανό, όπου πέντε (5) εξαιρετικά πιθανό];
4. Σε τι βαθμό το συγκεκριμένο app επηρέασε την απόφασή σου να επισκεφθείς (π.χ. την Επίδαυρο) [όπου ένα (1) δε με επηρέασε καθόλου, όπου πέντε (5) με επηρέασε εξαιρετικά];

Οι απαντήσεις στις παραπάνω ερωτήσεις θα δώσουν μία σημαντική ανατροφοδότηση στους/στις μαθητές/τριες που δημιούργησαν και υποστηρίζουν την εφαρμογή για τυχόν βελτιώσεις ή αναπροσαρμογή του περιεχομένου της.

Επικοινωνία_Διάχυση [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές/τριες αρχικά πρέπει να δημιουργήσουν ένα λογότυπο με το όνομα του app (π.χ. **explor**epidavros****) και να προωθήσουν τη δράση τους δημιουργώντας αντίστοιχους λογαριασμούς στα κοινωνικά μέσα. Με τον τρόπο αυτόν θα προωθούν τη δράση τους και θα διαχέεται η πρωτοβουλία τους. Επίσης, μέσω των κοινωνικών μέσων θα μπορεί όποιος/α το επιθυμεί να λύνει τις απορίες του ή τις απορίες της (π.χ. μέσω chatbot στο messenger) ή να διατυπώνει συγκεκριμένες ερωτήσεις. Επίσης, η επικοινωνία με τις δημοτικές αρχές και τους επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή είναι απαραίτητη, προκειμένου να συγκεντρωθεί όλο το πληροφοριακό υλικό που η εφαρμογή θα έχει (π.χ. δρομολόγια των ΜΜΜ, δημοτικές υπηρεσίες υγείας). Ο Δήμος θα μπορούσε να δημιουργήσει αφίσα και να παροτρύνει τους Δημότες να κατεβάσουν το app αλλά και να προωθήσει την πρωτοβουλία των μαθητών και των μαθητριών στα τοπικά ΜΜΕ μέσω δελτίου τύπου.

Τέλος, οι μαθητές/τριες θα μπορούσαν να δημιουργήσουν ένα βίντεο προώθησης, όπου θα εξηγούν την ιδέα τους και τον τρόπο λειτουργίας της εφαρμογής για κινητά τηλέφωνα και tablets που έχουν δημιουργήσει.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Ο αναστοχασμός έχει ως στόχο να αναδείξει τα συναισθήματα, τις γνώσεις, τις νέες εμπειρίες που οι μαθητές/τριες βίωσαν κατά τη διάρκεια της δράσης. Ο/Η εκπαιδευτικός θα μπορούσε λοιπόν να θέσει στην τάξη την εξής ερώτηση: Θα ήθελα ο/η καθένας/μία από εσάς να πάρει δεκαπέντε (15) λεπτά χρόνο και να γράψει σε μία κόλα χαρτί, τι αποκόμισε από τη συμμετοχή του στις δραστηριότητες της δράσης ξεκινώντας από τα πιο σημαντικά σε μία φθίνουσα κατάταξη.

Στη συνέχεια, ξεκινά η συζήτηση στην τάξη όπου ο/η ένας/μία μαθητής/τρια μετά τον/την άλλο/η τοποθετούνται σχετικά με την επίδραση που κατά την γνώμη τους η δράση αυτή είχε στους/στις ίδιους/ες, στο σχολείο, στην κοινότητα.

❖ Τίτλος Δράσης

Αναλαμβάνουμε δράση για τα δικαιώματα των ζώων

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 11, 15, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Φιλοζωία

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες ευαισθητοποιούνται σε θέματα κακοποίησης ζώων. Ενημερώνονται σχετικά μέσω ιστοσελίδων, αλλά και επικοινωνώντας με φιλοζωικές οργανώσεις. Σχεδιάζουν, οργανώνουν και υλοποιούν μία εκδήλωση ευαισθητοποίησης για τα δικαιώματα των ζώων τόσο για τη σχολική όσο και για την ευρύτερη κοινότητα με παρουσιάσεις, βίντεο, debate, ομιλίες εκπροσώπων φιλοζωικών οργανώσεων και βιωματικές δραστηριότητες. Επιπλέον, σχεδιάζουν, οργανώνουν και υλοποιούν κλιμακούμενα ένα ποθ (ένα κινητικό/χοροδραματικό δρώμενο), αρχικά στην αυλή του σχολείου, στη συνέχεια σε έναν πεζόδρομο ή μια δημοφιλή πλατεία της γειτονιάς και τέλος σε ένα από τα πιο κεντρικά σημεία της πόλης όπως για παράδειγμα έναν σταθμό του μετρό, με στόχο πάντα την ευαισθητοποίηση της κοινότητας για τα δικαιώματα των ζώων.

Μάθημα ή Θεματική Ενότητα/Τομέας του Εργαστηρίου Δεξιοτήτων που εντάσσεται

Πρόγραμμα Σπουδών (2023) για ΛΥΚΕΙΟ

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

Α΄ Λυκείου ⇒ Θεματικό πεδίο: 3.5 Κοινωνικοοικονομικές προεκτάσεις, Θεματική Ενότητα: 3.5.2 Κοινωνικοεπιστημονικά ζητήματα.

Β΄ Λυκείου ⇒ Θεματικό Πεδίο: 2.2 Διαδικασίες ρύθμισης βιολογικών συστημάτων, Θεματική Ενότητα: 2.2.1 Διαταραχές οικοσυστημάτων – Διαχείριση – Αειφορία

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ & ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Α΄ Λυκείου: Θεματικό Πεδίο: 4. Η κοινωνία των πολιτών

Θεματικές Ενότητες: 4.1 Η κοινωνία των πολιτών και οι μορφές της, 4.2 Κοινωνικά κινήματα - Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, 4.3 Ομάδες συμφερόντων, ομάδες άσκησης επιρροής και ομάδες ενδιαφέροντος.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση της δράσης οι μαθητές/τριες να:

- συλλέγουν πληροφορίες από έγκυρες πηγές στο διαδίκτυο ή από επικοινωνία με φορείς, όπως φιλοζωικές οργανώσεις σχετικά με την κακοποίηση των ζώων,
- ευαισθητοποιούν τη σχολική και την ευρύτερη κοινότητα σε θέματα που αφορούν στα δικαιώματα των ζώων μέσω σχεδιασμού, οργάνωσης και υλοποίησης εκδηλώσεων,
- υπερασπίζονται τη σημασία της ενεργού συμμετοχής σε δράσεις για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ζώων,
- εκφράζουν τις απόψεις τους για την αναγκαιότητα σεβασμού των δικαιωμάτων των ζώων μέσω δράσεων ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης της σχολικής και της ευρύτερης κοινότητας.

Πεδίο Υλοποίησης

Η αυλή ή άλλοι χώροι του σχολείου, ο πεζόδρομος ή η πλατεία δίπλα στο σχολείο, πολυσύχναστοι σταθμοί ΜΜΕ ή κάποια κεντρική πλατεία της περιοχής.

Φάσεις Υλοποίησης

Διερεύνηση [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Οι μαθητές και οι μαθήτριες διαβάζουν ένα άρθρο στο διαδίκτυο σχετικά με απαγορευμένες κυνομαχίες. Συζητούν το άρθρο, προβληματίζονται και αναφέρουν δικές τους ιστορίες/εμπειρίες ζώων τα οποία υποφέρουν στα χέρια ανθρώπων. Ενδεικτικά ενδεχομένως να αναφερθούν σε κοκορομαχίες, γαϊδουροκαβαλαρίες, ζώα σε κλουβιά, ζώα διαρκώς δεμένα, ζώα υπό εξαφάνιση ή υποσιτισμένα ζώα.

Οι μαθητές/τριες σε ομάδες συγκεντρώνουν σχετικό ενημερωτικό υλικό με αναζητήσεις στο διαδίκτυο, αλλά και επικοινωνία με φορείς, όπως φιλοζωικές οργανώσεις, ακόμα και επιτόπιες επισκέψεις στους χώρους αυτών των φορέων.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Με το υλικό που συγκεντρώνουν οι μαθητές/τριες ετοιμάζουν ψηφιακές παρουσιάσεις (π.χ. ppt) ή/και αφίσες ψηφιακά οι οποίες αφορούν στα δικαιώματα των ζώων.

Συζητούν και αποφασίζουν να αναλάβουν δράση με στόχο να ακουστεί η φωνή τους, η οποία στην ουσία εκφράζει και υπερασπίζεται τα δικαιώματα των ζώων.

Σχεδιάζουν, μοιράζουν αρμοδιότητες και ρόλους, οργανώνουν, υλοποιούν και κλιμακώνουν τη δράση τους για την ευαισθητοποίηση της σχολικής αρχικά και της ευρύτερης στη συνέχεια κοινότητας. Αναζητούν στο διαδίκτυο τρόπους με τους οποίους άμεσα μπορούν να τραβήξουν την προσοχή των ανθρώπων της ευρύτερης κοινότητας που κυκλοφορούν γύρω τους και στη συνέχεια να εκφράσουν το μήνυμά τους. Με αφορμή βίντεο ή αποσπάσματα ταινιών επιλέγουν να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν ακόμα και ένα mob.

Υλοποίηση [δύο έως τρεις(2-3) διδακτικές ώρες]

Αρχικά, οι μαθητές/τριες προχωρούν σε διαχείριση ανθρώπινων και οικονομικών πόρων, προετοιμάζουν αφίσες, πρόσκληση, τεχνική υποστήριξη, συντονισμό και, ό,τι υλικό χρειαστεί κατά την εκδήλωση, επικοινωνία με προσκεκλημένους ανθρώπους και φορείς.

Η εκδήλωση μπορεί να πραγματοποιηθεί σε χώρο του σχολείου ενδεικτικά μπορεί να περιλαμβάνει:

- έκθεση αφισών και παρουσιάσεων μαθητών/τριών,
- προβολή σύντομων βίντεο ή podcasts που έχουν εντοπίσει ή έχουν δημιουργήσει οι μαθητές/τριες,
- διεξαγωγή ενός debate με κεντρικό ερώτημα και τίτλο «Είναι θεμιτή η εκμετάλλευση των ζώων από τον άνθρωπο;», με τους/τις μαθητές/τριες χωρισμένους/ες σε δύο ομάδες και το κοινό να αποφασίζει τον «νικητή»,
- ομιλίες επιστημόνων ή/και εκπροσώπων φιλοζωικών οργανώσεων,
- μια δραστηριότητα με εμπυχωτές/τριες τους/τις ίδιους/ες τους/τις μαθητές/τριες και τίτλο «Παίρνω θέση».

Σε αυτή την τελευταία δραστηριότητα, η οποία προτείνεται, παρουσιάζεται ένα μακρύ σκοινί στα άκρα του οποίου τοποθετούνται γραμμένες σε χαρτί οι δηλώσεις: «Συμφωνώ» και στο άλλο «Διαφωνώ». Οι μαθητές/τριες έχουν προετοιμάσει επτά-οκτώ (7-8) αμφιλεγόμενες δηλώσεις. Τις διαβάζουν μία μία. Οι συμμετέχοντες/ουσες στην εκδήλωση καλούνται να μετακινηθούν

και ακινητοποιηθούν όσο πιο κοντά ή μακριά επιθυμούν από το «Συμφωνώ» ή «Διαφωνώ» κάθε φορά που ακούν μία δήλωση. Όλα τα ερωτήματα αφορούν στο θέμα της εκμετάλλευσης των ζώων από τον άνθρωπο. Για παράδειγμα, μπορούν να αξιοποιηθούν δηλώσεις του τύπου: «είναι θεμιτό να χρησιμοποιούνται ως πειραματόζωα για την έρευνα και τις δοκιμές σε νέα φάρμακα», «Τα ζώα είναι θεμιτό να διαμένουν σε ζωολογικούς κήπους επειδή έχουν γεννηθεί σε αυτούς», «Τα ζώα είναι θεμιτό να εκτρέφονται για την παραγωγή γούνινων ειδών» ή «Τα ζώα είναι θεμιτό να εκτρέφονται προκειμένου να αποτελέσουν θηράματα σε κυνήγι». Οι συμμετέχοντες/ουσες αφού τοποθετηθούν κατά μήκος του σχοινού καλούνται να σχολιάσουν τις επιλογές τους. Η δραστηριότητα ολοκληρώνεται με τον αναστοχασμό της ομάδας σε κύκλο.

Μια επόμενη ημέρα, ξαφνικά στην αυλή του σχολείου αρχικά, στον πεζόδρομο ή στην πλατεία της γειτονιάς στη συνέχεια και τελικά σε ένα πολυσύχναστο σταθμό κάποιου ΜΜΜ οι μαθητές/τριες θα στήσουν και θα υλοποιήσουν ένα “mob”! Μια κινητική/χοροδραματική παράσταση. Οι συμμετέχοντες/ουσες σε ένα mob, το οποίο χρησιμοποιείται και ως πρακτική έκφρασης με συγχρονισμένες κινήσεις συνεργάζονται και μέσα από ένα αναπαραστατικό δρώμενο δηλώνουν την υποστήριξή τους σε ένα συγκεκριμένο θέμα/αίτημα. Οι μαθητές/τριες, λοιπόν, σχεδιάζουν ένα κινητικό δρώμενο, το οποίο δε γίνεται αντιληπτό από τους περαστικούς πολίτες εξ αρχής, αλλά τους ξαφνιάζει όταν μέσα από το πλήθος ξεκινούν πολλοί/ες μαθητές/τριες μέσα από χορογραφημένη κίνηση συντονισμένα και φορώντας μάσκες ζώων να τραβούν την προσοχή και να παρουσιάζουν μια σύντομη παράσταση χρησιμοποιώντας το σώμα τους, πλακάτ με τα δικαιώματα των ζώων, δυνατή μουσική, ίσως και φωτορυθμικά. Στο τέλος της παράστασης μοιράζουν φυλλάδια με τα βασικά δικαιώματα των ζώων στον κόσμο που έχει μαζευτεί. Η πρώτη πρόβα θα γίνει στην αυλή του σχολείου, η δεύτερη παρουσίαση θα γίνει σε κεντρικό σημείο της γειτονιάς από το οποίο περνά πολύς κόσμος και η τελική παράσταση θα υλοποιηθεί και θα απευθύνεται προς το ευρύ κοινό του Δήμου σε κάποιο κεντρικό σημείο. Η παράσταση αυτή θα αποτελεί μια μορφή διαμαρτυρίας και δήλωση εναντίωσης προς την κακοποίηση των ζώων και την παραβίαση των δικαιωμάτων τους σε ανοικτό δημόσιο χώρο με θεατές πολλούς ανθρώπους.

Επικοινωνία_Διάχυση [έως δύο (2) διδακτικές ώρες]

Το mob θα βιντεοσκοπηθεί και δεν θα υπάρχει πρόβλημα με προσωπικά δεδομένα, αφού οι μαθητές/τριες φορούν μάσκες (φυσικά, θα έχει ζητηθεί άδεια για τη συμμετοχή και τη βιντεοσκόπησή τους από τους γονείς/κηδεμόνες τους). Το βίντεο θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα ή/και σε κοινωνικά

δίκτυα του σχολείου. Φωτογραφίες από τις εκδηλώσεις, αφίσες, παρουσιάσεις και ό,τι άλλο προκύψει ως τελικό προϊόν από τις δραστηριότητες της δράσης θα αναρτηθούν επίσης στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Αναστοχασμός [μία (1) διδακτική ώρα]

Οι μαθητές/τριες σε κύκλο θα συζητήσουν και θα αναστοχαστούν με αφορμή όσα συνέβησαν κατά τη διάρκεια της δράσης. Θα εκφράσουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους μετά τις δραστηριότητες τους σε δημόσιο χώρο, αν, για παράδειγμα άλλαξαν άποψη σε κάποιο ζήτημα σχετικά με τα δικαιώματα των ζώων. Θα διατυπώσουν απόψεις και τη διάθεσή τους για το ενδεχόμενο να συνεχίσουν με ανάλογες δράσεις και σε άλλα θέματα στα οποία θεωρούν σημαντικό να παρέμβουν στη δημόσια σφαίρα, για παράδειγμα το θέμα της κλιματικής αλλαγής.

Μέρος Γ

Ενδεικτικά πρόσθετα παραδείγματα
(με σύντομη περιγραφή)
Δράσεων Ενίσχυσης της
Ενεργού Πολιτειότητας και πηγές
άντλησης περαιτέρω ιδεών

Ενδεικτικές πρόσθετες Δράσεις για Νηπιαγωγείο, Α' - Β' - Γ' Δημοτικού

❖ Τίτλος Δράσης

Μια εναλλακτική γιορτή για όλους και όλες!

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 12, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων

Σύντομη περιγραφή

Η προετοιμασία και υλοποίηση μιας γιορτής στην αυλή του σχολείου αποτελεί μια ευκαιρία τόσο για την ενίσχυση του αισθήματος του ανήκειν στην κοινότητα και τη δημιουργία θετικών κοινωνικών δεσμών και δικτύων, βασική προϋπόθεση για ανάληψη μελλοντικών πρωτοβουλιών ενεργού πολιτειότητας, όσο και για την προαγωγή τρόπων αναψυχής χωρίς περιβαλλοντική επιβάρυνση. Η γιορτή επιτρέπει σε μαθητές και σε μαθήτριες που συνήθως αποκλείονται από κοινωνικές δραστηριότητες να αισθανθούν αποδεκτά και ενσωματωμένα μέλη της κοινότητας του σχολείου. Για την υλοποίηση μιας περιβαλλοντικά φιλικής γιορτής χρήσιμο θα ήταν όλοι οι συμμετέχοντες και όλες οι συμμετέχουσες να έρθουν με τα δικά τους σκεύη, σπιτικό φαγητό και χειροποίητα δώρα όλα ει δυνατόν φτιαγμένα από ανακυκλώσιμα υλικά ή άλλα υλικά φιλικά προς το περιβάλλον. Με αυτό τον τρόπο, μαθαίνουν να σέβονται το περιβάλλον και τη διαφορετικότητα. Μέσα από αυτήν την εμπειρία, ακόμα και οι γονείς έχουν την ευκαιρία να γνωριστούν, να δημιουργήσουν δίκτυα υποστήριξης, ενισχύοντας έτσι το αίσθημα κοινότητας μεταξύ τους και να υιοθετήσουν φιλικά περιβαλλοντικές συμπεριφορές.

❖ Τίτλος Δράσης

Μερικά καπάκια για μοναδικές πράξεις προσφοράς:
Συλλέγουμε και στηρίζουμε

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 10, 11, 12, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες συζητούν για τις ανάγκες των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες - αναπηρία και ειδικότερα για την καθημερινότητα ατόμων που κινούνται με αναπηρικά αμαξίδια αξιοποιώντας σχετικά αναγνώσματα από παραμύθια και ιστορίες, βίντεο από το διαδίκτυο κ.λπ. Στη συνέχεια, παρουσιάζεται η δράση συλλογής πλαστικών καπακιών για την αγορά και προσφορά αναπηρικών αμαξιδίων που υλοποιείται από δήμους, φορείς, συλλόγους και οργανώσεις (ενδεικτικά:

<http://www.agapigiazwi.com/2020/10/blog-post.html>,

[https://edu.klimaka.gr/drasthriothtes/genika/600-plastika-kapakia-gia-](https://edu.klimaka.gr/drasthriothtes/genika/600-plastika-kapakia-gia-anapiriko-amaxidio)

[anapiriko-amaxidio](https://kede.gr/peiraias-17-kardies-opou-syllegontai-kapakia-gia-tin-agera-anapirikon-amaxidion-topothetise-o-dimos), [https://kede.gr/peiraias-17-kardies-opou-syllegontai-](https://kede.gr/peiraias-17-kardies-opou-syllegontai-kapakia-gia-tin-agera-anapirikon-amaxidion-topothetise-o-dimos)

[kapakia-gia-tin-agera-anapirikon-amaxidion-topothetise-o-dimos](https://thessaloniki.gr/efpathis-omades/atoma-me-anapiria/keep-onmoving), [https://thessaloniki.gr/efpathis-omades/atoma-me-anapiria/keep-](https://thessaloniki.gr/efpathis-omades/atoma-me-anapiria/keep-onmoving)

[onmoving](https://thessaloniki.gr/efpathis-omades/atoma-me-anapiria/keep-onmoving)).

Συζητείται η διττή σημασία των δραστηριοτήτων σε σχέση με την ανακύκλωση αλλά και την υποστήριξη ατόμων που έχουν ανάγκη. Στη συνέχεια, εφόσον είναι εφικτό, καλούνται εκπρόσωποι των φορέων να μιλήσουν με τους/τις μαθητές/τριες, να απαντήσουν σε ερωτήματα και να παρουσιάσουν περαιτέρω λεπτομέρειες για σχετικές δραστηριότητες (πόσα καπάκια χρειάζεται να συλλεχθούν, πώς συλλέγονται, πώς γίνεται η αγορά του αμαξιδίου, πώς και σε ποιον προφέρεται κ.λπ.). Ακολουθεί τοποθέτηση σημείου συλλογής καπακιών στο χώρο του σχολείου με τους/τις μαθητές/τριες να προσθέτουν σε τακτική βάση καπάκια που συλλέγουν, παρακολουθώντας τον βαθμό επίτευξης του στόχου με τον φορέα που θα συνεργαστούν. Συζητείται η σημασία της συλλογικής προσπάθειας όλων των εμπλεκόμενων δομών (π.χ. άλλα σχολεία, υπηρεσίες κ.λπ.) που συνεργάζονται για την αγορά του αμαξιδίου.

- ❖ **Τίτλος Δράσης**
Ένα αλλιώτικο κλιμακοστάσιο!
- ❖ **Επίπεδο**
Νηπιαγωγείο - Α΄ - Β΄ - Γ΄ Δημοτικού
- ❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**
4, 16, 17
- ❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**
Συνύπαρξη στην κοινότητα

Σύντομη περιγραφή

Η ανάδειξη φράσεων από σημαντικούς ανθρώπους για τη συνύπαρξη μπορεί να αποτελέσει μια εξαιρετική ευκαιρία για την έμπνευση και την ευαισθητοποίηση της κοινότητας. Μέσω της υλοποίησης μιας σχετικής δράσης, οι μαθητές/τριες μελετούν το έργο σημαντικών προσωπικοτήτων, που έχουν αφιερώσει τη ζωή τους στη σημασία της συνύπαρξης και της αποδοχής. Αναζητούν σύντομες φράσεις με μεστό περιεχόμενο που αντιπροσωπεύουν τις αξίες της αλληλεγγύης, της συνεργασίας και της συνύπαρξης. Κάθε φράση μπορεί να εκτυπωθεί με φωτογραφικό υλικό και κάποιες πληροφορίες, να τοποθετηθεί στο κλιμακοστάσιο του σχολείου δίνοντας την ευκαιρία προσωπικής σύνδεσης και νοηματοδότησης για κάθε μαθητή/τρια που ανεβοκατεβαίνει τη σκάλα στις διάφορες στιγμές στο σχολείο του. Οι μαθητές /τριες συμμετέχουν στη διαδικασία, συλλέγοντας υλικό, επιλέγοντας τις φράσεις, βοηθώντας στην εκτύπωση και στην τοποθέτησή τους. Με αυτόν τον τρόπο, θα δημιουργηθεί ένα περιβάλλον το οποίο προάγει τη θετική συνύπαρξη και ενισχύει την ενότητα και την αλληλεγγύη στο σχολικό περιβάλλον. Οι μαθητές/τριες οικειοποιούνται τον σχολικό χώρο, συνδέονται μαζί του και ενισχύεται ο σεβασμός τους προς τον δημόσιο χώρο.

❖ Τίτλος Δράσης

Η δική μας Γκουέρνικα: Ένα έργο με σπουδαίο μήνυμα

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο - Α΄ - Β΄ - Γ΄ Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Συνύπαρξη στην κοινότητα

Σύντομη περιγραφή

Η δράση αποσκοπεί στη δημιουργία ενός κοινού καλλιτεχνικού έργου μεταξύ δύο ή περισσότερων σχολείων της περιοχής (όμορα σχολεία, συνεργασία Νηπιαγωγείου-Δημοτικού ενθαρρύνοντας και τη μετάβαση στο Δημοτικό, σχολεία γενικής και ειδικής αγωγής, σχολεία διαπολιτισμικά κ.λπ.). Αρχικά, οι μαθητές/τριες συζητούν για τον πόλεμο και τις καταστροφικές του συνέπειες με αφόρμηση ιστορικά γεγονότα, επικαιρότητα, αφηγήματα από τη λογοτεχνία που περιγράφουν τον τρόπο που βίωσε τον πόλεμο ένα παιδί. Επιπλέον επισημαίνεται ότι πρόκειται για ένα θέμα που αφορά όλους και όλες και είναι σημαντικό να επισημαίνουμε την ανάγκη για ειρήνη και παύση των πολέμων με διάφορους τρόπους. Παρουσιάζονται καλλιτεχνικά έργα όπως η *Γκουέρνικα* του Πάμπλο Πικάσο ή άλλες συναφείς με το ζήτημα της ειρήνης εικόνες ή πίνακες ζωγραφικής. Οι μαθητές/τριες συζητούν με ποια άλλα σχολεία-τάξεις της περιοχής μπορούν να συνεργαστούν, ώστε να συνθέσουν ένα κοινό έργο/σύνθεση ζωγραφιών και μηνυμάτων που θα φιλοξενηθεί σε χώρο που θα παραχωρηθεί από τον δήμο/κοινότητά μας. Στη συνέχεια προσκαλούνται οι μαθητές/τριες να αποτυπώσουν μηνύματα και ζωγραφιές που αναδεικνύουν την σπουδαιότητα της ειρηνικής διαβίωσης των λαών και τις καταστροφικές συνέπειες του πολέμου. Υλοποιούνται από τους/τις μαθητές/τριες όλες οι ενέργειες της σύνθεσης (συλλογή των έργων, αποτύπωση, περίγραμμα κάδρου) και ενεργοποιούνται με πρωτοβουλία των συμμετεχόντων/ουσών στη δράση σχετικοί φορείς και σύλλογοι της περιοχής (σύλλογοι γονέων, φορείς του Δήμου κ.λπ.) για το σημείο τοποθέτησης του συλλογικού έργου.

❖ Τίτλος Δράσης

Με τις κούκλες μιλάμε για τα δύσκολα

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις

Σύντομη περιγραφή

Μαθητές και μαθήτριες από περιοχές που έχουν πληγεί από πυρκαγιές, πλημμύρες ή σεισμούς έρχονται σε επικοινωνία διαδικτυακά με μαθητές/τριες από άλλες επίσης πληγείσες περιοχές. Μέσα από επιστολές ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, κάρτες, ζωγραφιές προσφέρονται ευκαιρίες δικτύωσης. Οι μαθητές/τριες προετοιμάζουν κούκλες με μορφή φυτών, ζώων και ανθρώπων που μέσα από αυτοσχέδιες παραστάσεις κουκλοθέατρου αφηγούνται τρόπους που τα παιδιά μπορούν να νιώσουν καλύτερα ακόμα και κάτω από δύσκολες καταστάσεις. Οι παραστάσεις μπορεί να βιντεοσκοπηθούν ή να δημιουργηθεί ένα κοινό ηλεκτρονικό έντυπο με ζωγραφιές και κάρτες των παιδιών. Η δικτύωση αυτή καλλιεργεί το αίσθημα της αλληλεγγύης και της συνεργασίας, ενώ συμβάλλει και στην ψυχολογική υποστήριξη των μαθητών και μαθητριών που έχουν βιώσει τραυματικά γεγονότα λόγω φυσικών καταστροφών. Οι μαθητές/τριες ευαισθητοποιούνται σε ό,τι αφορά κοινωνικές ανάγκες και ενθαρρύνονται να αναλάβουν δράση για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής της δικής τους και άλλων παιδιών.

❖ Τίτλος Δράσης

Μικροί πρεσβευτές καλής θέλησης

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 10, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις

Σύντομη περιγραφή

Η δράση αποσκοπεί στην ενδυνάμωση των μικρών μαθητών/τριών να καταστούν ενεργοί κοινωνικοί παράγοντες μέσα από δημιουργικές και πολυδιάστατες δραστηριότητες. Ως «πρεσβευτές καλής θέλησης» καλούνται να εκφραστούν καλλιτεχνικά και να επικοινωνήσουν μηνύματα ελπίδας, αλληλεγγύης και φροντίδας για το περιβάλλον και συνανθρώπους σε καταστάσεις ανάγκης. Χρησιμοποιώντας κανάλια έκφρασης όπως είναι η ζωγραφική, η κατασκευή, η μουσική και η ψηφιακή αφήγηση, δημιουργούν έργα που απεικονίζουν τις ιδέες τους για ένα καλύτερο κόσμο. Αυτά τα έργα στη συνέχεια τα μοιράζονται με την εκπαιδευτική και την τοπική κοινότητα, μεταδίδοντας μηνύματα καλοσύνης και θετικής αλλαγής. Εκπαιδευτικοί και γονείς υποστηρίζουν ενεργά αυτή τη διαδικασία, καθοδηγώντας τους μαθητές και τις μαθήτριες να εξερευνήσουν θέματα όπως η διαφορετικότητα, η φροντίδα του περιβάλλοντος, η συνεργασία και η συμπερίληψη, η αλληλεγγύη προς συνανθρώπους σε ανάγκη, ενώ ταυτόχρονα τα ενθαρρύνουν να αναπτύξουν τις δικές τους ιδέες και να προβληματιστούν για τις σύγχρονες προκλήσεις της κοινωνίας μας. Μέσω αυτής της δράσης, οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να εκφράζονται, να συνεργάζονται και να επικοινωνούν με σκοπό την προαγωγή θετικών αξιών και τη δημιουργία ενός αλληλέγγυου και συμπεριληπτικού κοινωνικού περιβάλλοντος.

❖ Τίτλος Δράσης

Μεγάλοι μην καπνίζετε γιατί...

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο-Α'-Β'-Γ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού
(υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα)

Σύντομη περιγραφή

Μέσα από την πολύπλευρη ενημέρωσή τους (μέσω διαβάσματος, παρουσιάσεων, συνεντεύξεων με επαγγελματίες υγείας κ.λπ.) για τις βλαβερές συνέπειες του καπνίσματος, οι μαθητές/τριες οργανώνουν μια αντικαπνιστική εκστρατεία που απευθύνεται πρωτίστως στους γονείς. Η εκστρατεία μπορεί να περιλαμβάνει παρουσιάσεις, εικαστικές δημιουργίες, μουσικοθεατρικά δρώμενα ή άλλους τρόπους για την προβολή των αρνητικών συνεπειών τόσο του ενεργητικού, όσο και του παθητικού καπνίσματος το οποίο βλάπτει κυρίως τα ίδια τα παιδιά. Επιπλέον, μπορεί να περιλαμβάνει καθαρισμό δημόσιων χώρων από αποτσίγαρα και διαμόρφωση αντικαπνιστικών μηνυμάτων, που μπορούν να αναρτηθούν σε πολυσύχναστους χώρους της γειτονιάς.

❖ Τίτλος Δράσης

Τα δικαιώματά μας στην καθημερινότητα

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 3, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού
(υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα)

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες συζητούν σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού στην καθημερινή τους ζωή, αναστοχαζόμενοι/ες ποιες στιγμές της καθημερινότητας αντιστοιχούν σε ποια δικαιώματά τους. Η τάξη χωρίζεται σε ομάδες και κάθε ομάδα αναλαμβάνει ένα από τα δικαιώματα του παιδιού και αναπαριστά με μια ζωγραφιά ένα στιγμιότυπο που αντιπροσωπεύει το δικαίωμα αυτό στην καθημερινότητά τους (π.χ. ζωγραφιά παιδιού που πηγαίνει στο σχολείο για το δικαίωμα στην εκπαίδευση). Οι ζωγραφιές συγκεντρώνονται σε έκθεση ζωγραφικής στο σχολείο και μπορούν να τοιχοκολληθούν σε εμφανές σημείο ώστε να είναι ορατές σε όλη τη σχολική κοινότητα. Η δράση μπορεί να περιλαμβάνει και πρόσκληση των γονέων στο σχολείο, καθώς και πρόσκληση εκπροσώπου από φορέα που υποστηρίζει τα δικαιώματα των παιδιών (π.χ. δίκτυο για τα δικαιώματα του παιδιού, συνήγορος του παιδιού).

❖ Τίτλος Δράσης

Χρώματα χωρίς αρώματα...

❖ Επίπεδο

Νηπιαγωγείο-Α΄-Β΄-Γ΄ Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

11, 12, 13, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Με αφετηρία την προστασία του περιβάλλοντος στην πόλη που ζουν, οι μαθητές/τριες διερευνούν αν στη γειτονιά τους υπάρχουν επαρκή είδη κάδων απορριμμάτων ανάλογα με το περιεχόμενο και το χρώμα (μπλε κάδοι, γαλάζιοι κάδοι, κόκκινοι κάδοι κ.λπ.), ώστε στη διαδικασία της ανακύκλωσης να συμμετέχουν όλοι και όλες, να μην ρυπαίνουν το περιβάλλον και να εξοικονομούν ενέργεια και πρώτη ύλη. Στις δραστηριότητες της δράσης περιλαμβάνεται η καταγραφή και η ενημέρωση της τοπικής αυτοδιοίκησης για ελλείψεις στην πόλη που ζουν.

- ❖ **Τίτλος Δράσης**
Φτιάχνουμε τον σχολικό κήπο - συμβάλλουμε στο πράσινο
- ❖ **Επίπεδο**
Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού
- ❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**
4, 11, 15, 17
- ❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**
Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες με αφορμή ένα παραμύθι, μια ιστορία, μια εικόνα ή ένα γεγονός που μπορεί να αφορά την καταστροφή της φύσης ή και αλλαγές στη φύση λόγω καιρού/εποχών, συζητούν για τη σημασία και τα οφέλη των φυτών και των δέντρων στη ζωή μας (π.χ. εμπλουτίζουν τον αέρα που αναπνέουμε, αποτελούν τροφή για ανθρώπους και ζώα, προσφέρουν δροσιά το καλοκαίρι και προστασία τον χειμώνα). Στη συνέχεια οι μαθητές/τριες με τον/την εκπαιδευτικό αναζητούν χώρο στην αυλή του σχολείου ή στη γειτονιά για να φτιάξουν έναν μικρό κήπο (π.χ. με μυρωδικά βότανα, φυτά) ενδεχομένως και σε συνεργασία με όμορα σχολεία ή/και με τη συμμετοχή γονέων/κηδεμόνων. Η δράση μπορεί να ολοκληρωθεί με μια εκδήλωση που θα περιλαμβάνει ποιήματα και τραγούδια για τη σημασία του πράσινου και τους τρόπους που μπορούν οι άνθρωποι να το προστατεύσουν.

- ❖ **Τίτλος Δράσης**
Οι μέλισσες μάς χρειάζονται
- ❖ **Επίπεδο**
Νηπιαγωγείο-Α΄-Β΄-Γ΄ Δημοτικού
- ❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**
2, 3, 15, 17
- ❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**
Φιλοζωία

Σύντομη περιγραφή

Οι μέλισσες αποτελούν ένα κρίσιμο κομμάτι του φυσικού μας βιοτικού περιβάλλοντος και μια δράση που στοχεύει στη γνωριμία με αυτές αποτελεί ουσιαστικό βήμα για την προστασία τους. Μέσω της επικοινωνίας με οργανώσεις που διατηρούν μέλισσες σε αστικούς κήπους, οι μαθητές/τριες μπορούν να μάθουν περισσότερα για τον ρόλο και τη σημασία τους στη φύση, αφού όλο το οικοσύστημα βασίζεται στη λειτουργία της επικοινωνίας που δεν μπορεί να τελεστεί χωρίς τις μέλισσες. Η δράση μπορεί να περιλαμβάνει τη δημιουργία καταφυγίου για τις μέλισσες με φυτά που τις προσελκύουν, επίσκεψη σε μελισσοκομεία για γνωριμία με τη συνεργατική κοινότητα των μελισσών, πώς είναι κατασκευασμένη μια κυψέλη και τα μυστικά μιας κυψέλης, καθώς και την ανάδειξη της θρεπτικής αξίας του μελιού. Τέλος, η δράση μπορεί να συνδυαστεί με τη δωρεά μελιού από μελισσοκόμους της περιοχής το οποίο μπορεί να διατεθεί σε κάποια κοινωνική δομή υποστήριξης απόρων συμπολιτών.

- ❖ **Τίτλος Δράσης**
Σαν τους δεινόσαυρους;
- ❖ **Επίπεδο**
Νηπιαγωγείο - Α' - Β' - Γ' Δημοτικού
- ❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**
14, 15, 17
- ❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**
Φιλοζωία

Σύντομη περιγραφή

Με αφορμή ένα παιχνίδι με κάρτες ζώων, από τις οποίες ο/η εκπαιδευτικός αφαιρεί μία, ενώ οι μαθητές/τριες καλούνται να εντοπίσουν ποια κάρτα ζώου εξαφανίστηκε, ξεκινά μια συζήτηση με θέμα τα απειλούμενα είδη. Οι μαθητές/τριες εντοπίζουν στην τάξη εικόνες ζώων της Ελλάδας που είναι υπό εξαφάνιση, όπως χελώνα, φώκια, καφέ αρκούδα, τσακάλι, αργυροπελεκάνος. Συζητούν για όσα χρειάζονται τα ζώα για να ζήσουν και τις απειλές αυτών. Φτιάχνουν με πλαστελίνη ή κολάζ τον βιότοπο κάθε απειλούμενου ζώου και γύρω του ενδεχόμενες απειλές. Δημιουργούνται ηχητικά ενημερωτικά με τους μαθητές και τις μαθήτριες να μιλούν για τα ζώα υπό εξαφάνιση. Τα ενημερωτικά αποστέλλονται στους γονείς, σε μαθητές/τριες άλλων σχολείων, σε μια μη κυβερνητική οργάνωση για να συμπεριληφθούν στα ενημερωτικά νέα της (newsletter), σε μια εφημερίδα και ανεβαίνουν στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Ενδεικτικές πρόσθετες Δράσεις για Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

- ❖ Τίτλος Δράσης
Με τη δύναμη του κινηματογράφου
- ❖ Επίπεδο
Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού
- ❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη
4, 5, 10, 16, 17
- ❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας
Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων

Σύντομη περιγραφή

Πρόκειται για δράση που περιλαμβάνει ανοικτές κινηματογραφικές προβολές με επιλεγμένες ταινίες είτε σε κινηματογραφική αίθουσα είτε στην αυλή του σχολείου, καθώς και συζήτηση που επακολουθεί των προβολών, η οποία μπορεί να αποτελέσει ένα ισχυρό τρόπο επικοινωνίας και ανάλυσης θεμάτων όπως τα στερεότυπα, τα όρια για τους μαθητές και τις μαθήτριες και η ευαισθητοποίηση για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Με την προβολή ταινιών που αναδεικνύουν αυτά τα θέματα και τη διοργάνωση συζητήσεων μετά την προβολή, οι συμμετέχοντες/ουσες έχουν την ευκαιρία να ανοίξουν διάλογο, να μοιραστούν απόψεις και να αναζητήσουν λύσεις.

Σε αυτές τις προβολές, μπορεί να επιλεγούν ταινίες που αναδεικνύουν την ανθρώπινη εμπειρία και προκαλούν συναισθηματική ανταπόκριση σχετικά με δύσκολες καταστάσεις που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι. Η παρουσία ενός/μιας ειδικού, όπως ενός/μιας ψυχολόγου ή ενός/μιας κοινωνικής λειτουργού, ακόμα και ενός/μιας εθελοντή/τριας σε μη κυβερνητική οργάνωση, μπορεί να προσφέρει εμπειρίες και γνώσεις που θα ενισχύσουν τη συζήτηση και θα παράσχουν πρακτικές συμβουλές και υποστήριξη στους/στις συμμετέχοντες/ουσες. Σε συνέχεια των προβολών, ενδεχομένως, στο σχολείο να υλοποιηθούν διερευνήσεις με αξιοποίηση της θεατρικής φόρμας (π.χ. δραματοποιήσεις, αυτοσχεδιασμοί), εικαστικές δημιουργίες ή παραγωγή σχετικών αναστοχαστικών κειμένων.

❖ Τίτλος Δράσης

Παρουσιάζουμε τα δικαιώματά μας

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 5, 8, 10, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες διερευνούν τη δράση της Διεθνούς Αμνηστίας εστιάζοντας στη Δημοκρατία, στη Δικαιοσύνη, στη Διαφορετικότητα και στα Δικαιώματα (4Δ). Στο πλαίσιο αυτό συζητούν και προβληματίζονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα και για περιστατικά παραβίασής τους αξιοποιώντας κείμενα από την επικαιρότητα, δημοσιεύματα, ιστορικά γεγονότα, λογοτεχνικά κείμενα, ποίηση, εικαστικά έργα κ.λπ. Στη συνέχεια συνεργάζονται για τη διοργάνωση μιας εκδήλωσης ευαισθητοποίησης για τις δράσεις διεθνών φορέων, όπως η Διεθνής Αμνηστία στην ενεργοποίηση των πολιτών στην προάσπιση των δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων. Η δράση μπορεί να περιλαμβάνει παρουσιάσεις, εικαστικές δημιουργίες, μουσικοθεατρικά δράματα ή άλλους τρόπους για την προβολή της σημασίας της προστασίας των δικαιωμάτων των ανθρώπων και την ανάδειξη του ενεργού ρόλου του/της πολίτη στο πλαίσιο των αρχών της κοινωνικής δικαιοσύνης.

❖ Τίτλος Δράσης

Μια διαφορετική συνάντηση

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Συνύπαρξη στην κοινότητα

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες συζητούν για τη συνύπαρξη με διαφορετικούς πολιτισμούς και κουλτούρες. Αφορμή μπορεί να αποτελέσει μια συζήτηση/ένα παιχνίδι όπου αναδύονται τα κοινά και μοναδικά μας χαρακτηριστικά ή μια συζήτηση στο πλαίσιο ενός μαθήματος (π.χ., ιστορία, γεωγραφία, λογοτεχνία όπου περιγράφονται έθιμα/χαρακτηριστικά διαφόρων πολιτισμών). Στη συνέχεια, οι μαθητές/τριες συνεργάζονται με όμορα σχολεία και διοργανώνουν από κοινού ένα φεστιβάλ όπου αναδεικνύεται η πολυπολιτισμικότητα της κοινότητάς τους. Το φεστιβάλ μπορεί να περιλαμβάνει: φαγητά και μουσική που να αντιπροσωπεύουν όλες τις περιοχές/χώρες από τις οποίες κατάγονται οι μαθητές/τριες, έκθεση βιβλίου με παραμύθια/ιστορίες από διαφορετικά μέρη, παραστάσεις και χορούς από διαφορετικές περιοχές ή κουλτούρες.

- ❖ **Τίτλος Δράσης**
Μια παράσταση με πολλούς πρωταγωνιστές
- ❖ **Επίπεδο**
Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού
- ❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**
4, 10, 16, 17
- ❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**
Συνύπαρξη στην κοινότητα

Σύντομη περιγραφή

Στόχος της δράσης είναι η συνεργασία μαθητών/τριών από γενικά και ειδικά σχολεία για τη διοργάνωση μιας καλλιτεχνικής δράσης που προάγει τη συμπερίληψη. Στην τάξη καταγράφονται οι ικανότητες και τα ταλέντα των μαθητών/τριών, καθώς και ο τομέας στον οποίο θα ήθελε το κάθε παιδί και θα μπορούσε να συνεισφέρει (π.χ. σκηνοθεσία, κουστούμια, σκηνικά, μουσική, τραγούδι). Οι μαθητές/τριες, σε συνεννόηση με τους εκπαιδευτικούς και τις εκπαιδευτικούς και των δύο σχολείων, συναποφασίζουν το είδος της εκδήλωσης που θα ήθελαν να διοργανώσουν, όπως για παράδειγμα θεατρική παράσταση, θεατρικό παιχνίδι, ομαδικά παιχνίδια, χορωδία κ.ά. Σημαντικό στοιχείο είναι η συμμετοχή όλων των μαθητών/τριών, αναδεικνύοντας έτσι τις ικανότητες και τη συνεισφορά όλων, τη συνεργασία και τη συνύπαρξη μέσα από την εμπλοκή των μαθητών/τριών σε διαφορετικούς τομείς.

❖ Τίτλος Δράσης

Κοινωνικό πολυκατάστημα για μαθητές/τριες

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

1, 2, 4, 10, 11, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες ενημερώνονται για τις αιτίες (φυσικές καταστροφές, μετανάστευση, προσφυγιά, ανεργία, οικονομικές κρίσεις) που έχουν ως συνέπεια άτομα, οικογένειες και κοινωνίες να διαβιούν σε συνθήκες και καταστάσεις φτώχειας και έλλειψης βασικών αγαθών, συζητούν και ερευνούν γι' αυτές μέσα από βιβλιογραφική έρευνα ή άλλες έρευνες πεδίου (συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, παρατήρηση, επισκόπηση έντυπου και ηλεκτρονικού τύπου). Στο πλαίσιο της δράσης τους εντάσσονται δραστηριότητες, όπως εκδηλώσεις και εξορμήσεις ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινωνίας, εκθέσεις και εκδηλώσεις καλλιτεχνικής δημιουργίας, συλλογή ειδών πρώτης ανάγκης (τρόφιμα, είδη καθαριότητας, φάρμακα) και ειδών που χρησιμοποιούν τα παιδιά, όπως είδη ρουχισμού, σχολικά είδη, βιβλία, παιχνίδια κ.λπ. Για την πραγματοποίηση της δράσης αναζητούν συνεργασία με άλλους φορείς της τοπικής κοινωνίας, όπως ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων, ο Δήμος, Σωματεία ή Συλλόγους κοινωνικής προσφοράς με απώτερο σκοπό τη δημιουργία ενός κοινωνικού πολυκαταστήματος για τη δωρεάν διανομή αυτών των ειδών σε όσους/ες το έχουν ανάγκη.

❖ Τίτλος Δράσης

Ομάδα αντι-bullying...

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις

Σύντομη περιγραφή

Ξεκινώντας από σχετικό υλικό που έχει εκδοθεί αλλά και μέσα από παραδείγματα της σχολικής ζωής και συζήτηση με τους υπεύθυνους ή τις υπεύθυνες εκπαιδευτικούς του σχολείου για το θέμα αυτό, οι μαθητές/τριες σχεδιάζουν μια έρευνα δράσης για την καταγραφή περιστατικών «σχολικού εκφοβισμού» που έχουν ακούσει και προτείνουν ιδέες για τους τρόπους διαχείρισης και αναδιαμόρφωσης των σχέσεων μεταξύ των μαθητών και μαθητριών που εμπλέκονται σε τέτοια περιστατικά. Η ομάδα, επιπλέον, μπορεί να προγραμματίζει και να πραγματοποιεί εκδηλώσεις με ενημερωτικές παρουσιάσεις, καλλιτεχνικές εκθέσεις και παραστάσεις, καθώς επίσης και εκδόσεις φυλλαδίων, εφημερίδων (εντύπων και ηλεκτρονικών), αφισών/baners και/ή παραγωγή ταινιών μικρού μήκους, που αποσκοπούν στην ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών αλλά και του συνόλου της εκπαιδευτικής κοινότητας.

❖ Τίτλος Δράσης

Πάμε θάλασσα αλλά με ασφάλεια

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού
(υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα)

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες διερευνούν τους κινδύνους που ελλοχεύουν στη θάλασσα (π.χ. πνιγμοί, έκθεση στον ήλιο, τραυματισμοί, τσιμπήματα από μέδουσες κ.λπ.) και οργανώνουν δράση ευαισθητοποίησης και παρουσίασης προτεινόμενων οδηγιών για την πρόληψη και την αντιμετώπισή τους. Η δράση μπορεί να περιλαμβάνει παρουσιάσεις, δημιουργία αφίσσας/φυλλαδίων/εντύπων ή άλλους τρόπους για την ενημέρωση ως προς τους κινδύνους και την πρόληψη/ αντιμετώπιση. Επίσης μπορεί να περιλαμβάνει ομιλία από κάποιον ειδικό ή/και συνεργασία με φορείς του Δήμου/κοινότητας ή/και του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη για χορήγηση σχετικού υλικού.

❖ Τίτλος Δράσης

Υγιεινή και ασφάλεια στο σχολείο μας

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 11, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού
(υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα)

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες μέσα από συζητήσεις με τους εκπαιδευτικούς και τις εκπαιδευτικούς, καθώς και αναζήτηση στο διαδίκτυο και σε άλλες πηγές, προσδιορίζουν πρότυπα υγιεινής και ασφάλειας που πρέπει να πληροί κάθε σχολείο, «καλές πρακτικές» υγιεινής και ασφάλειας από άλλα σχολεία, ενώ παράλληλα εντοπίζουν πιθανούς κινδύνους για την υγιεινή και την ασφάλεια στο δικό τους σχολείο. Μέσα από τη συγκεκριμένη δράση ενημερώνουν τη σχολική κοινότητα για πιθανά σημεία βελτίωσης της υγιεινής και της ασφάλειας στο σχολείο τους και ζητούν από τις αρμόδιες αρχές να επιληφθούν σχετικά.

❖ Τίτλος Δράσης

Δεκαεπτά (17) Στόχοι στον τοίχο και στο παιχνίδι!

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Η δημιουργία μιας τοιχογραφίας για τους δεκαεπτά (17) Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης σε συνδυασμό με τη δημιουργία ενός επιδαπέδιου παιχνιδιού για τους υποστόχους μπορεί να λειτουργήσει σε δύο επίπεδα ευαισθητοποίησης της σχολικής με το παιχνίδι και της ευρύτερης κοινότητας με την τοιχογραφία. Αρχικά οι μαθητές/τριες εξοικειώνονται με τους δεκαεπτά (17) Στόχους, το περιεχόμενό τους και την οικουμενικότητά τους, την αναγνώριση και την αποδοχή τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Αναζητούν πληροφορίες και επιλέγουν ποιες από αυτές τις πληροφορίες θα συμπεριληφθούν στην τοιχογραφία και ποιες στο επιδαπέδιο παιχνίδι. Δημιουργούν αρχικά σε χαρτί πιθανά σχέδια της τοιχογραφίας και αποφασίζουν το τελικό σχέδιο. Αντίστοιχα λειτουργούν και για το παιχνίδι. Στο πλαίσιο της δράσης προχωρούν στην υλοποίηση και οργανώνουν δραστηριότητες ευαισθητοποίησης της τοπικής κοινότητας μπροστά στην τοιχογραφία με αξιοποίηση του παιχνιδιού.

❖ Τίτλος Δράσης

Ο δρόμος είχε τη δική του ιστορία

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Με αφετηρία την ανάδειξη του πολιτιστικού περιβάλλοντος στην πόλη που ζουν οι μαθητές/τριες οργανώνουν δράση με στόχο την προσέγγιση της ιστορίας μέσα από τους δρόμους της πόλης τους. Συνήθως ο άνθρωπος περνά έναν δρόμο χωρίς να σταθεί στο όνομά του, χωρίς να αναρωτηθεί γιατί έχει δοθεί στο συγκεκριμένο δρόμο, το κάθε συγκεκριμένο όνομα.

Στόχος είναι η συνειδητοποίηση ότι η αστική τοπωνυμία, πέρα από τη χρηστική της λειτουργία, κουβαλά ταυτόχρονα ιστορικά, κοινωνικά, πολιτισμικά χαρακτηριστικά του κάθε τόπου.

❖ Τίτλος Δράσης

Ζώα που «τρώνε» πλαστικά

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

13, 14, 15, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Φιλοζωία

Σύντομη περιγραφή

Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των μαθητών/τριών για ζώα που «τρώνε» πλαστικά μπορεί να ενθαρρύνει την ανάληψη δράσης, όπως η κατάργηση χρήσης όλων των πλαστικών μιας χρήσης, για την προστασία των ζώων τα οποία επηρεάζονται από την κατανάλωση πλαστικών, προάγοντας έτσι βιώσιμες πρακτικές στην κοινότητα. Ενδεικτικά οι μαθητές/τριες μπορούν να ξεκινήσουν μια καμπάνια στο σχολείο με σύνθημα: «Τέλος το καλαμάκι, η πλαστική σακούλα, το πλαστικό μπουκάλι νερού, τα πλαστικά πιάτα και τα ποτήρια». Συμμετέχουν σε διαδικασίες ανακύκλωσης στο σχολείο και αναδεικνύουν τον ρόλο της επικινδυνότητας των μικροπλαστικών στην υγεία των ζωντανών οργανισμών και στο περιβάλλον. Επιπλέον, στο πλαίσιο της δράσης οργανώνονται δραστηριότητες καθαρισμού σε κοντινές παραλίες, δεδομένου του μεγάλου προβλήματος της θαλάσσιας ρύπανσης, σε πάρκα ή άλλα σημεία της γειτονιάς τα οποία φιλοξενούν ζώα που μπορεί να τρώνε πλαστικά.

❖ Τίτλος Δράσης

Ένας μικρός υδροβιότοπος, κιβωτός της βιοποικιλότητας!

❖ Επίπεδο

Δ' - Ε' - ΣΤ' Δημοτικού

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 14, 15, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Η μεγάλη βιοποικιλότητα αποτελεί χαρακτηριστικό της χώρας μας. Ιδιαίτερα σημαντικοί είναι οι υδροβιότοποι γιατί αποτελούν καταφύγιο πολλών ειδών χλωρίδας και πανίδας. Οργανώνονται εκδρομές στη φύση κοντά στο σχολείο με στόχο την ανάδειξη της σημασίας των υδροβιοτόπων που συνήθως είναι χώροι απόθεσης περιττών υλικών. Οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να αναγνωρίσουν την αξία της βιοποικιλότητας των υδροβιοτόπων, να τους συνδέσουν με τις δραστηριότητες του ανθρώπου και την κλιματική αλλαγή. Έρχονται σε επαφή με φορείς που προστατεύουν τους υδροβιότοπους. Δημιουργούν μικρούς τεχνητούς υδροβιότοπους στην αυλή του σχολείου ή σε κοντινούς χώρους, τα οποία μπορούν να λειτουργήσουν ως καταφύγια άγριας ζωής. Κατασκευάζουν λιμνούλες που φιλοξενούν ψάρια, βατράχια, υδρόβια φυτά, έντομα. Τοποθετούν ταΐστρες, ποτίστρες και φωλιές για πουλιά. Η διάχυση της δράσης μπορεί να περιλαμβάνει εκδηλώσεις και υλικό ενημέρωσης για τη σημασία της βιοποικιλότητας και των υδροβιοτόπων.

Ενδεικτικές πρόσθετες Δράσεις για το Γυμνάσιο

- ❖ Τίτλος Δράσης
Chef γευμάτων αγάπης
- ❖ Επίπεδο
Γυμνάσιο
- ❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη
2, 10, 17
- ❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας
Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες που αγαπούν ιδιαίτερα τη μαγειρική τέχνη θα μπορούσαν να συνεισφέρουν εθελοντικά στην παρασκευή και διανομή των κοινωνικών γευμάτων στον Δήμο ή στην Ενορία που το σχολείο τους ανήκει. Στόχος είναι από τη μία να ενισχυθεί το εθελοντικό πνεύμα των μαθητών/τριών και από την άλλη να εξοικειωθούν ακόμα περισσότερο με την τέχνη της μαγειρικής, προσφέροντας τον χρόνο και τη δημιουργικότητά τους στην τοπική κοινότητα. Με τον τρόπο αυτόν οι μαθητές/τριες προσφέρουν πρόσβαση στη σίτιση όλων των πολιτών συμβάλλοντας στην άμβλυνση ενός σοβαρού κοινωνικού προβλήματος.

❖ Τίτλος Δράσης

Δεν είσαι μόνος/η

❖ Επίπεδο

Γυμνάσιο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων

Σύντομη περιγραφή

Σκοπός της δράσης είναι η υποστήριξη των συμμαθητών/τριών που εξαιτίας προβλημάτων η μετακίνηση και η φοίτηση τους στο σχολείο για κάποιο χρονικό διάστημα δεν είναι εφικτή. Πρόκειται για τους/τις κατ' ιδίαν διδασκόμενες μαθητές/τριες. Με αφορμή αυτό τη δράση οι μαθητές/τριες προβληματίζονται για το τι σημαίνει για ένα άτομο η απότομη διακοπή της καθημερινότητάς του λόγω κάποιου προβλήματος και αντιλαμβάνονται τη σημασία της συμβολής όλων στο να διευκολυνθεί η κατά το δυνατόν συνέχιση αυτής της καθημερινότητας, ακόμα και κάτω από δύσκολες συνθήκες.

Οι μαθητές/τριες που συμμετέχουν στη δράση διευκολύνουν οργανώνοντας ποικίλες πρωτοβουλίες τους/τις συμμαθητές/τριες που απουσιάζουν για να διατηρήσουν την επαφή τους με τη σχολική τάξη στην οποία ανήκουν και γενικότερα με τη σχολική ζωή, ώστε να αποφευχθούν συμπεριφορές απομόνωσης και απόσυρσης που ενδέχεται να οδηγήσουν στον κοινωνικό αποκλεισμό. Οι δραστηριότητες που διοργανώνονται επικεντρώνονται στη μέριμνα για τη συμμετοχή του/της συμμαθητή/τριας που απουσιάζει στη σχολική πραγματικότητα και περιλαμβάνουν επισκέψεις, συνοδεία σε διάφορες δραστηριότητες, όπου είναι εφικτό, αξιοποίηση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης ή άλλων ψηφιακών πλατφορμών επικοινωνίας και ανταλλαγής πληροφοριών.

❖ Τίτλος Δράσης

Αλλιώτικα συνθήματα

❖ Επίπεδο

Γυμνάσιο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Συνύπαρξη στην κοινότητα

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες συζητούν σχετικά με την οπαδική βία, τους παράγοντες που την ενισχύουν, τις επιπτώσεις της και τους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να την αντιμετωπίσουμε. Αναστοχάζονται σχετικά με τον ρόλο των συνθημάτων κάθε ομάδας στη στάση των οπαδών απέναντι σε φίλους άλλων ομάδων. Στη συνέχεια, διοργανώνουν μια καμπάνια για την οπαδική βία. Δημιουργούν τα δικά τους «αλλιώτικα» συνθήματα, τα οποία ενθαρρύνουν την αποδοχή και τον σεβασμό στους αντιπάλους και στις αντιπάλους, καθώς και την ευγενή άμιλλα. Τα συνθήματα καταγράφονται σε αφίσες, φυλλάδια ή ζωγραφιές και τοποθετούνται σε σημεία του σχολείου και της γειτονιάς. Η καμπάνια μπορεί να συνοδευτεί από εκδήλωση στον χώρο του σχολείου με προσκεκλημένους ομιλητές (αθλητές από διαφορετικές ομάδες, προπονητές, εκπροσώπους αθλητικών συλλόγων κ.λπ.). Επίσης, σε συνεργασία με όμορο σχολείο, μπορεί να διοργανωθεί μια μέρα αθλημάτων όπου οι μαθητές/τριες διαφορετικών σχολείων αναμειγνύονται σε ομάδες (κάθε ομάδα περιλαμβάνει μαθητές/τριες από διαφορετικές τάξεις και σχολεία), ενισχύοντας έτσι τη συνεργασία μεταξύ μαθητών/τριών.

- ❖ **Τίτλος Δράσης**
Ημέρα άθλησης για μια καλύτερη καθημερινότητα
- ❖ **Επίπεδο**
Γυμνάσιο
- ❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**
3, 4, 11, 17
- ❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**
Συνύπαρξη στην κοινότητα

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες συζητούν για τη σημασία της άθλησης σε σχέση με τον προστατευτικό της ρόλο στη σωματική και ψυχική υγεία των εφήβων (πχ. εικόνα του εαυτού, διατροφή, παχυσαρκία, διαχείριση άγχους και δύσκολων συναισθημάτων, μοναξιά, απομόνωση, υπερβολική χρήση διαδικτύου). Παράλληλα, οι μαθητές/τριες αναφέρουν προσβάσιμους υπαίθριους χώρους άθλησης στη γειτονιά/κοινότητα όπως πάρκα, γήπεδα, όργανα γυμναστικής κ.λπ. Στη συνέχεια διοργανώνεται μια διερευνητική περιήγηση στην περιοχή γύρω από το σχολείο σε σχέση με τους χώρους άθλησης που υπάρχουν εντοπίζοντας σχετικές δυνατότητες βελτίωσης ώστε να είναι προσβάσιμοι για όλους/ες (πχ. άτομα με ειδικές ανάγκες-αναπηρία, άτομα όλων των ηλικιών και δυνατοτήτων) καθώς και πιθανές καλλιτεχνικές/εικαστικές/περιβαλλοντικές παρεμβάσεις που θα έκαναν τους χώρους πιο προσιτούς. Τα ζητήματα και οι προτάσεις που θα καταγραφούν στη φάση της διερεύνησης που προηγήθηκε αποστέλλονται στους αρμόδιους φορείς ή υλοποιείται επίσκεψη με εκπροσώπους από τα σχολεία (π.χ. ενεργοποιώντας το δεκαπενταμελές ή τα πενταμελή συμβούλια). Η δράση ολοκληρώνεται μέσα από τη συνεργασία των μαθητών/τριών του σχολείου με άλλα σχολεία της κοινότητας για την υλοποίηση μιας ημέρας άθλησης στους κατάλληλους χώρους της γειτονιάς που θα περιλαμβάνει αθλητικές δραστηριότητες σε συνδυασμό με δραστηριότητες ευαισθητοποίησης (δημιουργία και μοίρασμα φυλλαδίων, αφισών, μαθήματα γυμναστικής).

❖ Τίτλος Δράσης

Μαζί στα δύσκολα

❖ Επίπεδο

Γυμνάσιο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις

Σύντομη περιγραφή

Με αφορμή ένα περιστατικό κρίσης ή μια δύσκολη κατάσταση που έχει εκδηλωθεί και έχει πλήξει κάποια ή κάποιες σχολικές κοινότητες οι μαθητές/τριες συζητάνε για το ποιες είναι οι επιπτώσεις μιας δύσκολης συνθήκης ειδικά για τους/τις εφήβους/ες . Στο πλαίσιο αυτό επικοινωνούν/δικτυώνονται με το σχολείο ή τα σχολεία που έχουν πληγεί με στόχο να διερευνήσουν τις ανάγκες τους και να σχεδιάσουν δράση στήριξης τους και δραστηριότητες, όπως η συλλογή αντικειμένων (π.χ. ρούχα, παπούτσια, βιβλία, γραφική ύλη, είδη καθημερινής χρήσης και άλλα αντικείμενα που μπορεί να έχουν ανάγκη οι έφηβοι σε μια δύσκολη περίοδο). Παράλληλα οργανώνουν πρακτικά ζητήματα, όπως η διαλογή και η διανομή τους στα σχολεία με βάση τις ανάγκες που θα έχουν εντοπιστεί.

❖ Τίτλος Δράσης

Οι μικροί/ές νοσοκόμοι/ες : «Μαθαίνουμε, Ενημερώνουμε, Ενεργούμε»

❖ Επίπεδο

Γυμνάσιο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις

Σύντομη περιγραφή

Η δράση στοχεύει στην ενίσχυση της κοινωνικής συνείδησης και της αλληλεγγύης μεταξύ των μαθητών/τριών, μέσα από την εκπαίδευση και την ενεργό συμμετοχή στον τομέα των πρώτων βοηθειών και της φροντίδας μικροτραυματισμών. Η δράση προβλέπει την άμεση συνεργασία των μαθητών/τριών με εκπαιδευτικούς, νοσηλευτές και άλλους/ες ειδικούς, ώστε να αποκτήσουν θεωρητικές γνώσεις και πρακτικές δεξιότητες σε ζητήματα πρώτων βοηθειών, πληγών και μικροτραυματισμών. Στην πρώτη φάση της δράσης, οι μαθητές/τριες θα παρακολουθήσουν εργαστήρια και θα συμμετέχουν σε σεμινάρια που θα οργανωθούν στο σχολείο, με την καθοδήγηση των ειδικών. Στη συνέχεια, θα συλλέξουν υλικό και θα προετοιμάσουν παρουσιάσεις και δραστηριότητες που θα διαδώσουν τις γνώσεις που απέκτησαν στον ευρύτερο σχολικό πληθυσμό, μικρότερης και μεγαλύτερης ηλικίας. Αυτό θα περιλαμβάνει την οργάνωση εκδηλώσεων, όπως «ημέρα ενημέρωσης για τις πρώτες βοήθειες», καθώς και τη δημιουργία ενημερωτικού υλικού, όπως φυλλάδια, αφίσες και βίντεο. Μέσω αυτού του Δράσης, οι μαθητές/τριες θα καλλιεργήσουν όχι μόνο βασικές γνώσεις πρώτων βοηθειών αλλά και θα ενισχύσουν την ικανότητά τους να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά σε δύσκολες καταστάσεις, προάγοντας τη συνεργασία και την ενεργό προσφορά. Στο πλαίσιο της Δράσης μπορεί να φτιαχτεί και μια μικρή ομάδα μαθητών/τριών βοηθών στην παροχή πρώτων βοηθειών που μπορεί να επικουρούν πιστοποιημένους ενήλικες στο έργο αυτό είτε στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας, είτε στο πλαίσιο της κοινότητας.

❖ Τίτλος Δράσης

Δράσεις και μηνύματα για τον παιδικό διαβήτη

❖ Επίπεδο

Γυμνάσιο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού
(υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα)

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες αναζητούν πληροφορίες για τον παιδικό διαβήτη με σκοπό να σχεδιάσουν μια καμπάνια ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης. Η δράση αυτή μπορεί να περιλαμβάνει διάφορες δραστηριότητες, όπως η πρόσκληση ενός/μιας ειδικού για την ενημέρωση όλων των μελών της σχολικής κοινότητας για ζητήματα που αφορούν στον παιδικό διαβήτη (συμπτώματα, διαχείριση, καθημερινότητα στο σχολείο και στο σπίτι κ.λπ.) και η δημιουργία ενός φυλλαδίου με βασικές πληροφορίες και κατευθύνσεις για τη στήριξη των παιδιών που πάσχουν από διαβήτη. Επιπλέον, οι μαθητές/τριες συζητούν και δημιουργούν ευρηματικούς τρόπους διάχυσης θετικών και υποστηρικτικών μηνυμάτων για την καθημερινότητα με τον διαβήτη όπως μηνύματα σε μπλουζάκια, δημιουργία αφίσας κ.λπ. Στη δράση αυτή μπορούν να συνεργαστούν σχολεία μεταξύ τους αλλά και να υπάρξει συνεργασία με κοντινούς φορείς υγείας που ασχολούνται με τον παιδικό διαβήτη.

- ❖ **Τίτλος Δράσης**
Σπάζοντας τη γυάλινη οροφή
- ❖ **Επίπεδο**
Γυμνάσιο
- ❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**
4, 5, 8, 10
- ❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**
Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού
(υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα)

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες διερευνούν τον όρο «γυάλινη οροφή» που χρησιμοποιείται για την επαγγελματική εξέλιξη των γυναικών. Πραγματοποιούν έρευνα για τον εντοπισμό έμφυλων στερεοτύπων και προκαταλήψεων που επικρατούν στον οικονομικό κλάδο στην πόλη που ζουν. Με βάση τα αποτελέσματα, διατυπώνουν θέσεις που να διασφαλίζουν την ισοδύναμη εκπροσώπηση όλων των εργαζομένων ανεξάρτητα από φύλο.

❖ Τίτλος Δράσης

Γινόμαστε εθελοντές δασοπυροσβέστες

❖ Επίπεδο

Γυμνάσιο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 11, 15, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν για τα τοπικά σχέδια πρόληψης και αντιμετώπισης δασικών ή αστικών πυρκαγιών απευθυνόμενοι στις αρμόδιες τοπικές αρχές και την Πυροσβεστική Υπηρεσία. Συγκροτούν εθελοντικές ομάδες που τίθενται στη διάθεση των τοπικών αρχών, ώστε να συμβάλουν σε διαδικασίες καταρχήν πρόληψης (καθαρισμοί δασών, αποψιλώσεις, δεντροφυτεύσεις, δημιουργία αντιπυρικών ζωνών, εφοδιασμός σταθμών νερού, κ.λπ.) και δευτερευόντως σε διαδικασίες υποστήριξης των πυροσβεστικών δυνάμεων σε περίπτωση δασικών ή αστικών πυρκαγιών. Παράλληλα διατυπώνουν προτάσεις για τρόπους υποστήριξης των τυχόν θυμάτων τέτοιων πυρκαγιών (π.χ. παροχή πρώτων βοηθειών για εγκαύματα, συγκέντρωση ειδών πρώτης ανάγκης, ψυχολογική υποστήριξη παθόντων).

❖ Τίτλος Δράσης

Τι ήταν εδώ παλιά;

❖ Επίπεδο

Γυμνάσιο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες αναζητώντας στοιχεία σε τοπικά ιστορικά αρχεία, ρωτώντας ηλικιωμένα άτομα που ζουν πολλά χρόνια στην περιοχή τους ή μέσω άλλων εναλλακτικών τρόπων αναζητούν σημεία/κτίρια/τοποθεσίες σημαντικού ιστορικού ή/και πολιτιστικού ενδιαφέροντος τα οποία βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή του σχολείου τους και των οποίων η σημασία δεν έχει μέχρι σήμερα αναδειχθεί. Μαθαίνουν για την ιστορία αυτών των σημείων/κτιρίων/τοποθεσιών και διαμορφώνουν, πιθανόν και σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές, έναν ενημερωτικό οδηγό για τους/τις κατοίκους και τους/τις επισκέπτες/τριες της περιοχής. Παράλληλα, απευθύνουν αίτημα προς τις τοπικές αρχές να αναδείξει τη σημασία όσων εντόπισαν μέσω τοποθέτησης κατάλληλων πινακίδων στα αντίστοιχα σημεία. Το περιεχόμενο των σχετικών πινακίδων μπορεί να διαμορφωθεί από τους/τις ίδιους/ες τους/τις μαθητές/τριες, καθώς και να παραχωρηθεί στις αρμόδιες δημοτικές αρχές.

❖ Τίτλος

Born to be wild: Η άγρια ζωή δίνει ζωή

❖ Επίπεδο

Γυμνάσιο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

14, 15, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Φιλοζωία

Σύντομη περιγραφή

Στόχος αυτής της δράσης είναι η δημιουργία μιας σχολικής ομάδας που μαθαίνει να φροντίζει άγρια ζώα που βρίσκονται σε καταστάσεις αδυναμίας και απειλούνται από φυσικές καταστροφές ή από την ανθρώπινη δραστηριότητα. Μέσα από βιωματικές και διερευνητικές δραστηριότητες καλλιεργείται το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για τα άγρια ζώα της στεριάς ή των υδάτινων οικοσυστημάτων (θάλασσες, ποτάμια, λίμνες) και τη σημασία τους στην ισορροπία των οικοσυστημάτων και της αειφορίας. Οι δραστηριότητες μπορούν να περιλαμβάνουν συστηματική παρατήρηση και φωτογράφιση των άγριων ζώων σε φυσικά περιβάλλοντα (δάση, άλση, παράκτιες περιοχές) αλλά και αστικές περιοχές (πάρκα, πλατείες, κήπους, αυλή του σχολείου), εργαστήρια μελέτης και απογραφής των άγριων ζώων της περιοχής και του τρόπου ζωής τους, δημιουργία έκθεσης φωτογραφίας των άγριων ζώων και των συνθηκών φυσικής τους διαβίωσης. Σε συνεργασία με άλλους φορείς της περιοχής (φυσιολατρικούς συλλόγους/σωματεία, φιλοζωικές οργανώσεις, περιβαλλοντικά κέντρα/πάρκα, δημοτικές υπηρεσίες, ομάδες κτηνιάτρων κ.λπ.) μπορούν να οργανωθούν ομάδες και κέντρα περίθαλψης των άγριων ζώων που έχουν τραυματιστεί από οποιαδήποτε αιτία. Η ομάδα των μαθητών/τριών υποστηρίζει και βοηθάει δομές φιλοξενίας και περίθαλψης άγριων ζώων, καθώς και κτηνιατρεία της περιοχής, που ασχολούνται με αυτά. Τέλος, οι μαθητές/τριες προγραμματίζουν και πραγματοποιούν ενημερώσεις της τοπικής κοινωνίας και προγραμματίζουν ενέργειες, με σκοπό τον περιορισμό δραστηριοτήτων που πλήττουν την άγρια ζωή, όπως η υπεραλίευση, η υπερθήρευση, η αυθαίρετη και αλόγιστη αποψίλωση δασών, η μόλυνση των υδάτινων οικοσυστημάτων κ.λπ.

- ❖ Τίτλος
Μια φωλιά για τα πουλιά: μια ομάδα ορνιθολογικού ενδιαφέροντος
- ❖ Επίπεδο
Γυμνάσιο
- ❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη
15, 17
- ❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας
Φιλοζωία

Σύντομη περιγραφή

Μέσα από βιωματικές και διερευνητικές δραστηριότητες καλλιεργείται το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για τα πουλιά και τη σημασία τους στην ισορροπία των οικοσυστημάτων και ενημερώνονται για τρόπους φροντίδας των [πτηνών](#). Οι δραστηριότητες μπορεί να περιλαμβάνουν συστηματική παρατήρηση και φωτογράφιση πτηνών σε φυσικά περιβάλλοντα (δάση, άλση, παράκτιες περιοχές) αλλά και αστικές περιοχές (πάρκα, πλατείες, κήπους, αυλή του σχολείου), εργαστήρια μελέτης και απογραφής των πτηνών της περιοχής και του τρόπου ζωής τους, δημιουργία έκθεσης ορνιθολογικού ενδιαφέροντος και ειδικές κατασκευές φιλοξενίας/στέγασης αποδημητικών πτηνών που τοποθετούνται από την ομάδα των μαθητών/τριών σε δέντρα ([παράδειγμα1](#)), σκεπές, αυλές και πάρκα ([παράδειγμα2](#) και [παράδειγμα3](#)). Τέλος, οι μαθητές/τριες προγραμματίζουν και πραγματοποιούν ενημερώσεις της τοπικής κοινωνίας.

Ενδεικτικά πρόσθετα Παραδείγματα Δράσεων για το Λύκειο

- ❖ **Τίτλος Δράσης**
Γέφυρες αλληλεγγύης: Μαζί για την κοινότητα
- ❖ **Επίπεδο**
Λύκειο
- ❖ **Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη**
1, 2, 10, 17
- ❖ **Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας**
Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες, συνεργαζόμενοι με τον εκπαιδευτικό ή την εκπαιδευτικό και τοπικούς συλλόγους, οργανώνουν μια εκστρατεία για τη συλλογή τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης, στοχεύοντας στην υποστήριξη των άστεγων και άλλων ανθρώπων σε ανάγκη της κοινότητας. Η δράση επικεντρώνεται στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τα προβλήματα φτώχειας και κοινωνικής ανισότητας, καλλιεργώντας την αίσθηση ευθύνης και την επιθυμία για δράση στους/στις νέους/ες. Οι μαθητές/τριες αναλαμβάνουν την προώθηση της εκστρατείας, τη συλλογή, την καταγραφή και ταξινόμηση αλλά και τη διανομή των αγαθών, συμβάλλοντας έμπρακτα στην κοινωνική στήριξη και αλληλεγγύη.

❖ Τίτλος Δράσης

Προσφέρω τον χρόνο μου για το κοινό καλό

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 10, 11, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Κοινωνική αλληλεγγύη-υποστήριξη ευπαθών ομάδων

Σύντομη περιγραφή

Δημιουργία app από μαθητές/τριες όπου θα καταγράφουν τις μέρες και τις ώρες που διαθέτουν προς εθελοντική δράση, προκειμένου να αξιοποιηθούν από τον εκάστοτε Δήμο σε διάφορες ανάγκες που αυτός έχει. Ο στόχος της συγκεκριμένης εφαρμογής για κινητά τηλέφωνα (app) είναι ο Δήμος όπου το σχολείο στεγάζεται να έχει εικόνα για τον αριθμό των μαθητών/τριών που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν εθελοντικές δράσεις και τις ώρες που αυτοί/ες διαθέτουν προκειμένου να μπορεί να επικοινωνήσει μέσω του σχολείου τους μαζί τους και να τους αξιοποιήσει στις εθελοντικές δράσεις που κάθε φορά προκύπτουν. Με τον τρόπο αυτό προωθείται η αγωγική συνεργασία Δήμου-μαθητικής κοινότητας, ενισχύεται η πολιτειότητα των μαθητών/τριών και ταυτόχρονα ενισχύεται η κοινωνική αλληλεγγύη και η αρμονική συνύπαρξη. Για παράδειγμα, οι μαθητές/τριες-εθελοντές/τριες θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν στο κοινωνικό φαρμακείο ή παντοπωλείο του Δήμου τους, σε αναδασώσεις, καθαρισμούς ακτών ή πάρκων κ.ά.

❖ Τίτλος Δράσης

Αφήνοντας το στίγμα μας: Δράση ευαισθητοποίησης για την καταπολέμηση του στίγματος της ψυχικής ασθένειας

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Συνύπαρξη στην κοινότητα

Σύντομη περιγραφή

Με αφορμή την παγκόσμια ημέρα για την ψυχική υγεία (10/10) ή εναλλακτικά με κάποια άλλη αφορμή, οι μαθητές/τριες υλοποιούν μια δράση για την ευαισθητοποίηση της σχολικής κοινότητας σχετικά με την ψυχική υγεία και ασθένεια, καθώς και την καταπολέμηση του στίγματος.

Οι μαθητές/τριες έρχονται σε επικοινωνία με ειδικούς ψυχικής υγείας, συζητούν και ενημερώνονται σχετικά με τις έννοιες της ψυχικής υγείας και ασθένειας, το στίγμα της ψυχικής ασθένειας και τις επιπτώσεις του. Στη συνέχεια, χωρίζονται σε ομάδες και αναλαμβάνουν να ετοιμάσουν ένα βίντεο, μία αφίσα, παρουσίαση ή φυλλάδιο σχετικά με την καταπολέμηση του στίγματος, την κατάρριψη κοινών μύθων και στερεοτύπων, καθώς και την ενθάρρυνση της αναζήτησης βοήθειας σε αντίστοιχες περιπτώσεις. Στη συνέχεια, διοργανώνεται μια σχολική εκδήλωση όπου παρουσιάζονται οι εργασίες των μαθητών/τριών, η οποία μπορεί να συνοδεύεται από ομιλίες ατόμων με βιωμένη εμπειρία.

❖ Τίτλος Δράσης

Στεγάζοντας ανάγκες

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

1, 2, 4, 10, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Συνύπαρξη στην κοινότητα

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες συζητούν για την καθημερινότητα και τη ζωή των αστέγων, τις ανάγκες τους και τους τρόπους με τους οποίους διάφορες δομές/οργανισμοί τους παρέχουν στήριξη. Αφορμή μπορεί να δοθεί από σχετικά κείμενα, δημοσιεύματα, ιστορίες αστέγων μέσα από εκπομπές και ντοκιμαντέρ ώστε να ακολουθήσει προβληματισμός σχετικά με τις συνθήκες που πιθανόν συνδέονται με την αστεγία. Στο πλαίσιο αυτό, οι μαθητές/τριες εντοπίζουν φορείς που ασχολούνται με την αστεγία στην περιοχή τους (όπως για παράδειγμα δομές αστέγων στον δήμο τους) και επικοινωνούν για να συλλέξουν πληροφορίες σχετικά με τις ανάγκες και τους τρόπους στήριξης των δομών αυτών (π.χ., με οικονομική ενίσχυση, εθελοντική συμμετοχή κ.ά.). Εφόσον υπάρχει η δυνατότητα, οι μαθητές/τριες μπορούν να συμμετέχουν σε εθελοντικές δραστηριότητες στήριξης ή αλληλεγγύης που διοργανώνουν οι φορείς και συναποφασίζουν έναν τρόπο ευαισθητοποίησης της κοινότητάς τους, ώστε να ενισχύσουν τη στήριξη των φορέων αυτών. Για παράδειγμα, μπορούν να δημιουργήσουν ενημερωτικά φυλλάδια, βίντεο που θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου, αφίσσα που θα τοποθετηθεί σε σημεία στην κοινότητα κ.ά. Η δράση μπορεί να συνδεθεί με την Παγκόσμια Ημέρα Αστέγων (11/10).

❖ Τίτλος Δράσης

Ιστορίες Ανθεκτικότητας: Κατασκευάζοντας τον Οδηγό Επιβίωσης για Φυσικές Καταστροφές

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 11, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις

Σύντομη περιγραφή

Η δράση αποσκοπεί στην ενδυνάμωση μαθητών/τριών Λυκείου, ώστε να γίνουν πρωταγωνιστές/τριες της αλλαγής στις κοινότητές τους, μέσω της έρευνας και μελέτης των φυσικών καταστροφών που έχουν συμβεί στον δήμο τους τα τελευταία 100 χρόνια. Οι μαθητές/τριες θα αναλύσουν τις αιτίες, τις συνέπειες και τις διαδικασίες ανάκαμψης, με στόχο τη δημιουργία ενός οδηγού-πρωτοκόλλου αντιμετώπισης που θα περιλαμβάνει οδηγίες ετοιμότητας, καταφύγια, σημεία συλλογής ειδών πρώτης ανάγκης και σχέδια διαφυγής. Ο οδηγός θα διανεμηθεί σε δήμους του νομού, σχολεία, και άλλους σημαντικούς φορείς και υπηρεσίες, με σκοπό την ευαισθητοποίηση, την εκπαίδευση και την προετοιμασία της κοινότητας για μελλοντικές φυσικές καταστροφές. Η υλοποίηση περιλαμβάνει σεμινάρια εκπαίδευσης, όπου ειδικοί στη διαχείριση κρίσεων θα ενημερώσουν για τις βασικές αρχές αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών. Στη συνέχεια, σε ομάδες, οι μαθητές/τριες συλλέγουν δεδομένα και μαρτυρίες, μελετούν αρχεία για τις καταστροφές και, με την καθοδήγηση των ειδικών συνθέτουν τον οδηγό διαχείρισης κρίσεων από φυσικές καταστροφές. Το εγχείρημα ολοκληρώνεται με τη δημιουργία εκστρατείας ενημέρωσης που θα περιλαμβάνει την παρουσίαση του οδηγού σε δημοτικά συμβούλια, σχολεία και άλλους δημόσιους χώρους, ενώ θα αξιοποιηθούν και κοινωνικά δίκτυα για την ευρύτερη διάδοση του. Στόχος είναι η κατασκευή ενός στέρεου δικτύου αλληλεγγύης και προετοιμασίας, ενισχύοντας τις δεξιότητες και την ευαισθητοποίηση των νέων απέναντι στις φυσικές καταστροφές.

❖ Τίτλος Δράσης

Τόσο μακριά αλλά τόσο κοντά!

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Δικτύωση μέσα από συμμετοχικές δράσεις και πρωτοβουλίες παροχής βοήθειας σε δύσκολες καταστάσεις

Σύντομη περιγραφή

Στο άκουσμα της είδησης μιας φυσικής καταστροφής σε μια περιοχή, άλλη από αυτή του σχολείου (στην Ελλάδα ή και στο εξωτερικό), οι μαθητές/τριες σε συνεργασία με τους/τις εκπαιδευτικούς επιδιώκουν να αποκτήσουν επαφή με ένα ή και περισσότερα σχολεία από την πληγείσα περιοχή. Οργανώνουν τηλεδιάσκεψη με μαθητές και μαθήτριες αυτών των σχολείων, καταγράφουν τις ανάγκες τους και οργανώνουν δραστηριότητες συλλογής χρημάτων ή απαραίτητων υλικών (π.χ. πολιτιστικές εκδηλώσεις, συλλογή τροφίμων ή άλλων ειδών πρώτης ανάγκης, αθλητικούς αγώνες) προς αποστολή στους/στις πληγέντες/είσες συμμαθητές και τις συμμαθήτριές τους. Παράλληλα, φροντίζουν να έχουν τακτική επικοινωνία μαζί τους και να οργανώνουν και άλλες δραστηριότητες υποστήριξης και έκφρασης της αλληλεγγύης τους (π.χ. μηνύματα, συζητήσεις, διαδικτυακά παιχνίδια).

❖ Τίτλος Δράσης

Ενεργός Δημότης: Ψηφιακή εφαρμογή αποστολής αιτημάτων στις τοπικές αρχές

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

11, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού (υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα)

Σύντομη περιγραφή

Στόχος της δράσης είναι η δημιουργία μίας εφαρμογής για κινητά τηλέφωνα (app) που να επιτρέπει την άμεση, απλή, γρήγορη και ανέξοδη αναφορά καθημερινών προβλημάτων μέσω του κινητού τηλεφώνου από τον δημότη ή τη δημότισσα στον Δήμο. Για παράδειγμα, ο/η πολίτης θα μπορεί να στέλνει μηνύματα και φωτογραφίες στον Δήμο από κακοτεχνίες (π.χ. λακούβες στον δρόμο), εστίες μόλυνσης (π.χ. ένα εγκαταλειμμένο σπίτι, αυτοκίνητο ή περίπτερο), παρανομίες στάθμευσης (π.χ. αυτοκίνητα που καταλαμβάνουν θέσεις ΑμεΑ), κατάχρηση δημοσίων χώρων κ.ά.

Μία πρόταση θα μπορούσε να είναι η συνεργασία με τον Δήμο, προκειμένου η εφαρμογή να επιβραβεύει τον/την ενεργό Δημότη που ενδιαφέρεται να συνδράμει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής (π.χ. με εκπτώσεις σε επιχειρήσεις που συνεργάζονται με τον Δήμο στο πλαίσιο των δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης ή βραβεύοντας ενεργούς/ές πολίτες). Η εφαρμογή δηλαδή επιδιώκει από τη μία ο/η πολίτης να νιώθει ότι ο Δήμος του/της τον/την αφουγκράζεται και από την άλλη ο Δήμος να νιώθει ότι οι δημότες του συμμετέχουν ενεργά στο όραμα για τη δημιουργία ενός καλύτερου περιβάλλοντος διαβίωσης.

❖ Τίτλος Δράσης

Όταν η χρήση γίνεται κατάχρηση

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 4, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού
(υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα)

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές και οι μαθήτριες διεξάγουν μια έρευνα στο σχολείο προκειμένου να αναδειχθεί ο χρόνος, το αντικείμενο απασχόλησης και οι λόγοι για τους οποίους συμμαθητές/τριες μπαίνουν στο διαδίκτυο. Ενημερώνονται και συζητούν για τους κινδύνους εθισμού στο διαδίκτυο. Αναζητούν τρόπους αποφυγής της εξάρτησης για παράδειγμα βάζοντας όρια, απενεργοποιώντας ειδοποιήσεις, υιοθετώντας υγιείς δραστηριότητες, επαφή με φίλους και φίλες εκτός διαδικτύου και αν χρειαστεί ζητούν βοήθεια. Στο πλαίσιο εκδήλωσης ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης της σχολικής και της ευρύτερης κοινότητας με τίτλο «Μια ημέρα χωρίς διαδίκτυο, μια ημέρα χωρίς βιντεοπαιχνίδια», οι μαθητές/τριες οργανώνουν ένα στρογγυλό τραπέζι με ειδικούς. Έπειτα από κάποιους γύρους τοποθετήσεων οι μαθητές /τριες θέτουν ερωτήσεις και λύνουν τις απορίες τους. Έχοντας συγκεντρώσει τη βασική γνώση οι μαθητές και οι μαθήτριες κωδικοποιούν τη βασική πληροφορία σε μία αφίσα που προτρέπει στη «μια ημέρα χωρίς διαδίκτυο», οπτικοποιώντας τις βασικές οδηγίες ορθής χρήσης του διαδικτύου και βέβαια αποτυπώνουν, προκειμένου να γνωστοποιηθεί σε όσο το δυνατόν περισσότερους νέους/ες, τη γραμμή στήριξης της Μονάδας Εφηβικής Υγείας.

❖ Τίτλος Δράσης

Σεξουαλική ανάπτυξη και υγεία: συμβουλές από εμάς για εμάς

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

3, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προαγωγή ποιότητας ζωής του γενικού πληθυσμού
(υγεία, εκπαίδευση, δικαιώματα)

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες ενημερώνονται σχετικά με θέματα σεξουαλικής ανάπτυξης και υγείας (μέσω της εύρεσης έγκυρων πηγών και φορέων που ασχολούνται με θέματα σεξουαλικότητας, επικοινωνίας/συνεντεύξεων με ειδικούς) και καταγράφουν τα θέματα, τις ερωτήσεις και απορίες που έχουν οι ίδιοι/ες οι έφηβοι/ες σχετικά με θέματα σεξουαλικής ανάπτυξης και υγείας, τα οποία θα ήθελαν να συζητήσουν. Στη συνέχεια, διοργανώνεται μια δράση ενημέρωσης των μαθητών/τριών με προσκεκλημένους/ες ομιλητές/τριες ή/και ειδικούς σε θέματα σεξουαλικής υγείας όπου συζητούνται τα ερωτήματά τους. Αφού ολοκληρωθεί η ενημέρωση/συζήτηση, οι μαθητές/τριες με βάση τις πληροφορίες που έχουν συλλέξει και σε συνεργασία με τους/τις εκπαιδευτικούς και τους/τις προσκεκλημένους/ες ομιλητές/τριες, δημιουργούν ένα φυλλάδιο που απευθύνεται στους/στις συνομήλικούς/ές τους, όπου αναφέρονται χρήσιμες πληροφορίες καθώς και έγκυρες πηγές/φορείς. Το φυλλάδιο μπορεί να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου.

❖ Τίτλος Δράσης

Ένας αλλιώτικος καφές

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 7, 9, 12, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Οι μαθητές/τριες συζητούν για τα ενεργειακά προβλήματα που αντιμετωπίζει η γη και τις σχετιζόμενες οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές δυσκολίες. Μέσα από την ενασχόλησή τους με το ενεργειακό ζήτημα αποφασίζουν να οργανώσουν μια δράση γνωριμίας με τη βιώσιμη πράσινη επιχειρηματικότητα. Η δράση αυτή μπορεί να περιλαμβάνει παρουσιάσεις ή/και εικαστικά δρώμενα, όπου θα γίνεται ενημέρωση/ευαισθητοποίηση για τα ενεργειακά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε ως χώρα αλλά και διεθνώς, τις συνέπειες αλλά και τις εναλλακτικές προτάσεις. Στο πλαίσιο της δράσης γίνεται και παρουσίαση των σύγχρονων καινοτομιών, όπου ο καφές επιχειρείται να χρησιμοποιηθεί ως καύσιμο για την παραγωγή θερμικής ενέργειας. Επιπλέον, οι μαθητές/τριες μπορούν να οργανώσουν τη συλλογή των υπολειμμάτων καφέ από τις καφετέριες που βρίσκονται κοντά στο σχολείο αλλά και από τα σπίτια τους και να τα στέλνουν σε φορείς που ασχολούνται με την αξιοποίηση του καφέ ως καύσιμη ύλη (π.χ. Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία «InCommOn», Ενεργειακή Συνεταιριστική Εταιρεία Καρδίτσας).

❖ Τίτλος Δράσης

Τα λιβάδια της Ποσειδωνίας

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

14, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος

Σύντομη περιγραφή

Τα λιβάδια της Ποσειδωνίας ή της Φυκιάδας, όπως την αποκαλούν οι ψαράδες, είναι οι φύλακες των ωκεανών και στη μυθολογία ήταν γνωστή ως «γρασίδι του Ποσειδώνα». Μαθητές/τριες συγκεντρώνουν πληροφοριακό υλικό για την Ποσειδωνία. Έρχονται σε επαφή με περιβαλλοντικές οργανώσεις που ασχολούνται με την προστασία και τον πολλαπλασιασμό τους δημιουργώντας υποθαλάσσιους κήπους, ενημερώνονται για το έργο τους και για τρόπους υποστήριξής τους. Οργανώνονται δραστηριότητες ευαισθητοποίησης της σχολικής και της ευρύτερης κοινότητας. Ιδιαίτερα σε παραθαλάσσιες περιοχές, οι μαθητές/τριες ενημερώνουν ψαράδες, τουρίστες/τριες, ντόπιους/ες κατοίκους, ακόμα και εταιρείες που ενοικιάζουν σκάφη αναψυχής για τη σημασία της προστασίας της Ποσειδωνίας που λειτουργεί ως πνεύμονας της θάλασσας και καταφύγιο για ευρεία ποικιλία θαλάσσιων οργανισμών. Δημιουργούνται ξύλινες ταμπέλες στις παραλίες, σποτάκια που προβάλλονται σε τοπικούς τηλεοπτικούς ή ραδιοφωνικούς σταθμούς, τυπώνονται μπλουζάκια με μηνύματα ανάδειξης του ευεργετικού ρόλου της Ποσειδωνίας, τα οποία φορώντας τα οι μαθητές/τριες κυκλοφορούν στην παραλία ευαισθητοποιώντας τους/τις λουόμενους/ες, άλλους/ες παραβρισκόμενους/ες.

❖ Τίτλος Δράσης

Αγκαλιάζοντας τη Ζωή!

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 16, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Φιλοζωία

Σύντομη περιγραφή

Η δράση αποσκοπεί στην ανάδειξη της σημασίας της φιλοζωίας και της υπεύθυνης κηδεμονίας ζώων μέσα από την ενεργό εμπλοκή μαθητών/τριών στη φροντίδα τους. Μέσα από αυτή τη δράση και τις δραστηριότητες, οι εθελοντές/τριες μαθητές/τριες θα έχουν την ευκαιρία να μάθουν πώς να φροντίζουν τα ζώα με την κατάλληλη εκπαίδευση από ειδικούς, να συμμετέχουν σε εκστρατείες στείρωσης και εμβολιασμού, να αναλαμβάνουν με υπευθυνότητα την κηδεμονία των ζώων και να ενισχύουν δραστηριότητες διάσωσης και φροντίδας ζώων σε ανάγκη. Μέσω της συμμετοχής σε εκπαιδευτικά εργαστήρια και σεμινάρια, οι έφηβοι/ες θα καταστούν, πρεσβευτές και πρέσβειρες της φιλοζωίας, εξοπλισμένοι και εξοπλισμένες με γνώσεις και δεξιότητες για την ανάπτυξη υγιών σχέσεων με τα ζώα. Τα εργαστήρια και τα σεμινάρια θα διεξαχθούν από ειδικούς στον τομέα της φιλοζωίας, όπως είναι οι κτηνίατροι και οι εκπαιδευτές/τριες ζώων. Μαθητές/τριες και ειδικοί θα συνεργαστούν σε τοπικά ιατρεία και καταφύγια ζώων, προκειμένου να αποκτήσουν εμπειρία και να εφαρμόσουν τις θεωρητικές τους γνώσεις σε πραγματικές συνθήκες. Έμφαση θα δοθεί στην ενεργό συμμετοχή των μαθητών και των μαθητριών, στην ευαισθητοποίηση των συνομηλίκων τους και της ευρύτερης κοινότητας, με στόχο την ανάπτυξη μιας πιο φιλικής προς τα ζώα κοινωνίας, με δειγματικές παρουσιάσεις δια ζώσης, ενημερωτικά βίντεο και αφίσες, που θα αναρτώνται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του σχολείου.

❖ Τίτλος Δράσης

Ψηφιακοί φύλακες της φύσης

❖ Επίπεδο

Λύκειο

❖ Θεματικό/α Πεδίο/α ΠΣ Δράσεις Ενεργού Πολίτη

4, 14, 15, 17

❖ Ζήτημα/θέμα ενεργού πολιτειότητας

Φιλοζωία

Σύντομη περιγραφή

Η δράση αποσκοπεί στην ενεργή εμπλοκή των μαθητών/τριών στην προστασία των ειδών προς εξαφάνιση της ευρύτερης περιοχής τους. Η δράση ξεκινά με την καταγραφή των ζώων που βρίσκονται σε κίνδυνο, με βιβλιογραφική αναζήτηση ή εξορμήσεις στη φύση για την καταγραφή και φωτογράφιση των ειδών αυτών. Παράλληλα, συλλέγουν σημαντικά στοιχεία και πληροφορίες για τις συνθήκες ζωής, τις απειλές που αντιμετωπίζουν και τα αίτια που οδηγούν στην εξαφάνισή τους. Στη συνέχεια, θα εργαστούν για να δημιουργήσουν ενημερωτικό υλικό που θα περιλαμβάνει παρουσιάσεις, βίντεο, podcasts και αναρτήσεις σε κοινωνικά δίκτυα, στοχεύοντας στην ευαισθητοποίηση όλων των μελών της κοινωνίας για την προστασία των ειδών αυτών. Το ενημερωτικό υλικό θα εστιάζει στη σημασία της διατήρησης των εν λόγω ειδών για την οικολογική ισορροπία της περιοχής, καθώς και στις ενέργειες που μπορεί να προβούν οι πολίτες για την υποστήριξη αυτού του σκοπού. Η δράση θα ολοκληρωθεί με μια σειρά από δημόσιες εκδηλώσεις, όπως ομιλίες σε σχολεία και τοπικές κοινότητες, προβολές βίντεο και καμπάνιες μέσω κοινωνικών δικτύων, όπου οι μαθητές και οι μαθήτριες θα έχουν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τα ευρήματά τους και να κινητοποιήσουν την κοινότητα για την προστασία των ειδών προς εξαφάνιση. Μέσω αυτής της πολυεπίπεδης προσέγγισης, ενισχύεται η ενεργός πολιτειότητα και αναπτύσσονται οι ψηφιακές δεξιότητες των μαθητών/τριών, οι οποίοι/ες συμβάλλουν και συνεισφέρουν στην προστασία του πλανήτη.

Παράρτημα Β: Διαδικτυακές πηγές άντλησης περαιτέρω ιδεών για Δράσεις Ενίσχυσης της Ενεργού Πολιτειότητας

Το «**Νοιάζομαι και Δρω**» είναι ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που υλοποιούν το Μη Κερδοσκοπικό Σωματείο *Δεσμός* και το *Ίδρυμα Λαμπράκη*, με στόχο την καλλιέργεια του εθελοντισμού, της αλληλεγγύης, καθώς και την ενίσχυση μιας στάσης ζωής του/της ενεργού/ής πολίτη στους μαθητές και στις μαθήτριες.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τον σχεδιασμό και την υλοποίηση βιωματικών δράσεων στα σχολεία από εκπαιδευτικούς, μαθητές/τριες. Στηρίζει τις δράσεις αυτές, μέσα από επιμορφωτικά σεμινάρια, με εκπαιδευτικό υλικό και υποστήριξη. Περισσότερα για το πρόγραμμα μπορείτε να δείτε στην ιστοσελίδα του: <https://noiazomaikaidrw.gr/>

Το πρόγραμμα «**Ενεργώ ως Πολίτης**» του *Ιδρύματος Λαμπράκη* στοχεύει στην διαμόρφωση των μαθητών/τριών ως ενεργών πολιτών. Μέσα από βιωματικές, μαθητοκεντρικές και ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες, οι οποίες αφορμώνται από την καθημερινότητα, οι μαθητές/τριες καλούνται ως πολίτες να αξιολογήσουν καταστάσεις, να κάνουν συνειδητές και τεκμηριωμένες επιλογές, να σχεδιάσουν και να αναλάβουν δράση, δημιουργώντας προστιθέμενη αξία στο εκάστοτε συγκείμενο. Περισσότερα για το πρόγραμμα μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα του: <https://lrf.gr/eop>

Το πρόγραμμα με τίτλο “**Travel pass to democracy: supporting teachers for active citizenship**” του Συμβουλίου της Ευρώπης παρέχει πλούσιο υλικό για εκπαιδευτικούς προκειμένου να εφαρμόζουν με αποτελεσματικότητα δράσεις Ενεργού Πολιτειότητας στα σχολεία τους. Περισσότερα για

το πρόγραμμα μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα: <https://rjp-eu.coe.int/en/web/charter-edc-hre-pilot-projects/projects/travel-pass>

Αναφορά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου η οποία παρουσιάζει δράσεις **Ενεργού Πολιτειότητας στα Προγράμματα Σπουδών πολλών ευρωπαϊκών χωρών** με παράλληλη αναφορά σε ιστοσελίδες των αντίστοιχων προγραμμάτων. Μπορείτε να βρείτε τη σχετική αναφορά στην ιστοσελίδα:

[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/it/document/EPRS_BRI\(2023\)747459](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/it/document/EPRS_BRI(2023)747459)

Το διεθνές ακαδημαϊκό δίκτυο **Children's Identity & Citizenship European Association (CiCea)** προωθεί σε συστηματική βάση την έρευνα και τον προβληματισμό σχετικά με την Εκπαίδευση σε Προγράμματα Ενεργού Πολιτειότητας και αποτελεί μια διεθνή πλατφόρμα συγκέντρωσης και ανταλλαγής ιδεών και καλών πρακτικών σχετικά με το συγκεκριμένο πεδίο. Περισσότερα στοιχεία για το δίκτυο μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα:

<https://www.cicea.eu/index.php>

Παρουσίαση του προγράμματος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου της Κύπρου με τον τίτλο «**Ενεργός Πολιτότητα**», το οποίο περιλαμβάνει ποικίλες δράσεις, καλές πρακτικές και αξιόλογο υλικό με ιδέες σχετικών δράσεων.

Περισσότερα για το πρόγραμμα μπορείτε να δείτε στην ιστοσελίδα:

https://www.pi.ac.cy/pi/index.php?option=com_content&id=955

Ο ιστότοπος “Living Democracy” προσφέρει στον/στην χρήστη/τρια εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο διαχωρίζεται ανά βαθμίδα (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο) και σημαντικό μέρος του οποίου αφορά την προώθηση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δημιουργήθηκε με τη συνερ-

γασία εκπαιδευτικών από διάφορες χώρες και έχει την έγκριση των εθνικών αρχών και του Συμβουλίου της Ευρώπης. Διατίθεται δωρεάν στα Ελληνικά και σε πολλές άλλες γλώσσες. Μπορείτε να επισκεφθείτε τον ιστότοπο στη διεύθυνση: <https://www.living-democracy.com/el/about-the-project-living-democracy/>

Η διεθνούς φήμης Βρετανική συνομοσπονδία *21 ΜΚΟ OXFAM*, που έχει ως στόχο την καταπολέμηση της διεθνούς φτώχειας, παρέχει μια σειρά από οδηγούς για εκπαιδευτικούς υπό το γενικό τίτλο “**Global Citizenship Guides**” οι οποίοι προσφέρουν πολλές χρήσιμες ιδέες και πρακτικές για τον τρόπο εισαγωγής προγραμμάτων ενεργού πολιτειότητας στα σχολεία. Περισσότερες πληροφορίες για τους συγκεκριμένους οδηγούς μπορείτε να βρείτε στη διεύθυνση:

https://www.oxfam.org.uk/education/who-we-are/global-citizenship-guides/?cid=rdt_guides

Ο οργανισμός *IDEAS* (International Development Education Association of Scotland) αποτελεί ένα δίκτυο οργανισμών και ατόμων, το οποίο εστιάζει στην εκπαίδευση για την Παγκόσμια Πολιτειότητα (Global Citizenship) και δραστηριοποιείται στη Σκωτία. Η ιστοσελίδα του οργανισμού περιλαμβάνει ιδέες για δράσεις, που απευθύνονται σε σχολεία και εκπαιδευτικούς, πρακτικές δραστηριότητες και αντίστοιχο εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο προέρχεται σε πολλές περιπτώσεις από σχολεία και εκπαιδευτικούς μέλη του δικτύου. Περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα που βρίσκεται στη διεύθυνση: <https://www.ideas-forum.org.uk/>

Η δημοσίευση με τίτλο «Παγκόσμια Εκπαίδευση για την Πολιτειότητα: Θέματα και μαθησιακοί στόχοι» (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (2015). **Global citizenship education.**

topics and learning objectives. UNESCO) είναι η πρώτη παιδαγωγική καθοδήγηση από την UNESCO για την παγκόσμια εκπαίδευση για την πολιτειότητα, ύστερα από εκτεταμένη έρευνα και διαβούλευση με ειδικούς από διάφορα μέρη του κόσμου. Μπορείτε να προσπελάσετε το σχετικό κείμενο στη διεύθυνση:

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000232993>

Το **Πλαίσιο Αναφοράς Ικανοτήτων για Δημοκρατικό Πολιτισμό του Συμβουλίου της Ευρώπης** εκδόθηκε το 2020 και είναι αποτέλεσμα εκτεταμένων διαβουλεύσεων στα κράτη μέλη του Συμβουλίου. Το πλαίσιο προσδιορίζει την κριτική κατανόηση και τις δεξιότητες που πρέπει να αποκτούν όλοι/ες οι μαθητές/τριες, σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες, ώστε να συμβάλλουν με τον δικό τους τρόπο στις κοινότητές τους. Το πλαίσιο αναφοράς προσφέρει στα εκπαιδευτικά συστήματα μια κοινή εστίαση για τη δράση τους τους, λαμβάνοντας υπόψη ένα ευρύ φάσμα παιδαγωγικών προσεγγίσεων. Μπορείτε να προσπελάσετε το σχετικό κείμενο στη διεύθυνση: <https://rm.coe.int/rfcdc-greek-volume-1/1680a3bf15>

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ξενόγλωσσες

- Barna, C. (2013). Education for active citizenship in national and European context. *Review of Applied Socio-Economic Research*, 6(2), 217-222.
- Bear, G. (2024). *Βελτιώνοντας το σχολικό κλίμα*. (Επιμέλεια ελληνικής έκδοσης Χ. Χατζηχρήστου). ΠΕΔΙΟ.
- Beaton, A. M., & Beaton, A. (2019). Building an engaging community: Practices and interventions that support students in schools. In J. A. Fredricks., A. L. Reschly., S.L. Christenson (Eds), *Handbook of student engagement interventions* (pp. 345–358), Academic Press Books-Elsevier.
- Bell, L. A. (2016). Theoretical foundations for social justice education. In M. Adams, L.A. Bell, & P. Griffin (Eds.), *Teaching for diversity and social justice* (pp. 3-26). Routledge.
- Bjørnskov, C. (2007). Determinants of generalized trust: A cross-country comparison. *Public Choice*, 130, 1-21.
- Briggs, J., & Briggs, J. (2017). *Young people and participation in Europe* (pp. 63-86). Palgrave Macmillan UK.
- Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (CASEL)(2024). *Fundamentals of SEL*. <https://casel.org/fundamentals-of-sel/>
- Council of Europe (2024). Improving well-being at school. <https://www.coe.int/en/web/campaign-free-to-speak-safe-to-learn/improving-well-being-at-school>
- Dahl, V., Amnå, E., Banaji, S., Landberg, M., Šerek, J., Ribeiro, N., ... & Zani, B. (2020). Apathy or alienation? Political passivity among youths across eight European Union countries. In *Youth Citizenship and the European Union* (pp. 43-60). Routledge.
- Dewey, J. (1966 [1916]). *Democracy and education*. Macmillan.
- Dimopoulos, K. & Koulaidis, V. (2003). Science and Technology Education for Citizenship: The potential role of the Press. *Science Education*, 87(2), 241-256.

- European Commission. (2019). Key Competences for Lifelong Learning. Publications Office of the European Union. Luxembourg. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>
- Gaynor, N. (2023). What does it mean to be an “active citizen”? The limitations and opportunities posed by different understandings and deployments of “citizenship”. *Policy and Practice: A Development Education Review*, 37, 15-27.
- Geboers, E., Geijsel, F., Admiraal, W., & Ten Dam, G. (2013). Review of the effects of citizenship education. *Educational Research Review*, 9, 158-173.
- Gutkin, T. B., & Song, S. Y. (2013). Social justice in school psychology: A historical perspective. In D. Shriberg, S. Y. Song, A. H. Miranda & K. M. Radliff (Eds.), *School psychology and social justice: Conceptual foundations and tools for practice* (pp. 15-28). Taylor & Francis.
- Hatzichristou, C., Stasinou, V., Lampropoulou, A., & Lianos, P. (2018). Adolescents’ perceptions of school climate: Exploring its protective role in times of economic recession. *School Psychology International*, 39 (6), 606-624.
- Hatzichristou, C., Lampropoulou, A., & Lianos, P.G. (2019). Social justice principles as core concepts in school psychology: Training, research and practice at a transnational level. *School Psychology International*, 41 (1), 67–86.
- Hatzichristou, C., Lianos, P., Lampropoulou, A., & Stasinou, V. (2020). Individual and systemic factors related to safety and relationships in schools as moderators of adolescents’ subjective well-being during unsettling times. *Contemporary School Psychology*, 24(3), 252-265.
- Häuberer, J. (2011). Introducing the Civic Perspective on Social Capital—Robert D. Putnam’s Concept of Social Capital. In *Social capital theory: Towards a methodological foundation* (pp. 53-86). Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Hermans, H. J., & Bartels, R. (2020). *Citizenship education and the personalization of democracy*. Routledge.

- Hoskins, B. (2006). *Draft framework on indicators for Active Citizenship*. Ispra: CRELL.
- Hoskins, B. L., & Mascherini, M. (2009). Measuring active citizenship through the development of a composite indicator. *Social Indicators Research*, 90, 459-488.
- Hoskins, B., Saisana, M., & Villalba, C. M. (2015). Civic competence of youth in Europe: Measuring cross national variation through the creation of a composite indicator. *Social Indicators Research*, 123, 431-457.
- Karp, J. A., & Milazzo, C. (2017). Democratic scepticism and political participation in Europe. In *Public Opinion and Democracy in Transitional Regimes* (pp. 105-118). Routledge.
- Kitanova, M. (2020). Youth political participation in the EU: evidence from a cross-national analysis. *Journal of Youth Studies*, 23(7), 819-836.
- Mahoney, J.L., Durlak, J.A., & Weissberg, R.P. (2018). An update on social and emotional learning outcome research. *Phi Delta Kappan*, 100 (4), 18-23.
- McNiff, J. (1995). *Action Research for Professional Development*. Hyde Publications.
- Penner, L. A., Dovidio, J. F., Piliavin, J. A., & Schroeder, D. A. (2005). Prosocial behavior: Multilevel perspectives. *Annual Reviews of Psychology*, 56, 365-392.
- Putnam, R. D. (1993). *The prosperous community*. *The American Prospect*, 4(13), 35-42.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon and Schuster.
- Sloam, J. (2016). Diversity and voice: The political participation of young people in the European Union. *The British Journal of Politics and International Relations*, 18(3), 521-537.
- Soni, S., & Hameed, N. (2018). Strength-based approaches in mental health promotion in schools: An overview. In S. Deb (Ed.). *Positive schooling and child development* (pp. 127-148). Springer.

- Tavits, M. (2006). Making democracy work more? Exploring the linkage between social capital and government performance. *Political Research Quarterly*, 59(2), 211-225.
- Ten Dam, G., & Volman, M. (2004). Critical thinking as a citizenship competence: Teaching strategies. *Learning and Instruction*, 14(4), 359-379.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (2015). *Global citizenship education. Topics and learning objectives*. UNESCO.
- Westheimer, J., & Kahne, J. (2004). What kind of citizen? The politics of educating for democracy. *American Educational Research Journal*, 41(2), 237-269.
- Wood, B. E., Taylor, R., Atkins, R., & Johnston, M. (2018). Pedagogies for active citizenship: Learning through affective and cognitive domains for deeper democratic engagement. *Teaching and Teacher Education*, 75, 259-267.

Ελληνικές

- Καρακατσάνη, Δ. (2006). Ο Ρόλος του Εκπαιδευτικού στο Πλαίσιο της Κοινωνικής και Πολιτικής Εκπαίδευσης. Επαγγελματισμός, Αυτοανάπτυξη και Διδακτικές Στρατηγικές. Στο Σ. Μπάλιας (επιμ.), *Ενεργός Πολίτης και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Κατσαρού, Ε. & Τσάφος, Β. (2003). Από τη διδασκαλία στην έρευνα. Η εκπαιδευτική έρευνα δράσης. Αθήνα: Σαββάλας
- Κονιόρδος, Σ. (2018). Έκθεση Παρουσίασης Της Ελληνικής Εκδοχής Του 7ου Γύρου Της Παγκόσμιας Έρευνας Αξιών (World Values Survey-7). Αθήνα: ΔιαΝΟΕσις.
- Μουζέλης, Ν. (2007). Κράτος και κοινωνία πολιτών: από το παλιό στο νέο παράδειγμα. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 30, 107-114.
- Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών (UNRIC). Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης-17 Στόχοι για να αλλάξουμε τον κόσμο μας. [Ατζέντα 2030 - Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ - Greece \(unric.org\)](https://www.unric.org/greece)

Συμβούλιο της Ευρώπης (2020). *Πλαίσιο αναφοράς ικανοτήτων για δημοκρατικό πολιτισμό.*

<https://rm.coe.int/rfcdc-greek-volume-1/1680a3bf15>

Τσίγκανου, Ιωάννα (Επιμ.) (2010), Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα (European Social Survey-ESS), Πορίσματα Έρευνας Πεδίου 4ου κύματος, Ελλάδα-Ευρώπη 2009 – Μία Πρώτη Ανάγνωση. Αθήνα, ΕΚΚΕ, Ινστιτούτο Πολιτικής Κοινωνιολογίας, Ιούνιος.

Χατζηχρήστου, Χ. (2023). *Σχολική ψυχολογία*. Gutenberg.

Χατζηχρήστου, Χ. (Επιμ.) (2011 α, 2024, υπό έκδοση). *Κοινωνική και συναισθηματική αγωγή στο σχολείο: Πρόγραμμα για την προαγωγή της ψυχικής υγείας και της μάθησης στη σχολική κοινότητα*. Εκπαιδευτικό υλικό I: Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Νηπιαγωγείο, Τάξεις Α΄, Β΄ Δημοτικού). Τυπωθήτω.

Χατζηχρήστου, Χ. (Επιμ.) (2011β, 2024, υπό έκδοση). *Κοινωνική και συναισθηματική αγωγή στο σχολείο: Πρόγραμμα για την προαγωγή της ψυχικής υγείας και της μάθησης στη σχολική κοινότητα*. Εκπαιδευτικό υλικό II: Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (Τάξεις Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄ Δημοτικού). Τυπωθήτω.

Χατζηχρήστου, Χ. (Επιμ.) (2011γ, 2024 υπό έκδοση). *Κοινωνική και συναισθηματική αγωγή στο σχολείο: Πρόγραμμα για την προαγωγή της ψυχικής υγείας και της μάθησης στη σχολική κοινότητα*. Εκπαιδευτικό υλικό III: Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τυπωθήτω.